1984

Evert i Tynderö är rena uppslagsverket

– han noterar allt som händer

Evert Bergsten, 72-årig fiskareveteran i Tynderö, är en unik och spännande man. I 52 år var han yrkesfiskare. Han drog upp 640.000 kilo strömming ur Bottenhavet och han har allting noterat i böcker. Där finns väder, vind, fångster och stora som små händelser noggrant uppskrivet. Everts anteckningar är ett stycke märklig nutidshistoria.

I Everts böcker finns datum och klockslag från elektricitetens genombrott till sistlidna morgontemperatur.

– SE SIDAN 10 –

– En skaplig bit, tycker fiskareveteranen Evert Bergsten i Tynderö om 10-kiloslaxen som bröderna Jan och Tommy Åkerberg landat. Evert Bergstens eget laxrekord är en bjässe på 22,5 kilo. Miljön på bilden är den rätta – här vid Tynderösundet är Evert född och här har han bott och verkat i hela sitt liv.

FOTO ANKI KARLSSON

H 2/N

4:1

SUNDSVALLS TIDNING Onsdagen den 4 juli 1984

Hans anteckningar är nutidshistoria

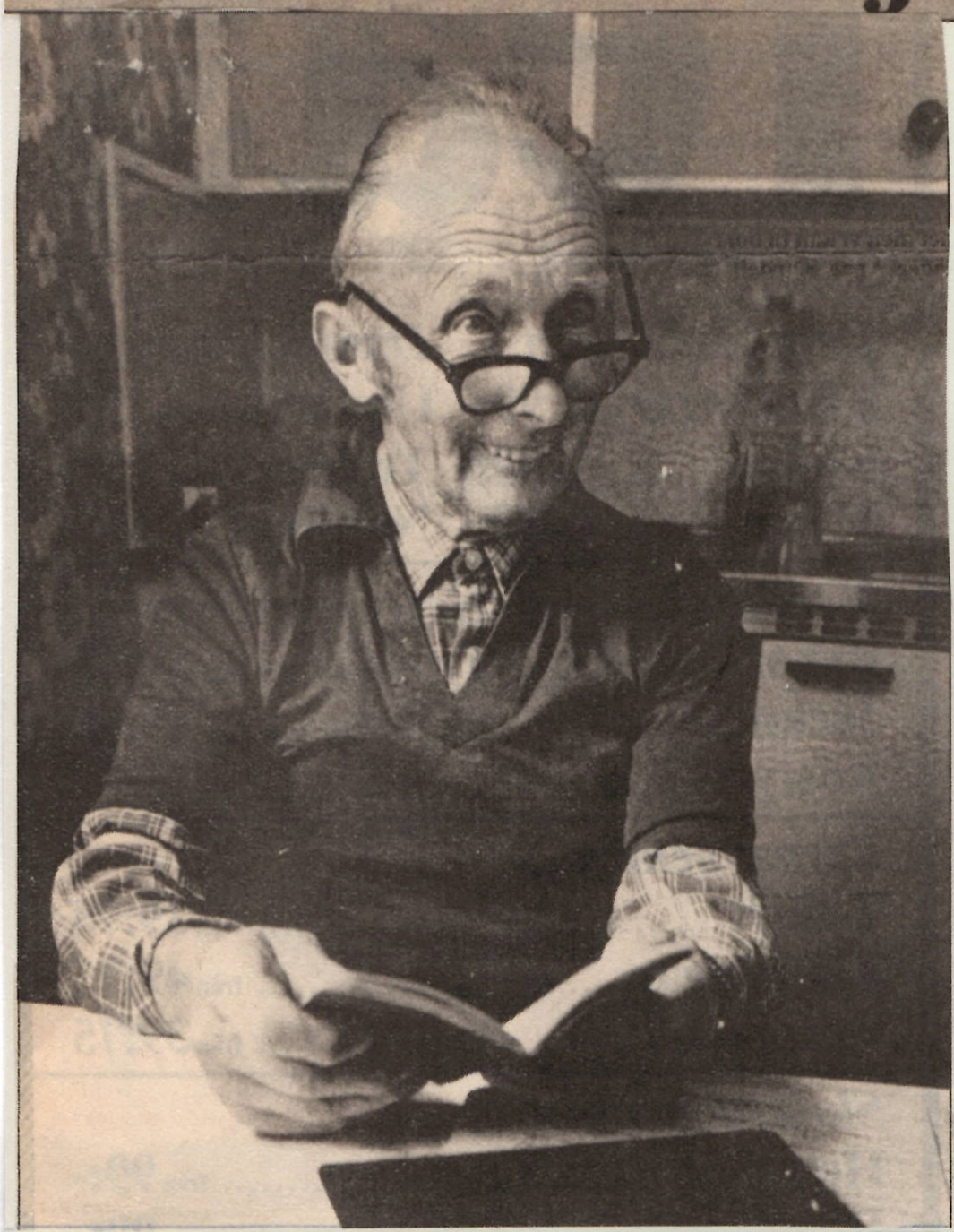

– 1923 var det god tillgång på sjöfågel, det kan jag läsa i min äldre broder Ivars anteckningar. Det var Ivar som började med upptecknandet av vardagshistorian, Evert fullbordade dagboksanteckningarna.

Regnmätaren utanför stugan kräver ständig avläsning denna blöta sommar. Pluvius bidrag blev denna dag knappt 1,4 mm konstaterar Evert.

4:2

1987

Tynderös vardag sirligt bevarad

Tynderö (ST)

Stugan kallas Fagervik och ligger ute vid det yttre Tynderösundet i byn Bäräng. Husets herre heter Evert Bergsten, 72-årig f.d. yrkesfiskare. I 52 säsonger tampades han med strömmingsskötar, isnät och laxlinor. Det är inte hans långa fiskarekarriär och 640.000 kg landad strömming som gör denne son av Tynderö till en unik och spännande person.

Evert Bergsten är en hela Tynderölandets levande uppslagsbok. I hans skåp och lådor finns allt väsentligt som hänt under 62 år prydligt antecknat. Vädrets och fångsternas växlingar är noggrant bokförda. En utförligare statistik över lokalt väder och fisktillgång står knappast att finna. Det är inte bara väder, vind och strömmingsfångster som plitats ned med sirlig handstil. Även literpriset på Renat och Brännvin, devalveringar av den svenska kronan och små och stora händelser i bygden finns dokumenterade – allt från dramatiska drunkningar till livade julkalas.

□ Gudstro i procent

Evert Bergsten är inte imponerande hög över havet i rent fysisk bemärkelse, men det han bär längst upp på sin spensliga kropp innehåller mycket. Siffror mest. Han är så sifferbiten att han till och med graderar sin egen Gudstro i procent.

– Farfar min var söndagsskollärare. Han var religiös till 98 procent. Själv når jag inte mer än åtta! Konstaterar Evert efter att sistlidna helg ha besökt högmässan i Skeppshamns kapell.

Den noggranna bokföringen av vardagshändelserna kring Tynderösundet var inte Everts idé från början. Det var hans äldre broder Ivar som började. Årtalet var 1922. Bland detta års viktigaste noteringar finns anteckningen om att brodern Mauritz (Moje) for med "Hermod" till Frankrike.

– Stämmer. Mojje, brorsan var till sjöss från 1922 till 1931. Då kom han hem och sedan fiskade vi tillsammans. Sedan Mojje gick bort 1970 fiskade jag tillsammans med Sigvard Sjöström, Åstön. År 1978 gick jag i land för gott och sålde båten till en sommargäst.

□ Då kom strömmen

Evert behöver inte glo i dagböckerna för att minnas de största händelserna genom åren.

Den 9 mars år 1919 kom elektriciteten till Bärängs by.

– Den kom som en blixt från klar himmel klockan kvart över åtta på kvällen. Då tändes 32-ljuslampan i köket hemma och jag blev skräckslagen. Jag trodde elden var lös, kan den huvudpigge 72-åringen förtälja direkt ur minnet.

Lika klart framstår också minnesbilden från den vinterdag år 1915 då han som 3,5-årig pilt till sin stora skräck fick se en flygmaskin över Tynderö. Det var en uppvisningsflygare på väg till Härnösand.

□ "Strömmings-Ford"

Ett datum lätt att minnas är också den 14 oktober 1922. Då kom den första "Strömmings-Forden" till Tynderö. Forden var inköpt av Everts äldsta broder Ossian. Ossian hade inget körkort utan fick leja Alfred Söderberg som chaufför på strömmingsresorna. Alfred hade varit i Amerika och hade därstädes skaffat sig körkort. Ossian vågade inte utmana landsfiskalen utan fick vackert invänta sitt kompetensbevis, som han inte fick förrän till midsommaren 1923.

– Ossian sålde mycket strömming under sin levnad. Det blev över en miljon kilo innan han gjorde kväll för gott!

□ Största laxen

Evert Bergsten ägnade hela sitt yrkesliv åt fisket, främst strömmingen. En och annan lax har han också hämtat ur böljorna.

– Min största lax tog jag 1951, fem timmars gång ut till havs. Den vägde 22,5 kilo. Just när vi bärgat laxen passerade kryssaren Gotland på väg norrut. Besättningen kom rusande till babords reling när jag och Moje stod och viftade med bjässen.

□ Längsta vintern

I de noggrant förda anteckningarna finns givetvis som något av årshöjdpunkter de datum då isen gått i Tynderösundet, ett säkert vårtecken för kustfolket.

– Den 13 april 1930 blev det öppet vatten. Det är tidigaste jag varit med om. Längsta vintern var krigsvintern 1941. Då dröjde det ända till den 17 maj innan isen gick, säger Evert direkt ur sitt glasklara minne. En kolltitt i böckerna får fungera som facit.

Någon väderspåman är han inte, statistikföraren vid yttre sundet. Men en genomgång av bokföringen visar att en varm majmånad brukar resultera i temperaturmässiga baksmällor i juni/juli.

– Så har det varit i år. Så var det också 1940, en riktig rusksommar och så var det några år i början av 1950-talet. I år tror jag ändå på en ganska snar vändning, säger Evert men med all reservation för att någon Tynderös John Pohlman det är han då rakt inte.

□ Dragspelare

Däremot har han varit dragspelare. Han har slitit ut tre Hagströmspel under sitt idoga öyande i ensamheten i sin lilla stuga. Någon estradernas man var han aldrig, frånsett beredskapsårens dansbanesuccéer när han lirade ihop med bataljonskommissarien på kompanifesterna i Dalarna och Värmland.

Det hårda jobbet med strömmingsskötarna tog så småningom ut sin plågsamma rätt och nu funkar inte vänsterhanden. Därför gick det samma väg med dragspelet som med båten, Evert sålde egendomen.

Dagböckerna, denna samlade kulturhistoria präntad med blyerts, anilin, bläck och kulspetspennor, är däremot inte till salu. Och inte är antecknargärningen avslutad. Varje dag avläser Evert Bergsten termometer och regnmätare, för in noteringarna i sin "svarta bok" och efterhör därefter med sina f.d. kolleger hur fångsten varit. Pratstunden vid kajkanten brukar för det mesta fullständigas med någon spännande historia från fornstora skötfiskardagar.

□ När isen rämnade

Här är en högdramatisk skildring från den 10 mars 1941:

– Moje, och jag fiskade torsk och hade fått bra fångst. Så bra att vi lejde min farbror, Lars Bergsten, att med häst och släde köra hem torsken. När ekipaget närmade sig torskfångsten rämnade isen!

– Häst och släde befann sig på isflaket. Jag blev stående rätt över sprickan, men räddade mig upp på fast is.

– Turligt nog hade vi en båt på Klubbhamn. Dit rusade jag och Moje sprang till byn efter folk. Lars och hästen var kvar ute på isflaket.

□ Hästen fick simma

– Isflaket drev utåt. När det var 75 meter öppet vatten gjorde hästkarlen Lars det enda rätt. Han spände hästen från släden, drog en säck över huvudet på nordsvensken och fick kraken att hoppa i vattnet och simma mot land, med seldon och allt.

– Jag rodde bredvid och Lars höll i tömmarna. Hästen klarade simturen galant.

– Sedan fick vi ro ut till isflaket och bärga både släde och torskfångst. Det var mörka kvällen innan den torskexpeditionen lyckligen kunde slutföras. Det ska jag säga, farbror min – det var en riktig hästkarl!

Slutar Evert sin berättelse om den 10 mars 1941, den historiska kallvintern, som fyllt flera blad än någon annan vinter i den Bergstenska tynderöhistorien.

□ Räknas som sambo

Ogift har han förblivit, hävdatecknaren på Fagervik. Sommartid är han omgiven av grannar. På vintern bor han ensam ute vid sundet.

– Men det går bra. Nisse Högstedt plogar vägen, hemsamariten sköter mathållningen och blir det för trist gör jag en friarresa till Finspång.

I Finspång bor hon, kvinnan i hans liv.

+ Jag räknar henne som "sambo" fast vi inte bor under samma tak. Vi har känt varandra i snart 40 år nu.

Säger Evert och visar med förtjusning kortet på kvinnan som har hedersplatsen på köksbordet, det köksbord från vilket Evert genom fönstret kan följa trafiken i sundet. Därifrån har han bra koll på när traktens fångstmän kommer in med strömmingen, torsken och laxen.

Där står också radioapparaten genom vilken fiskareveteranen följer vad stort sker i världen och vad väderlekstjänsten har att förtälja, dag för dag, år efter år. Det viktigaste noteras i den historiebok för Bäräng med omnejd som är Everts alldeles egna sockenskatt. Må den väl bevaras åt framtiden.

GUSTAF ERIKSSON
Foto: ANKI KARLSSON

– Så här stod jag, med ena benet på isflaket och det andra på fastisen. Jag räddade mej till fastlandet. Hästen fick simma, berättar Evert om den dramatiska marsdag 1941 när isen rämnade under torskfisket.

Sirligt präntade sidor i en mångfald böcker skildrar helg och vardag i Tynderö. Det mesta av anteckningarna har gjorts av Evert Bergsten som här skildrar minnet när den elektriska strömmen kom till Bäräng.

4:3

1985

SUNDSVALLS TIDNING Lördagen den 8 juni 1985

"Oscars hönsa"

vädrar ny fin årgång...

Årets strömming fågel eller fisk?

□ *All strömming gälar Gunnar Bergsten för hand. Ett kilo i minuten hinner han med. Det tyder på väl uppövad skicklighet.*

Sent omsider kom den magra, fina lekströmmingen även denna försommar. Fiskarna i Njurunda och Tynderö landar fina fångster och i salterierna ute på Tynderölandet förbereds nu det som skall bli sensommardelikatess på burk.

– Blir inte det här en fin årgång – då blir det aldrig, säger Gunnar Bergsten där han i sin ensamhet gälar gårdagsfångsten i sitt lilla salteri. Hos Oskars och Bomans gälas också strömming för fullt. Strömming landad i trakten.

I sundet byggs en ny kaj för det pånyttfödda yrkesfisket. Åtta yrkesfiskare är igång ute i Tynderö. En näring på väg mot en död i stillhet för något år sedan är plötsligt nymornat pigg. Det investeras i båtar, redskap och anläggningar.

Samtidigt som Gunnar Bergsten gälar inomhus håller Ingeborg och Fredrik Eriksson på med potatissättningen på andra sidan vägen.

– Men i år blir strömmingen klar före potatisen, säger Fredrik, 72.

Och medan Fredrik tomgångskör traktorn och hans Ingeborg med grannen Kjell Åke Petterssons hjälp matar sättmaskinen med lagom pilad King Edvard, kör Lennart Högstedt för full maskin med treskärigplogen på fjolårsåkern. Det är sent i år. Blötan sitter kvar i jorden och inte blev det torrare av nattlångregnet. Men det hinns nog ändå. Det brukar växa i kapp sig innan hösten.

□ Berest torsk

Gävlefisks bil är på visit. Hämtar sista torskfångsten för säsongen för vidare befordran med långtradare till Göteborg. Där kör man tynderötorsken genom en filémaskin, varpå samma torsk åker långtradare tillbaka till Sundsvall för försäljning över disk.

– Det blir berest fisk det här, konstaterar Örjan Hamrin, Sundsvall, som får stå på för att hinna in till Sundsvall och den väntande tradaren söderut.

– Det är alldeles på tok det här med torsken och långresan, menar Gunnar Bergsten. Gävlefisk har en filémaskin stående i malpåse uppe i Härnösand. Den används inte.

Hela torsksäsongen har Gunnar Bergsten och Lennart Högstedt stått i Tynderö Fisk AB:s isrum nere vid sundet och fileat torsk för hand.

– Vi höll oss skaplig timpenning, säger Gunnar.

Men nu har han fullt upp att göra med det som skall bli bortåt 20 000 burkar surströmming och hans kompanjon har full huggning med vårbruket på ranchen. Torsksäsongen är slut också nu. Redan har de ivrigaste hunnit ut med laxfällorna och fler blir det slag i slag fram till midsommar. Då är alla ägare av i mantal satt jord också fiskare.

– Vi yrkesfiskare har också fått en del statligt vatten att ha fällorna på, berättar Gunnar Bergsten.

Strömmingsfisket är det bara en del som ägnar sig åt. Främst då för egen saltning. Lekströmmingstiden är kort, men ytterst intensiv. På ett par veckor är den storhetstiden slut. Då är det lämpligt att få börja med laxen och öringen som är på ingång mot älvmynningen.

□ *Hos "Oskars" gälas strömmingen med maskin numera. Här är det Oskar Söderström själv som tömmer upp på tunnan medan sonhustrun Ingela sköter övervakningen av maskinen.*

□ Stort och smått

Tynderö är ett av de få kvarvarande "suringsdistrikten" i landet. Stort och industriellt är Oscar Söderströms salteri, numera drivet av sonen Jan, men under "den gamles" överinseende. 110 000 kilo lägger Janne på burk i år.

Därnäst kommer Stig Olof Boman och minst är Gunnar Bergsten med 10 000 kg.

– Jag är helt gammaldags. Gör allt jobbet ensam och för hand, säger Gunnar.

Han lade in en tunna redan i slutet av januari för att ha till husbehov och som bjudströmming i väntan på den lagstadgade 3:e torsdagen i augusti, då årets inläggning blir var mans delikata egendom. Januaritunnan är redan fullt ätbar, mild i sältan och lagom röd i köttet, trots att den är gjord på vinterströmmingen.

Gunnar Bergsten har tränat upp en fenomenal snabbhet i gälningen. Huvudet av och tarmen ut med hastighet av ett kilo i minuten.

– Hos Söderström görs gälningen maskinellt numera. Därtill var företaget av nöden tvingad. Det fanns helt enkelt inte folk med rätta kunnandet att få tag på.

Åtta yrkesfiskare är igång i Tynderö. Och medelåldern är tämligen låg.

– 1935 var fisket störst här ute, förtäljer Fredrik Eriksson ur sitt rika minne. Då fanns det 68 yrkesfiskare här och trängseln var stor vid kajen. Det såg ut att bli sotdöden för fisket, men nu har pojkarna repat mod, konstaterar denne pratglade oldtimer, som också kan skryta med bedriften att vara den ende i socknen som lyckats köra över sig själv med snöskoter. Det renderade honom ett besök "på sjukvårdsfabriken" i Sundsvall där man lyckades laga ihop gubben så pass att han nu är igång i potatislandet igen.

□ Torsken säkrast

Om några veckor är nya kajen klar och då är det också meningen att laxen skall gå till.

– Men laxfisket är trots allt det osäkraste. Jämnast har torsken varit nu i flera år, säger Gunnar Bergsten och rör om i strömmingskaret, stoppar fingret i saltlaken och kollar av att recepturen är rätt.

Håller torskturen i sig är det väl inte helt otroligt att Gävlefisk plötsligt kan få spekulanter på sin malpåseförvarade filémaskin. I Tynderö är nämligen investeringslusten god i den urgamla huvudnäringen.

GUSTAF ERIKSSON
JAN OLBY, foto

□ *Den här torsken blir berest, konstaterar Örjan Hamrin, Sundsvall när han hämtat säsongens sista torsklådor i Tynderö f v b till Göteborg och filémaskinen. Sockenoraklet Evert Bergsten utgör publik vid lastningen.*

□ *Fisket är en näring på uppåtgående. Det har blivit framtidstro och investeringslust igen. Ett bevis på optimismen är byggandet av den nya kajen. Det är fr v Arne Höglin, Stavreviken, Mats Jansson, Ljustorp och Bengt Lindblom, Forsmon som står för bygget.*

□ *Surströmming kräver god potatis och här handlar det om prima King Edvard. Det är Ingeborg Eriksson, hennes make Fredrik och grannen Kjell Åke Pettersson som sätter.*

4:4

1980

Lena och Lasse i Tynderö kombinerar mjölk och fiske

Tynderö (Land)
I vår serie om NNPs mjölkleverantörer från olika väderstreck har nu turen kommit till ostkusten. En av de östligaste leverantörerna är Lasse Carlsson i Skilsåker, Tynderö, i Medelpad. Lasse bedriver mjölkproduktion på sin föräldragård tillsammans med sin sambo Lena Åhlund. Paret tog över gården för tio år sedan.

Lasse är 33 år och har hunnit pröva också andra jobb. Bl a har han sysslat med brunnsborrning och jobbat åt ett av landets större entreprenörföretag i byggbranschen. Lena kommer från Söråker, som är den närmast belägna större orten. Hon hade tidigare inte prövat på det här med jordbruk. Men det var faktiskt hon som propsade på att de båda skulle försöka försörja sig på jordbruk.

– Jag är ju uppvuxen på det för jordbruket så mörka 1960-talet, säger Lasse, och då var det närmast skamligt att tala om att man var bonde. Som tur är har det ändrat sig.

När man svänger in på gårdsplanen lyser den nedre delen av ladugården kycklinggul och grann. Allt ser helt nytt ut.

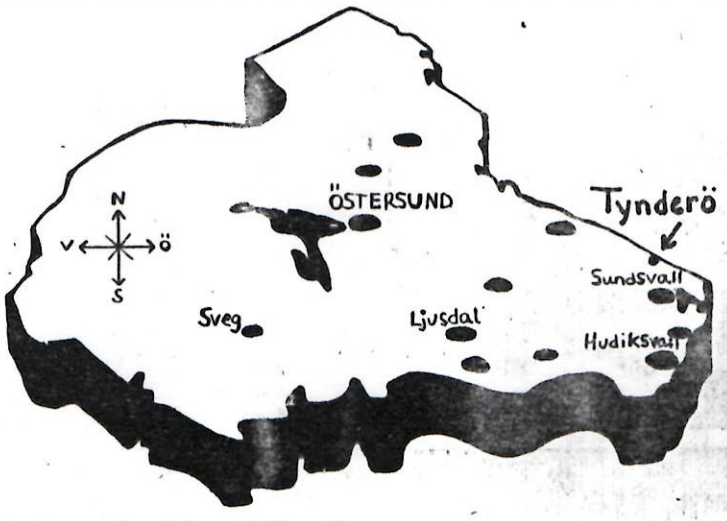

"Viktigt bönderna är sams"

– Skenet bedrar något, ler Lasse. Ladugården är inte ny. Men den har genomgått en omfattande renovering. Tolv båsplatser finns det och utrymme för sammanlagt ett trettiotal djur med rekrytering och andra ungdjur inräknade.

– Starten för tio år sedan var dock blygsammare. Vi började med fem mjölkkor, berättar Lena.

Fiske ger tillskott

Närheten till havet sätter sin prägel på tillvaron härute. Särskilt under sommarhalvåret. Laxfiske är nämligen en inte så betydelselös del av rörelsen. Detta gäller för Lars och Lena liksom för flera andra jordbrukare här ute i havsbandet. För många är fisket en hobby men för de jordbrukare där fiskerätt ingår i fastighetens rättigheter har det fått en något annorlunda dimension. Beroende på gårdens storlek har man i det samfällda fisket rätt att sätta ut ett eller flera fasta laxgarn som vittjas dagligen. Lena menar att fisket kan ge en liten slant som gör det möjligt att skaffa det som inte intäkterna från jordbruket ger.

Nu är förvisso det här med fisket inte helt oomstritt. Fritidsfiskarna menar att det fiskas alltför hårt. Länsstyrelsen i Härnösand har därmed hamnat mellan två stolar. Man har gjort en del inskränkningar för kustböndernas laxfiske. Samtidigt som samma länsstyrelse i sin utredning om lantbruket i länet säger sig vilja skapa binäringar till jordbruket för att man ska bibehålla en levande landsbygd i kustområdet . . .

En av dess binäringar, kanske den viktigaste, har av hävd varit just fisket.

Lena och Lars äger cirka 10 hektar åker och 120 hektar skog. De brukar ytterligare ett 20-tal ha åker. Där ligger samtidigt en del av dilemmat. Det är nästan omöjligt att få förvärva mark här. Utbor och andra behåller äganderätten och det är också svårt att få arrendera på kontrakt. Däremot går det bättre att bara få bruka jorden. Detta underlättar inte för dem som ska leva och försörja sig på animalieproduktion.

Också växtodlingen präglas av närheten till havet. På våren ligger man en bra bit efter. Klimatet är hårdare än bara någon mil inåt landet. En del har man igen på hösten när det uppvärmda havet hjälper till att hålla frosten på avstånd.

Misslyckat korn

Normala år räknar Lasse med att vara självförsörjande på spannmål. Men i år ser det bedrövligt ut.

– Alla kornåkrarna ser misslyckade ut, konstaterar han. Det var väldigt ogynnsamt i våras. Sent och blött. Sedan blev det för torrt. Höskörden däremot blev närmast perfekt. Bra kvalitet och mycket hö.

Ladugårdsombyggnaden är självfinansierad.

– När vi skulle etablera oss var det inte tal om några bidrag, berättar Lasse. Tvärtom fick vi av myndigheterna rådet att sälja gården och flytta in till Söråker. Tack och lov har synen på mindre jordbruk ändrats sedan dess, tillägger han.

Har ni några utbyggnadsplaner?

– Det är ju en fråga om tillgång på mark, svarar Lasse och det är inte det lättaste. I dagens läge får man väl i stället vara tacksam över att man inte har skuldsatt sig mer. Det är många som har det besvärligt idag. Både Lena och jag är försiktiga, kanske till och med i mesta laget. Men som sagt, idag är vi faktiskt tacksamma för det.

Om NNPs läge idag säger Lars:

– Jag tror att NNP ska bli kapabelt att återställa mjölkpriset till en normal nivå. Lars ser mycket allvarligt på utbrytningen i Jämtland och det planerade, privata mejeriet.

– Idag är det viktigare än någonsin att vi bönder håller sams. Det är ett måste om vi ska kunna överleva. LRF har en stor roll att spela, tycker han. Men det krävs också ett större mått av engagemang från de enskilda bönderna.

Reportage: Jörgen Hansson

Alla dagar är väl inte laxfångsten lika bra som den här. Man får vara glad för vad som blir. Ett tillskott blir det i alla fall till jordbruket. Lars Carlsson håller upp en lax som väger strax under 5 kg.

Lena Åhlund trivs jättebra med bondejobbet. Litet bundet är det förstås men det är samtidigt skönt att kunna umgås med barnen på ett så naturligt sätt som man kan göra på en gård. I knät sitter sonen André, 3 år. Den senast tillkomna familjemedlemmen, en fyra månaders flicka, sussade gott i sin säng.

4:5

1983

STRÖGET

Indisk festmåltid hos charmiga Tynderö RK!

Till Österland vill jag fara och tänker väl då mest på Indien, men det är ju en orimlighet så här i vårvintertider då föreningslivet brusar och Flanör rusar mellan arrangemangen.

Men en "Indienafton" i östliga Tynderö är förstås ingen dålig ersättning. Jag tänkte rida ut på en elefant men tog en "tiger i tanken" och blåste ut till hyddan, som i Tynderö stavas med stort H och är församlingshem.

— Pengarna vi får in går till en rullande klinik i Assam, ett projekt som Röda korskretsarna i Västernorrland har tagit på sig, sa en av kvällens tillskyndare, *Carin Andersson*, och fick mig att skynda till kustbandet. Carin och jag sågs för första gången då göken gol i maj i fjol, men det känns som vi känt varandra hela livet.

☐ Hela bygden i sina händer

— Dessutom får Du träffa vår kretsordförande, *Astrid Åkerberg*, still going strong och säkert den äldsta RK-ordföranden i landet med sina 42 år vid klubban. Hon är textilkonstnärinna, känd i många församlingar i Sverige. Hon broderar underbara skapelser till kretsens julmässa första fredagen i december varje år, en vida känd och välbesökt mässa, skrev liten Carin.

Och nog var möjligheten att få träffa Astrid Åkerberg värd en mässa.

— Handarbetslärarinna, korrigerar hon lite blygsamt. Efter en stunds samvaro med Astrid förstår jag att hon inte bara har flitiga händer — hon har hela bygden i sina händer. Känner ju de flesta som elever. En av dem, *Karin Sjöqvist*, kom hem från Härnösand för att hjälpa till och genomföra den här injektionen, aktionen eller auktionen. Nej, det är inte julmässa nu. Vi stryker det sista.

☐ Och så lite RK-historia

Kring 1940 gick en RK-våg genom landet. Hässjö-Tynderö bildade en krets 1939, men den 21 januari 1940 redan stod Tynderö på egna ben.

— Det har gått bra, säger Astrid Åkerberg.

— Det tror jag det. 132 medlemmar är inskrivna och förra året skänkte lilla charmiga Tynderö RK — det är distriktsbossens *Olof Wikströms* betyg — 16 000 till olika ändamål, bl a 10 000 till katastrofonden och de övriga tusenlapparna till lekoteket i Sundsvall och Finnmarksgården i Kramfors, ett hem för ungdomar. Men det fanns att ta av. 17 500 flöt in på julmässan och dessutom gav valkollekten och riksinsamlingen en del.

☐ Det både luktade och smakade Indien

— Vad tjusigt med marschaller, tänkte jag tyst när Olof Wikström gick och tände utanför Hyddan.

— Det är luktstickor det här, det skall lukta Indien också, sa han och inne i stugan såg hans fru *Svea* och *Märta Holmgren* till att det smakade Indien också.

Alla var vi förtjusta i den "Chicken Briani" som serverades med ris som underlag för den köttblandning som med starka kryddor anrättades till en verklig festmåltid.

— Mamma, jag glömde ta av de där "kollijokset", sa unga *Karin Lidén* till mamma *Benita*. Ett riktigt "kollijoks" var det, Karin. Men gott, mycket gott, även om en del ville ropa på brandkåren för att släcka i halsen. Indiska brödet var som oblat, modell större.

Sonja Nilsson och *Ingrid Adelmo* sålde snabbt ut tre lotterier. 6-åriga *Terese Englund* drog sitt eget nummer och Karin Lidén lyckades med samma bedrift. Då log lyckan i morfar *Bertil Öbergs* ögon. Vad betyder det att jag själv blir utan trots en hel arsenal av lotter bara barnbarnet vinner. *Gerd Söderström* gav Bertil Öberg och Flanör en lektion i hur man viker lotter för att bäst kunna hänga med i dragningen. *Torsten Nordlöf* och *Ivar Westerlund* vann båda pannlappar och bjuder snart på herrmiddag. Mitt emot mig satt Tynderös och Medelpads surströmmingskung *Oskar Söderström* med en collegetröja, där collaget var en enda fisk.

— Varumärket, Oskar, frågade jag nyfiket.

— Nja, kan så tyckas, men det finns en liknande motivfisk i Tynderö kyrka med förgyllda fenor. Runt Bottenviken lär det finns åtta kvar.

Jag stortrivdes med Bertil och Oskar, sådana där karlar som jag gärna håller i hand när åskan går i kustbandet. Tryggheten till höger om mig heter *Erik Ljusberg*.

☐ Kärleken lyste igenom helt . . .

Olof Wikström har suttit åtta år i RK-distriktets styrelse, därav tre år som vice ordf. och nu tre år som ordf. Nu är det meningen att *Wille Wennberg* i Sollefteå skall ta över.

I två år har paret Wikström tjänstgjort i Svenska kyrkans mission i Sydindien och kom i nära kontakt med både svenska och internationella Röda korset, en bekantskap som kom dem väl till pass i detta arbete i humanitetens tjänst. Kärleken till Indien lyste igenom när Olof Wikström med både värme och humor berättade om gudarnas, tiggarnas, rosornas och skönhetens land, allt beledsagat av vackra bilder.

— Indien går sakta framåt på stabil grund, var hans slutkommentar.

☐ Hans syster var i alla fall där

Vi var inte så många i Hyddan, men in flöt 1 900 kronor, ett vackert resultat.

Jag hade hoppats få möta en gammal idrottskamrat där ute i Tynderö, men *Arild Wiklander* hann väl inte raka sig där hemma i Skäggsta? På 50-talet rakade han hem det mesta från skidornas prisbord. Hans syster *Gunnel Pettersson* var där i alla fall.

Kvällen gick snabbt till ända. Dimman låg tät över nejden och jag körde sakta, sakta med min dyrbara last. Jag hade lovat *Mia Gerdin* och *Hanna Lindholm* att köra dem till porten i Söråker. Båda är över 80 men fulla i sjutton och vi hade trevligt på resan.

Väl hemma går man in till sin kvinna och sätter sig på sängkanten för att tala om alla trevligheter jag varit med om.

— Nu får Du snart passa Dig. Olof Wikström sa att när en indisk man fyller 60 så gifter han antingen om sig med sin hustru eller går ut i livet som en helig man.

— Men det gäller inte skenheliga män, sa hon, drog täcket över sig och plösen över mig . . .

FLA-NÖR

Två ordföranden tillhopa, distriktsstyrelsens Olof Wikström bjuder tynderökretsens Astrid Åkerberg på indiskt bröd, en sorts oblat modell större. Foto: BO DAHLGREN

Här står Märta Holmgren och Svea Wikström färdiga att servera "Chicken Briani", en festmåltid med starka kryddor. Fru Svea har vistats två år i Indien och lärt sig kokkonsten där.

Sonja Nilsson sålde tillsammans med Ingrid Adelmo snabbt ut tre lotterier och har här placerat sig i vinsthörnan iklädd skön sarong.

4:6

STRÖGET

Inga armar i kors hos Röda korset i Tynderö

Ingen satt med armarna i kors hos Tynderö Röda kors på onsdagskvällen. Det slogs i uppslagsböcker, det ringdes och gammal erfarenhet östes ur *Astrid Åkerbergs* rika RK-källa. Det var "Länskampen" i frågesport mellan RK-kretsarna som avgjordes. Flanör tillhör ju nästan kretsen. På landet decentraliserar vi gärna och finner då plötsligt att lilla Tynderö vinner "kommunkampen" mot stora Timrå, som satt på biblioteket i centrum. Tynderöborna satt på sitt eget bibliotek i Bygdegården.

Men äras först den som äras bör. Härnösand vann den här länskampen och kulturglorian skiner fortfarande över Norrlands Athén.

Landskapsbäst i Medelpad var Stöde, som kom på fjärde plats i länet. "Svåra frågor" var det allmänna omdömet. Max 61 poäng kunde inhåvas på 20 delfrågor och Härnösands 48 poäng är betecknande för svårighetsgraden. Så här ser prislistan ut: Härnösand 48, Ramsele 45,5, Arnäs 45, Stöde 44, Nordingrå 43, Ö-vik, Sollefteå och Nolaskog 42, Tynderö 40,5, Timrå 39,5 och Helgum 37,5.

☐ Hon satt mitt i handlingen

Ruth Persson var sträng tävlingskontrollant och på slaget sju tog hon upp frågorna ur kuverten. Då satt Astrid Åkerberg mitt i handlingen och slog i RK-handböcker och andra RK-skrifter tillsammans med *Carin Andersson*, kassören i kretsen.

Biblioteksföreståndaren *Elisabeth Englund* var givetvis hemma i lokaliteterna och valde den rätta litteraturen. Kartor och linjaler togs fram för att en RK-delegats resa åt olika väderstreck skulle kunna bestämmas. Telefonens räkneverk tickade en timme framöver.

ST-foto

Bo Holtstad

☐ Bättre dynastier än i torsdags-TV

TV:s "Dynasti" på torsdagar är bara boss mot de dynastier som ställde upp i Bygdegården. Här kom *Arild Wiklander* med hustru *Margit* och syster *Gunnel Pettersson*, och här kom *Gudrun Åkerberg* med sonen *Magnus*, två krafter som hade stor spännvidd. Själv brukar jag annars vara ute och snurra och surra med *Sigge Åkerberg*, men husbondens röst hade andra inspelningar den här kvällen. *Susanne Eriksson* fanns också på ungdomslinjen och utsattes tillsammans med Magnus Åkerberg för ett genialiskt grepp av Arild Wiklander. En av tävlingsuppgifterna var att skaffa tre nya medlemmar till kretsen under timmens gång — med alla personliga data.

— Jag går med, sa Arild och tittade sig omkring och då föll också Susanne och Magnus. Och för den poängen fick tynderöborna en extra klapp på axeln av tävlingsledningen i Härnösand.

Arilds kamera gick flitigt före start. Han är fotovän, men i Vasaloppet 1952 hade den fine skidåkaren bara kamerafodralet med. Det gav fin plats för vallburkarna!

Vem sitter mitt i handlingen i Tynderö Röda kors om inte Astrid Åkerberg?

☐ Flanör ståtade i lånta fjädrar

Flanör satt på två stolar — skulle ju sköta reportaget men ville också vara med och hjälpa till. En till synes svår litteraturfråga med för mig okända citat erbjöd jag mig lösa. Man har ju kontakter och telefonminnet i behåll.

— *Bladh*, sa en lågmäld röst när jag ringde 100429 och som en annan "Violen från Flen" bjöd han mig genast *Hjalmar Gullberg*. Att han kan sin *Proust* fick jag klara bevis för. Citatet var långt, men vår kulturredaktör på ST avbröt mig genast och sa att det här var hämtat ur "På spaning efter en tid som flytt". Den uppgiften sparade tid så att jag kunde fly till andra uppgifter. Själv tänker jag bjuda *Curt Bladh* på en fredagsbakelse här på ST som tack för att jag fick ståta i lånta fjädrar. Jag fick spegla min egen ungdom också, först givetvis i Arild och sedan i *Karl-Erik Melander*. Vi har väl inte löst livets gåtor tillsammans, men gemenskapen fanns där från glada läroverksår. Och tillsammans kunde vi para ihop sex ministrar med de rätta departementen och hittade också den "hund som låg begraven" i frågan vem som var kommunikationsminister 1967. *Olof Palme* är namnet.

☐ Inte bara RK-frågor

Det är givet att det mesta kretsade kring RK-verksamheten, men det fanns andra klurigheter också.

— Det är absolut *Verdi*, sa Susanne Eriksson och det hade hon rätt i. Margit Wiklander gick en trappa ner till ett piano och slog några ackord till de noter som fanns på ett tävlingsblad.

Jag vet inte om jag vågar klämma fram med att jag tycker Gunnel Pettersson är älsklig, men "Älskliga blommor små" var ett rätt svar hon plockade fram ur sitt vetande.

— Ungdomens Röda kors bildades 1921, sa Astrid Åkerberg, och ingen tvivlade.

— *Alfons Åberg* är seriefiguren det frågas efter, sa Carin Andersson. *Björn Gustafsson* är ju på turné i våra trakter och applåderar när han läser det här.

— Huvudpersonen i *Ulf Lundells* "Sömnen" heter *Tommy Cosmo*, hojtade Arild från telefonen.

— *Ilon Wikland* har illustrerat "Det gör ont", sa Elisabeth Englund bestämt.

Den rätta uppgiften om vilken naturkatastrof som drabbat Sahelområdet vaskades fram ur ST:s arkiv. Det fanns en flod Sahel i norra Algeriet som pekade på översvämning, men det var torkan i Sahel i Västafrika som åsyftades.

Men Flanör gjorde en miss, som kostade poäng. En gammal stöt(are) som jag hörde inte upp i en idrottsfråga och får skylla mig själv. Att det är en kula som väger lite över 7,2 kilo visste jag genast efteråt, men då hade Ruth Persson avblåst det hela. I väntan på de rätta svaren från Härnösand och sedan Ruth läst in våra uppgifter blev det en brödra- och systermåltid i skön stämning.

— Vi kan inte bli sämre än elva när 11 av 56 kretsar tävlar, hade *Ellen Öberg* sagt. Men hon och *Märta Holmgren* får första pris för den sallad som dukades fram. Astrid Åkerberg tackade både för maten och oss alla. . .

— Vi borde genast ha indelat oss i grupper och haft en lastbil var med uppslagsböcker, sa Karl-Erik Melander.

Jag tyckte det räckte med de handtagspåsar med böcker jag hjälpte Carin Andersson med ut till bilen.

Ja, nu har ni fått veta lite hur det går till i "vår" krets ute i Tynderö. . .

FLA-NÖR

Startskottet har gått och här sätter fr v Susanne Eriksson, Gunnel Pettersson och Elisabeth Englund full fart. Tävlingskontrollanten Ruth Persson, längst t h, har redan börjat sitt sekreterarjobb.

4:7

1983

STRÖGET

Den bygden är värd en mässa

Tynderö — vad är nu den bygden känd för?

— Åstöns skjutfält, kommer det i ett skarpt svar från en överste i Sundsvall.

— Struktur i naturen, ropar förtjusta fritidsbyggare.

Oskars surströmming och Röda kors-mässan i december, hävdar Flanör bestämt.

ST-foto
Ralf Bergman

På fredagskvällen slog jag två flugor i en smäll. Träffade *Oskar Söderström* själv på RK-mässan. Men det var nära bli massfall. Hade ringt återbud för den svåra halkans skull, men är man tänd på Tynderö kan man ju inte låta bli. Någon svikardebatt får det inte bli i den här spalten. Med hopp i hågen och hustrun under armen halkade jag ut till bilen, lade in en lägre växel och stoppade undan växelpengarna. Hemma i Hyddan hos *Astrid Åkerberg* gäller bara prassel och inget skrammel.

☐ Pärlan och juvelen. . .

— Det här är förstås pärlan, sa *Ruth Persson* och hälsade på min hustru.

— Du har ju en skön juvel själv, kontrade jag, som redan mött hennes *Gustaf*, grånad i håren men en yngling till åren sina 76 till trots. Ruth hade systern *Linnea Staaf* med sig också, borta från Medelpad som sjuksköterska i 32 år, men nu återbördad till Skönsberg. Och naturligtvis hemma i Tynderö en sån här kväll!

Och på podiet med kassaskrinet satt Ruths och Gustafs son *Lars-Erik Persson*, chefen på Handelsboa. Han går i fädrens spår. Pappa Gustaf har ju haft affär både i Skäggsta och intill kyrkan.

☐ Tänkte Nisse H. skulle adoptera?

I förväg hade jag köpt fem lotter på huvudlotteriet med alla festborden av kassör *Carin (Andersson)*. Men säkrast var nog att låta sig adopteras av *Nisse Högstedt*. Han har vunnit matbordet åt sina söner tre år. Men Nisse var inte där, och tvillingarna *Iris* och *Inger Söderström*, som delar det mesta, får nu dela det här matbordet också med duk, porslin och allt vad som tillhör ett välmatat julbord. *Emma Ritzén* i Rigsta vann kaffebordet med bl a en tjusig servis och fruktbordet blev *Karin Henrikssons* i Ala.

Det var 24 vinster i det här lotteriet och andra lotter var också i farten. *Marianne Olsson* tog hem två vinster — bl a den fina krubban. — Man kan ju bli krubbitare för mindre, tänkte lottlöse Flanör.

— Nu har du kommit in i ett stim, Oskar, sa auktionsutroparen *Therén Wiklander* till Oskar Söderström, som halade hem tre fångster, bl a den tårta han själv skänkt.

Värst var *Bertil Öberg*. Han drog en tavla åt sin egen fru *Ellen*.

— Nu har jag gjort mitt i halmkronejobbet, säger Mia Gerdin, i mitten. Hon fyller 84 på Nyårsdagen, men hon kan lugnt dra sig tillbaka. Inga-Lill Vesterlund t v och Ellen Öberg är redan hemma i halmen — se bara på Ellens grepp om halmkronan.

☐ Som Ibsens dockhem. . .

Hela Hyddan hade klätt sig till fest och liknade ett dockhem av *Ibsen*. Astrid Åkerbergs flitiga händer hade tillverkat många alster, men hon är lillasyster även i den här genren. 91-åriga *Elfhild Wiklund* i Södertälje, just Astrids syster, hade broderat nio vackra arbeten.

Jag mötte *Mia Gerdin* igen. Hon blir 84 på Nyårsdagen och tycker det är hög tid att överlämna halmkrone- och andra halmjobb till yngre krafter. Men Mia kan lugnt dra sig tillbaka. *Ellen Öberg* och *Inga-Lill Vesterlund* kan redan det här — har lärt sig av Mia. Ellen är en baddare att fläta. Hon tänkte fläta till Flanör också genom att vägra att uppge sin identitet, men den gubben gick inte. Därför kan ni nu se den fina bilden av halmtrion.

☐ Bigamist — nä, men visst

Stundtals kände jag mig som bigamist. Hade ju min egen fru bredvid och "slottsfrun" *Ingegerd Finnborg* inte så långt ifrån. Vi har ju haft mycket ihop den senaste tiden — mest gamla, fina recept. Där fanns ingen soppa men många av hennes kockar. Oskar är nämnd. *Bengt Nordlöf*, som gjort sufflé åt mig nyligen, hade hustru *Ulla* med. Hon satt som sufflös bakom ryggen på mig som orienterande hjälp när det behövdes.

— Nu auktionerar dom bort min honung, sa Bengt.

Och jag som trodde matlagning var hans bisyssla. *Ivar Vesterlund* var lite mer lågmäld utan kockmössa och *Torsten Nordlöf* skrinlade allt annat för att hjälpa Lars-Erik Persson att skrinlägga allt som flöt in. Det var fina 17.358 kronor mot fjolårets 17.455. Men med tanke på alla stadsbor som stannat hemma i halkan var det här ett jättefint resultat.

☐ Astrid mellan två flaggor

Det var pyntat och fint i dockhemmet när Astrid Åkerberg mellan svenska flaggan och RK-flaggan hälsade välkommen.

— Lika ledsen som jag var åt vädret i dag lika glad är jag åt att ni kommit så många, sa hon, tackade alla givare och medhjälpare.

— Kaffet är färdigt och det luktar så gott, sa hon, och sedan tog vi alla en styrketår innan Therén med humor och lagom åthävor gjorde rent hus på borden.

☐ Klockarkärlek till prästen

Flanör har alltid haft en liten klockarkärlek till prästen i Tynderö — *Ingrid Järnefors-Melander*. Vi har snuddat och nuddat vid varandra i skolåren i Härnösand, men nu uppehöll hon sig länge med min hustru. Och vilka minnen de hade att berätta. Innan dess fick jag i alla fall veta att *Gertrud Lundgren* svarat för de vackra tavlorna på Hyddans väggar, att *Alvar Svedin* på Åstön i ljusa färger målat lokalen och att akustiken nu var mycket bättre.

— Kom till kyrkan och titta på *Gottlob Wiklanders* vävnader, sa prästen och prisade *Margit Wiklander* för en gåva på tio ljusglas med näverhölje. Jag hann med att tacka *Gunnel Pettersson* för matlagningstipset också.

Therén klubbade, Astrid och Ruth bar så mycket de orkade och som skottspolar till de ropande sprang Ellen Öberg, Carin Andersson, *Märta Holmgren* och *Gudrun Billman* med varorna. Det började med tunnbröd och saltströmming, men sedan blev det rena äggsexan med sex ägg i varje utbud.

Bengt Alm ropades ut som vinnare. Då förstod jag att det var hans hustru *Gunnel* som satt intill. Vi har en hemlis ihop, vi tre, och Flanör hoppas en gång få ge offentlighet åt den. Nu blev ni nyfikna, va?

— Ta kronan vid Oskars huvud, föreslog någon. Då blev nog *Gerd Söderström* rädd att man skulle ta glorian av hennes helgon. Men det var bara halmkronan man ville åt.

Till slut gjorde Ruth Persson första julgransplundringen genom att plocka ner allt från granen och låta Therén kursa det också.

Det blev sena kvällen i Tynderö. På vägen hem visslade jag "Land Du välsignade", men min hustru gillar inte att jag visslar i bilen.

Tag min sång, i alla fall. . .

FLA-NÖR

Två veteraner på RK-mässan i Tynderö. Therén Wiklander klubbade raskt de alster som primus motorn i många år, Astrid Åkerberg, bar fram.

1984

Ett slag för Tynderö

Här slår Therén Wiklander ett slag för Tynderö. Han har gjort det i 25 år hos Röda korset där ute i kustbandet, men frågan är om inte det här var sista gången? Therén hade lovat framlidna Astrid Åkerberg att hålla på tills han fyllde 80 och den tiden är inne nu.

– Det låg ett skimmer från Astrids dagar över vad som timade där ute i Tynderö, skriver Flanör, men "järngänget" släpper inte det fasta greppet över den institution som den här mässan utgör.

– Nytt rekord med 19.704 i behållning, rapporterar också Rk-kretsens kassör Carin Andersson.

FOTO ANKI KARLSSON

– SE SIDAN 7 –

4:8

10/12-84

STRÖGET

Där låg ett skimmer från Astrids dagar!

– Röda kors-mässa i Tynderö utan *Astrid Åkerberg*, kan det gå det?

– Det är fler än Flanör som ställt sig den frågan inför den sedvanliga julmässan i Hyddan.

– Det gick riktigt bra, det skall konstateras på en gång, men visst låg det ett skimmer från Astrids dagar över vad som timade där ute i Tynderö på fredagskvällen.

Therén Wiklander har svingat auktionsklubban på den här mässan i 25 år och hade lovat Astrid hålla på tills han fyller 80. I så fall var det här hans sista klubbslag i Hyddan – han fyller nästa år.

Nu var Therén i högform, höll snabbt tempo och satte

in en rolig historia i rätt sammanhang. Så nog tror jag att *Ruth Persson* kan luta sig mot Therén ett tag till. Det är ruter i Ruth-an också.

Hon angav tonen för kvällen med en förhoppning om att vi alla skulle få trevlig avkoppling samtidigt som vi kunde ge en liten mildring av nöden och eländet i södra Afrika och i Etiopien. Hon tackade alla goda och glada givare och då kunde hon nästan ha gått och handtackat i den välfyllda lokalen. Den här mässan är byggdens angelägenhet, här jobbas det med olika alster i nästan varje stuga och sedan kommer folket samman och ropar in alla gåvorna också. 92-åriga Elfhild Wiklunds – Astrids syster – textilier fanns även nu i utbudet på väggarna.

☐ Hemma i Hamlet och i halmen. . .

– Att vara eller inte vara som i Hamlet var alltså frågan där ute i Tynderö efter Astrid Åkerbergs bortgång. Men *Ellen Öberg* och *Inga-Lill Westerlund* har ju genom *Mia Gerdins* försorg blivit hemma i halmen och arbetet med halmkronorna, som binds samman så fint av *Elsa Rohlin*. Henne skulle jag gärna vilja träffa och tacka för den väl proportionerade sammansättning min egen inropade halmkrona har.

Det var kretsens kassör *Carin (Andersson)* som lockat "tynderöräven" Flanör ut ur hans skrivarlya. Och tur var väl det att jag föll för locktonerna. Hamnade nämligen i ett myshörn med massor av gamla bekanta. Jag hälsade på biodlaren *Bengt Nordlöf* och hans *Ulla* med honungslen röst. Ulla var min sufflös i fjol, men den här kvällen blev hon nästan arbetslös så många som jag känner där ute i kustbandet numera. Där *satt* mina gamla Albäckengrannar *Eva* och *Bengt Åström*, Bengt med dubbla glimtar i ögonvrån och en slösande humor. Det enda han var rädd för var att vinna tillbaka de ljusstakar han själv tillverkat och skänkt.

Sonja Alfredsson hette *Bohlin* när hon i två år spelade för mig på morgonbön i realskolan, men det hade jag svårt för att minnas. Men jag sov väl förstås. Bakom mig satt *Bosse Lundgren* och hans *Irma*. Bosse och jag var "hälletorpare" i Härnösand och kolleger i ett handbollsmål. Tänk vad mycket bättre vi täcker nu för tiden, broder! Jag breddade mina *nordlöfska* kontakter genom att trivas med *Tina* i den yngre generationen. Pappa *Torsten* fanns överallt, även som diskare i köket. Man har ju sina ögon. Och lite "framåt natta" fann jag *Gunnel* och *Bengt Alm*. Bengt satt och väntade på att vinna en tårta, den gottegrisen, men det lax inte hur mycket tynderöbo han än är. Jag kände det som ett mässfall att jag inte hann konversera herden *Ingrid Järnefors-Melander* den här mässan.

☐ I rätt och galen ända

Hos Röda korset i Tynderö behöver man inte sitta och vänta på kafferasten. Det är pang på bordet direkt efter välkomnandet. Det är att börja i rätt ända. Skulle man sedan svänga på tågordningen i det stora lotteriet så att vinst 24 dras först och sedan gå mot matbordet via frukt- och kaffebordet så kommer spänningen att stegras. Nu ger många upp efter "halva sträckan" och går hem.

Den lyckligaste i år var säkert *Nanny Åslin, Indal*. Hon vann matbordet med alla varorna, dukningen och porslinet. *Mona Nordlander* stegade hem med kaffebordet och tror ni inte att *Oskar Söderström* fick fruktbordet. *Gerd* hade lotten men inte maken med sig. Ellen ser nog till att hennes *Bertil Öberg* inte blir krubbitare i julhelgen. Risken finns – Bertil vann den fina krubban.

☐ Hedersgäst från Indal

Något av hedergäst var *Alfred Nordström* från Indal. Han har bott i Rosböle och i Söråker och har alltså förankring i bygden. Han har gjort kvastar åt kretsen i många år och kom nu med 24 stycken – att sopa ut julen med? Själv kvistade jag bort till *Gustav Persson* för en trivselträff.

Men jag måste åter till Astrid Åkerberg. Therén berättade att han fick sina puffar och nyp av Astrid under auktionerna genom de 25 åren. – Hon puffade till mig när jag låg femman för lågt och nöp mig när jag höll 50-lappen i underkant, sa Therén. Jag vet inte hur många nyp han fick den här kvällen av Ruth, men det kan inte vara många. När kassör Carin räknat fram det definitiva resultatet så visade det sig att man fått 19.704 kronor, ett nytt rekord för mässan, som verkligen håller stilen och klassen.

I dryga tre timmar trängdes vi och trivdes och skrattade högt åt alla putslustigheter, t ex då *Ulla Eriksson* från Åstön tog sats och höstade in tunnbrödspaket i mängd. Hennes distinkta bud tog tillfälligt musten och lusten och loven av oss andra. Jag smet in till *Gunnel Pettersson* i köket och fick en tår på tand, men i övrigt vann jag trots mängen av lotter varken prinsessan eller halva kungariket men hade slottsfrun *Ingegerd Finnborg* med mig i bilen hem.

☐ Lågan hålls brinnande

Och under tiden RK-mässan pågick lyste marschaller upp Astrid Åkerbergs grav nere vid kyrkan. Det var *Gudrun Billman* som varit så omtänksam. Inne i Hyddan hölls lågan också brinnande. Visst står RK i Tynderö för Röda korset, men det kan lika gärna stå för RäddningsKår i humanitetens tjänst. . .

FLA-NÖR

Plats på scen för Ruth Persson och Therén Wiklander, två av kvällens huvudaktörer i Hyddan.

Så fort Therén Wiklander hade ett tunnbrödspaket i sin näve så höjde Ulla Eriksson från Åstön sin stämma och hand.

Alfred Nordström kom med 24 kvastar till mässan. Den gamle hovslagaren ställer upp för Tynderö RK år efter år med sin kvasttillverkning. Han var något av hedersgäst i Hyddan den här kvällen.

Här några i det "järngäng" som jobbar för Tynderö RK, i främre ledet fr v Ellen Öberg, Gerd Söderström, Ruth Persson och Märta Andersson. I bakre ledet Ingegerd Finnborg, Gustav Persson, Märta Holmgren och Inga-Lill Westerlund.

4:9

25/8-84

STRÖGET

Tre "stinsar" i Tynderö lät tågen komma och gå

– Där kommer det ett tåg, det ger jag tusan i . . .

Ni har väl hört hur den semestrande eller pensionerade stinsen resonerade. Sundsvalls Tidning hade tre "stinsar" på spåret när "Sommargästernas söndag" firades i Tynderö kyrka i början på juli. Där var så fint och där kom och gick så många "tåg" att alla tre "stinsarna" från ST säkert dragits med dåligt samvete för att ingen hoppade in och rapporterade.

Vår musikanmälare *Lisa Lindström* ledde GA-kören och kunde rimligen inte anmäla sig själv.

"*Erik*" – han med "Ur en pensionärs dagbok" – sommarbor ju där ute och gjorde inga anteckningar för nuet.

Och själv hade Flanör semester och inget på skrivargalejan att göra, men jag lovade kyrkvärden *Gustav Persson* och Hembygdsföreningens ordförande *Bengt Nordlöf* att återkomma lite i efterskott. Det här var ju också "Hembygdsföreningens dag". Någon hade viskat i mitt rosenöra att *Hjördis Schymberg* skulle sjunga och då var söndagsmålet givet. Nu var Hjördis förhindrad, men där var så mycket annat som lockade.

□ Tänk om han fått vara med

Jag var ute i tid och gjorde mina lovar i omgivningen. På tunet intill Gamla kyrkoskolan stod kaffeborden klara för dukning. *Märta Olsson* och *Ingrid Eriksson* hade allt förberett för invasionen efter gudstjänsten. De var så fina i sina hembygdsdräkter.

– Tänk om gamle läraren *Nils Frykholm* fått vara med den här dagen, den verklige kämpen för kyrkskolans bevarande, sa Märta och Ingrid. I sin himmel log ändå kanske Nils belåtet över Hembygdsföreningens friska seglats med Bengt Nordlöf vid rodret. Medlemskort förnyades och proselyter vanns för hembygdsidéen. Nu satsar man i första hand på upprustning av kyrkskolan, som för dagen var utställningslokal för gamla foton och biblar. Till våren går yxorna för spånklyvning till källartaket. Det sa Bengt Nordlöf när Tynderö Hembygdsförening visade upp sig på museet i Sundsvall i början av augusti.

□ Kärlek och innerlighet

Familjegudstjänsten för sommarfamiljerna och de fasta boende präglades av kärlek och innerlighet. Det var långt till den synd- och straffton som dundrades fram i min barndoms kyrka.

När pastoratsadjunkt *Eva Sundelin-Isaksson* efter barndopet okonventionellt vandrade genom kyrkan för att visa upp nydöpta gossebarnet *Tommy* gick det en ängel genom den fullsatta kyrkan. Jag var glad över att kyrkvärden Gustav Persson lyckats ordna en plats åt mig på näst sista bänk. *Kenneth Åbergs* predikan kom givetvis in på fisket och fiskare, GA-kören sjöng vackert och när *Linda Sköld* i GA-kören sjungande bar korset ut genom kyrkporten, var vi både till mans och kvinns glada över att ha fått vara med om den här högtiden.

□ Var det månne kramprästen?

På kyrkbacken blev det en förbrödring utan like, även om Flanör mest höll sig till "systrar". Det kramades till den milda grad att jag kan försäkra Dig, komminister *Anna-Maria Larsson* på Alnö, att man ett tag trodde att det var Flanör som var kramprästen. En del trodde väl att kyrktuppen flugit ner från sin gyllene pinne och nu kråmade sig på kyrkbacken.

"Mina" postfröknar *Kerstin Engström* och *Eivor Boström* bjöd jag både hand och famn i glädjen över att slippa ha en lucka mellan oss. Jag blev riktigt postgirig, men då kom min högra hand – hustrun – och tog just min högra hand och min tynderöjänta *Carin Andersson* grep den vänstra och båda drog iväg med mig till kaffebordet.

Jag var alltså i de bästa händer, men det händer ju understundom att Flanör söker sig till manligt sällskap också. Jag sliter mig och smiter till *Bertil Öberg* och *Torsten Nordlöf* och bottnar i den gemenskap vi lagt grunden till under vintriga dagar. Det var fint att se dem i sommarstassen också. Jag fann en broder i *Carl-Edvard Wickman* från Söråker, som satt i kanten av hembygdsringen med hustru *Valborg*. Jag stannade upp hos min kollega *Rut Persson*. Vi är ju pärlfiskare båda och har var sin där hemma.

I kyrkan hade vi just sjungit "Härlig är jorden". Det stämde så bra. Det var en sommarsöndag när den är som bäst.

Men törsten brände. Just för juice gjorde min hustru och jag en sväng till Carin i Myckeläng.

Sol ute och sol inne och en skön sommar framför oss.

Dagen efter regnade det som vanligt.

Eva Sundelin-Isaksson lät oss vara med på ett okonventionellt barndop i Tynderö kyrka.

FLA-NÖR

4:10

Myckling blir Myckeläng

Fastighetsregistrets överföring på data, som överlantmäteriet arbetar med, har i Timrå bl a medfört att namnet på byn Myckeläng i Tynderö äntligen kommer att bli riktigt stavat i de offentliga handlingarna – nämligen så som folket i trakten stavar det. Hittills har byn officiellt hetat Myckling. Nu har fil lic Lisbet Cardell Åström, som är verksam inom arbetsgruppen för kulturminnesvårdsfrågor, gjort en utredning som klarlägger den riktiga stavningen.

Hon har byggt på forskningar av A Hülpers på 1700-talet och Arvid Enqvist och Algot Hellbom i våra dagar. Då har hon funnit att i ett dombrev från Ljustorpstinget år 1409 stava namnet mycklaenghe och i en skattelängd från 1535 heter det Myckelenghe.

En hel del hjälp får den svenska namnforskningen genom den s k Ålvsborgs lösen. Det förhöll sig ju så att svenskarna hade förlorat Ålvsborgs fästning i närheten av nuvarande Göteborg till Danmark-Norge under det nordiska sjuårskriget. Vid den därpå följande freden i Stettin år 1570 bestämdes att Sverige skulle få köpa tillbaka fästningen för 150 000 daler. Hur mycket detta blir i nutida mynt torde vara svårt att fastställa. När fil dr Arvid Enqvist på Medelpads fornminnesförenings uppdrag utgav "Medelpad 1571. Elfsborgs lösen", vilket skedde år 1964, uppskattade han värdet till cirka 3,5 miljoner kronor. Idag skulle det nog bli minst sju miljoner. Ganska billigt för en hel fästning med stor strategisk betydelse, tycker vi väl idag.

I förteckningen över vad svenska folket fick betala till denna lösen är socknar och byar uppräknade. Från år 1543 till år 1595 är Myckeläng stavat på fyra sätt: Myckleenge, Mycklenge, Möckilinge och Möklänngie.

År 1771 skrev Hülphers namnet Möckeläng. Detsamma gjorde major Thorsner år 1823 i en beskrivning öfver Wester Norrland, som nu finns i krigsarkivet.

Men år 1858 tyckte kommissionslantmätaren C R Stiernström i en beskrivning över Ljustorps pastorat att byn borde heta Myckling. Det var vid en tidpunkt då man tydligen gick ganska radikalt fram med de gamla namnen i någon sorts försök att normalisera dem. Motsvarigheter finns på många andra håll i landet. Men Stiernström hade gått efter de gamla jordeböckerna.

Redan 1864 hade dock den tidigare namnformen återtagits. I Wester-Norrlands Läns Kalender står det Myckeläng, likaså elva år senare i Adress-Bok för Westernorrlands län. Utgifven av Bernh. Lindberg och J A Johansson, Hernösand.

De båda namnen Myckeläng och Myckling har använts omväxlande ända sedan senare delen av 1600-talet. Kyrkoböckerna och mantalslängderna har i varje fall sedan förra hälften av 1700-talet använt namnet Myckeläng medan jordeböckerna envist hållit fast vid Myckling.

Men människorna i byn säger Myckeläng, som man gjorde på medeltiden, och det tycker Lisbeth Cardell Åström är ett starkt skäl för att nu äntligen, det namnet skall finnas på alla håll i de offentliga handlingarna så att man för framtiden slipper den nu rådande babyloniska förbistringen.

Bland bevisen för byns vanliga stavning är en affisch om en "lustresa i förening med protestmöte" som hölls den 19 juli "till det naturskóna Myckeläng med Ångfartyget Ådalen" som Folkrörelsearkivet lät nytrycka förra året. Tyvärr anges inte vilket år som denna lustresa företogs. I övrigt får man veta det mesta. Fredrik Sterky skulle hetsa massorna mot "arbetareplågaren Enhörning". Han betecknades som "ett sandkorn gent emot arbetareorganisationerna".

Det fanns också en andra programpunkt: "Tidningspressens betydelse för arbetarerörelsen". Men "efter den allvarliga delen fortsättes med Dans, lekar, sång m m till kl 7 e.m. då återresan sker." Ombord på "Ådalen" skulle god musik medfölja.

Fredrik Sterky (1860–1900), som var LO:s förste ordförande hade under en kort tid utgivit tidningen nya Samhället kring år 1886. Mellan den tidpunkten och sekelskiftet bör den ifrågavarande lustresan med diskussionen om tidningspressen ha ägt rum. I Myckeläng.

ÅKE HANÆUS

☐ *Den här långa raden av samlingspärmar har Lisbeth Cardell-Åström hunnit fylla med cirka 2 400 foton av byggnader och miljöer i Timrå kommun.*

ST 17-4-89

Timrå kulturvårdas

I januari förra året påbörjade Lisbeth Cardell-Åström i Timrå ett projekt, som placerar Timrå i första ledet när det gäller kulturminnesvården. Där har man nämligen beslutat genomföra en femårsplan — och även startat den — i syfte att få fram ett program för kulturminnesvården med alla de intressanta och värdefulla konsekvenser som det programmet kommer att få för kommunen som helhet och för alla dess invånare, men också för kulturhistorien i större sammanhang. Lisbeth Cardell-Åström är anställd för att vara den verkställande kraften i denna inventering.

Hon är verkligen mycket kvalificerad för detta arbete. Denna skånska, född i Malmö, med fil kand i Lund, i etnologi och arkeologi, var amanuens vid etnologiska institutionen i Lund, där man bl a sysslar med folklivsforskning, och var på väg med en fil lic-examen då Harald Hwarfner kallade henne till Norrbottens museum i Luleå för att hon där skulle studera och inventera den samiska kulturen. Men så uppstod tycke mellan henne och en tynderöbo så då flyttade hon 1981 till Tynderö, och hade därmed hamnat i Timrå kommun, där det dittills inte hade varit precis någon uppsjö på befattningar, för vilka krävdes examen i etnologi och arkeologi.

Men vid den tidpunkten hade planer mognat i Timrå på att söka förverkliga något av det som riksdagen uttalat 1976 rörande den statliga kulturpolitiken, nämligen att t ex kommunerna borde garantera "att äldre tiders kultur tas till vara och görs levande". För att veta vad som skall tas till vara måste man självfallet först göra en inventering.

Utan att alltför mycket inveckla oss i den kommunal byråkratins procedurer kan det här räcka med att nämna, att när man skall planera bebyggelsen och markens användning i en kommun så är det nödvändigt — och anbefallt — att en sådan här inventering skall göras så att alla, som är inbiandade i denna planering får klart för sig vad det är som bör bevaras och vårdas — och varför.

Kulturnämnden i Timrå skall ha beröm för att den så aktivt gick in för att ordna till en inventering. Man bildade en arbetsgrupp för kulturminnesvård, kallad KMV-gruppen, under ledning av kulturnämndens ordförande och med representanter för byggnadsnämnden, planeringskontoret, stadsarkitektkontoret. Hembygdsföreningarna blev representerade. Ett resultat blev att liv blåstes i den förpuppade Timrå hembygdsförening och i den likaledes vilande Tynderö hembygdsförening. Hässjö och Ljustorp kom förstås också med, liksom Åstöns museinämnd. Landsantikvarien Bengt Häger anslöt sig också för att på nära håll kunna följa det intressanta och viktiga arbetet — det första i det här länet med en sådan räckvidd.

Lisbeth Cardell-Åström är nu alltså i full gång med inventeringen. Hon kuskar omkring med sin bil och fotograferar allt som ser intressant ut i sammanhanget. En och annan har säkert undrat, vilka ärenden hon är ute i när hon dyker upp och fotograferar inte bara hela vyer utan också enstaka hus, ja till och med detaljer på husen, som dörrar, fönsteromfattningar, lister och andra prydnader.

— Det nya med dagens kulturminnesvård, säger hon, är att vi söker inventera, dokumentera och i möjligaste mån bevara inte endast enstaka byggnader, som ser unika ut, utan hela miljöer, alltså delar av landskap, som kan ge en helhetsbild av hur människorna levde, hur de använde marken och liknande. Det är heller inte fråga om unika objekt utan om det som är vanligt, vardagligt, anonymt.

Men i projektet ingår också undersökningar och förslag som syftar till att husen och miljöerna skall kunna göras nyttiga, användas för något vettigt syfte. Förr, ända in i 1970-talet, rev man helt sonika de gamla miljöerna därför att de var alltför dyra iståndsätta. Nu har vi en annan syn på dessa problem, och det roliga är att det finns breda opinioner bland människor i allmänhet, som gärna vill se att det gamla, i olika former, kan tas till vara.

Det kommer att bli många resultat av den här inventeringen, lovar Lisbeth Cardell-Åström. Hennes insamlade fotomaterial kan naturligtvis användas i många sammanhang. Det skall kompletteras med äldre foton så att man får en så fullständig bild-dokumentation som det någonsin är möjligt. Ett kommunalt bildarkiv, värdefullt inte minst för kommande generationer. Hur lätt glömmer man inte byggnader och miljöer som försvunnit.

En skriftserie kommer det att bli. En första del har redan utkommit: antikvarie Rolf Näslunds rapport om Laggarbergs-området.

Det kan bli informationsbroschyrer, läroböcker för skolor, material för studieförbund, tips för turismen, utställningar av foton och gamla kartor, nytryck av kartorna, affischer, vykort, souvenirer — ja, för den uppslagsrike kommer det att finnas nästan hur mycket material som helst att göra något av.

Timrå har nämligen mycket att bjuda på. Där finns inte bara ett viktigt stycke svensk industrihistoria utan också kulturhistoria som sträcker sig så långt tillbaka som till den förhistoriska tiden.

ÅKE HANÆUS

☐ *Lisbeth Cardell Åström med affischen, där Myckeläng är stavat på det riktiga sättet. Men det var inte det viktigaste med den affischen. Den manade till ett protestmöte mot "arbetareplågaren Enhörning", ett av många rabiata drag i den politiska debatten förr.*

4:11

Tynderöborna värnar om vägen

1985

– Dra inte in underhållet!

Nu rasar tynderöborna över vägverkets planer på att dra in underhållet av vägen som går till Skeppshamn på Åstön.

Och de har Timrå kommun och militären på sin sida.

En indragning av vägunderhållet skulle bl a betyda att allmänhetens och yrkesfiskarnas möjligheter att ta sig till och från Skeppshamn skulle minska.

– Vi överklagar till högsta instans, säger Nils Högstedt, ordförande i Åstö Fiskarmuseinämnd. Det blir regeringen som får avgöra om vägverket står på sig.

Skeppshamn på Åstön är en naturskön plats som varje sommar lockar mängder av turister. Här finns ett kapell byggt 1768, ett fiskarmuseum och ett fint strövområde i havsbandet som utnyttjas av tynderöbor och turister.

På sommaren hålls gudstjänster och varje år är det nyårsbön i kapellet och den traditionella Åstödagen brukar också locka många besökare.

Men nu ser det ut som om vägverket ska försvåra för allmänheten att ta sig till Skeppshamn. Vägverket vill att militären ska ta över underhållet av vägen mellan Lillåkerö och Skeppshamn. Men eftersom man inte längre nyttjar Åstöns skjutfält lika mycket som tidigare skulle det innebära att intresset och möjligheten att underhålla vägen från militärens sida inte är så stort.

– Vi utnyttjar Åstöns skjutfält ungefär åtta veckor varje höst och vår, berättar Magnus Peterson, som representerade Sollefteå Armégarnison vid det möte som de protesterande höll i Skeppshamn på onsdagen. I övrigt har vi inte så stor verksamhet här längre sedan Sollefteå tog över efter Lv5.

Också yrkesfiskarna i Tydnerö är beroende av att vägen är farbar på vintern.

– Vår normala hemmahamn i Tynderö-sundet fryser tidigt på vintern, säger Oscar Söderström, ordförande i Tynderö fiskareförening. Då har vi militärens tillåtelse att använda Skeppshamn som tilläggsplats för våra fiskebåtar. Under de senaste åren har vi byggt ut kajen i Skeppshamn och byggt is- och kylrum för fisken. Vi måste ha tillgång till en plogad väg på vintern för yrkesfiskarna och för fisktransportbilarna.

Liksom Nils Högstedt i fiskarmuseinämnden och Magnus Medin, hamnfogde och medlem i Skeppshamns kapellag som ansvarar för kapellet, vill också kommunens fritidsnämnd och kulturnämnd att allmänhetens möjligheter att nå Skeppshamn inte ska begränsas.

– Kulturnämnden håller just nu på med en inventering av kommunens byggnader och områden som har kulturhistoriskt värde och måste bevaras, säger Lisbeth Cardell-Åström. Skeppshamn har hög prioritet och vi planerar att restaurera de byggnader som finns här.

– Vägförvaltningen har större resurser och bättre kunnande för att ta hand om vägunderhållet än militären, tycker Nisse Högstedt. Pengarna till underhållet av den 3,5 kilometer långa vägbiten måste ju tas ur samma kassa. Det är statliga pengar vem som än har hand om underhållet, och då tycker vi att vägverket ligger närmast till hands.

För att sätta kraft bakom orden har de protesterande skrivit brev till vägverket. Tynderö fiskareförening, Åstö Fiskarmuseinämnd, Skeppshamns kapellag, Timrå kultur- och fritidsnämnd och Sollefteå armégarnison har liksom Timrå kommunstyrelse skickat skrivelser till vägförvaltningen i Härnösand.

Nu återstår det att se om protesterna ger resultat. Annars är det risk att den lilla vägen mellan Lillåkerö och Skeppshamn på Åstön hamnar ända uppe på regeringens bord.

För tynderöborna ger sig inte så lätt!

QIA SELLING-STOCKHAUS
BO HOLTSTAD (foto)

Det är den här naturskköna miljön med kapellet i förgrunden som tynderöborna vill att allmänheten ska ha tillgång till. Om vägverket drar in underhållet av den väg som går till Skeppshamn blir möjligheterna att besöka Skeppshamn mindre. I värsta fall kommer en vägbom att spärra vägen till idyllen.

Protesten hjälpte

ST 85-09-27

Vägförvaltningen tar hand om vägen i Tynderö

Nu kan tynderöborna andas ut.

Vägförvaltningen i Västernorrland fortsätter underhållet av vägen mellan Lillåkerö och Skeppshamn på Åstön.

– Det blev ett för starkt motstånd från dem som var intresserade av vägen och dess underhåll, säger vägdirektör Göran Ullberg.

I gårdagens ST berättade vi om protesterna mot att vägverket funderade på att dra in underhållet av den 3,5 kilometer långa vägen mellan Lillåkerö och Skeppshamn. Vägverket tänkte sig att militären kunde ta över underhållet eftersom vägen gick över deras skjutfält.

Men det tyckte inte tynderöborna, som var rädda för att vägunderhållet skulle försämras, främst på vintern.

De fick militären och Timrå kommun med sig.

Och då backade vägförvaltningen.

– Vi har ju hela tiden en översyn över våra vägar, säger Göran Ullberg. Det kan t ex gälla vägar där vi bedömer att trafikmängden minskar och då vi hela tiden får fatta nya beslut.

– Liksom i andra fall går vi ut och frågar de som kan vara beroende av vägen om deras åsikter.

När det gäller vägen mellan Lillåkerö och Skeppshamn blev motståndet alltför starkt. Och därmed lade vi ner hela saken. Vi fortsätter underhålla vägen som tidigare.

– Vilken överraskning, utropar en mycket glad Oskar Söderström i Tynderö. Det var verkligen glädjande att vägförvaltningen gav upp. Men jag tänkte nog att de hade för lite på fötterna för att gå iland med sina planer.

Oscar Söderström representerar Tynderö fiskareförening och har själv skickat in en protestskrivelse till vägförvaltningen om vägunderhållet. För fiskarna var det här en viktig fråga, eftersom de använder Skeppshamn som tilläggsplats för sina fiskebåtar under vinterhalvåret då Tynderösundet ligger fruset. Då är de också beroende av vägen för att ta sig till sina båtar och för fisketransporter.

– Det här beskedet var glädjande, säger Oscar Söderström. Jag är verkligen glad.

QIA SELLING-STOCKHAUS

ST den 26 sept 1985

– Vägverket måste fortsätta att underhålla vägen fram till Skeppshamn på Åstön.

Det kräver från vänster Nils Högstedt, Åstö Fiskarmuseinämnd, Magnus Medin, skeppshamns kapellag samt Oscar Söderström och Gunnar Bergsten från Tynderö fiskareförening.

4:12

Foto: BO HOLTSTAD

Som gapet på ett jättelikt monster reser sig den enorma rotvältan. Stormen ställde till med mycken förödelse på Sven H olmbergs marker i Märrgård, Söråker. Nu har han börjat det tunga arbetet med att röja upp.

ST. 6-11-85

Han slåss mot barkborren

Hemmansägare Sven Holmberg, snart 72, stannar motorsågen och skakar på huvudet. Runt omkring honom på ägorna i Märrgård, Söråker, ligger granarna omkullvräkta efter stormen. Hundratals granar, som ett jättestort plockepinn.

– Det här är det värsta jag varit med om, suckar han.

Stormen betyder inte bara en massa arbete, utan också en ekonomisk förlust på tusentals kronor.

– Ja, dels blir det mycket dyrare att ta rätt på det här nu jämfört med att avverka på rot. Och dels går jag miste om den tillväxt som skulle ha blivit om träden fått stå 15 år till. De växer bra på den här marken och det är nu de skulle ökat i volym, menar Sven Holmberg.

□ Borrar hotar

Men vädret rår han inte på. Och nu måste jobbet göras. Annars får han skogsvårdsstyrelsen på sig.

– Det är väldigt viktigt att markägarna nu röjer upp efter stormen. Får de omkullvräkta träden ligga kvar, så blir den en mycket bra grogrund för granbarkborrar och märgborrar. Då får vi ett elände till sommaren, säger Göran Berg, skogsvårdsstyrelsen.

I slutet av 1970-talet och början av 80-talet härjade granbarkborrarna, men på senaste tid har man faktiskt fått bukt med problemet. Därför är man nu extra rädd att "ohyran" ska växa sig stark igen.

– Ingen kan väl vara ovetande om detta, så ofta som vi markägare påminns om det, tycker Sven Holmberg.

□ Ändå orolig

Men Göran Berg håller inte med. Han är orlig.

– Det stora problemet är inaktiva skogsägare, t ex dödsbon. De vet kanske inte ens om att de har vindfällen på sin mark efter stormen. Och då får det ligga. Därför måste alla skogsägare ut och inventera sin mark, uppmanar Göran Berg.

Skogsvårdsstyrelsens eget folk kommer också att åka ut och kolla och den som inte röjt upp får en påminnelse. Händer inget då heller så hotar vite, men så långt har man hittills inte behövt gå.

Enligt skogsvårdslagen måste man röja upp så snart det handlar om minst fyra skogskubikmeter per hektar, d v s 10–15 grova träd per ha.

□ Värst drabbade

Inom distriktet som omfattar Timrå kommun, Alnö och Sköns församlingar, så är just Tynderö, Söråker och Alnö värst drabbade av stormen. Göran Berg gissar att skadorna motsvarar en fjärdedel av områdets årsavverkning.

De 80-åriga resliga granarna som stod i kanten av kalhygget på Sven Holmbergs ägor hade ingen chans att stå pall när orkanvindarna sög tag i kronorna. På den sura marken hade rötterna heller inte fått något ordentligt fäste. Den ena granen efter den andra vräktes över ända och drog upp jättestora rotvältor.

Även en och annan tall fick ge vika.

Ändå är det stora vindfället inte Sven Holmbergs största problem. Här kommer han att få hjälp av Norrskog som tar dit en mindre skördare för att klara upprö jningen. Dessutom går det ihop ekonomiskt, även om vinsten skulle blivit större om skogen fått stå kvar några år till.

Nej, värre är de platser där stormen tagit 15–20 träd – och på Sven Holmbergs marker finns flera sådana områden. Det är för litet för att Norrskogs maskiner ska rycka in. Här får han istället försöka röja upp själv och dra undan timret med traktorn.

Mycket jobb – nästan utan ersättning.

□ Farligt

Och dessutom ett ibland farligt jobb.

– Ja, det gäller att se upp. Det kan finnas spänningar i träden som gör att de bara sprätter till när man kapar dem vid roten. Skulle man fa en smäll då, så for man väl som en liten fluga, tror Sven Holmberg.

Men jobbet måste alltså göras.

Det är bara för Sven Holmberg och andra skogsägare i området att bita i.

– Stormen kom väldigt olyckligt. Men vad ska man göra? menar Sven Holmberg.

Han och motorsågen har många arbetspass framför sig.

TOMMY LINDBERG

Foto: BO HOLTSTAD

Att röja upp efter stormen innebär ett slitsamt och stundtals farligt jobb. Spänningar i de omkullvräkta träden kan göra att de bara sprätter till när man kapar dem vid roten. Då gäller att inte stå i vägen.

Orgelkonsert i Tuna kyrka

Som ett led i Kyrkomusikens år ges på söndag en orgelkonsert i Tuna kyrka av Anders Bondeman, Stockholm.

Bondeman, 48 år, avslutade sina studier i Kungliga Musikhögskolan 1959, studerade sedan vidare för Valcha i Tyskland och Corkee i Holland och räknas i dag till eliten bland svenska orgelvirtuoser – ej minst som improvisatör.

Han har turnerat i samtliga våra nordiska grannländer, samt i Tyskland, Holland, Frankrike, Österrike, ja, snart sagt i hela Europa. Dessutom har han gjort ett flertal grammofoninspelningar. Sedan 1971 är han organist i Jacobs kyrka i Stockholm.

Ett unikt tillfälle bereds sålunda kommande söndag för alla orgelvänner i Medelpad.

4:13

MINNENAS MÅNGFALD

ST 5-9-84

□ Det måste ha varit minnenas mångfald på chinarestaurangen Ming Palace på Esplanaden i Sundsvall i lördags. Där samlades den avgångsklass som 1950 lämnade sjuan Tynderö skola och hade Astrid Åkerberg till lärare. Samlingen var planerad sedan länge och skulle ha haft den gamla lärarinnan i centrum, men Astrid Åkerberg avled i april. Hon fick i alla fall veta vad som var i faggorna innan hon dog. Och det var alla glada över.

Nio samlades i lördags och bara Astrid Hasselström var förhindrad närvara. Efter måltiden åkte de nio ut till Tynderö kyrkogård och lade ner en krans på sin gamla lärarinnas grav och därefter blev det kaffe i Gudrun Billmans sommarsstuga.

Sittande runt bordet ses fr v Elisabeth Åström, Tore Henriksson, Berndt Sundberg, Margit Nordlöf, Gunnar Persson, Carin Andersson, Ing-Britt Vilpola, Gudrun Billman och Ellinor Elfman.

Foto: JAN OLBY

kten

SUNDSVALLS TIDNING Tisdagen den 1 november 1988

EN ARBETSPAUS I SKOGEN

– Min far Tycko Åsenius, Tynderö, står på taket. Så skriver Ingemar Åsenius, Rosböle, Söråker som kommentar till den här bilden som togs vid kabelvägsbygget i Backåsvägen 1934. Jobbarna har tagit en paus och fotografen passade på att föreviga gänget. De verkar trygga och säkra, arbetarna.

4:14

Tynderö drar...

□ Nils Högstedt berättar tynderöhistoria på Åstö fiskemuseum.

– Den här stören har någon gång förirrat sig hit från Ryssland.

□ Ingeborg Finnborg har tillbringat sommaren på Tynderö sedan hon var liten. – Jag älskar Tynderö. Fler borde upptäckt detta sommarparadis.

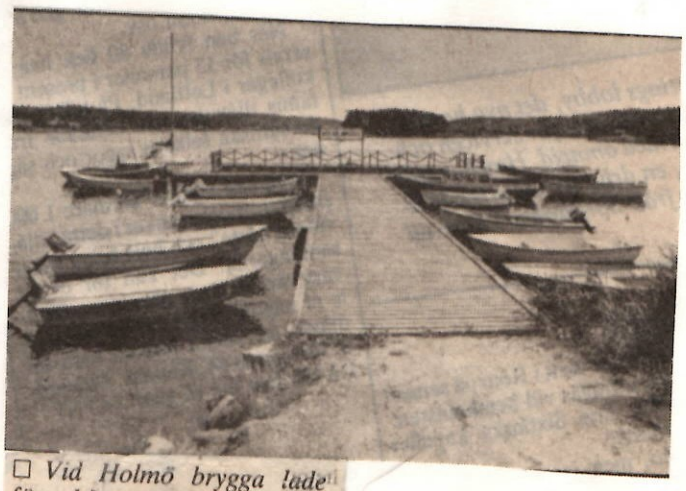

□ Vid Holmö brygga lade förr båten som skulle till Sundsvall till. Då gick det bra att ta sig sjövägen till stan.

1986

□ Här röker man lax, en fisk som karaktäriserar Tynderö.

SUNDSVALLS TIDNING Lördagen den 19 juli 1986

...till sig många semestrande stadsbor

Fler och fler stadsbor upptäcker Tynderö, den lilla orten i östligaste Medelpad, fyra och en halv milj norr om Sundsvall. På sommaren invanderas semsterparadiset och invånarantalet stiger med fyrahundra procent. Det är det mjuka, vackra jordbrukslandskapet så nära havet som lockar.

Ingegerd Finnborg är sommargäst på Tynderö. Sedan hon var liten har hon tillbringat fyra månader varje år i omgivningarna.

– Flyttar jag inte hit på sommaren vet jag inte vad jag skulle ta mig till, säger hon.

Sedan 1927 har hon bott vid Holmö brygga. Hon minns de båtar som en gång trafikerade sjövägen till Sundsvall.

– Varje eftermiddag kunde vi höra båten då den tutade när den gick genom sundet. Vi barn hann avsluta våra lekar och skynda ner till bryggan för att möta våra fäder när de återvände från sina arbeten.

Hela vintern längtar Ingegerd till sommaren och lantstället.

– Vi sitter på jobbet och pratar och visar foton från Tynderö när snön faller över Sundsvall.

□ Lax vardagsmat

Tynderöborna har traditionellt livnärt sig på jordbruk och fiske. Men i dag försörjer sig många av de 547 bofasta på arbeten i Sundsvall eller Timrå.

På 1500-talet sålde Gustav Vasa laxfiskerätten till bönderna i trakten. Sedan dess har de fiskat lax vid sidan av jordbruksgöromålen.

Jorden är mager, den är uppblandad med sand. Därför har fisket varit en viktig inkomstkälla genom åren. Det är torsk, strömming och lax som fiskas utefter kusten.

På senare tid har torskfisket ökat så mycket att det i dag finns tio fiskare i Tynderö som helt försörjer sig på fisket.

Av bönderna finns det i dag bara fyra som har kvar sina jordbruk.

Lax är vardagsmat bland de bofasta och fisk ortens specialitet.

Två som skall försörja sig på fisken på ett annat sätt är ägarna till Idyllen, en restaruang som nyligen öppnade.

□ Fiskemuseum

Åstön i Tynderö har ett eget fungerande fiskemuseum och ett kapell. För tre år sedan förvärvade Åstöns fiskemuseumnämnd ytterligare fyra gamla bostadshus och tre sjöbodar av staten. Dessa skall rustas upp.

– Det är viktigt för oss att bevara de gamla husen från 1600-talet och fiskeredskapen som fiskarna utnyttjade, menar Nils Högstedt, tynderöbo och jordbrukare. Han är ordförande i Åstöns fiskemuseumnämnd.

– Fisket har alltid betytt mycket för tynderöborna och nu kan vi visa hur det gick till förr.

Upprustningen av de gamla husen är beroende av Riksantikvarieämbetet. De undersöker för närvarande hur den skall gå till och hur mycket det kommer att kosta. Kostnaderna står staten och Timrå kommun för.

– På Timrå kommun har man insett värdet av att bevara kulturhistoria, säger Nils Högstedt.

De nyförvärvade husen är inte klara. Men på söndagens Åstödag kan besökare titta in i kapellet och museet.

– Vi skall för nittonde året i rad ha festligheter och aktiviteter här på Åstön, berättar Nils Högstedt och välkomnar alla.

Tynderöborna är stolta över sin bygd, men det är ingenting de vill behålla för sig själva. De lånar gärna ut strövområdena, landskapsidyllerna och havsbandet till besökare.

Text: HELENA BERGSTEDT
Foto: BO HOLTSTAD

4:15

SUNDSVALLS TIDNING 21/1-86

Tynderöfiskare bygger vidare

I Tynderösundet i Timrå finns det största antalet yrkesverksamma fiskarna i länet. Och Tynderö fiskareförening ska nu fortsätta utbyggnaden, där man i en första etappen fick en kaj på 80 meters längd klar i fjol vår.

Nu ska man bygga ut den kajen ytterligare cirka 60 meter, samt uppföra ett förråd på 210 kvadratmeter. Allt kostnadsberäknat till 450 000 kronor.

200 000 räknar man med att få i form av AMS-bidrag, och till kommunen har man lämnat in en ansökan om ett bidrag på 140 000 kr. 10 000 kronor plus markkostnaden räknar fiskarna själva med att stå för.

□ **Regleringspengar**

Nu ansöker man hos länsstyrelsen att få resterande 100 000 kr som bidrag ur bygdeavgiftsmedel, d v s regleringspengar.

– Fisket i Indalsälvens mynningsområde och i Sundsvallsbukten har blivit sämre sedan Bergeforsens kraftverk byggdes på 50-talet. Men några ersättningar härför har tidigare inte betalts ut till fiskarna vid kusten, säger Tynderö fiskareförenings ordförande Oskar Söderström, känd som "Surströmmingskungen".

– Det är främst laxfisket som har blivit sämre. Trots utsättningen av laxyngel är det inte längre lika mycket lax som vandrar in i älven, säger han.

De torskar på kylan

Det här låter som ett aprilskämt – men är faktiskt dagens bistra sanning: De som fiskar iTynderö tar sig inte ut till torskdjupen. Isen är för dålig. Trots de långa och extrema köldperioderna i vinter. Lennart Högstedt, fiskare, berättar om vedermödorna:

– I början av säsongen såg det lovande ut. Så kom det en storm och rev upp en räk som var 40 sjömil bred. Vi hade våra garn i sjön och fick dragga efter näten. Så frös det till igen och vi lade ut på nytt. Då kom en körare från nordost och eftersom det var öppet utanför så höll inte nyisen för sjön. Tredje gången det blev nyis var för 10 dagar sedan. Den hann inte bli mer än tumstjock så kom det stora snöfallet kring helgen. Och där är vi. Isen bär inte och den blir inte tjockare därför att snön isolerar.

De goda torskmånaderna februari och mars är därför förlorade för den här gången.

Gamla erfarna tynderöfiskare erinrar sig att det kan bli så här ibland när vindarna och snöfallen inte överensstämmer med köldknäpparna. Då hjälper det inte att alla klagar över kylan. Hållbar is blir det ändå inte. Och därmed ingen färsk tynderötorsk.

ST 20/2-87

Dags för Åstöloppet

□ Det börjar dra ihop sig till klassiska Åstöloppet, Medelpads äldsta skidtävling som i år hålls för 52:a gången.

Arrangörerna Tynderö IK planerar att bjuda på en riktig skidfest. Tävlingen är därför för första gången lagd till Söråkers skidstadion vilket inbjuder till en verklig publiktävling då åkarna kommer att synas inne på stadion fem, sex gånger.

Tävlingen är öppen för alla klasser, från nio år och uppåt. Och det lär bli gott om ungdomar som kör Åstöloppet, som ingår som den fjärde deltävlingen i ungdomarnas Telecup.

Det här är bara ett av Tynderö IK:s många arrangemang. Det kanske mest intressanta blir Madshus-Cupen den sjunde april. Då är det dags för en elljustävling, en tävling som flera av landslagsåkarna visat sitt intresse för.

ST 4/3-87

Bidrag för hamnbygget

Tynderö fiskarförening får sannolikt kommunalt stöd i projektet att bygga en 70 meter lång pålkaj och en lagerbyggnad på 210 kvadratmeter vid Tynderösundet. För projektet utgår statsbidrag med 50 procent samt medel från fiskareföreningens intresseandel. Det kommunala bidraget uppgår till 77 500 kronor.

Kommunstyrelsen rekommenderar fullmäktige ställa pengarna till förfogande från kontot för sysselsättningsfrämjande åtgärder. För lagerbyggnaden föreslås att kommunen anvisar 140 000 kronor.

Timrå kommun har nu fått klartecken från länsarbetsnämnden att ombyggnation av omklädningshallen i Timrå ishall får bedrivas som beredskapsarbete. Kostnaderna är beräknade till 837 000 kronor varav statsbidrag utgår med 270 000 kronor.

Det blir också statsbidragspengar för restaurering av byggnader etapp 1 vid Lögdö bruk. Ett projekt som beräknas kosta ca 500 000 kronor. Hälften av beloppet täcks av statsbidrag.

ST 7/3-86

ST 25/5-86

HÄNT!

Ring ST 060/19 70 00

Näktergal i Tynderö

Vi fick ett dubbelkvitter från Tynderösundet på lördagsförmiddagen. Inger Gredsdorff kvittrar i telefon om att hon hört näktergalen. Själv var hon inte så säker, men tillfrågad expertis bekräftar att det verkligen var denna sällsynta fågel som hälsade på i Tynderö.

ST 2/3-87

Ungdoms-SM:

Lagbrons till Tynderö

Medelpadingarna höll sig åter väl framme i resultatlistan, när Ungdoms-SM i Norberg på söndagen avslutades med stafetterna.

Tynderös grabbar kunde med en futtig sekund tillgodo på Timrå rädda bronset i H 15–16.

Klart godkända insatser gjorde också Bergeforsen och Tynderö i D 15–16, med femte respektive sjunde plats.

Kampen om bronset i H 15–16 blev en intern Medelpaduppgörelse – och en mycket rafflande sådan.

Timrås Fredrik Kuoppa hade sånär kört upp sitt lag från cirka 15:e till tredje plats på slutsträckan. 500 meter från mål hann Fredrik ikapp Tynderös Magnus Östlin. Grabbarna följdes åt till målrakan, där Magnus avgjorde med en spurt.

Bergeforsen bärgade en 15:e plats med tre 15-åringar i laget, vilket lovar gott inför framtiden. Klubbens andralag – och tre 15-åringar, körde in på en hedrande 16:e plats.

I D 15–16 klockades Erika Nordlander för delad bästa tid på slutsträckan, då hon förde Bergeforsen från 14:e till slutlig femte plats.

Tynderö-tjejerna Anna Björk, Anna Bruksås och Ingela Thorin klarade en sjunde plats.

Inte sur för det

I Härnösand där kan dom – väldigt lite. I varje fall om Medelpad. Den slutsatsen måste dras efter en genomläsning av den påkostade trycksaken "Vad i hela världen gör vi i Västernorrland". En plottrig sak i granna färger i vilken man får läsa om företag och prylar i en bilaga.

På skrytuppslaget om livsmedelsindustrin talas det om välsmakande specialiteter som surströmming och tunnbröd. I Appendixet – det är bilagan det – räknas upp en rad tunnbrödsbagerier och fiskförädlare. Den störste av dem alla får inte plats. Oscars berömda surströmming får inte en rad i den för dyra pengar framställda trycksaken. Nu lär det inte spela någon roll för Söderströms salteri och Oscar Söderström (bilden) i Tynderö. Tynderöströmmingens plats i suringälskarnas hjärta är förankrad ändå, utan "Appendix-placering" i den stolta länskampanjen "Västernorrland Mitt-län". En företeelse skött av länsstyrelsen, landstinget, utvecklingsfonden och länsarbetsnämnden. Om pappersvändarna i Härnösand kommer på idén någon gång, så lär det finnas kampanjpengar till en traktamentsresa även till Tynderö.

ST 25/5 1986

□ *Anna med en hundvalp på en av de fyra kvarvarande jordbruken i Tynderö.*

19-7-1986

4:16

Till Gustav Persson hittar alla hans gröna hus är välkänt

SÖRÅKER V(A) Förre lanthandlaren Gustav Perssons gröna hus i Söråker är så välkänt att de används för avståndsangivelser i området.

— Det är tre kilometer från Gustav Persson, hör man ofta i Söråker. Eller åk en kilometer så är Du hos Gustav Persson, sedan tar du vänster och fortsätter två kilometer till så är Du framme.

Som ännu inte så väl orienterad i bygden har jag haft anledning att fråga om vägvisning några gånger. Eftersom namnet Gustav Persson förekom så ofta beslöt vi att undersöka vem denne omtalade Gustav Persson egentligen är.

Sagt och gjort. Gustav Perssons hus är verkligen inte svårt att hitta. Det ligger nämligen i en trevägskorsning vid den stora vägen genom Söråker och ut mot Tynderö. ''Rosböle'' står det på en skylt som visar mot avtagsvägen från korsningen.

Gustav Persson är Söråkers meste lanthandlare med 42 år bakom disken.

• Lik en lanthandlare

Gustav Persson visar sig vara en högst charmerande person med pigga ekorrögon bakom glasögonen. Han är så på pricken lik en gammal lanthandlare att man automatiskt tittar efter pennstumpen bakom örat.

Gustav Persson har ett långt och skiftande liv som affärsman bakom sig. Tre affärer drev han som mest en kortare period. Gustav fyller 80 i år och är ännu pigg och vital.

— Jag började egentligen redan som 9-åring med att öppna en kiosk hemma på gården, berättar Gustav. Pappa hade gårdfarihandel och själv blev jag knalle 14 år gammal.

Nu passade inte det kringflackande livet Gustav riktigt bra, trots att han köpte en T-Ford 1926, vilket naturligtvis underlättade resorna.

• Första affären

1928 var Gustav Persson mogen för sin första affär. Den öppnade han i Skäggsta. Tre år senare öppnade han en affär till i Öde hitom Tynderö. 1936 köpte Gustav en affär till i Skäggsta. Alla tre affärerna drev han något år innan det blev dags att slå ihop de båda butikerna i Skäggsta.

En hel del hemma hos familjen Gustav och Ruth Persson påminner om lanthandelsepoken. Här ses Gustav vid den gamla kassaapparaten.

— Då fanns det gott om affärer här i trakten, säger Gustav. Minst 30 fanns det på den tiden om man räknar från Tynderö och in mot nuvarande E4. Nu är det bara tre kvar, berättar Gustav.

Gustav Persson med fru Ruth bor kvar i samma hus där den sista affären i Skäggsta var inrymd. Ett stort fönster mot vägen antyder för förbipasserande att här har det funnits en affär.

Inne i huset finns också en del som påminner ännu tydligare om affärsepoken. Kassaapparaten står kvar på sin gamla plats och butiksdisken står också kvar.

— Jag sålde bort det mesta av inredningen vid nedläggningen till julen 1970, berättar Gustav, men en del blev kvar. Man är väl kanske lite sentimental och samtidigt är det mycket fack och hyllor i den gamla inredningen som är bra att ha prylar i, konstaterar Gustav Persson.

läsekretsens fria val av tidning

Onsdag 8 april 1987

NORD-SVERIGE fredagen den 20 mars 1987

Det sjungs i Tynderö

En kväll i sångens tecken hade man i fredags i Bygdegården i Tynderö, och fast publiken bestod av friska, fräscha, brunbarkade fiskarpojkar och fiskarflickor i olika åldrar så sjöng man inte allas den gamla urhymnen "Vi ä från Hässjö och Tynderö", utan höll sig till mera städade visor där Evert Taube visade sig vara den mest uppskattade författaren/kompositören.

Det var för första gången som Tynderö-kören, anförd av församlingens kantor, Seth Hägglöf, framträdde med ett eget arrangemang på Bygdegården.

Nils Högstedt, primus motor i det mesta i Tynderö, hälsningstalade, och hälsningstalet formade sig till en dialog mellan honom och körledaren.

Upprinnelsen till allsångskvällen var att sockenborna, ett glatt och garvat släkte, vana att ta hand om sig själva både i storm och stiltje, kommit överens om att renovera Bygdegårdens piano genom att träffas en kväll, sjunga, vara glada, dricka kaffe och köpa lotter.

Tynderö-kören inledde med "Det finns en fager blomma".

Ojämlikt

Och visst sjöng man. Allsången varvades med körsång, och "vi är ju en avancerad kör", sa dirigenten. Hans kör har sitt ursprung i kyrkokören, och som kyrkokör fungerar man fortfarande, men för ett par år sedan bytte man namn till Tynderö-kören, på det att man lättare skulle kunna gå in för en mera profan repertoar när tillfälle därtill gavs.

Ett litet problem har kören, med könsojämlikheten. Man har bara fyra män, och därav bara en tenor.

Dock inte någon vem somhelst, utan mellannorrlands surströmmingskung par preference, han Oskar själv.

En sjungande kväll

Och nog kan tynderöborna sjunga. "Si godafton och god kväll" började man med unisont, och efter flera timmar slöts det hela med Carls Antons "Nu går sista visan".

Att man befann sig i kustbandet framgick klart av sången. Calle Schevens vals sjöngs, Dansen på Sunnanö, Maj på Malö, Vem kan segla förutan vind, Huldas Kari, Mötas och skiljas, Sjömannens avsked, för att bara ta några exempel.

Kören föredrog fyrstämt fem sex visor, och började med "Det finns en fager blomma" och slutade med "Mötas och skiljas".

Marktjänst och supporterklubb

För marktjänsten, kaffeserveringen, svarade ingalunda det härtill vanligen nyttjade täckare könet.

Nils Högstedt är inte bara vältalig i hälsningstal, han har god erfarenhet i restaurangbranschen också, och ledde med den äran en marktjänst bestående av, förutom honom själv, hrr Tage Sjöström, Sven Thunfors, Sune Hammarström, Lars Sjöström och Lennart Högstedt.

Man är som sagt vana att klara sig själva i Tynderö. Ulla Greta Holm har startat en supporterklubb till Bygdegårdens fromma. Dagen efter sångfestivalen på fredagskvällen hade hon arrangerat sin sedvanliga månskenstur, och det kan noteras, att även om arrangemanget förefaller en smula romantiskt, så är motivet synnerligen seriöst: Hennes klubb har nämligen nyss genomfört en grundlig renovering av Bygdegårdens köksregioner.

Vi ä frå Hässjö och Tynderö vi...

LEANDER

4:12

9 SEPT. 1986 = TJERNOBYL - ÅRET

□ *Kenneth Henriksson i Tynderö jaktlag tittar bistert och besviket på den älgkalv laget fällde vid Blåbärsmyran tidigt på mådagsmorgonen. Älgkalven besannade jägarnas värsta farhågor – cesiumhalten var 2.162 becquerel.* FOTO ANKI KARLSSON

RATAD

Köttet oätligt – jakten stoppas

Flera jaktlag i östra Medelpad avbröt älgjakten direkt efter premiären. Detta sedan snabbanalyserna vid hälso- och miljöskyddskontoret i Timrå visat mycket höga cesiumvärden i en del djur. Värst drabbade var Frötuna jaktlag i Ljustorp som fällde tre älgar i närheten av Aspen. Alla tre djuren hade mycket höga cesiumhalter. Värst var en kalv med 5.477 becquerel.

Även Tynderö jaktlag avbröt omedelbart årets älgjakt sedan en kalv visat sig innehålla 2.162 becquerel cesium.

SCA lovar nu att ställa upp med maskiner för att gräva massgravar i Timrå för älg med för höga cesiumvärden. Hälsoskyddskontoret behöver bara veta var älgarna skall grävas ner. I Sundsvall får kasserade älgar fraktas till Blåbergstippen.

Det var dystra miner överallt bland älgjägarna. En del lag funderar dock på att fortsätta jakten, tack vare den statliga "belöningen" på 2 000 kr för vuxna djur och 1 000 kr för kalvar.

– SE SIDAN 4 –

Kaos när allmänheten skulle lugnas

Det blev kaos på kommunen när allmänheten skulle lugnas.

Igår kunde sundsvallsborna äntligen lämna in sina skogs-och trädgårdsprodukter till kommunen för att få svar på hur mycket strålning de innehåller. Det blev kaos nästan på en gång när portarna öppnades klockan 8. Det var inte antal prover som gjorde läget förvirrat, utan det var den efterlängtade mätutrustningen som krånglade. Datorn ville inte riktigt vara med och mäta cesiumhalten.

En jämn ström med strålintresserade kom igår till kommunhuset och på eftermiddagen började hinkar och påsar med svamp, bär, kött och fisk hopa sig i miljö-och hälsoskyddsnämndens laboratorium. På eftermiddagen kunde anläggningen lagas och mätarbetet kom igång igen. Laboratoriepersonalen axlade åter skyddsrockarna och gjorde något så unikt som att jobba kvälls-och nattskift för att få undan alla mätningar och bädda för veckans anstorming av nya mätprover.

– SE SIDAN 5 –

4:18

1986

Slutjagat för i år

SUNDSVALLS TIDNING Tisdagen den 9 september 1986

Älgarna klarade inte gränsen

Årets älgjakt i Tynderö var snabbt avklarad. Efter fyra timmar hade en kalv och en mindre tjur bitit i lingonriset. Därmed var det slutjagat för de bortåt 30 man starka jaktlaget. Efter vederbörligt skinnavdragande med moderna block, traverser och bildragkrok skar Bengt Alm en kilosbit ur låret på varje djur. En timme senare var beskedet klart: Tjuren höll drygt 800 becquerelcesium. Kalven var uppe i 2.162 becquerel. Därmed var det också klart att Tynderö jaktlag låser in studsarna för i år.

– Vi hade bestämt att inte jaga vidare om cesiumhalten i de två "försöksdjuren" var för hög. Det här är siffror som får oss att tappa lusten för vidare jakt, sade jaktledarna Lars Henriksson och Sune Jönsson, sedan Martin Melander på hälso- och miljöskyddskontoret meddelat resultatet av cesiumtestet.

Det började annars nästan som vanligt med samling framför byggdegården, där jämthundarna Tuff och Nadja lyckligt cesiumovetande gnällde av förväntan.

När hussarna Kurt Brodin (Tuff) och Sune Jönsson (Nadja) tar fram de självlysande jägarbanden och prövar eggskärpan på bredbladigkniven – då vet hundarna att årets höjdpunkt stundar.

□ Försov sig

Men det var också bara hundarna som kände den där riktigt sköna vittringen av älgjakt. Bravadpratet och "minns Du storoxen på Mon" blev det inget av. Inte ens det något roliga faktum att Oscar Söderström försovit sig och därefter struntade i den sockenangelägenhet älgjakten trots allt är, kunde locka till allomfattande munterhet.

□ Kanal 15

Jaktledarna Lars Henriksson och Sune Jönsson hade numrerat lappar från 1–38. På kartan fanns motsvarande pass. Tysta tog gubbarna var sin lapp och med den kännedom om älgstråk och rågångar detta jaktlag har, behövdes inget prat. Bara ett avgångskommando.

– Vi använder kanal 15 på radion!

Sedan blev det motoriserad avgång. Älgjägarna åker bil numera. Promenaderna är inte så långa. På pricken halv sju var samtliga mannar utposterade. Jakten började.

□ Guldhorn

Lars Henriksson med 36 jägarår och 37 älgar, varav en med guldhorn, bakom sig knallade över ett gräsbevuxet treårshygge till tornet på pass 34.

Förutsättningen var given. Det gällde att fälla en älgkalv och ett mindre vuxet djur, gärna en tjur utan anlag till skovelhorn.

När trasten just börjat lovsjunga en skaplig finvädersdag och bullret från Midlanda avslöjade att även annat än älgjakt pågick – då stöp kalven.

□ – Spara kon

Bengt Alm, på pass nummer fem, sprakade ut i Tynderö jaktvårdsområdes alldeles egen lokalradio med kungörelsen. Snabbt bestämde Lars Henriksson att modern skulle få leva vidare med sin plötsliga sorg.

– Vi sparar kon. Närmaste kompis går upp och hjälper till med kalven. Den klarar Ni på två man, löd jaktledarordern.

Sedan blev det händelselöst igen. Det small något skott åt Rosbölehållet och hundförarna berättade på radion om sina förflyttningar. Trots att solen försökte bryta igenom de tunna molnslöjorna utåt Åstön var det ganska kallt i luften, dock inte väder för tjärvelsbrasor och tumhandskar.

□ Slut före fläsket

Kvart i tio blev det något häftigare eldgivning. Det började neråt Våle med ett par smällar. Tyst en stund – så två skott till. Nu betydligt närmare Lars Henrikssons upphöjda plats i tornet.

Ny sändning över Tynderö måndagsradio. Einar Johansson hade skjutit en liten oxpung, tillräckligt stor för att räcka till som becquerelfacit. Våleborna hade nog bommat på samma älg.

– Jaha, då var det färdigjagat, konstaterade passkytttarna redan innan dom hunnit packa upp falukorven och det rökta fläsket ur ryggsäckarna.

□ Gyttjebadad

Den motoriserade älgjägarplutonen forcerade med fyrhjulsdriven jeep de mest vattenfyllda traktorspår och lyckades nå Bertil Melins lastklara släpvagn vid Brännmyran med oxpungen. Den älgkroppen blev ordentligt gyttjebadad på sin släpresa efter jeepen.

□ Glädjelöst

Resten var glädjelös formalitet. Transport till Åstön och Sune Jönsson utomordentligt högmekaniserade slaktavdelning. Gyttjebadaren tog man tarmarna ur ute på täkten. Den något gasosande proceduren skötte förre svenske och nordiske mästaren i ban- och fältskytte, Erik Wohling. Ett nog så farligt uppdrag. Han höll på att bli knackad i skallen med traktorskopan. Nu redde det sig med någon tum tillgodo.

□ Tjernobyl in i hörnet

Inne i "slakteriet" stod gubbarna mestadels tysta. Inga glada historier, inget ljugande och trixande, inga som helst anledningar till uppsluppenhet. Det var liksom Tjernobyl ända längst in i hörnen.

– Så här brukar det inte gå till. Vi brukar ta en liten firarsiesta på förmiddagen, sedan jaga igen till kl. 16 och sedan börja skinnavdragandet och snackandet. I år tog det bara tvärslut, suckade gubbarna på gårdsplanen.

□ Oldtimer

Och oldtimern själv – Bengt Lidholm med 48 älgjakter på den grånade nacken – hade aldrig varit med om något slikt till dysterhet under slakten.

Traversen, krokarna och det elektrifierade blocket fullständigades med dragkroken på Bertil Melins Ford. Med snaror i skinnet, kopplade till dragkroken, fick tjuren med sprethornen krypa ur fodralet.

Snacka om teknikens landvinningar!

Ur låren på kalven och tjuren skars kilostunga bitar och så for jaktledarna till hälso- och miljöskyddskontoret i Timrå där det väntade cesiumbeskedet kom efter en kvarts väntan.

– Älgjakten är slut. Nu får vi fundera på om vi skall använda köttet till hundmat eller om det skall grävas ned. Därom bestämmer vi när definitivt besked kommit från laboratoriet i Uppsala dit det också gick några gram Tynderö-älg med taxistafetten.

Någon galghumorist funderade om inte det skulle gå att göra exportaffärer med ryssarna och den vägen bli av med becquerelälgen.

GUSTAF ERIKSSON

Den gyttjebadade "oxpungen" har jeepledes bogserats till vägen och fr v är det skytten Einar Johansson, Tommy Andersson, Bertil Melin och Gunnar Strand som agerat mothåll för fortsatt bogsering upp på släpvagnen.

"siffrorna får oss att tappa lusten för jakt"

Med van hand och vass kniv skär Bengt Alm, som också sköt kalven, ur den kilosbit från låret som behövdes för cesiumanalysen.

4:19

Måste köpa tretton ton hö

Erik Wiklander och Anita Thelberg är mjölkbönder i Backås, Hässjö. Deras gård låg mitt i värsta Thernobyl-nedfallet. Den sovjetiska kärnkraftolyckan har i högsta grad präglat det senaste året för familjen.

– Även om vi inte förlorat så mycket i reda pengar, blev den här händelsen ändå dyrbar för oss. Vårt lilla jordbruk bygger i mycket på en avsevärd självförsörjning från skogen i form av vilt och bär samt från egna trädgårdsprodukter. I vinter har frysen varit tom.

Erik och Anita följde de senkomna råden från länsmyndigheterna och skördade eget vallfoder. Det resulterade i för hög cesiumhalt i mjölken. Med den höga stubbhöjd som anbefalldes blev det också mindre höskörd än normalt, med påföljd att 13 ton hö köpts söderifrån för att hålla de 10 korna och 15 ungdjuren med mat nu under vårvintern.

De extraordinära utgifterna är till större delen reglerade av lantbruksnämnden. Hököpen i fjol vår för att hålla liv i djuren i väntan på friklassningen är ännu inte helt betalda.

Inför kommande växtsäsong har Erik Wiklander tagit hem 2.100 kg kalisalt, ett gödningsmedel som expertisen tror skall minska cesiumhalten i vallarna. Bara den räkningen gick på drygt 6.000 kr inklusive momsen.

Erik och Anita höll sina djur inne till efter midsommar i fjol.

– I år kommer vi att betessläppa så snart det finns något att äta i fållorna, säger Erik Wiklander.

I Backås hoppas man också att NNP och lantbruksnämnden följer upp med noggranna provtagningar på vallväxtligheten.

– I bakhuvudet har jag en instinktiv känsla av att det inte alls är så cesiumfritt som experterna påstår, säger Anita Thelberg.

Bara kattfisk

På gården bor också Yngve Wiklander, Eriks pappa, 77 år vorden och en baddare på pimpelfiske. I Strindsjön nedanför gården drar han nästan dagligen de grannaste abborrar och enstaka gäddor.

– Fisken går inte att äta. Jag analyserade några abborrar och en gädda förra veckan. Abborrarna hade 3.800 bequerel och gäddan 1.650 bq. De ovetande gårdskatterna låter sig dock väl smaka av fisken ur Strindsjön.

– Katterna får vara försöksdjur. Får se hur dom mår när det gått någon månad, säger Yngve Wiklander.

Strindsjöns omvittnat storväxta ädelabborrar är denna isfiskesäsong degraderade till kattfisk.

Det om något är ett dråpslag mot livskvaliteten för Backåsborna.

Och en allvarlig påminnelse om att byborna lever i cesiumstrålningens skugga, trots att mjölken nu håller sig väl i nivå med lägsta landskapstalen när det gäller bequerel.

Skinn på näsan

I gårdsbokföringens pärmar finns all skriftväxling med lantbruksnämnden samlad och därutöver har åtskilliga telefontimmar markerats för kontakter med handläggarna i Härnösand.

– Vi har lärt oss att det behövs åtskilligt med skinn på näsan för att de fagra politikerlöftena skall uppfyllas när man når ned på den strålningsdrabbade gräsrotsnivån, säger Anita Thelberg.

Skepsis mot experter och tvärsäkerhetsuttalanden är numera klart markerad i familjen. Detta sedan Anita på en förfrågan i fjol höst om kodyngans lämplighet på trädgrådslandet fick rådgivarsvaret från Härnösand: – Det är säkrast att avstå från den egna gödseln.

– Inte ens dyngan duger, men ändå är allting alldeles ofarligt!

Gustaf Eriksson

77-årige Yngve Wiklander är fiskeentusiast och drar många storabborrar ur Strindsjön. Men fisken håller bortåt 4.000 bq och därför blir alla abborrarna kattfisk.

TJERNOBYLKATASTROFEN SOM DRABBADE TYNDERÖ & HELA OMRÅDET HÄROMKRING! 1986 (VÅREN)

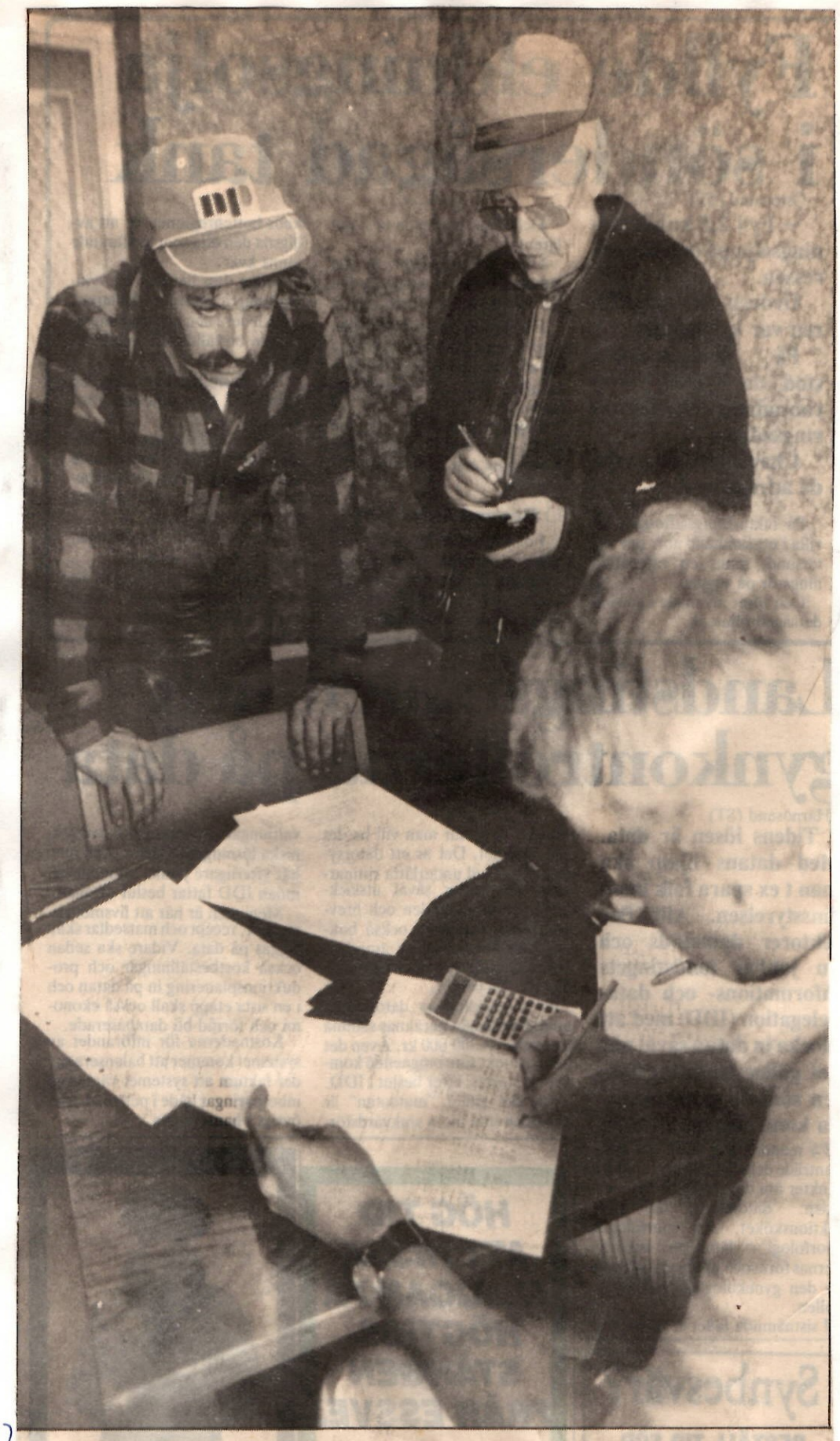

Dystra miner på jaktledarna Sune Jönsson (t.v.) och Lars Henriksson, båda från Tynderö, när miljöskyddsinspektör Martin Melander meddelar analysresultatet.

1986

Trista mätresultat

2000 becquerel i älg från Aspen

Snabbanalyserna av cesiumhalten i första jaktdagens fallna älgar i Medelpad visar, att becquerel-talen stämmer ganska väl med svärtan på kartorna över nedfallet.

Av det 30-tal prover som analyserades i Timrå och Sundsvall ståtade Frötuna jaktlag med de överlägset högsta värdena. Laget fällde tre älgar i Aspen-området i Lögdötrakten. Kalven hade 5 477 bq/kg, tjuren 2 156 bq/kg och kon 1 779 bq/kg.

De lägsta becguerel-talet hade en älg från Nedansjö med 77 bq/kg.

Så här ser måndagens analyser ut i tabellform:

Aspenområdet (Lögdö) kalv 5 477 bq, tjur 2 156, ko 1 779. Kovland, vuxet djur 450, Nedansjö, vuxet djur 77, Edsåker, Ljustorp älgtjur 648, Myckeläng, Tynderö, älgtjur 799, N:a Viksjö, älgtjur 749, Njurunda, vuxet djur 600, Skatan, kalv 1 530, Skatan, ko 1 140, Skatan, tjur 1 160, Allsta, vuxet djur 330, Östanskär, Indal, kalv 1 385, Tynderö, jvo, tjur 808, Tynderö, kalv 2 162.

4:20

GÖR NÅGOT ÅT VÄGEN – NU!

ST 1986

Onsdagen den 26 november 1986

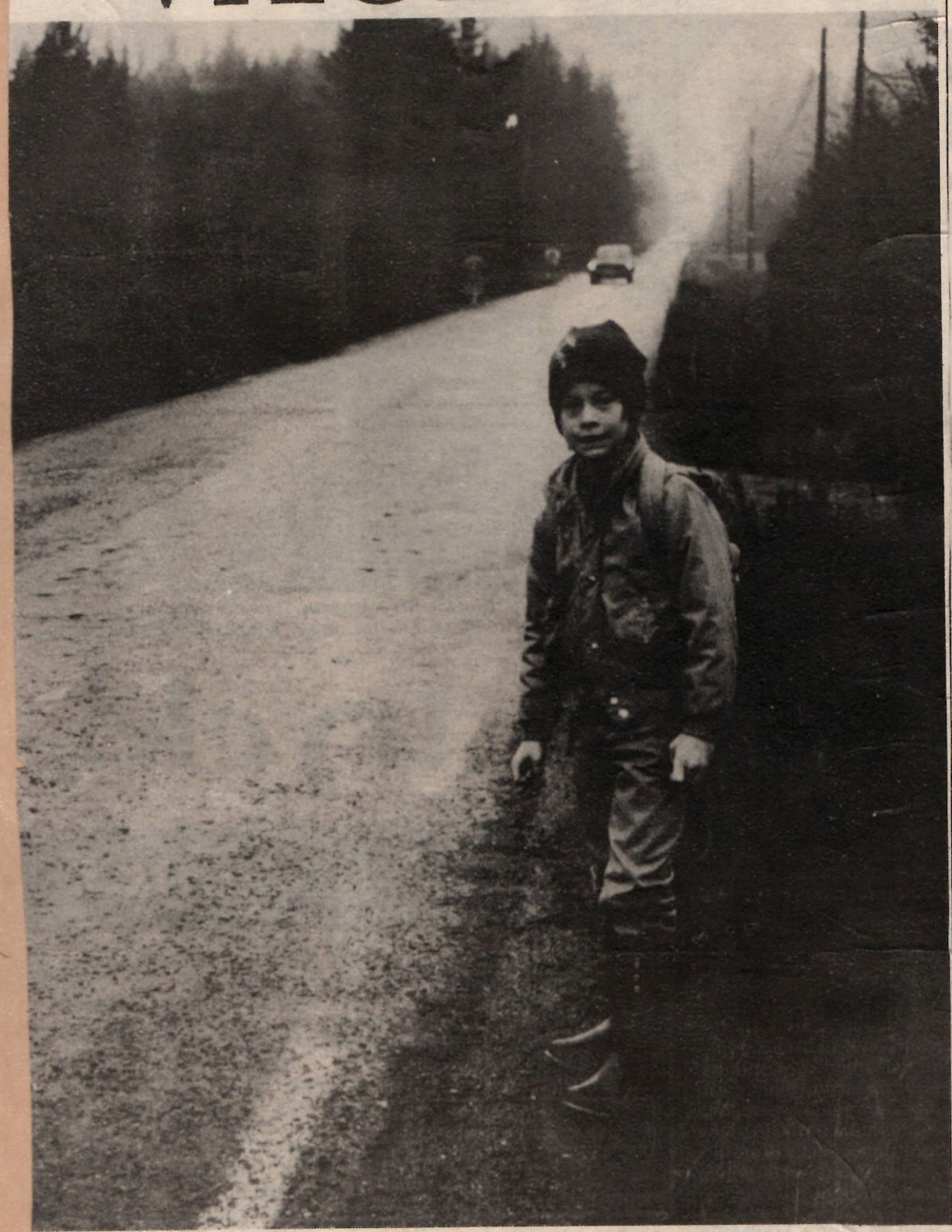

Barnen lever farligt utefter den olycksdrabbade vägen i Tynderö. Här väntar Lars-Göran Andersson, 8 år, i Skilsåker på bussen,

Foto: Hans-Göran Engström

• Hit men inte längre. Hit till Skäggsta finns gatlyse och här vänder plogbilarna på vintern, innan de omsider plogar olycksvägen framåt eftermiddagarna.

I sju år har skilsåkersborna kämpat för att äntligen få gatlyse:

I sju år har man kämpat för att få vägbelysning mellan Skäggsta och Tynderö kyrka.

Trots ett flertal dödsolyckor genom åren och otaliga påstötningar, så har inget hänt.

- Nu är vi trötta på det här, det är bara problem med den här vägen och den tycks inte räknas som allmän väg, säger en luttrad Hjördis Wiklander i Skilsåker.

År efter år har den socialdemokratiska föreningen i Tynderö kämpat för en sju kilometer lång vägsträcka. En trafikfarlig vägsträcka med skrämmande olyckstatistik. Det är vägbiten mellan Skäggsta och Tynderö kyrka. En bit genomfartssträcka på väg ut till Tynderö som vägmyndigheterna tycks ha glömt bort.

"Hög tid"

- Vi vill inte uppleva fler dödsolyckor här, det är mer än hög tid att det händer något nu.

Hjördis Wiklander i Skilsåker vet vad hon talar om. Hon är sekreterare i s-föreningens kvinnoklubb i Tynderö. Hon bor och verkar längs den olycksdrabbade och farliga vägen och är en av dem som engagerat sig hårdast för att få vägsträckan mer trafiksäker.

- Gatlyse har vi tjatat om i otaliga år och fått många halva löften, men något konkret har aldrig hänt, förklarar Hjördis.

Skilsåkersborna minns tre dödsolyckor i grannskapet efter vägen. Därav två under den senaste 20-års perioden. Den oljegrusade vägen är smal och saknar stödkanter. Den är lömsk och bjuder på farliga överraskningsmoment.

"Farligaste biten"

- Just på den farligaste biten av vägen saknas gatlyse. Det finns belysning fram till Skäggsta och även ute vid Tynderö kyrka och bitvis utåt, berättar Hjördis Wiklander.

- Vi tycker att man bitvis har kunnat byggt på belysningen, om man nu inte har råd med hela sträckan på en gång.

S-föreningen lade första gången in en konkret motion om gatlyse 1979. Sedan dess har man troget motionerat om saken varje år.

Med den tunga miltärtrafiken ut till Åstön och den höga hastighet som många bitvis håller efter vägen, så känner kanske främst barnfamiljerna i trakten oro. Under den mörka perioden av året lever man farligt längs vägen. Gångtrafikanter tvingas oftast gå ner i diket, när det kommer större fordon.

- Det här är helt enkelt en skandalväg som är satt på undantag, suckar Hjördis Wiklander.

Bristen på stödkanter ger dessutom många dikeskörningar på vintern. Man har även begärt riktiga markeringskäppar för vägkanterna, i stället för de alruskor som nu sätts upp.

- Som om det inte vore nog med bekymren, så är även snöplogningen satt på undantag efter den här vägsträckan. Vi får nästan aldrig någon plogning förrän på eftermiddagarna för att plogbilarna vänder uppe vid Skäggsta och tar oss sist, berättar Hjördis. Hon minns själv alla gånger hon som hemsamarit blivit stående insnöad längs vägen, oförmögen att ta sig fram till de vårdbehövande.

Gör sig inte

Folket i den aktuella tynderöbygden är luttrade, men man ger sig inte förrän vägfrågan prioriteras i Timrå kommun. Man anser sig vara satt på undantag alltför länge nu.

Tord Lundgren

• Hjördis Wiklander och andra boende längs Tynderövägen känner oro. År efter år har de kämpat för gatlyse och en säkrare väg.

4:21

1987

14-7-1987

1/1, 1/2 och 1/4-burkar i stora tal är nu på väg till lagercentraler och butiker över nästan hela landet. Jan Söderström ser glad ut över årets upplaga. Han har ätit surströmming sedan han var 3 år. Nu är han 32 år och har tagit över ruljangsen i salteriet.

Radikalt förslag:

Låt kräftor och surströmming byta premiärdag

Surströmmingen borde finnas i handeln en vecka före kräftorna. Låt dessa augustidelikatesser byta plats i almanackan!

Det föreslår Jan Söderström i Tynderö och Livsmedelsverket har ingenting emot en sådan tingens ordning.

– Det har ingen betydelse för oss. Men då måste salterierna vara sams om tagen och begära en ändring av fiskeristadgan hos fiskeristyrelsen, säger Bengt Berglund, jurist på Livsmedelsverket i Uppsala.

Bengt Berglund erinrar sig att det för något år sedan gjordes en framstöt i den riktning Jan Söderström nu föreslår. Men då var branschen inte överens. Salterierna norrut trodde inte de skulle få strömmingen leveransklar.

Jan Söderström: – Med den moderna teknik som används i surströmmingsproceduren är salterierna inte lika väderberoende. Däremot är kräftorna i de svenska vattnen beroende av hur sommaren blir. Om kräftorna får ytterligare en tillväxt- och skalömsningsvecka på sig kan inte vara till någon nackdel. Och för de importerade, djupfrysta kräftorna måste det vara helt betydelselöst vilken dag försäljningen i Sverige får börja. Bengt Berglund håller med: – Importkräftorna är helt oberoende av första försäljningsdag. Men då måste salterierna först komma överens med handeln och med fiskeristyrelsen. Till nästa år kan en ändring genomföras.

Här spelar inte vädret någon roll:

Surströmmingen perfekt i år

I Tynderö har det jäst i tunnorna sedan 1500-talet. Nu är årets produkt på väg ut mot förväntansfulla älskare. Älskare av surströmming.

Lättöl bäst – Men det går med starkare

Oskar Söderström lever som han lär – han är alltså en ganska stor surströmmingskonsument. Varje dag under den månadslånga burkningen smakar han av och däremellan blir det både vardags- och festmiddagsvarianter på surströmming.

Ett ständigt spörsmål kring surströmming är lämpligt dryckesval.

– Personligen föredrar jag lättöl till vardagskalasandet. Tar man till starkare varianter då bör det vara okryddat brännvin, helst Absolut.

Oskar Söderström säger också att en riktig surströmmingsnjutare inte börjar med en snaps.

– Först efter en eller ett par strömmingar skall första nubben tas. Annars förstör man smakupplevelsen.

Georg Hammar, legendarisk figur i Gävlefisk och boende i Mellanfjärden. Han rekommenderar kall mjölk till "suringen".

– Givetvis en smaksak. Men för den som nyttjar är det inget fel med en snaps till. Dock inga mängder och absolut inte kryddat brännvin.

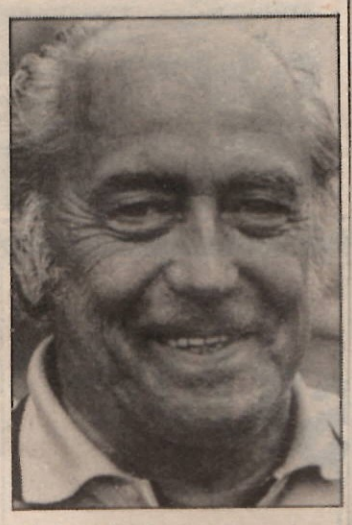

Oskar Söderström tycker att lättöl är bästa drycken till surströmmingen. Skall någon starkare kombination nyttjas bör det vara Absolut.

– Årets upplaga är rent ut sagt superb! Det betyget sätter Oskar Söderström, 73, och mannen som slagit alla rekord i vunna marknadsandelar.

Från Söderströms salteri i Tynderö går i år 230 000 burkar ut till en ivrigt väntande allmänhet. När Oskar började i blygsam skala för drygt 30 år sendan lade han in 4 000 burkar.

Lyftet för Oskar kom med lanseringen av just Oskars.

– Det var Lars Andersson på Nord-Sverige som designade burkan och gemensamt kom vi på namnet Oskar som också gav surströmmingen en namnanknytning till den berömda Hollywood-statuetten för det bästa inom filmens område, minns Oskar Söderström färn det nådens år 1969 då han på allvar började klättringen uppåt i marknadsstatistiken.

□ "Födorådsgubbe"

Numera är Oskar Söderström "födorådsgubbe" i firman. Det är sonen Jan, 32, som tagit över både receptet och ruljanGsen.

Receptet är givetvis hemligt. Det gäller att hitta den rätta salthalten och driva jäsningsprocessen i lagom fart. Då blir det den pikanta läckra slutprodukten.

– Första förutsättningen är en prima råvara. Strömmingen skall vara riktigt färsk och den skall vara hel. I år fick vi några rent utsökta leveranser från Hudiksvall. Skötfiskad strömming handhavd med rätta yrkeshandlaget – en oslagbar råvara, säger Jan Söderström.

SUNDSVALLS TIDNING
Fredagen den 14 augusti 1987

□ Feriejobb

Förr i tiden var salteriägarna beroende av väder och vind. Då skulle trätunnorna rullas i försommarsolen för att jäsningen skulle komma igång. Numera är både trätunnor och solvärme borta ur hanteringen. Plasttunnor och värmeslingor är den tekniska landvinningen som gjort surströmmingsproceduren både lättsammare och säkrare.

Tekniken hjälper också till med gälningen av strömmingen, den procedur då tarmarna tas ur, men mjölke och rom blir kvar i fisken. Det sköts numera också med maskin. Inläggningen i burkarna sker fortfarande helt manuellt. Nio personer har deltagit i årets burkning av Oskars strömming.

– De erfarna och fingerflinka Tynderö-damerna har blivit pensionärer. Nu är inläggningen ett lagom feriejobb för skolungdomar, berättar Jan Söderström.

Ett bra feriejobb, tycker 17-åringarna Stefan Jansson (t v) och Magnus Byström. Här i lagret av tunnor. 1250 tunnor har grabbarna hanterat i sommar. Men ingen av dem äter surströmming – inte ens Oskars.

1994

Njut av idyllen på Åstön
Värdshuset Tel. 480 20

4:22

Samspelta och samsparkade. Här går det alltid undan . . .

gången och fågelsången när jag ser deras framfart.

□ Utåtriktade i många former

Majsan tar fram några snatterpinnar. Dem har hon fått efter pappa *Ahlman* och nu skall hon med sin släkting "nyckelharpan" *Arne Ahlman* spela på trivselattonen på Tynderö Bygdegård nästa söndag. *Nicke Sjödin* skall "snattra" lite han också som bara han kan.

I Stockholm prövade Majsan på att vara statist och i första delen av Träpatronerna hade hon en roll som kolarkäring. Ingen fara att Ingemar skulle bli sotis på Arne "Colombo" Wiklund i samma avsnitt.

Med spark, på skidor och till fots håller Majsan och Ingemar i gång.

Man blir ju så glad när solen skiner. Det gjorde den inte den här dagen, men jag blev glad ändå över att få träffa sådana positiva människor i Rosböle, nya rosor i min allt större bukett av tynderövänner . . .

28/2-1986

FLA-NÖR

Medelpads Hemslöjd

Åter till tusenårig lintradition!

Linodling och linhantering förekom i Norrland 300 år efter Kristus, vi har mer än tusenårig tradition som vi håller på att slarva bort, sade Lena Holger, intendent vid Gävle Museum, när hon talade om linets historia på Medelpads Hemslöjdsförenings årsmöte i Tynderö.

Den sista dödsstöten för linodlingen i vårt land gavs när linforskningen i Svalöf lades ner 1966.

Linet är det tåligaste material som finns, sade Lena Holger, och tog som exempel de hart när outslitliga postsäckarna. Hon visade en 150-årig sjömanssäck i samma material och i synnerligen gott skick, och pekade på den segeltillverkning som en gång förekommit i vårt land.

Hon noterade att vi i mitten av 70-talet började tänka om, att vi inte kunde fortsätta helt utan lin. Hänvisade till riksdagsledamoten Birgitta Hambraeus' outröttliga motionerande i riksdagen för linodling och linhantering.

I dag måste vi importera lin från Balkanländerna, Irland, Belgien. Vi kan inte spinna heller i dag, sa hon. Det är viktigt att vi tar vara på de lärdomar som en snart utdöd generation linhanterare kan ge oss, sa Lena Holger i sin högst entusiasmerande linpropaganda, och hoppades att vi skulle kunna få igång linodling och linhantering i landet igen under de närmaste tio åren.

Handaslöjd och folkmusik

En förnämlig utställning av handaslöjd visades vid årsmötet. Mjuk textilslöjd av olika slag, men också fin och välkänd metallslöjd, signerad Bengt Åström, samt fin träsvarvning med fantastisk ådring, utförd av Nils Karlstedt.

Tynderö Hembygdsförenings eget spelmanslag underhöll vid flera tillfällen under dagen med två fioler, nyckelharpa och ett slags Tynderökastanjetter.

Likvidation och renässans

Årsmötesförhandlingarna leddes av föreningens ordförande, Astrid Velander som i sitt hälsningstal med tillfredställelse noterade den förändring som i fjol genomfördes, då Medelpads Hemslöjdsförening ek.fören. förändrades till dels en stiftelse, dels en ideell förening.

Och för denna förändring redogjorde också likvidator i den ekonomiska föreningen, tillika ordföranden i stiftelsen, avd. Sten Burman.

Vid mötet förutskickades vidare att stiftelsens affärslokaler kommer att flyttas inom Sundsvalls centrum, så snart nya hyresgäster är beredda att ta över de nuvarande lokalerna, vilka för stiftelsens verksamhet anses både för stora och för dyra.

I övrigt beslöt man att höja årsavgiften från 35 kronor till 50 kronor. Till ordförande omvaldes Astrid Velander, och av de i tur avgående ledamöterna omvaldes Sigvard Ottersgård, samt nyvaldes Anita Jansson och Gun Häggström efter Anna Carin Möller och Christina Salonen-Andersson. Fyllnadsvald på ett år efter Anne Fridh, som under pågående valperiod avsagt sig sitt uppdrag, blev Torsten Edholmer.

Efter årsmötet visade komminister Ingrid Järnefors-Melander den lilla vackra medeltidskyrkan i Tynderö och höll en kort andaktsstund.

LEANDER

Nils Karlstedt visade fina träsvarvningar.

DUKTIG POJKE. 32-åriga mamma Adella körde det vanliga gamla knepet: "Om du inte äter upp maten får du ingen efterrätt". Men fyraårige Richard är en företagsam kille. Han ringde polisen på larmnumret 999 och bad dem "prata vett i morsan". Polisen tyckte det var kul och såg till att Richard fick en stor tallrik jordgubbsjelly – fast efter den riktiga maten, förstås. (TT)

20-7-94

26-4-1986 ST

4:23

1986

ST 86-11-21

Semester och pengar från guldsmed enda glädjeämnena

Lena Åhlund och Lars Karlsson i Skilsåker, Tynderö, har haft en tung bondesommar. Tung på gränsen till deprimerande. Det är Tjernobyl som kastat sin becquerel-tyngda skugga över deras jordbrukarevardag. Än i dag tvingas de köpa mjölk i affären. Deras egen från gården har för hög cesiumhalt.

Två avbrott i dysterheten har fått skilsåkerparet att se någorlunda ljust på livet igen. Först en veckas semester på Sicilien och därefter belöningen ur guldsmeden John Erikssons minnesfond.

Efter 15 år som bönder i Skilsåker har Lena och Lars byggt upp ett hyggligt företag med inriktning på mjölkproduktion, färskpotatis i mindre skala, laxfiske och skogsbruk som komplement.

12–15 mjölkkor, något ton potatis, hyggligt med lax och en extraslant ur skogen samt från Lenas kvällsjobb på biblioteket får rörelsen att gå runt.

– Men faktum är att kilopriset på laxen var på samma nivå i år som för 10 år sedan, berättar Lars.

– Man blir glad över en uppmuntran som den här ur guldsmedsfonden, säger Lena Åhlund.

Lena och Lars har 60–70 ton hö i ladan, sammanbyggd med ladugården.

– Det vore kanske renaste läran att riva ut allt hö och importera nytt, cesiumfritt, någonstans ifrån, funderar Lars apropå det faktum att man ännu inte lyckats få ner cesiumtalen i mjölken till en nivå som de själva eller NNP kan acceptera.

Mätningar gjorda i gårdens hölager visar på 3 810 becquerel och som mest hade mjölken över 300 becquerel/cesium 137.

Samtidigt gruvar gårdsfolket sig för jobbet med att tömma hela höladan och bränna upp allt. Då skulle det kännas ännu meningslösare och ännu bekymmersammare att vara hjälplöst offer för ryssarnas kärnkrafthaveri.

□ Fel hur vi gör

– Hoppet står nu till att vi kan få ner cesiumhalten med hjälp av annan kraftfoderblandning. Vi provade med ett kaliumrikare kraftfoder, då steg cesiumhalten i mjölken. Det nya kraftfodret drog ner cesiumhalten i köttet, men höjde becquereltalen i mjölken.

Lena och Lars smågnäller en aning över sin bondetillvaro.

– Det känns som om man gör fel, hur man än bär sig åt, säger Lena.

För att efter en stunds eftertanke konstatera att hon valt yrke för livet. Fördelarna uppväger nackdelarna, yrket är spännande och omväxlande.

Det var aldrig meningen att Lars och Lena skulle bli jordbrukare på heltid. Lars jobbade i Skanska, Lena var affärsanställd.

1971 övertogs ändå gården och av gammalt byggdes nytt efterhand, med minsta möjliga stöd från den byråkrati som bestämmer hur lantbruksföretagen skall se ut.

– Ännu är vi inte färdiga. Nog skulle det vara skönt för ryggen med tryckutgödsling, säger Lars.

□ Tre generationer

På gården bor tre generationer. Lars föräldrar residerar på nedervåningen och bondeparet har också två barn, André, 9 år, och Erika, 6 år.

Erika är tuff och tar Tynderöbussen in till Söråker där hon går på lekis.

Lena och Lars är med i avbytarkretsen och har ledigt från mjölkningen fyra dagar i månaden

– Det är väl använda pengar. När Lars håller på med laxfisket var det skönt att ha hjälp med djuren och så är det också på vintern när han är i skogen, säger Lena.

□ Lyriskt om kyckling

Avbytet var bra också i höstas när Lars tog sin Lena till värmen på Sicilien för att fira 40-årsdagen.

– Andra semesterveckan under våra 15 bondeår, kvittrar Lena och utbryter i lyriska skildringar över den sicilianska kycklingens smak och kvalitet. Den predikningen skulle Kronfågel-försäljarna få lyssna till!

Därmed är ett hastigt kast över till ämnet kvalitet på maten ganska givet.

– Den småskaliga potatisodling vi bedriver, utan sprutor och med gammaldags skördemetod är onekligen skonsam och ger en kvalitetsmässigt bra produkt.

– Det märker vi på efterfrågan, konstaterar Lars, som ändå är tveksam inför att satsa mera på potatisodlingen.

– Då tvingas man nog till andra metoder och dessutom är marknaden väldigt osäker, det är för mycket upp och ner i efterfrågan och prisbildning.

– Småskaligheten och lönsamheten är i mycket oförenliga begrepp, konstaterar Lars Karlsson.

□ Musiken förenar

Utöver gården, familjen och det dagliga arbetet har Lena och Lars också musiken som gemensamt intresse. Lena spelar piano och Lars är gitarr- och bashanterare. Det var för övrigt musiken som förde dem samman en gång. Lars spelade i samma orkester som Lenas pappa och när basisten i orkestern kom på besök – då sa' det klick.

Och även om bondeåret 1986 har varit tungsamt både fysiskt och psykiskt med mycket höstregn och Tjernobyl-oro hela det senaste halvåret finns det ingen anledning för Lena att på pianot intonera den gamla uppspelningslåten från musikskolan "Svunnen lycka". Så illa är det inte. Allra minst i dag när det vankas diplom, penningsumma och middag i Härnösand.

Trots att Lena Åhlund och Lars Karlsson i Skilsåker, Tynderö har 12 kor i ladugården tvingas de köpa sin mjölk i tetrapak i affären. Orsaken är det elände som drabbade trakten när ryssarna tappade kontrollen över kärnkraftverket i Tjernobyl.

Foto: SÖREN WALLDIN
Text: GUSTAF ERIKSSON

1987

ST 20/9-87

Solsting i älgskogen

Den här veckan har en stor del av den västernorrländska befolkningen befunnit sig i skogen för att jaga älg.

Men det finns ett jaktlag i Tynderö som inte varit i skogen. De åkte till Kanarieöarna istället!

Fast det var inte riktigt tänkt så från början. Lagets medlemmar tog miste på älgjaktsdatum då de beställde resan ner till solen. De tog för givet att älgjaktens första vecka skulle vara över när de åkte. Och när det fatala misstaget gick upp för dem var det försent att boka om resan.

Så nu sitter det ett jaktlag någonstans på Kanarieöarna och grämer sig över att frysboxarna kommer att förbli tomma och älgskogen lika full av levande älg som före jakten. Så kan det gå!

Glesbygdsstöd öppnar nya möjligheter

2-3-1987

Övernatta på fiskeläget

Förra sommaren öppnade Tommie Brandt och Hjördis Karlsson världshuset Idyllen på Tynderö. Nu har de fått statligt glesbygdsstöd för att utveckla verksamheten. Till sommaren skall man kunna övernatta i det lilla fiskeläget.

Tvärs över vägen från det gamla semesterhemmet som blivit världshus ligger Tynderös gamla affär. Den har Tommie Brandt och Hjördis Karlsson köpt och nu är de i full färd med att restaurera och fräscha upp huset. Främst behövdes det en lagerlokal till restaurangen men paret har också andra planer för huset.

I övre våningen skall det bli rum för uthyrning. Tommie berättar att man håller på att inreda för tio bäddar i dubbelrum med gemensamt kök och toalett.

– Det är tänkt som ett billigt sätt att övernatta i fiskeläget, säger Tommie.

Sedan är det tänkt att gästerna ska gå en trappa ned och ta del av traktens fiskafänge. På nedre våningen i huset skall det bli fiskerenseri och fiskaffär där bland annat gravad lax och rökt sik kommer att finnas på disken.

260 000 kronor beräknar Hjördis och Tommie att alltsammans kommer att kosta. Länsstyrelsen har beviljat dem 85 000 kronor i statligt glesbygdsstöd.

När det blir dags för sommarsäsongen och restaurang Idyllen slår upp portarna för mat- och fikagäster skall också det nya huset vara färdigrenoverat. Då blir det full fart på Tynderö.

– Det verkar som att gästerna hittar hit. Förra sommaren var det 9 000 personer som besökte världshuset, berättar Tommie.

KAJSA ÅSLIN

ST 17/9-87

Fyra tvingas lämna Gävlefisk

Här är den uteslutna fiskarekvartetten från Tynderö. Fr v Tommie Brandt, Ulf Göran Lodén, Tommy Abrahamsson och Tommy Åkerberg.

1987

Fyra fiskare i Tynderö är uteslutna ur Gävlefisk ekonomisk förening. Gävlefisks styrelse beslutade vid sitt senaste sammanträde att fiskarekvartetten Tommy Åkerberg, Tommy Abrahamsson, Tommie Brandt och Ulf Göran Lodén skall uteslutas med omedelbar verkan.

Orsaken är att de fyra Tynderöfiskarna levererat sina torskfångster till privatuppköparen Fina Fisken AB i Göteborg.

I och med uteslutningen förlorar de fyra sitt insatskapital i Gävlefisk. Enligt föreningens stadgar skulle styrelsen också ha haft möjlighet att kräva skadestånd för den mot föreningen illojala handlingen. Styrelsen utnyttjade dock inte den stadgemässiga bestraffningsmöjligheten utan nöjde sig med uteslutning.

Ingen av de uteslutna är särskilt missnöjd över bannlysningen. Eller som Tommie Brandt uttryckte det: – Insatsförlusten tjänar vi igen på ett dygn om fisket går skapligt, tack vare de högre priser privatgrossisten betalar.

4:24

1986

SUNDSVALLS TIDNING Onsdagen den 16 juli 1986

ÅSTÖKRÖNIKAN, ÅRGÅNG 16

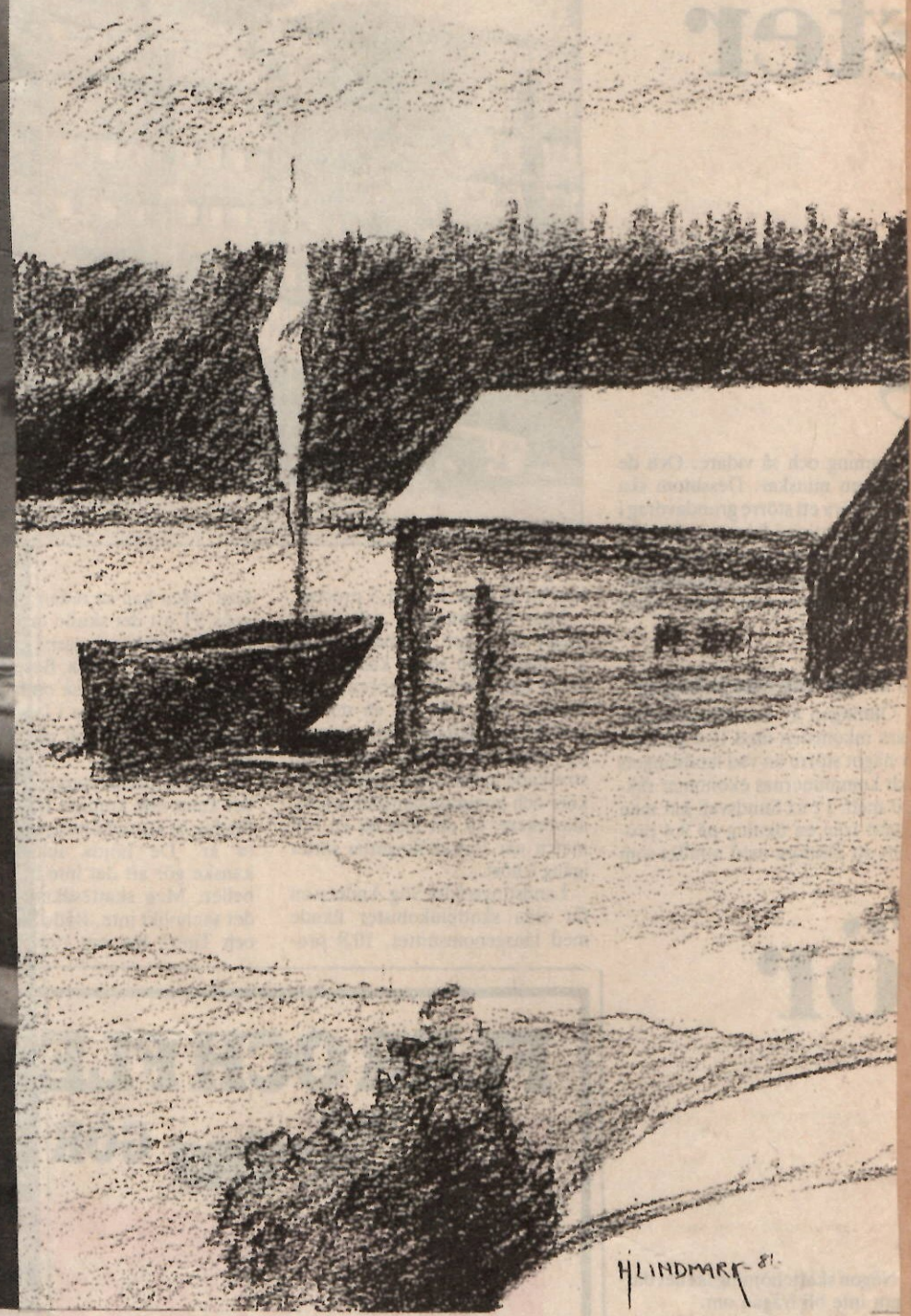

Bakre omslaget på årets Åstökrönika är en teckning av Hilding Lindmark, Timrå, ett motiv från Åstön, utfört i svartkrita.

□ "Åstön, Bygdekrönika från Tynderö" har nu utkommit med årgång 16, lagom till Åstödagen som infaller om söndag. Redaktör och ansvarig utgivare är Åke Skarp. Han har också författat ett bildkorsord.

Ett par nya medarbetare finns med denna gång. Kulturintendent Lisbeth Cardell Åström, som arbetar med en bebyggelsehistorisk undersökning i Timrå kommun, skriver om Storhamn, lotsstationen som blev militär sommaridyll. Hon illustrerar med många bilder, äldre och nyare och presenterar deras byggnads-skick. Lotsstugorna uthyrs nu till militär personal på ettårskontrakt med skyldighet att underhålla dem. Sålunda har generalmajor Åke Sagrén byggt ny farstubro på Båt-Lasses stuga och gjort nya vindbrädor. Andra arbeten har utförts av ledamöter i Åstö museinämnd och deras familjer.

Den andre nye medarbetaren är konstnären Hilding Lindmark i Timrå. Han har prytt det bakre omslaget till Åstökrönikan med en svartkrite-teckning med motiv från Åstön.

□ En dokumentation från mitten av 1940-talet är fiskerättskommitténs förslag till fiskelag med presentation av Tynderökusten och protokoll från ett möte som denna kommitté ordnade i Sundsvall den 14 april 1945. Bland dem som var med då märktes Karl Karlsson i Spikarna. Han var ombud för Alnö fiskareförening och fortfarande verksam. Dokumenten, som ger en god inblick i yrkesfisket förr, har lämnats till Åstökrönikan av f stadsbibliotekarien Klas-Viktor Lagström.

I övrigt kan bl a läsas en panegyrik om surströmmingen och ett par nyttiga recept vilka finns i original i Fiskarmuseets arkiv i skolbyggnaden på f d Lv 5.

□ Märta Skarp skriver en lyrisk nekrolog över den i våras bortgångne Sundsvalls- och Åstö-bon Carl-Gösta Sällvin, "nestorn på Näset". Dikter har också Pia Söderström i Bårang, Tynderö, skrivit.

Efterlysningar finns också. En bild visar arbetslaget som byggde vägen till Holmö brygga, sju man. Men namn fattas på fyra av dem. Läsekretsen förväntas hjälpa till. kanske vet någon också var ett magnetband finns, på vilket Carl Olof Svenson har intervjuat den nu bortgånge fiskaren Erland Åhlund.

Åstödagen om söndag får i stort sett ett traditionellt program med kyrkohögtid, folkdans, tävlingar, kapprodd, laxgissning, visningar, bl a av ett örlogsfartyg, fallskärmshoppning och så skall Timrå brandkår visa hur man mäter radioaktivt nedfall.

ÅKE HANSUS

Timrå-special

Fredagen den 24 januari 1986

Möt en krut-gubbe

Möt Magnus Nordlöf, 91 år, Sörråker. En riktig krutgubbe säger hans bekanta. Och minne har han klart som kristall.

Kaoset kostade Tynderökvinna livet?

Natten till lördagen klappade Sundsvall ihop. Det tog tre timmar för ambulansen att forsla en hjärtsjuk kvinna från Tynderö till sjukhuset. Framme vid akutmottagningen konstaterades att kvinnan var död.

□ **Hjärtsjuk**

22.37 fick ambulansen ett larm om hjärtsjuk kvinna i Tynderö. Ambulansföraren Bosse Asp körde fast i snöyran och anlände över en timme försenad till kvinnan som då var livlös.

Troligen dog hon på väg mot Sundsvalls sjukhus akutmottagningen. Med all sannolikhet kunde hon inte ha räddats även om bilen kommit tidigare.

Snöovädret över Medelpad fick kommunikationerna att bryta samman. Taxichaufförerna vägrade köra, bussarna körde fast, ett lok spårade ur. Tusentals sundsvallsbor tvingades under natten och lördagsmorgonen härbärgera i stadens hotell och foajéer.

4:25

1986

STRÖGET

Tynderö-par har nära till skog och skratt

Det sägs ju att kaka söker maka. Och i så fall har de haft makalös tur, *Majsan* och *Ingemar Åsenius* i Rosböle, Tynderö. De måste vara tvillingsjälar dessa friskusar och hålligångare, aktivister och optimister, som har nära både till skogen och skrattet.

Sex kilometer efter mjölken är en nätt träningstur.

Efter 35 år i Stockholm blev huvudkommunen dem trång. Ingemar påstår att det var fäderne- och födelsegården som drog, men jag undrar om han inte ville hem och klämma lagg och Majsan i motionsdansen. I alla händelser sjunger de skidans lov vintern lång och går väl inte precis och längtar ihjäl sig efter vårbäckar och knoppar som brister. Hellre då bukter och finter långt in i mars! Om de är dynamiska om vintern så är de biodynamiska om sommaren – har landen fulla med organiska biologiska odlingar. Hon heter förstås *Majvor* men är Majsan med bygden och med mig nu också. Hejsan Majsan . . .

□ Han kom till norrlandståget

Ingemar drog i väg till Stockholm 1944 och fick veta hemifrån att Majsan var på ingående hon också. Hon hade beundrat hans danskonst här hemma i trakterna av Söråker. Ingemar gissade att hon skulle anlända en söndagkväll och gick till norrlandståget.

Tänk vad glad Majsan blev när tryggheten hemifrån kom emot henne genast i storsta'n.

Kampen om husrum var lika skarp då som nu i Stockholm. Pojkar hade förtur och nog bodde Ingemar bättre – lätt för Majsan att hitta dit. Ingemar var fiskhandlare först och sedan livsmedelshandlare – Majsan var kontorist på Skatteverket bl.a. En fnurra på trå'n särade dem ett tag, men när slumpen sedan ger dem bostäder mitt över vägen till varandra så är bröllopsklockor nära. Fröken *Ahlman* blev fru *Åsenius* å sen är det så . . .

1969 sålde Ingemar sin butik i Stockholm, jobbade åt Dagab och kom hem igen 1979 för samma firma. Men nu när Dagab dragit till Ålandsbro, drar Ingemar sig tillbaka och blir pensionär eller rättare sagt motionär på heltid.

□ Klassiker och andra storlopp

I ett annex på gården har paret Åsenius sina pris- och märkesväggar, som vittnar om deras framfart till fots, på skidor och på cykel. Damen först: Majsan har ett litet unikt distansmärke, där det gällde att ta sig fram hundra mil samma år genom att löpa, gå eller cykla med varierande poäng. Sollentunas Rösjölopp har massor av spår efter sig på väggen. Ingemar tog sundsvallsklassikern 1980 genom att åka S:t Olofsrännet på skidor, löpa Gaffelbyjoggen och trampa Utsiktsrundan till Sillre. Men nu är det skidor som gäller, halvannan mil mest varje dag från Stacke skola via Skäggsta och Backås. Paret tackar *Arild Wiklander* och *Arne Tellberg* för spårläggningen men spårar nog en del självt också.

– Man skall inte slita sig hårt man blir äldre, säger Ingemar förståndigt.

– Man skall ge sig tid att lyssna på fåglarna, säger Majsan, men Flanör tvivlar både på

FORTS:N. SIDA →

SV-foto
Bo Holtstad

SUNDSVALLS TIDNING Fredagen den 28 februari 1986

Dynamiskt och biodynamiskt

Här stormar Majsan och Ingemar Åsenius i Rosböle, Tynderö fram på skidor. De firar "Skidans dag" mest varje dag med långa turer över Stacke–Skäggsta–Backås. I mars blir Ingemar pensionär och förblir motionär.

Medan de flesta andra går och väntar på vår så längtar Majsan och Ingemar knappast ihjäl sig efter vårbäckar, skriver Flanör.

– SE SIDAN 7 –

– Full fart på snatterpinnarna, en variant på kastanjetter. Majsan Åsenius tränar inför Trivselaftonen på Tynderö Hembygdsgård nästa söndag. Ingemar "kompar" med ett brett leende.

4:26

ST 4-6-1986

De öppnar Tynderös första näringsställe

Här i köket kommer Hjördis att husera när värdshuset öppnar. Tommy ska sköta serveringen från början. Båda är spända och förväntansfulla inför öppningsdagen. Tillstånden från miljö- och hälsoskyddsnämnden är klara. Bara den sista planeringen återstår.

SÖREN WALLDIN (foto)

Sedan de gick restaurangskolan i Sandviken har de båda haft en dröm – att få öppna ett eget litet ställe. Och efter många års slit i köken på Sundsvalls krogar går drömmen i uppfyllelse. Hjördis Karlsson och Tommy Brandt öppnar om en månad Tynderös första näringsställe – värdshuset Idyllen i det gamla semesterhemmet på Åstön.

Här ska i första hand havets läckerheter serveras i en miljö som kommer en att tänka på ett borgerligt sekelskifteshem.

I augusti 1982 slog Tommy och Hjördis till och lämnade in anbud på det gamla semesterhemmet som Timrå kommun ville bli av med.

– Vi hade hyrt ett torp här ute i Tynderö och gått och sneglat på det här gamla kulturhuset som är byggt 1849, berättar Hjördis. Vi insåg husets möjligheter och blev jätteglada då vi fick köpa det.

I början hade de tänkt öppna redan sommaren 1983 men ruttnande golvåsar och medfarna timmerväggar satte käppar i hjulet. Hjördis sade upp sig från sin tjänst på Strand hotell då paret flyttade ut till Åstön. I stället började hon vikariera som lärare på Ala skola i Söråker.

Tommy var också less på krogjobbet och sadlade om till yrkesfiskare. Varje ledig stund ägnades åt renoveringen av huset.

– Vi ville återställa huset i dess ursprungliga skick och ta vara på den gamla miljön, säger Hjördis. Det första vi gjorde var att börja leta efter kakelugnar. De som funnits i huset i början hade rivits för länge sedan.

Och nu börjar huset bli färdigt. Ett rum återstår, men om en månad, då värdshuset slår upp portarna, ska också det stå färdigt.

Telefonen ringer ständigt i det brandtska-karlssonska hemmet. Redan nu har ryktet om det idylliska värdshuset spridit sig, trots att Tommy och Hjördis inte gjort någon reklam för värdshuset ännu.

– Vi hade faktiskt bröllopsgäster här för en tid sedan, berättar Hjördis. De ville absolut komma hit, så de fick balansera på golvåsarna in till rummet och alla tallrikar, glas och bestick fick vi hyra eftersom vi inte hade hunnit få hem våra egna.

– Men det gick bra, säger hon skrattande. Och i pingst kommer nästa bröllopssällskap.

Visst känns det lite nervöst inför öppningsdagen. Det erkänner både Tommy och Hjördis. Men samtidigt spännande och roligt.

– Vi vet ju inte hur det kommer att gå, menar de. Våra lokaler rymmer mellan 35 och 40 personer. Kommer det fler får vi kalla in vänner och bekanta från krogbranschen, för här ska vi erbjuda god service.

Som gammal krogpersonal har de insett vikten av god service. En gäst som får vänta på kaffet i en timme kommer knappast tillbaka.

– Vi kommer bara att ha öppet under juni, juli och augusti, säger Hjördis. Under lågsäsong kan vi ta emot festmiddagsbeställningar. Däremot hade vi tänkt säga nej till specialbeställningar under högsäsong men den planeringen har spruckit redan nu.

– Man kan ju inte stå och säga nej till folk i telefonen innan vi ens har öppnat. Det verkar ju konstigt.

Förutom den pittoreska matsalen kommer det att finnas möjlighet att sitta ute och fika samtidigt som gästerna kan blicka ut över det vackra tynderösundet.

– Vi har också några övernattningsrum i det lilla annexet. Att det är uppskattat märkte vi redan i fjol sommar då vi hade en del militärer som bodde hos oss.

Just nu pågår matsedelsplaneringen för fullt och det är också klart att Hjördis kommer att befinna sig i köket medan Tommy sköter serveringen. Åtminstone i början.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har varit på besök och godkänt lokalerna och nu väntar Hjördis och Tommy bara på ett klartecken för utskänkningstillstånd.

– Det vore ju roligt att få servera en nubbe till sillen, menar Hjördis.

OIA SELLING-STOCKHAUS

PREMIÄR SÖNDAG 1/6

VÄRDSHUSET Idyllen

Åstön. Tel. 060/480 20

Måndag 12–22. Tisdag stängt.
Onsdag–lördag 12–22
Söndag 13–22

Njut av "Idyllen" på Åstön
–genuin sekelskiftesmiljö med utsikt över Tynderösundet.

Åstön ligger mellan Sundsvall och Härnösand, 25 km från E4 ut mot havet. Passera Tynderö, kör över en bro och snart ser du vår "Idyll" inbäddad i lummig grönska.
Förutom själva Värdshuset, där nyfångad fisk är vår specialitet, har vi också rum, som du kan hyra för längre eller kortare tid. 2–4 personer får plats i våra familjerum. 80:- vill vi ha per bädd och dygn.
Tillgång till kök med porslin och kastruller gör att du kan laga maten själv om du föredrar det.

Nu på söndag och alla andra röda dagar fram till den 31/8 serverar vi vårt delikata SKÄRGÅRDSBORD. Vardagar kan du avnjuta små kalla fiskrätter och härliga smörgåsar. Och känner du endast för en kopp kaffe i bersån är du naturligtvis också välkommen.

A la carte serveras – men endast mot beställning och festmiddagar ordnar vi året om.

Välkommen till Åstön!

Hjördis och Tommy

Idyllen blev verklighet

Efter mycken svett och möda är nu värdshuset Idyllen på Åstön ett faktum för Tommie Brandt och Hjördis Karlsson.

– Det är en tuff sommar vi har framför oss – men det gör ingenting, säger Hjördis Karlsson glatt.

Sidan 11

4:27

1986

– Du är allt en riktig krutgubbe, du Magnus

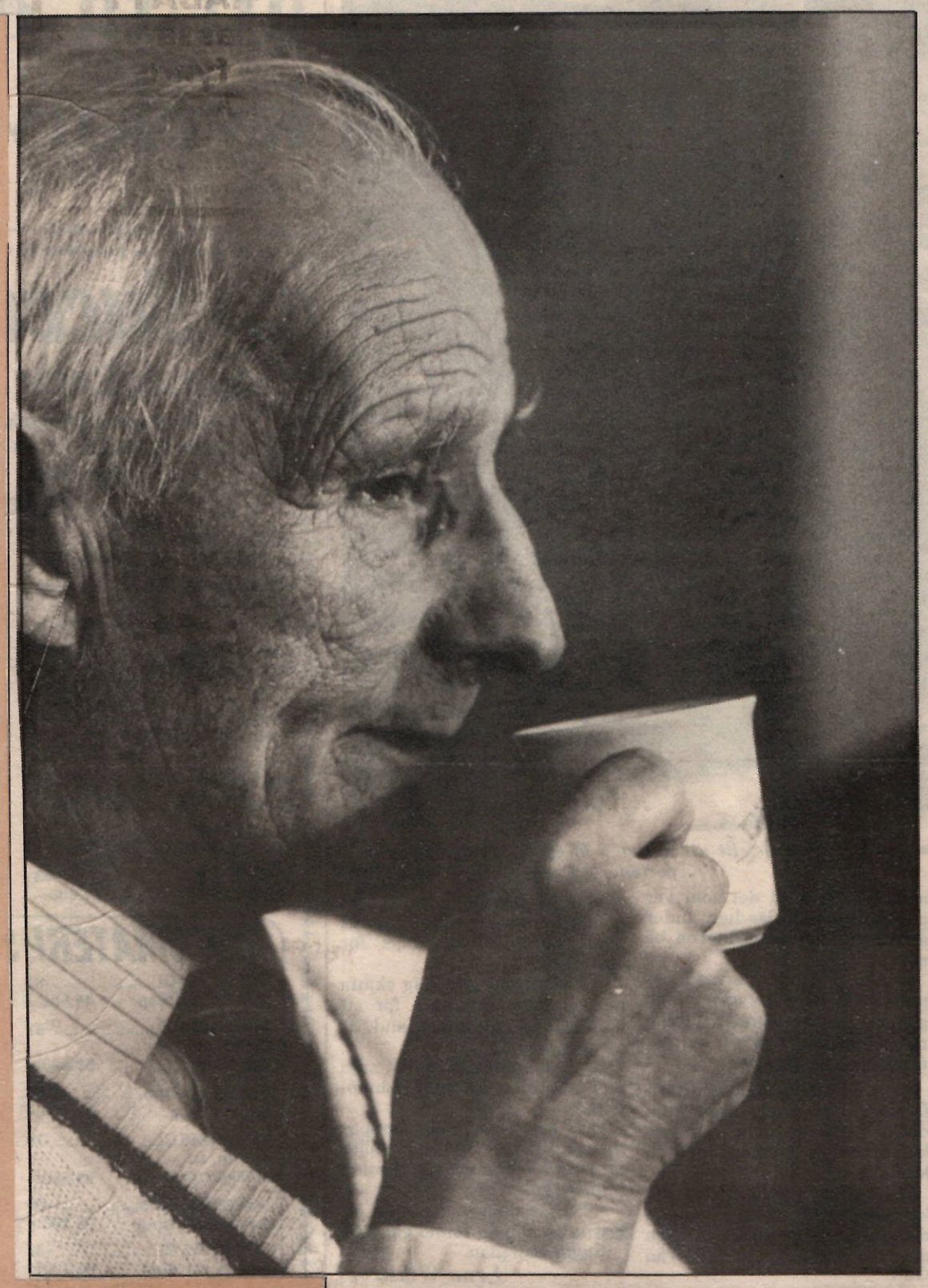

• *Hans minnesbilder är glasklara, det är de tunga djupa händelserna som får honom att frammana dofter och ljud.*

Om 91-årige Magnus Nordlöf i Söråker vill ha kontakt med sina barn, sätter han sig vid telefonen och ringer 13 samtal!

– När jag senast skrev upp namnen på alla barnbarnen blev det 27 stycken. Men det var för några år sen.

Han misstänker att siffran förändrats.

För några dagar sedan fyllde han år och då var huset fullt av släkt och vänner, d v s tvårummaren i servicehuset på Bäck mon var fylld till sista plats.

– Och då var också jag här, säger komminister Ingrid Järnefors Melander som tillsammans med oss från Dagbladet häromdan hälsade på hemma hos Magnus.

• Rörlig

Som generöst bjöd på kaffe och minnesglimtar ur sin långa och innehållsrika levnad.

Och som också avslöjade att han trivs med tillvaron som den gestaltar sig i dag.

– Magnus är en av mina mycket rörliga församlingsbor, säger Ingrid som har församlingen i Tynderö och även räknar in Magnus bland sina 575 medlemmar.

1939, strax efter det att andra världskriget brutit ut, flyttade han med sin familj från Hemsö till Tynderö, skaffade sig en liten gård och en fiskebåt. Och klarade försörjningen av 13 ungar.

– Med glans, intygar Ingrid.

• Hedersvärd

Han är hederskyrkvärd och flitig kyrkobesökare och omgiven av så många barn och barnbarn att han aldrig har problem med att få skjuts till kyrkan.

– Det är bara att ringa, så kommer dom, säger han belåtet.

Antagligen kastar han mer än en blick upp på kyrktornet, det var nämligen där han klättrade när han var 80 år fyllda.

– Det fanns ju ingen annan som vågade när det gamla korset skulle bytas ut.

– Utan säkerhetslina, tillägger han.

• Har seglat

– Men har man seglat för om masten...

Under en kort period när seklet var ungt, på tremastade fullriggaren Gustav som bar honom över Nordsjön.

I sovrummet står Gustav i form av ett litet modellbygge Magnus lagt ner mycket tid på.

TV:n har han gjort sig av med, ögonen orkar inte längre följa den rörliga bilden på en liten skärm. Men barnens röster finns på kasettband.

– Och min egen också, säger han glatt.

• Hälsar på

Och när lusten faller på skapar han sina egna "TV-program" av att lyssna på röster som ligger honom själv nära.

– Så promenerar du, påminner Ingrid. Ofta går du till Strandbo och hälsar på.

• *- Du är en riktig krutgubbe du Magnus, sa komminister Ingrid Järnefors Melander.*

Där bodde Magnus en tid för några år sen.

– Trivdes egentligen där också, även om det är mycket roligare att bo så här i egen lägenhet.

Och själv laga maten när matsedeln i servicehusets kök inte riktigt faller i smaken.

• Det svåra

Hans minne av händelser som av olika anledningar satte sig djupt när de inträffade, är glasklart.

Han fick fyra barn med sin första fru och känner än i dag tyngden av förlusten när hon i likhet med många på den tiden dog i tuberkulos.

– Jag höll också på att förlora tre av barnen i samma sjukdom. Och allt hände samtidigt.

Det är lättare att hitta de svåra stunderna, de lever genom ljud och dofter. När Magnus berättar utelämnar han inte detaljerna och får oss för en stund att hamna i en tid vi inte känner.

– Nej, säger han, det finns inte många likheter mellan då och nu.

En gång var han slaktarlärling.

– Det var en kort period det, strax efter konfirmationen. Jag blev så lusig att jag inte kunde förmå mig stanna kvar.

När första världskriget bröt ut var han hjälpsågare på sågverket i Hallsta.

–Jag minns ljudet av båten som kom och la till vid bryggan, och disponeten som stod där i sin stora vita ytterrock tillsammans med faktorn. Och sa: Ryska flottan är instängd i Finska viken, vi får inte ut några pengar, ni får själva avgöra om ni vill fortsätta jobba.

– Vi fortsatte.

Minns han också lika klart dagen när andra världskriget började?

– Jag stod nere vid sjön, det var på Hemsön, tillsammans med fiskare Nordlund som plötsligt säger: Hörde du ljudet?

Ett par mil längre bort rasade just då Sandöbron som höll på att byggas och flera människor omkom.

– Min bror kunde varit en av dem. Han hade lämnat brobygget dagen innan.

– Men en sak, säger han, det är att ungarna var lugnare förr.

• Helt annat

En annan är, och den ser han, att tonåringar då som tonåringar i dag har samma svårigheter att ta sig in i arbetsmarknaden. Att detaljerna ser annorlunda ut är en tredje sak, verkligheten är för många densamma.

– Men att vara pensionär är i alla fall något helt annat i dag.

Lena Wikström

• *Magnus Nordlöf serverar kaffe.*

Foto: Hans-Göran Engström

Fredagen den 24 januari 1986

4:28

1986

TYNDERÖ SATSAR FRISKT PÅ FISKET

• *Olle Boman går längs kajen och minns storhetstiden på 40-talet i Tynderö. Månne en ny blomstringstid är i annalkande för den gamla fiskebygden. Fiskehamnen har upprustats för 900.000 kronor och det är gott om torsk i vattnen längs Tynderö och Åstön.*

ST Måndagen den 11 augusti 1986

4:29

Dagbl. Måndagen den 11 augusti 1986 1986

TYNDERÖ – här lever fisket

• *Tynderö lever. Här finns flera aktiva yrkesfiskare. Även yngre. Lennart Högstedt (bilden till vänster) är en av dem: – Så länge det finns torsk är det ingen fara, säger han.*

Tynderö är ett levande fiskeläge. Här träffar man yrkesfiskare som tror på framtiden.

Medan man på andra håll i landet lämnar fisket gör man här nyinvesteringar. Man har just satsat 900 000 kr i ny kaj, förrådsbyggnad och isbod.

Den goda tillgången på torsk har lockat även yngre att satsa på fiske. Lennart Högstedt, 38 år, är en av dem.

– Här råder en härlig anda, säger han, staten och kommunen har satsat bra på fisket här ute. **Sidan 9–11**

HULDA 85 ÅR

• Hej kamrat!
För snart 40 år sedan bildades Tynderö kvinnoklubb. Du var med från början när medlemmar var få och kassan skral, du var ordförande i många, många år. 25 år
Vi minns med glädje dina valda ord och fina redogörelser för vad vi stod.
Tiden går fort och sätter sina spår, men ett vet vi - kamratskapen och andan inom klubben kvarstår.
Allt det roliga, allt det jobbiga vi inom klubben gemensamt har, gjorde klubben till vad den är idag.
Därför **Hulda Wikfors** vill vi idag dig hylla när du 85 år fylla.
Ett stort och varmt tack för det du gjort inom och utom klubben. Hoppas hälsan står dig bi och att vi gemensamt skall kämpa vidare inom klubben.
Glad födelsedag önskar alla kvinnoklubbister i Tynderö och distriktet dig! 1986 DAGL

"ABRIS"

Sporten 17/8-86

• Tommy Abrahamsson – från fisketuren till isträningen

SUNDSVALLS TIDNING Torsdagen den 9 januari 1986

Lär sig fiska på skolbänken

Härnösand (ST)

Kompetenskraven på kustfiskare har skärpts från 1 januari. Nu styr man inte ut till havs utan att vara god vän med de moderna dieselmotorerna och däcksmaskinerna. 30 kustyrkesfiskare i Västernorrland sitter just nu på skolbänken i Härnösand för att skaffa sig den oundgängliga kompetensen och bli bättre yrkesmän.

Sjöfartsverket har ställt de nya kraven. Fiskare som arbetar ombord på fartyg med över 100 hästkrafters maskiner måste ha fartygs- och mekanikerutbildning. Och för besättning på fartyg med 9–12 meters längd krävs skepparutbildning.

På Statens skola för vuxna i Härnösand har man skräddarsytt en kurs på Fiskenämndens uppdrag, och onsdagen var startpunkten.

Yrkesvana och väderbitna kustfiskare, en del med skepparkrans som bevis på yrkestillhörighet, ska under en och en halv vecka lära sig mera om hydraulmaskiner, hjälpsystem för förbränningsmotorer, olika typer av däcksmaskiner och en del om elsystemet ombord.

Teori på dagarna, praktik på kvällarna. Kvällstid förflyttar man sig till Sjöbefälsskolan där man under Gunnar Nymans handledning får möjlighet att själva köra dieselmotorer. Felsökningsmetodik är förstås ett naturligt inslag.

– Det är bra med den här utbildning, man kommer att känna sig säkrare, tycker eleverna.

Och bland dessa finns förra ishockeystjärnan Thommy Abrahamsson från Timrå, som numera går på stark fiskeoffensiv i Tynderösundet, och den enda kvinnliga eleven, Sigrid Edlund från Norrfällsviken.

Tommy Abrahamsson på skolbänken för att förkovra sig som kustfiskare.

4:30

1986

DE HADE EN DRÖM....

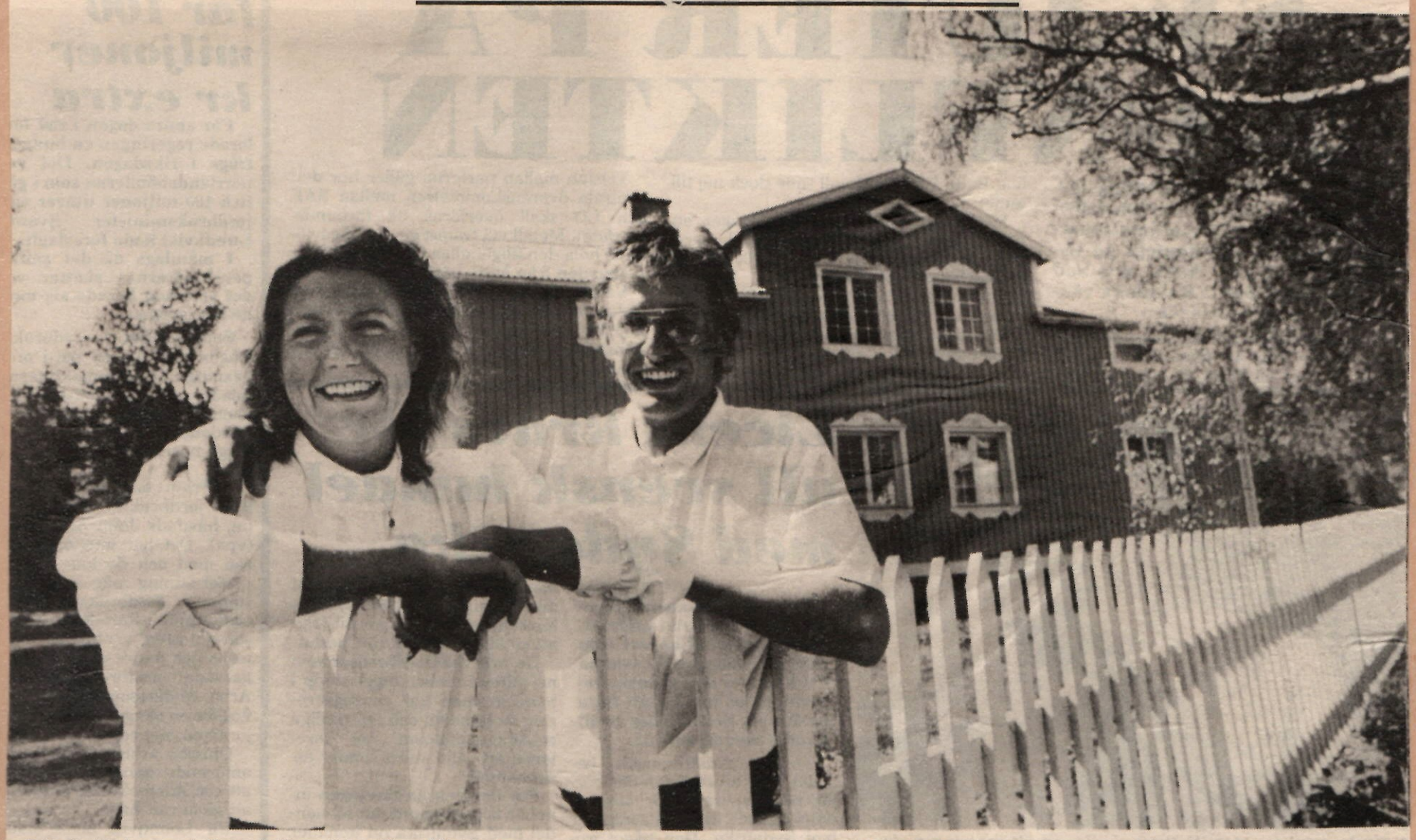

• *Hjördis Karlsson och Tommie Brandt har förverkligat sin gemensamma dröm och skapat Tynderös första näringsställe.*

Foto: Thord Eriksson

ST Onsdagen den 4 juni 1986

— Idyllens Fisk & Snusbod —
SÄSONGSPREMIÄR v. 24!
Njut av "Idyllen" på Åstön!

Kråkslottet blev värdshus

– Ni är galna!

– Inte ska ni väl ge er på det där gamla förfallna kråkslottet.

Hade Tommie Brandt och Hjördis Karlsson lyssnat på alla varnande röster så hade inte Värdshuset Idyllen varit verklighet i dag.

Idyllen gör skäl för namnet och när man förnimmer atmosfären är det svårt att föreställa sig vilket fantastiskt renoveringsarbete som ligger bakom.

– Ja, nog har vi funderat en och annan gång vad vi gett oss in på, men nu är drömmen förverkligad konstaterar Tommie Brandt medan han visar oss runt i den genuina sekelskiftesmiljön.

• Nöjda

– Vi är mycket nöjda efter all svett och möda, och gästtillströmningen hittills kan vi inte klaga på.

Värdshuset Idyllen vid Färjbacken på Åstön slog upp sina portar för allmänheten i söndags. 80 matgäster hade förbeställt – det kom 230!

– Tur att vi hade garderat oss med restaurangkompisar som ryckte in och hjälpte oss, skrattar Tommie Brandt och får nickande medhåll av hustrun Hjördis.

• *Lasse och Anna-Lisa Bergström från Sundsvall tittar på trädgården tillsammans med krögaren Tommie.*

Tommie Brandt är 28 år och har rötterna i Njurunda innan han slog sig ned med hustrun Hjördis vid Tynderösundet. Paret har båda gått restaurangskola och haft flera jobb i branschen innan de öppnade eget.

– Vi köpte det här gamla huset 1982 med baktanken att göra något eget näringsställe av det hela.

– Det tog längre tid än vi räknat med att göra huset klart, det var mer nerslitet än vi först trodde, berättar Tommie Brandt.

• Bondgård

Det som nu har blivit värdshus var från början en bondgård och byggdes 1849. Genom åren har huset sedan tjänat som barnkoloni och så småningom semesterhem fram till slutet av 70-talet. Tommie och Hjördis köpte huset av Timrå kommun.

Tommie Brandt fiskar yrkesmässigt tillsammans med kompisen Ulf-Göran Lodén och därigenom fylls matsedeln av havets läckerheter som främsta specialitet.

• Genuint

Det unga paret på Åstön har tillsammans med dottern Jennie lyckats skapa en genuin sekelskiftsmiljö med gamla kakelugnar och en mycket smakfull inredning. 45 matgäster kan man ta emot och turisterna ute vid Tynderölandet har ett 20-tal sängplatser att välja mellan.

– Det är en tuff sommar vi har framför oss, men det gör inget – det här är en gemensam dröm som äntligen har blivit verklighet konstaterar Hjördis Karlsson glatt, medan hon kritiskt granskar inredningsidéerna som hon tycks vilja förfina ännu mer. Snickarglädjen på verandan har hon egenhändigt tillverkat, så där sitter det inte fast.

Tord Lundgren

• *Värdshuset Idyllen har en genuin sekelskiftesinredning. På den vackra Rörstrandskakelugnen står två Tynderöljusstakar i mässing. Dessa har Bengt Åström tillverkat och de var en gåva från hembygdsföreningen vid öppningsdagen.*

• *Ingen kan föreställa sig hur förfallet det gamla huset var innan de båda värdshuentusiasterna fick sätta igång. Här en miljöbild från matsalen.*

I den här miljön kommer gästerna att serveras sin middag. Fy[illegible] år har det tagit för Tommy och Hjördis att renovera huse[illegible] Möblerna är gamla auktionsfynd som fått en uppfräschnin[illegible] Den gamla kakelugnen är också uppletad och nyinsatt på s[illegible] plats.

4:31

1986

Katten så bra med öppet hus!

I Tynderö bor 83-årige Gottlob. Han bor ensam och hans sällskap är ett trettiotal katter. För deras skull har han sågat ett hål i ytterdörren, men att det drar kallt på vintern bekommer honom inte.

– Jag tycker om katter förklarar han. Jag har väldigt många, men jag kan ju inte snörpa igen stjärten på dem.

– SE SIDAN 10 –

☐ *Gottlob Wiklander, 83 bor ensam med ett trettiotal katter.*

FOTO BO HOLTSTAD

16/7 1986

ST 86-11-22

Ska Strandbohemmet räddas?

På tisdag tar Timrå kommunstyrelse ställning till folkpartiets motion om att rädda ålderdomshemmet Strandbo från nedläggning.

Samtidigt måste politikerna ta ställning till fp:s krav att så snabbt som möjligt ta fram en plan för äldreomsorgen.

Socialnämnden har dock i ett tidigare beslut avstyrkt folkpartiets önskan med motiveringen att kommunfullmäktige har att ta ställning till ålderdomshemmens vara eller inte vara som vårdform. Sannolikt blir kommunstyrelsens beslut detsamma.

Fp menar i sin motion att många av Strandbos åldringar idag är oroliga för vad som ska hända med dem.

– Alla klarar inte ett eget boende och därför ger ålderdomshemmet den trygghet och omsorg som denna kategori människor behöver, menar fp:s talesman, Sten-Erik Forzelius i motionen.

Sjömansafton i Tynderö

För femtioförsta gången anordnades sjömansafton i församlingshemmet Hyddan i Tynderö.

Traditionsenligt var det även familjerna Rut och Gustaf Persson samt Barbro och Lars-Erik Persson som var inbjudare. De kunde glädja sig över talrik uppslutning.

Kh.em. Åke Högberg hälsade välkommen och höll inledande andakt över orden "Ringar på vattnet" med utgång från Matt. 28:18-20. Kantor Seth Hägglöf svarade för musiken och ackompanjerade även fru Gunhild Högberg, som under aftonen sjöng tre sånger. Efter servering och lottförsäljning berättade Åke Högberg om en resa till "Passionsspelen i Oberammergau" och Gunhild Högberg visade film från spelen. Församlingsaftonen, som inbringade 1 510 kronor till sjömanskyrkan, avslutades med kvällsbön och psalm

SUNDSVALLS TIDNING Torsdagen den 20 november 1986

4:32

"Nu är det dags att hålla mitten"

säger Gustav Ödén i Tynderö

Han var med och gladdes åt centerns framgångar på den tiden man talade om den gröna vågen. En frammarsch som han menar släcktes när man i regeringsställning gick med på laddningen av Barsebäck.

Den svekdebatt vi då drog på oss var ju i viss mån befogad, säger Gustav Ödén i Tynderö, när vi en kväll får en pratstund kring politik med honom. Även om vi i dag också kan konstatera att det nu råder enighet om att kärnkraften ska avvecklas.

Han kom tidigt med i centern, Gustav Ödén, i dag nybliven folkpensionär. Men han var aldrig engagerad i ungdomsorganisationen. En SLU-avdelning fanns i Tynderö både före och efter hans tid, men just då han skulle varit med var det en svacka.

Han brukar som fjärde generation en gård i Smedsböle, och är nyss hemkommen från skogen när vi träffas.

Men han har också jobbat vid industrien en del av sitt liv.

Han menar att centerns politiska inriktning förändrats en del under regeringstiden. Dragits mer och mer åt höger.

– Vilket jag anser varit fel, säger han. Syftemålet var ju att nagga socialdemokratin i kanten, och att då dra åt höger var väl närmast att förverka de möjligheterna.

– Tvärtom, säger han, har man väl, om än omedvetet, brutit mark för moderaterna.

Vad har det kostat?

– Vad vann vi på den borgerliga regeringen?

– Jag har svårt att se något positivt av vårt partis regeringsinnehav. Och trots det att jag betraktar Thorbjörn Fälldin som en rese bland politiker, misshandlad till tusen av massmedia, så man ju ändock konstatera att vi hade 24-25 procent av väljarna när vi gick in i regeringsställning, och resultatet i dag är ju värre allt för välbekant.

– Det sägs att vi fått lära oss en del. Ja, men vad har det kostat . . . Och är processen slut nu . . .?

Håll mitten

– Vad var orsakerna till den senaste valförlusten?

NORD-SVERIGE fredagen den 17 januari 1986

Gustav Ödén vill accentuera en centerpolitik.

– KDS-samarbetet, som genomfördes över våra huvuden. Och sjukförsäkringsfrågan. De två var väl de värsta stötestenarna.

– Vad är då att göra?

– Vi ska inte sitta och vänta på någon Messias, på någon Westerberg. Även dylika gestalter plägar misshandlas, korsfästas. Antingen historien kunnat notera förekomsten av massmedia eller ej.

– Centern står inför ett vägval nu, säger Gustav Ödén. Bortsett från vad man tycker och tänker om utsparkningen av Thorbjörn Fälldin, så måste vi nu bestämma oss.

Vi började tidigt att tala om den tredje vägen, om en centerlinje, om att driva medelvägens politik.

Centern ska vara ett mittenparti, menar Gustav. Som ska kunna samarbeta med andra partier i för centern viktiga frågor.

Och då såväl till vänster som till höger.

Då är vi ett mittenparti, säger Gustav Ödén, som inte är glad åt blockbildning i politiken.

LEANDER

4

1986

Hos Gottlob i Tynderö är det husdjuren som bestämmer

Gottlob, 83, en kattälskare av stora mått.
Foto: BO HOLTSTAD

"Det är klart att det är många katter, men jag kan ju inte snörpa igen stjärten på dem".

Vår käre
Gottlob Viklander
* 3/4 1903
har lämnat oss, släkt och vänner i sorg och saknad.
Tynderö 17 november 1988.

AINA-BRITT
BO

Slumra gott Du kära
hav tack för allt Du gjort
Vi skall i hjärtat bära
Ditt minne rikt och stort

Enligt den bortgångnes önskan har begravningen ägt rum i stillhet.

83-årige Gottlob tar sig fram med käpp, men snabbt går det. – Det är vackert här i Tynderö.

SUNDSVALLS TIDNING Onsdagen den 16 juli 1986

Han älskar sina katter

I Tynderö vid Söråker bor Gottlob Wiklander, 83 år och älskad av tynderöborna. Gottlob är en i sitt slag. I ett fallfärdigt hus från 1907 lever han och ett trettiotal katter. Gottlob klarar sig själv, det har han alltid gjort.

När man närmar sig huset möts man av en katt, sedan två, tre och till slut tappar man räkningen. Hela gårdsplanen vid det gamla huset vimlar av katter. Här finns gråa, beige, svarta och vita bondkatter. En del är fullvuxna katter som är stora och feta av de råttor de fångat, andra är snabba och smidiga. Ur det för länge sedan övervuxna gräset runt huset hoppar det upp små blandraser av kattungar. De modiga möter besökaren, de rädda försvinner runt knuten.

Kliver man in i köket ligger det katter och solar sig i fönstren, andra äter eller spinner i ett hörn. Längst in i köket ligger Gottlob och vilar. Kepsen har han på huvudet och när han välkomnande ler blottar han sina få kvarvarande tänder.

– Löständer är inte bra förklarar Gottlob. Jag har mina egna tänder jag. En vän till mig blev illamående en gång och då tappade han ut sina löständer genom bilfönstret. Han hittade dem aldrig.

□ Visar trakten

När Gottlob var yngre var han jordbrukare. Han arbetade i skogen och med fiske. Det är länge sedan nu.

Trots sin reumatism är Gottlob villig att stiga ur soffan och visa upp sina hemtrakter. Med en träpinne som käpp ilar han upp på gårdens högsta topp och förevisar Tynderö med omnejd.

– Ser ni där borta, säger den falkögde gamle mannen, där ser ni Ångermanland.

Gottlob berättar. Han pekar ut fornminnesgravar och havet medan katterna hoppar kring benen på honom.

□ Syre för hjärnan

Han är klar i huvudet och det tycker han är det viktigaste.

– Så länge jag kan tänka ordentligt skall jag klara mig själv, säger han. Hjärnan håller jag igång med syre och kalk. Dörren står öppen till i slutet av oktober. På vintern kommer det in luft genom springorna i huset. Det är friskt.

katterna kan gå och komma som de vill hos Gottlob. Han har sågat ett hål i ytterdörren.

– Jag tycker om katter, förklarar han och lockar till sig sju stycken. Det är klart att de är många, men jag kan ju inte snörpa igen stjärten på dem!

HELENA BERGSTEDT

4:33

Dagbl. Måndagen den 11 augusti 1986 1986

Han tror på en god framtid som fiskare

År yrkesfiskarna på väg att försvinna?

De senaste fem åren har mer än var fjärde fiskare längs Norrlandskusten slutat med heltidsfisket.

– Det framgår av en rapport som Gävlefisk VD, Anders Grönlund, presenterat för Dagbladet. En och annan ljusglimt syns dock på fiskekartan. I Tynderö har fiskarnas antal ökat och en av de nystartande yrkesfiskarna är 30-årige Lennart Högstedt i Söråker.

Enligt Anders Grönlunds siff ror, som styrks av en riksomfattande undersökning från Statistiska centralbyrån, har alltså en av fyra fiskare i landet slutat, främst p g a ålderskäl.

– Vi är mycket väl medvetna om medlemssituationen. 1980 hade vi 721 medlemmar i Gävlefisks ekonomiska förening, säger Anders Grönlund. 1985 hade medlemssiffran sjunkit till 488, eller med 32 procent. Och inom fem år kommer medlemsantalet troligtvis att hamna på ca 300 personer.

Ålderssskäl

– Det här beror på att många i föreningen är äldre och någongång är det dags att sluta, fortsätter han. Men fångsten har inte minskat. Större båtar och bättre redskap har kommit i stället.

– Nog visste jag, att fiskarkåren hade gått ned, men inte trodde jag att det var så många, kommenterar Gävlefisks avdelningschef i Sundsvall, Erik Nordin. Men luckan fylls till en del av nytillkomna yrkesfiskare.

En av få nystartande yrkesfiskarna är Lennart Högstedt. Dagbladets reportageteam åkte ut till sommaridyllen Tynderö och kom till en röd liten stuga, där lantbrukarsonen bor med sin familj.

Fler båtar

Här syns ingenting av nedgången för yrkesfiskarna. Här finns mycket torsk och antalet fiskebåtar har ökat från två till sju stycken de senaste åren.

– Vi har "Diana", "Anna-Lisa", "Britta", Gunnars båt, Brandts, "Abris" och nu sist Simrishamnsbåten, räknar Lennart. Simrishamnbåten har kommit hit, därför att det är så dåligt med fisket i Östersjön.

Lennart fiskar med en äldre kollega längs Tynderö och Åstön. Hela året håller de på. Mest torsk, men även lax och strömming. Just nu är torsken dålig.

Tidigt intresserad

– Den är finast på vintern. Då har den ätit upp sig, innan leken börjar på våren. Sedan blir den så grå och mager.

Lennart fick intresset för torsk redan i barnaåren, då han fick följa med andra fiskare ut på havet.

Han berättar, att hösten och senvintern är de värsta tiderna. Då varken bär eller brister isen och fångsten kan variera kraftigt. På vintern fiskar man med skoter och därför är det lika viktigt att ha en bra skoter som en bra båt. Lennart har en egen skoter, men delar båt med Gunnar Bergsten. Som grundplåt, när han startade för fyra år sedan, fick han 40 000 kronor i glesbygdsstöd från länsstyrelsen.

Västkustsemester

– Det var verkligen en förmån att kunna starta, med detta kommenterar han och nu ska vi på semester till västkusten, då ska jag passa på att titta på en egen båt. Jag skulle behöva en med ruff, för det kan bli blodigt kallt vissa tider. Båten är ju ens arbetsplats stora delar av tiden. En del gånger, när laxfällorna ska ut och man samtidigt håller på med torsk och strömming, hinner man knappt hem efter kaffeboxen.

En vanlig dag börjar redan klockan två-tre på morgonen. Då åker de ut för att kunna vara tillbaka med fisken och ha den isad och klar vid niotiden på förmiddagen. Då kommer bilen från Gävlefisk och köper upp den. Sedan är det tid för lite "sjövila", innan dagsfisket börjar och de går ut igen för att vicka (titta i fiskeredskapen).

Härlig anda

Så går dagarna och dessutom hjälper Lennart till på föräldrarnas jordbruk, när det blir tid över.

– Jordbruket är som fisket. Lönsamheten kan vara ojämn, men gick de att kombinera förr, så ska det väl gå ut nu också, säger han med tillförsikt.

– Staten och kommunen har satsat bra på fisket här ute och det råder en härlig anda. Och så länge det finns torsk är det ingen fara med framtiden, tror Lennart Högstedt.

Stephan Forsberg

• *Enligt en färsk undersökning slutar var fjärde yrkesfiskare. Men i Tynderö har utvecklingen varit en annan. Här har antalet båtar tredubblats på några år. 38-årige Lennart Högstedt är en av få nystartande yrkesfiskare i landet. – Här finns det gott om torsk, säger han. Visst är det ett tidvis stressigt yrke och ibland dåligt betalt för fisken, men det är ett fritt arbete, där man kan lägga upp dagen som man själv vill.*

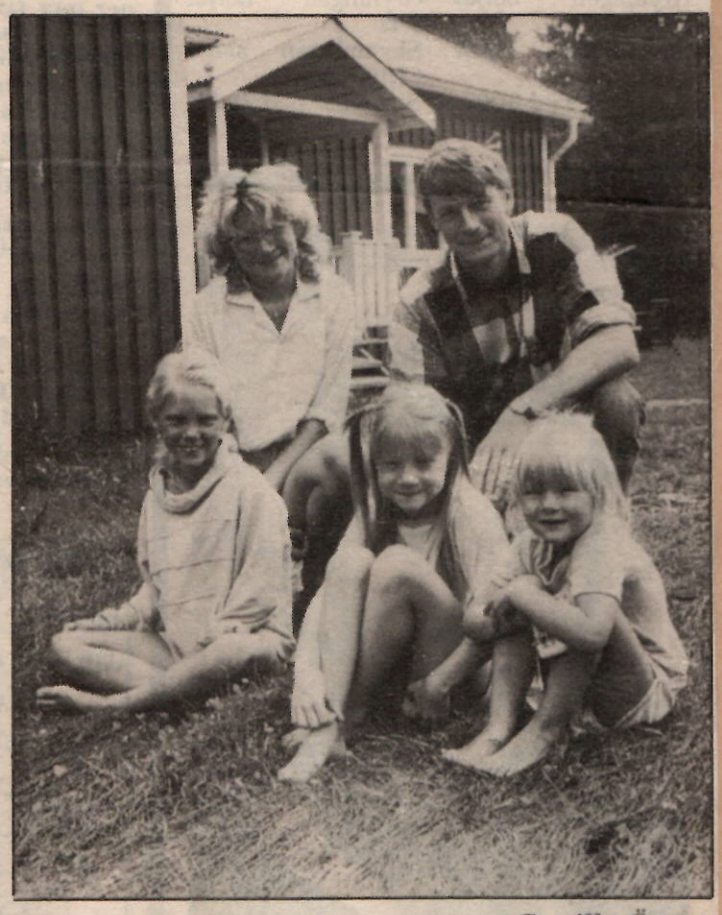

• *Lennart är lantbrukarson som satsar på yrkesfisket trots en vikande konjunktur enligt statistiken. Han bor med sin familj i en röd liten stuga i Tynderö. Hans fru Eva är sjukvårdsbiträde. – Det är bra om någon i familjen har en fast inkomst, menar han. För det händer att vi bara får någon låda med torsk ibland. Fr v hustrun Eva, Lennart Högstedt, kusinen Elin Jonsson, 9 år, döttrarna Anna och Johanna, 7 respektive 3,5 år.*

Foto: Gunilla Ögren

4:34

Vår livliga verksamhet under åren!

• *Vid Tynderö hembygdsförenings årsmöte omvaldes Bengt Nordlöf som ordförande för ytterligare ett år.*

Livligt hos Tynderö hembygdsförening

Tynderö hembygdsförening har hållit årsmöte i bygdegården. Ordförande Bengt Nordlöf öppnade mötet.

Föreningens verksamhet hade under det gångna året varit livlig och många nya medlemmar hade anslutit sig till föreningen så medlemsantalet vid årsskiftet uppgick till 216 personer.

Med anledning av att 1984 varit Hembygdens år hade friluftsgudstjänst och mottagande av budkavle hållits vid Tynderösundet. Därefter överlämnades budkavlen till Timrå hembygdsförening. I övrigt hölls gökotta på Kånkås, utflykt till Bäcksundsviken, trivselafton, Hembygdens dag i samarbete med kyrkan, utställning på Sundsvalls muséum och surströmmingsfest.

Ritningar på skolbyggnaden har upprättas av Ivar Hellgren och handläggning över reperationens genomförande pågår.

Årsmötet beslöt omval av Bengt Nordlöf som ordförande i ett år samt som ordinarie ledamöter i styrelsen, Gunnel Pettersson, Elisabeth Englund och Kennth Åberg i 2 år. Till suppleanter omvaldes Märta Olsson till valberedning: Ivar Vesterlund och Lars Henriksson samt till revisorer Benit Lidén och Bengt Nyman. Revisorsuppleant blev Ingemar Åsenius.

Dessutom utsågs prosten Knut Sundelin, som under sin tid i Tynderö arbetat för att rädda kyrkskolan, till hedersledamot i föreningen.

Mötet avslutades med kaffe.

Tynderö hembygdfsförening har hållit årsmöte i bygdegården. Ordf. Bengt Nordlöf öppnade årsmötet och hälsade välkommen. Föreningens verksamhet hade under det gångna året varit livlig och många nya medlemmar hade anslutit sig till föreningen så medlemsantalet vid årsskiftet uppgick till 216 pesoner. Med anledning av att 1984 varit hembygdens år hade friluftsgudstjänst och mottagande av budkavle hållits vid tynderösundet. Därefter överlämnades budkavlen till Timrå hembygdsförening.

I övrigt hölls gökotta på Kånkås, utflykt till Bäcksundsviken, trivselafton, Hembygdens dag i samarbete med kyrkan, utställning på Sundsvalls museum och surströmmingsfest.

Ritningar på skolbyggnaden har upprättats av Ivar Hellgren och handläggning över reparationens genomförande pågår. Årsmötet beslöt om val av Bengt Nordlöf som ordf. i ett år samt som ordinarie ledamöter i styrelsen Gunnel Pettersson, Elisabeth Englund och Kenneth Åberg i 2 år. Till valberedning Ivar Vesterlund och Lars Henriksson samt till revisorer, Benita Lidén och Bengt Nyman. Dessutom utsågs prosten Knut Sundelin, som under sin tid i Tynderö arbetat för att rädda kyrkskolan, till hedersledamot i föreningen.

1985-03-17

Tynderö Hembygdsförening har hållit årsmöte i Tynderö Bygdegård. Föreningens ordförande hälsade ett 35-tal medlemmar välkomna varefter Majsan Åsenius och Arne Ahlman spelade några låtar på snatterpinnar och nyckelharpa.

Till mötets ordförande valdes Bengt Nordlöf och som sedvanlig sekreterare, Lisbeth Cardell-Åström.

Verksamhets- och revisionsberättelse upplästes och godkändes och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för verksamhetsåret 1987.

Till ordförande för 1988 omvaldes Bengt Nordlöf, övriga i styrelsen är Gunnel Pettersson, Elisabeth Englund, Inga-Lill Vesterlund, Majsan Åsenius, Märta Olsson, Tage Lundgren, Ingemar Åsenius och Torsten Nordlöf.

Till studieombud valdes Ulla Nordlöf.

Revisorer: Benita Lidén, Bengt Nyman och Gudrun Billman. Till valberedning valdes Lasse Henriksson och Ivar Vesterlund.

Årsavgiften fastställdes oförändrad, nämligen 25 kronor för enskild person och 50 kronor för familj.

Ordförande informerade om att projekteringen av reparationen av skolhuset är slutförd och att styrelsen godkänt förslaget. Ur verksamhetsberättelsen kan nämnas att medlemsantalet i föreningen ökar stadigt och nu är uppe i 311 medlemmar.

Mötet uppdrog till styrelsen att i "Landsbygd 90:s intentioner undersöka möjligheten att ordna svampkurs, bagarstuga m fl lämpliga aktiviteter.

Årsmötesförhandlingarna avslutades med att ordförande tackade styrelsen och övriga som aktivt deltagit i föreningens arbete under 1987.

Efter mötet fick mötesdeltagarna avnjuta ytterligare några låtar framförda på nyckelharpa samt kaffe och nygräddade våfflor och hjortronsylt.

1988

86-04-15

Tynderö Hembygdsförening har hållit årsmöte. Ordförande Bengt Nordlöf kunde berätta att verksamheten under året varit livlig. Nytt tak är lagt på källaren med spån hyvlat av virke som skänkts av fyra markägare. Spånläggningen utfördes under sakkunnig ledning av Billy Svedin och Erik Häggström. Skoltomten har även detta år skötts av frivilliga med Ingemar Åsenius som tillsyningsman.

Projektering för reparation av skolan har påbörjats. Till projekteringskostnaden har Timrå kommun beviljat ett anslag om kr 15 000 kr. De aktiviteter som planerats under året genomfördes planenligt, gökotta, utflykt till rösen i Våle, utflykt till Bäcksundsviken, sommargästernas söndag och surströmmingsfest.

Föreningsmedlemmar har visat hantverk på Murberget i Härnösand under två dagar i augusti. Under året har också byarkivinventering påbörjats.

Till ordförande omvaldes Bengt Nordlöf. Till ordinarie ledamöter för 2 år valdes Torsten Nordlöf, Inga-Lill Vesterlund och Ingemar Åsenius. Som valberedning kvarstår Ivar Vesterlund och Lars Henriksson.

Årsmötet beslöt utse ett studieombud och Ulla Nordlöf valdes. Årsavgiften är oförändrad 50 kr/familj och 25 kr för enskild person. Föreningen har även som gåva fått en premieobligation av Magnus Nordlöf. Microfisch är inköpt och förvaras på biblioteket i Söråker där den som är intresserad kan forska i kyrkböcker. Mötet avslutades med kaffe och lotteri.

-86

1989-03-21

Tynderö Hembygdsförening har hållit årsmöte i bygdegården. Mötesdeltagarna informerade om pågående aktiviteter, bl a den stuciecirkel som startades före jul om Kyrkskolans historia.

Vid årsmötesförhandlingarna omvaldes Bengt Nordlöf till ordförande. Till ordinarie ledamöter för två år omvaldes Tage Lundgren, Gunnel Pettersson och Elisabeth Englund. Som revisorer Benita Lidén och Bengt Nyman.

Verksamheten har under året varit livlig. Förutom de årligen återkommande arrangemangen som gökotta, hembygdsdagen, sommargästernas söndag, surströmmingsfest och höstutflykt har föreningen bedrivit motionsgymnastik och medverkat vid genomförande av "Fiskarrennet".

Vävstugan har blivit en populär företeelse, många medlemmar (hittills kvinnor) har vävt många fina alster under den gångna sommaren med Gunnel Pettersson som vävledare. Löparen "Tynderösundet" tillhör den mest kända.

Tolv löpare har vävts till försäljning, beställningar ligger inne och skall effektueras under 1989.

Tynderö hembygdsförening har haft årsmöte i Bygdegården, Tynderö.

Föreningens ordförande, Bengt Nordlöf berättade om den verksamhet som varit under året som gått. Många aktiviteter har genomförts, samtliga med god uppslutning.

Programenligt har föreningen arrangerat gökotta, båtutflykt, hembygdsdag, sommargästernas söndag, surströmmingsfest samt 2 utflykter, en till rösen i Mällby och Ava och en till Bäcksundsviken.

Dessutom har föreningen varit värd vid Medelpads Hemslöjdsförenings årsmöte samt vid träff för kulturnämnden i Timrå och hembygdsföreningarna.

Många föreningsmedlemmar medverkade vid montering och demontering av utescenen vid Regionteaterns föreställning i Tynderö av Cyrano de Bercerac. Föreningen svarade även för kaffeserveringen i pausen.

Under sommaren har skolan använts som vävstuga och många av föreningens damer har tagit tillfället i akt att väva löpare, mattor och gästhandukar. En del av dessa alster har utställts på hemslöjdsutställning i Söråker. Fortsatt verksamhet för vävstugan planeras för kommande sommar.

Hembygdsföreningen har även haft ansvar för den byarkivinventering som påbörjades 1985 och ännu inte avslutats.

DAGBLADET 89-03-22

Hembygdsföreningens årsmöte

Tynderö Hembygdsförening har hållit årsmöte i bygdegården. Efter det att Bengt Nordlöf hälsat ett 35-tal deltagare välkommen och Kurt Lundberg, Arne Ahlman och Majsan Åsenius spelat några kända gammeldanslåtar blev mötesdeltagarna informerade om pågående aktiviteter, bl a den studiecirkel som startades om "Kyrkskolans historia", om planerad reparation av uthustaket samt utsändandet av brev till alla Tynderöbor om nuläget angående reparation av skolhuset. Därefter visades filmen "Medelpad-landet mellan älvarna".

Vid årsmötesförhandlingarna omvaldes Bengt Nordlöf till ordförande. Ledamöter Tage Lundgren, Gunnel Pettersson och Elisabeth Englund. Revisorer: Benita Lidén och Bengt Nyman. Valberedning, Lars Henriksson och Ivar Vesterlund., Studieombud Ulla Nordlöf. Årsavgiften för 1990 blir oförändrad 50:-/familj och 25:- för enskild person.

Av verksamhetsberättelsen framgick att verksamheten under året varit livlig. förutom de årligen återkommande arrangemangen som gökotta, hembygdsdagen, sommargästernas söndag, surströmmingsfest och höstutflykt har föreningen bedrivit motionsgymnastik och medverkat vid genomförandet av "Fiskarrenhet".

Vävstugan har blivit en populär företeelse, många medlemmar hittills kvinnor har vävt Gunne Pettersson som vävledare.

Löparen "Tynderösundet" tillhör den mest kända. Tolv löpare har vävts till försäljning.

Mötet avslutades med musik, lotterier samt kaffe med nygräddade våfflor, hjortronsylt och grädde.

Beträffande föreningens största projekt, bevarande och renoveringen av den gamla kyrkskolan i Tynderö kunde ordföranden meddela att projekteringen nu pågår samt att den under 1985 reparerade kallaren under året målats.

Skoltomten har som tidigare år skötts av medlemmar med Ingemar Åsenius som tillsyningsman.

Efter årsmötesförhandlingarna bjöds det på kaffe med våfflor, grädde och hjortronsylt.

En videofilm från Hembygdsföreningarnas Dag på Skansen avslutade mötet.

Vid det konstituerade sammanträdet efter årsmötet beslöts styrelsen få följande sammansättning: Ordförande Bengt Nordlöf, vice ordförande Tage Lundgren, sekreterare Gunnel Pettersson, kassör Elisabet Englund, och övriga ledamöter Inga-Lill Vesterlund, Torsten Nordlöf och Ingemar Åsenius.

-87 04-05 ST

Tynderö Hembygdsförening

Årsmöte söndag 22 mars kl 18 Tynderö bygdegård.
Kaffe med våfflor.

Välkomna!

Tynderö Hembygdsförening har hållit årsmöte i Tynderö Bygdegård. Mötet inleddes med sång till gitarr av Ingolf Söderling, varefter ordförande Bengt Nordlöf öppnade mötet med att informera om att föreningen begåvats med en ordförandeklubba svarvad av Sten Rohlin i äppelträd. Vidare informerades om föreningens utställning på biblioteket i söråker av foton som insamlats vid genomförd studiecirkel om kyrkskolans historia. Föreningens planerade aktiviteter under 1991 är: Hemslöjdsafton, "Kvast-natta" där man får lära sig att tillverka vispar och kvastar av björkris, anordnande av parkeringsplats, reparera uthustaket, påbörja reparationen av skolhuset, vävning, gökotta, hembygdens dag, sommargästernas söndag, surströmmingsfest och höstutflykt.

Till ordförande för 1991 omvaldes Bengt Nordlöf, övriga i styrelsen är Gunnel Pettersson, Elisabeth Englund, Märta Olsson, Eva Dahlin, Sten Rohlin, Bengt Nyman, Inga Lill Vesterlund och Torsten Nordlöf. Till studieombud valdes Ulla Nordlöf. Revisorer: Benita Lidén, Seth Hägglöf och Gudrun Billman.

1991

4:35

Föreningsnytt

Tynderö hembygdsförening har haft årsmöte i Bygdegården, Tynderö.

Föreningens ordförande, Bengt Nordlöf berättade om den verksamhet som varit under året som gått. Många aktiviteter har genomförts, samtliga med god uppslutning.

Programenligt har föreningen arrangerat gökotta, båtutflykt, hembygdsdag, sommargästernas söndag, surströmmingsfest samt 2 utflykter, en till rösen i Mällby och Ava och en till Bäcksundsviken.

Dessutom har föreningen varit värd vid Medelpads Hemslöjdsförenings årsmöte samt vid träff för kulturnämnden i Timrå och hembygdsföreningarna.

Många föreningsmedlemmar medverkade vid montering och demontering av utescenen vid Regionteaterns föreställning i Tynderö av Cyrano de Bercerac. Föreningen svarade även för kaffeserveringen i pausen.

Under sommaren har skolan använts som vävstuga och många av föreningens damer har tagit tillfället i akt att väva löpare, mattor och gästhandukar. En del av dessa alster har utställts på hemslöjdsutställning i Söråker. Fortsatt verksamhet för vävstugan planeras för kommande sommar.

Hembygdsföreningen har även haft ansvar för den byarkivinventering som påbörjades 1985 och ännu inte avslutats.

Beträffande föreningens största projekt, bevarande och renoveringen av den gamla kyrkskolan i Tynderö, kunde ordföranden meddela att projekteringen nu pågår samt att den under 1985 reparerade kallaren under året målats.

Skoltomten har som tidigare år skötts av medlemmar med Ingemar Åsenius som tillsyningsman.

Efter årsmötesförhandlingarna bjöds det på kaffe med våfflor, grädde och hjortronsylt.

En videofilm från Hembygdsföreningarnas Dag på Skansen avslutade mötet.

Vid det konstituerade sammanträdet efter årsmötet beslöts styrelsen få följande sammansättning: Ordförande Bengt Nordlöf, vice ordförande Tage Lundgren, sekreterare Gunnel Pettersson, kassör Elisabet Englund, och övriga ledamöter Inga-Lill Vesterlund, Torsten Nordlöf och Ingemar Åsenius.

ST – 5-4-87

Tynderö Hembygdsförening har haft sitt årsmöte. Ordförande Bengt Nordlöf hälsade välkommen. Kvällens underhållare "Harporna", sånggruppen från Timrå, fick en extra applåd.

Efter en fin orientering av ordförande om det gångna årets renovering av vår Hembygdsgård, den gamla skolan, Gökottan, Kvastnatta, Hembygdsdagen med mera så underhöll "Harporna" med sång och musik på cittra. Därefter vidtog årsmötesförhandlingarna.

Verksamhetsberättelsen upplästes och godkändes. Revisionsberättelsen föredrogs och ansvarsfrihet för styrelsen och dess kassör beviljades. Styrelse för 1993: Bengt Nordlöf, ordförande, Bengt Nyman vice ordf (omval), Gunnel Pettersson, sekreterare (omval), Elisabeth Englund, kassör (omval), Göte Larsson, Torsten Nordlöf, Sten Rohlin. Ord. revisorer: Seth Hägglöf, Benita Lidén (omval). Till kommittén för Årets timråbo valdes: Nils Högstedt och Bengt Nordlöf.

I Hembygdsföreningens regi skall anordnas motionsdans i Bygdegården, kommitté tillsattes. En insamling av skolkort och gamla Tynderöbilder fortsätter. Det gäller att bevara tynderöbornas historia. 17-3-93

9-4-91

Hemslöjdsafton i Tynderö

Bengt Nordlöf är ordförande i Tynderö hembygdsförening.

Han berättar, att föreningen på torsdag kväll har en hemslöjdsafton i bygdegården i Tynderö.

Hemslöjdskonsulent **Ullrika Böös-Kertu**, Härnösand, skall presentera vävnader från ett inventeringsarbete i Tynderö.

Dessutom är det en utställning av textilier, och bjuds det på underhållning.

Lions skänker 5 000 kronor

-92

Det finns många Lions klubbar runt om i distriktet. Lions gör ofta en stor samhällsinsats av skilda slag genom att skänka ekonomiska bidrag och dela ut stipendier.

Nu har Hässjö Lions Club bidragit med 5 000 kronor för upprustning av den gamla skolan i Tynderö.

– Det är bara att tacka och ta emot, säger Bengt Nordlöf, ordförande i Tynderö hembygdsförening.

4:36

Söndag

På östfronten intet nytt

Isarna har spruckit upp, men ännu så länge är allt lugnt ute på Åstön. I väntan på "möjliga ubåtar" kan man ju alltid sträcka lite på sig och njuta av vårsolen. Lediga!

Våren — ögonblicket mellan vinter och sommar — är en härlig tid. Både vi själva och naturen lever upp. ST-fotografen Bo Holtstad lämnade stenstan och åkte ut mot Tynderö för att skildra just våren.

Östron

ST:s fotograf Bo Holtstad skildrar våren

SKEPPSHAMN 1987

En dag om våren

SKEPPSHAMN → -87

En dag om våren blir det nästan sommar.

Nyss har snön smält bort, det mesta av snön. Nyss har isen gått och är nu isflak som driver omkring på det öppna vattnet. I strandkanten ligger lite snö och blickar ut mot isen som flyter till havs.

Men solen värmer som är det redan sommar och den värmer det gamla, giktbrutna huset i en liten by i Tynderö. Märkt är det av åren, märkt av vintrarnas snö på taket, av höstarnas regn och stormar, av de hetsiga vårarna då sommarsolen jagar undan snön och isvindarna.

Länge är det sedan någon bodde här, länge sedan någon satt i de höga fönstren och såg våren bli sommar.

Så är det, en dag om våren när det plötsligt blir sommar, [redacted]

I det lilla fiskeläget på Åstön ligger de gamla båtarna långt upp på land, märkta av år och somrar och vintrar under snön. Och litet uppdragen i snön på stranden ligger den nyare båten och i den ligger fiskets redskap.

Men ännu är det väntan, än är det inte sommar.

Så är det en vårdag i maj, mitt i det avlånga landet, och det nästan är sommar.

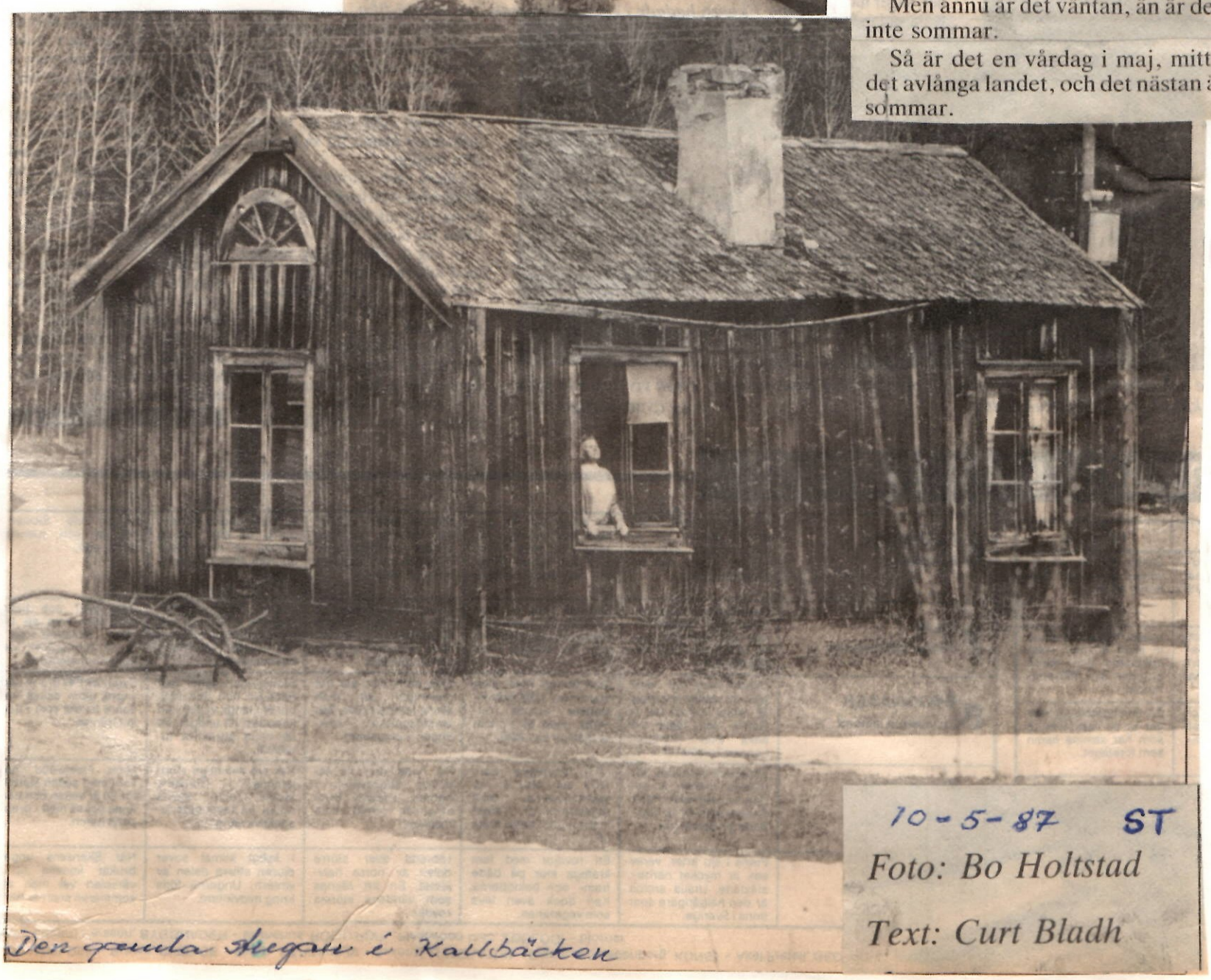

Den gamla Ateljen i Kallbäcken

10-5-87 ST

Foto: Bo Holtstad

Text: Curt Bladh

4:32

Hela ensemblen på Västansjö-estraden. Stående fr.v. Marie Burström, Kjell Lagergren, Gerd Holm, Sven Hjelm, Lars Holm, Malin Häggström-Gehlin och Lars Carlsson. På knä står Els-Marie Ödling och Barbro Weiland och det tunga ankaret Åke Lundqvist har intagit viloposition.

Foto: ANKI KARLSSON

Gränslös succé

Nu drabbas Hässjö–Tynderö av de gränslösa revymänniskorna igen. För utsålda hus spelas "Gränslösa förväxlingar" i Västansjölokalen där traktens folk verkligen lever upp till den stolta entrédevisen "Bygden blir vad Du gör den till".

Gränslöse-folket har avverkat halva programmet för i år. Tre föreställningar har körts, tre återstår. Insläppet är begränsat till 110 personer – alla skall se och höra bra.

Det här är andra året det spelas gränslös revy i Västansjö med full ensemble, 10 personer stark och uppmuntrad av Vuxenskolan och publiktillströmningen.

Annars började det med en showgrupp bestående av bara tjejer för tre år sedan.

De glada amatörerna i föreningen Gränslöst gör egna texter, dekorationer och kläder.

Första speläret blev en formidabel succé. Då hade man med viss bävan vågat sig på att utlova två föreställningar. Efterfrågetrycket tvingade fram fem galor och därför vågade gänget sig på att utöka med ytterligare en kväll i år.

☐ Taklyftare

"Gränslösa förväxlingar" är en nummerrevy, men med ett mer eller mindre kraftigt markerat strul och förvecklande. Taket är nära lyftet upp i stratosfären för monologen Göstas hål, som är en komisk drift med förvaltningen i tätorten Timrå. Infödingarna skrattar också gott åt "Fiskargubben" där det drivs friskt med sommargäster och fritidsfiskare.

"Agnes och Signe" är tanterna (Lars Holm och Lars Carlsson) som budbärare över vad som timat i trakten och en garanterad ovationsframkallare. Där finns både fotvård och Tjernobyl-nedfall med.

☐ Jordnära

Med ensemblens närhet till matjorden är det också lite mollstämt i "Bondesågen", en text skriven på Povel Ramels "Ta av Dej skorna" med Hässjö-korna som rimordsersättning.

– Det är ganska tacksamt att göra revyer här ute. Det blir så många årshändelser att skoja med när man bor i utkanten av Timrå kommun, säger Lars Carlsson, en av stöttepelarna i föreningen och i föreställningen.

Det är familjärt och trevligt när det spelas revy i Västansjö. Till stämningen bidrar inte minst kaffepausen, där ortsborna får tillfälle både att kommentera första akten och bygga upp förväntningarna inför den andra avdelningen.

Kjell Lagergren och Else-Marie Ödling i ett revynummer.

FOTO ANKI KARLSSON

Utan gränser

Det började som en showgrupp med bara tjejer för tre år sedan. Det växte till en revy-ensemble med tio personer.

Nu spelar de gränslös revy i Västansjö för andra året.

– Det är ganska tacksamt att göra revyer här ute. Det blir så många årshändelser att skoja med när man bor i utkanten av Timrå kommun, säger Lars Carlsson, en av stöttepelarna i föreningen.

16-3-87 – SE SIDAN 18 – ST

Glesbygdsstöd till Tynderökvinnor

☐ *Svampodlaren Maria Österborg får 20.000 kronor till marknadsföring och utbildning i odling av specifika svampsorter.*

6/5-92

HARNÖSAND (ST)

Totalt 35.000 av total 200.000 i stipendier för kvinnor i glesbygd hamnar i Tynderö, när landshövding Ingemar Öhrn nu på måndag delar ut årets 13 stipendier. Det är Maria Österborg som får 20.000 och Margareta Åkerberg som får 15.000.

Maria jobbar med Tynderö Svampodling. Hon avser att använda stipendiet till marknadsföring av sin produkt och också för utbildning i odling av ostronskivling. Just ostronskivlingen är en av de finaste matsvamparna, men inte helt problemfri att odla.

☐ Marknadsföring

Margareta ska för sin del använda stipendiet för marknadsföring och utveckling av keramiktillverkning, samt till en utställningslokal.

☐ *Keramikern Margareta Åkerberg får 15.000 kronor för marknadsföring, utveckling av tillverkningen samt till en utställningslokal.*

Maj-92

Drakflyg på Åstön

16/6-92

TYNDERÖ (VA) I mitten av juli hålls traditionsenligt Åstö-dagen, som brukar samla stor publik från Medelpad och södra Ångermanland. I år hoppas arrangörerna på mer medverkan från publiken genom att utlysa en drakflygardag. Gammal som ung uppmanas bygga eller köpa en drake för att under Åstö-dagen fylla himlen med alla typer av konstfulla skapelser.

En av initiativtagarna, Tage Norgren i Timrå, är själv en inbiten drakflygare. Han började sin hobby först i mogen ålder.

– Att bygga sin egen drake och sedan se den flyga, det är något av poesi, hävdar Tage Norgren, som hoppas på många fina hemmabyggen till Åstödagen.

Svanarna har kommit

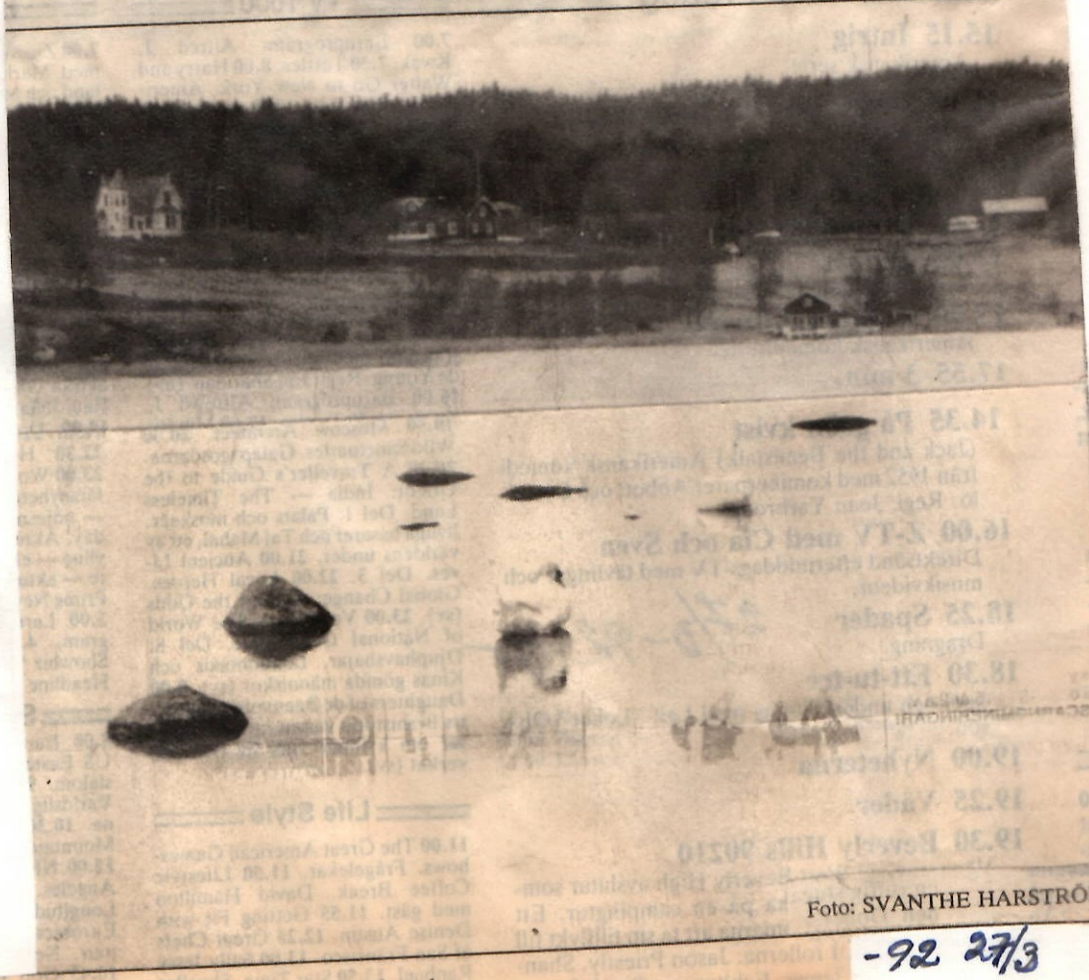

Foto: SVANTHE HARSTRÖM

☐ *Svanarna har kommit vid Tynderö. Ännu ett vårtecken.*

-92 27/3

4:38

1987

Det är en läcker årgång

I Tynderö har det jäst i tunnorna sedan 1500-talet. I år har det jäst mer än någonsin. Nya rekordleveranser noteras varje år.

Det handlar alltså om surströmming och då huvudsakligen om Oskars. I år har 120 000 kilo strömming saltats, jäst och burkats. Det blev 230 000 burkar som nu är på väg till en förväntansfull allmänhet.

Nästa torsdag premiärsäljs årets strömming.

– Idealet vore om surströmmingen finge byta plats med kräftorna och säljas 2:a torsdagen i augusti. Strömmingen hinner vi få färdig. Men då skulle kräftorna få en vecka till på sig för skalömsningen, säger Jan Söderström, arvtagare till Oskars varumärke och salteri.

– SE SIDAN 5 –

Jan Söderström, ung chef för salteriet i Tynderö, har också sett till att det blir ytterligare en generation i "surströmmingsläkten". På bilden är det Jannice, 3 år, som poserar med burkarna och pappa. FOTO LINUS VALLIN

14/7 1987

☐ Tre salterier

Tre salterier är igång ute på Tynderölandet. Det är Söderströms, det är Gunnar Bergsten och det är Stig Olof Boman som sysslar med "surning".

Kommersiell surströmmingsinläggning på Tynderö-landet började i skiftet mellan 1920 och 1930-talen då Norlin & Norlander startade salteri med burkning på Åstön. Dessa båda herrar kom från Mjällom och hade insett att Sundsvallsmarknaden var något att sikta in sig på. Det salteriet är numera både nedlagt och nedrivet.

☐ Rätt kombination

Det är en kombination av rätt smak, rätt säljkanaler och frisk satsning som resulterat i att Oskars surströmming numera sprids från Kiruna till Norrköping.

– Vår burk, som var smalare och högre än konkurrenterna, blev en framgång. Dessutom hade jag redan från första säsongen sålt till KF och Konsum har sedan i alla år förlitat sig på min strömming. givetvis måste man ocksk våga sig på att utvidga rörelsen i takt med växande efterfrågan, säger strömmingsveteranen Oskar Söderström.

Lokalt i mellan-Norrland finns Oskars strömming också i privathandeln.

– Det blev ett väldigt drag på stockholmsmarknaden i fjol. Detta sedan en rikstidning funnit vår strömming vara överlägsen, säger Jan Söderström, inte lite stolt över den smakjuryns betygsättning.

GUSTAF ERIKSSON

familjenytt 1987

Guldbröllop

Makarna Tora och Putte Wikberg, Åstön, Tynderö firar guldbröllop på lördag. De gifte sig den 31 januari 1937 i Timrå kyrka.

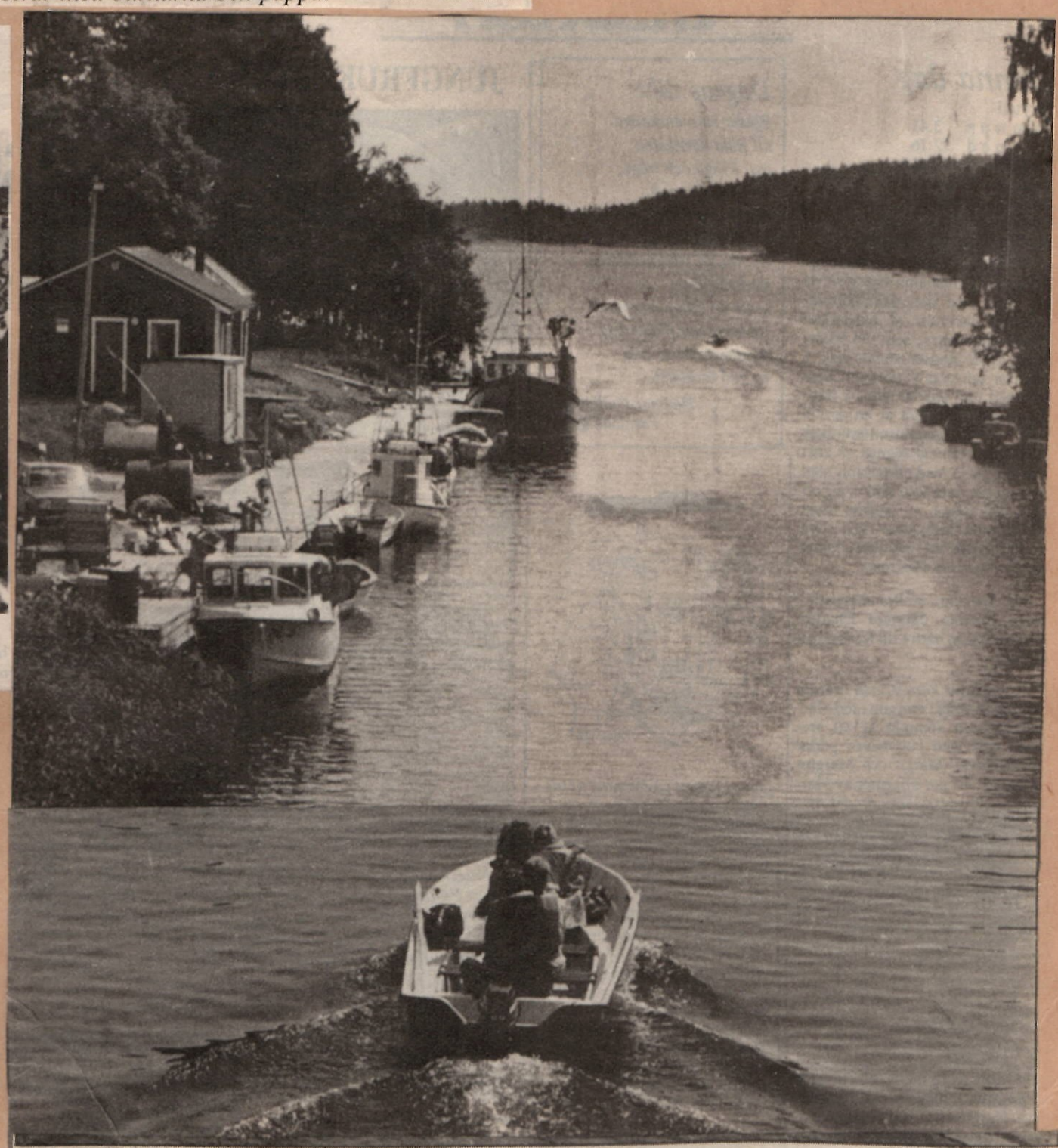

Semesterfirare på väg ut till havs.

ST 19-7-1986

4:39

VA 16-9-1987

Fiskare har öppnat affär och värdshus

TIMRÅ (VA) Tommie Brandt och Hjördis Karlsson har lyckats med en annorlunda affärsidé. På somrarna driver paret tillsammans värdshuset Idyllen och en fiskaffär på Åstön mitt emellan Härnösand och Sundsvall. Övriga årstider fiskar Tommie yrkesmässigt tillsammans med kompisen Ulf Lodén från Sundsvall.

Nu ska Tommie och Ulf investera en dryg halvmiljon i en ny fiskebåt. De har ansökt om glesbygdsstöd för att klara denna satsning.

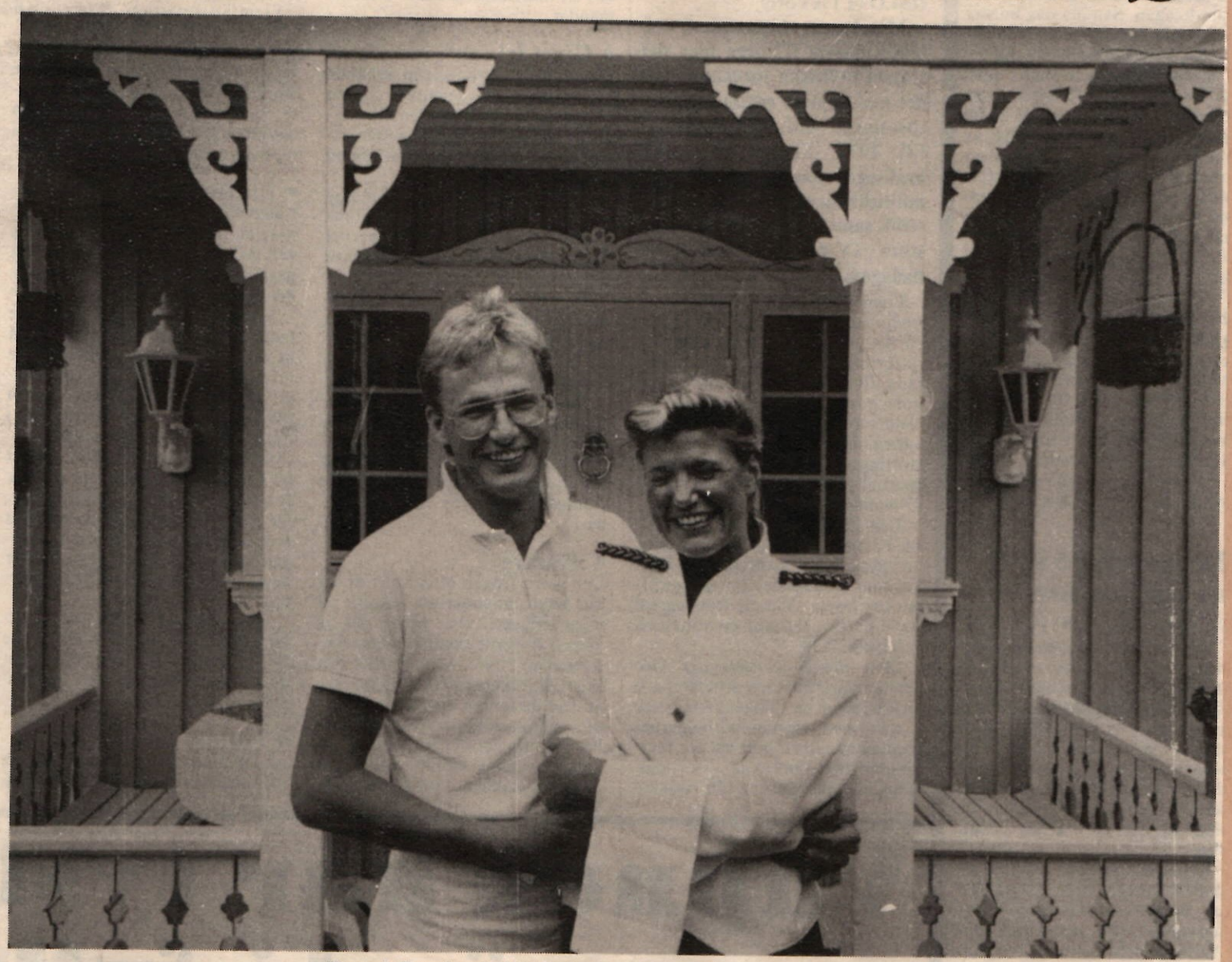

Tommie Brandt och Hjördis Karlsson driver tillsammans värdshuset Idyllen och en fiskaffär på Åstön.
Foto: UNO GRADIN

• Stor succé

Värdshuset Idyllen har blivit en verklig succé. I fjol hade paret 9 000 gäster på tolv veckor. Redovisningen för i år är ännu inte klar eftersom värdshuset stängde den 31 augusti för säsongen, men 9 000 gäster har dock passerats med bred marginal.

Tommie är utbildad restaurangkock. Han har under sju år jobbat på bl a Knaust, Strand, Vindhem och Esso i Sundsvall. Det som hamnar i Tommies pannor smakar därför garanterat bra.

• Fiskrätts-specialister

"Idyllen" har specialiserat sig på olika fiskrätter med lax och strömming/sill som dominerande inslag. Mycket av fisken kommer förstås från Tynderö och en del fiskar Tommie själv trots att han har så mycket att göra med värdshuset.

Hjördis är värdinna och ser till att gästerna trivs och får bästa möjliga service. Hon har också stor restaurangvana att falla tillbaka på. Hennes dukningar och stil inne i restaurangen är en fröjd för ögat.

Huset där värdshuset finns ligger alldeles till höger sedan man kört över bron till Åstön.

• Renoverat

Åren 1950-1975 var fastigheten ett semesterhem för utarbetade husmödrar. Ägare var då Timrå socialdemokratiska kvinnoklubb. Under tidigare år, 1915-1950, var det barnkoloni i huset. Sedan semesterhemsverksamheten avvecklats 1975 stod fastigheten tom fram till 1982 då Tommie och Hjördis köpte huset. Det hade då hunnit förfalla kraftigt varför en omfattande renovering har genomförts. Tommie och Hjördis har nu också fyllt huset med saker som ropats in på auktioner vilket ger en intressant prägel åt värdshuset.

Själva bor paret i övervåningen. Fiskaffären, som också bara har öppet sommartid, ligger i ett hus på andra sidan.

• Intressant

— Det är jobbigt att leva på det här sättet, men naturligtvis också mycket intressant, säger Tommie och Hjördis. Man måste ge "järnet" hela tiden. Vi kör i gång åtta på morgonen och ännu har ingen av oss kommit i säng någon gång före kl 12 på natten. Vi har hjälp av fem heltidsanställda i restaurangen och en i affären under högsäsong, men ändå vill inte tiden räcka till. Mest är det fråga om konferenser, födelsedagskalas och affärsluncher, men även andra kommer ut för att äta en bit god mat i trivsam miljö.

Den här veckan är Tommie och Hjördis på en välbehövlig semester i Monaco.

• Studier

Det är fråga om en kombinerad bad- och studieresa.

Båten som Tommie och Ulf ska satsa på kommer troligen att köpas i England eftersom båtar av den aktuella typen är betydligt billigare där. Nu fiskar "grabbarna" i en gammal laxkutter från 1940. Den ligger just nu i Bönhamn där torskfisket är bra.

Vi tänker trålfiska på våren då fisken är samlad i stim, säger Tommie till VA. Andra årstider blir det som tidigare garnfiske. Vid sidan av detta fiske har vi förstås också laxfällor ute under säsongen här i Tynderö. I år hade fällorna förresten kunnat stanna på land. Uruslare laxfiske får man gå tillbaka 40-50 år för att komma i närheten av, slutar Tommie Brandt.

UNO GRADIN

Sammanlagt har Tommie Brandt och kompisen Ulf Lodén satsat en halv miljon kronor på en ny fiskebåt.

I sju år har Tommie Brandt arbetat som restaurangkock. Det borgar för att maten smakar bra i värdshuset på Åstön.

4:40

1987

Tommie Brandt som är värdshusägare, ägare av en fiskaffär och fiskebåt ska tillsammans med kompisen Ulf Lodén satsa en halv miljon i en ny fiskebåt.

Värdshus som har färsk fisk

På Åstön mitt emellan Härnösand och Sundsvall finns ett annorlunda värdshus. Det mesta som serveras är fisk från orten Tynderö och ägaren Tommie Brandt är själv yrkesfiskare under vår, höst och vinter. På somrarna knogar han tillsammans med sambon Hjördis Karlsson med värdshusverksamheten och en fiskaffär. Nu ska Tommie och kompisen Ulf Lodén satsa ytterligare på fisket. En halv miljon räknar de med att satsa i en ny fiskebåt.

16 september 1987

VÄSTERNORRLANDS ALLEHANDA

□ Spisbröd och rårivna grönsaker föregick frestelsen i Västansjölokalen när LRF hade årsmöte. På bilden är det fr.v. Elly Thelberg, Einar Häggström, Uno Antonsson, samtliga från Svedje samt David Olofsson, Västansjö som låter sig bjudas av Vi Unga-flickorna Katarina Trolin, Backås, Terese Westerlund, Svedje och Ulrika Brundin, Örngård. Flickorna underhöll också med en dansuppvisning.
Foto: BO HOLTSTAD

Årsmöte med Hässjö–Tynderö LRF-avdelning

1987

Tjernobylolyckan fortfarande het potatis

De mörka nedfallsmolnen från Tjernobyl vilar ännu tunga över jordbrukarna i Hässjö–Tynderö. Det framgick tydligt vid Hässjö–Tynderö LRF-avdelnings årsmöte i Västansjö. Helkroppsundersökningarna som genomfördes på en del barn och vuxna före jul uppfattades dock allmänt som positiva. De samlade LRF-arna kommer nu stenhårt att vidhålla uppfattningen att dessa undersökningar måste fortsätta.

– Vi vill ha besked om även det långsiktiga resultatet, menade Göran Lagergren, Strind, själv boende på en av nedfall mycket utsatt gård.

Göran Lagergren var också något kritisk till den egna organisationens agerande.

– LRF svek oss enskilda bönder i början och det tog för lång tid att få besked bland annat om ersättningsfrågorna. Många enskilda tvingades till avgörande beslut utan att ha något stöd av sin egen fackliga organisation.

□ Fortfarande oro

Flera årsmötesdeltagare betonade att man fortfarande känner oro, både för sina företag och för sin egen hälsa.

Gustaf Edén uttryckte det så här:

– Ingenting konkret har hänt som gjort oss lugnare.

Göran Lagergren kunde också berätta att en av de undersökta jordbrukarna hade 15.600 bequerel cesium i sin kropp. Det är 15 gånger mera än de högst uppmätta helkroppsvärdena från kärnvapensprängningarnas storhetstid.

– Ingen av oss som nu har undersökts hade under 1 000 bequerel.

□ Trevligare ämne

När Tjernobylföljderna var färdigdiskuterade gick årsmötet över på trevligare ämnen och bestämde sig för att tillsammans med Ljustorps LRF-arna åka på en tvådagars studieresa till Dalarna någon gång i augusti.

Hässjö–Tynderö LRF är också flitiga motionärer till provinsförbundet – kanske rent av distriktsmästare. Den traditionen håller avdelningen vid liv även i år.

□ Motionsmästare

En motion tar upp de höga lantmäterikostnaderna, exemplifierade med en timtaxa på 800 kr och 13.000 kr för en tomtavstyckning.

En annan motion handlar om medlemsdemokrati och långsittning på uppdrag. Kerstin Westerlund var inne på någon form av begränsning av mandattiderna till styrelseuppdrag och fick årsmötet med sig på principen. Detaljutformningen sker i en arbetsgrupp.

□ Nej till kadaver

Däremot behövdes inget funderande när det gäller en motion om absolut stopp för både fiskmjöl och köttmjöl i djurfoder.

– Här måste vi kräva ett absolut tvärstopp för användningen av kadaver och sjuka vävnader, sade Kerstin Westerlund och möttes av absolut gensvar.

I styrelsevalet hände det remarkabla att den församling som nyss varit inne på att begränsa mandaten omvalde alla vars mandattid gick ut. Däribland Nils Högstedt som suttit ordförande i 27 år. Han lämnade dock ordförandeskapet till Göran Lagergren. Kvar i styrelsen blev han något år till, Stångridsfarmaren.

Ett LRF-möte i Hässjö–Tynderö är inte bara allvar och ideologi. Det är också samvaro och något att äta. När församlingen skiftat ordförande gick man över på Janssons frestelse, rårivna morötter, spisbröd och ost. Och vid kaffetåren avtackades Nisse Högstedt med blommor och en handsnidad korg i björk – ett riktigt konstverk – signerat LRF-veteranen Uno Antonsson.

G-F

□ På aktuellt stafettåkaremanér fick Göran Lagergren, Strind en dunk i ryggen av Nisse Högstedt, Stångrid. Göran tog över ordförandeskapet som Nisse innehaft i hela 27 år.

Lennart Högstedt och Morgan Bergström från Tynderö visade hur man lagar nät. Foto: CURT ERIKSSON

Hantverkarna som slår vakt om hembygden

Sundsvalls flanörer kunde på lördagen bege sig in i stadshuset där Medelpads Hembygdsförbund höll "storstuga" med olika aktiviteter.

Under kvällen fortsatte programmet med underhållning av olika slag.

"Storstugan" har numera blivit en tradition. Olika hantverkare träffas och visar upp sina färdigheter.

I år fanns t ex Johnny och Andreas Solberg från Matfors med. De visade träslöjd. Hos Märta Frölén-Jansson kunde man titta på nålbindning och det fanns flera som visade prov på korg- och rotslöjd.

I ett hörn stod fiskarna Lennart Högstedt och Morgan Bergström från Tynderö och visade hur man lagar nät, ett hantverk så gott som något.

Det fanns också tillfälle att smaka Brita Selléns hemkokta rörost.

Kvällsunderhållningen bjöd på bl a Bergeforsens Bygdegille, barnkören Tonungarna, Spelmansflickorna, Norra bergets danslag och kvällens gäst som var Nils Sjölin.

Den som ville koppla av en stund kunde bl a titta på filmen om gamla Sundsvall.

ST 26/4-87

4:41

1987

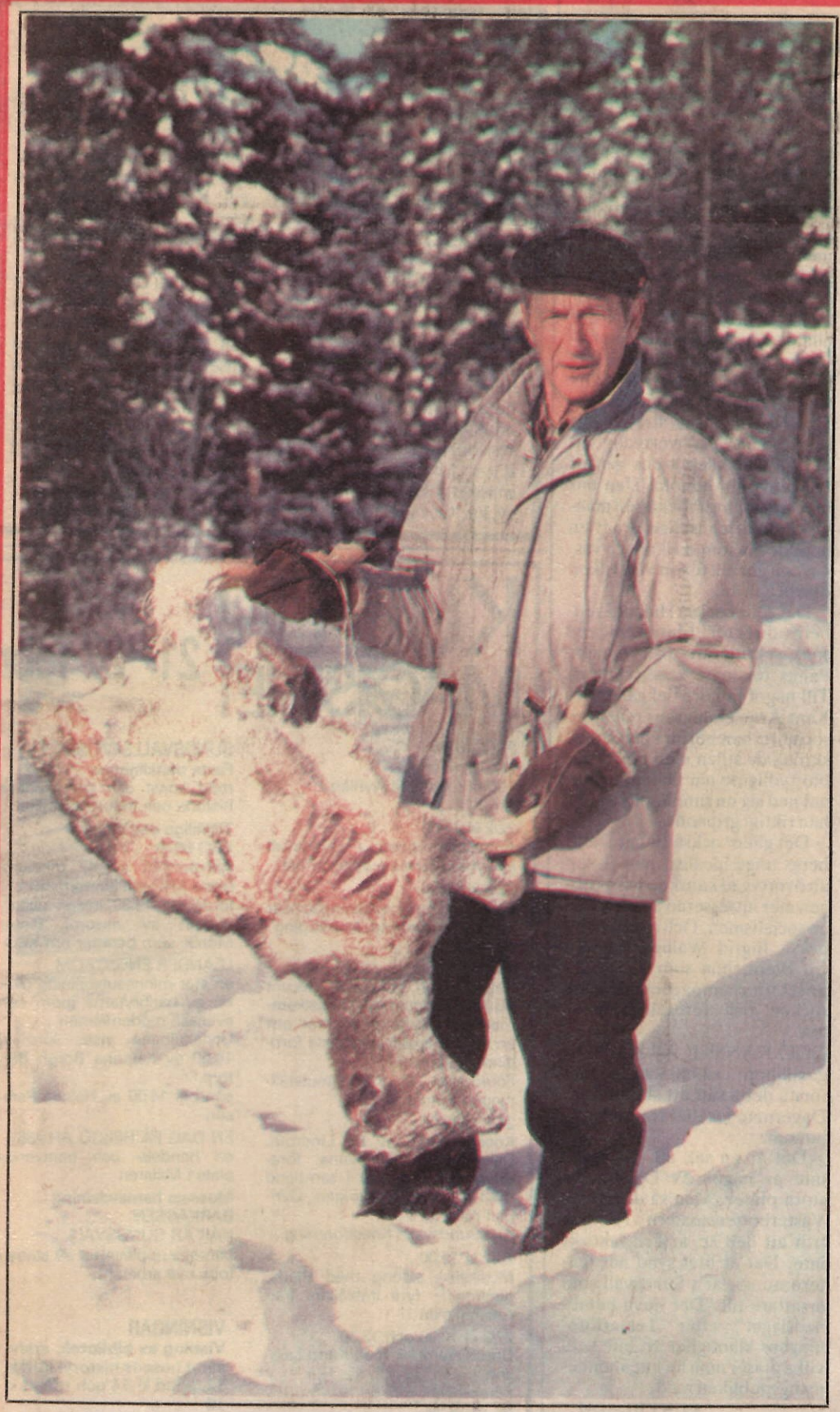

Esbjörn Wohlin i Skilsåker, Tynderö, är övertygad: Jag kan inte tro annat än att hundarna hetsade rådjuret till döds, säger han.

ST 87-02-27

Rådjur hetsas till döds

– Håll reda på era hundar så de inte springer lösa och jagar vilda djur. Det vädjar Esbjörn Wohlin i Skilsåker, Tynderö.

För några dagar sedan sprang två hundar och jagade Esbjörns skyddslingar, ett tiotal rådjur, som han brukar mata. Och några dagar senare hittade Esbjörn det här döda rådjuret.

– Jag kan inte tro annat än att hundarna hetsat rådjuret till döds, menar Esbjörn.

– SE SIDAN 12 –

Industrihögskolan avlägsen

Det kommer att ta lång tid att "bygga" industrihögskolan.

Trots att regeringen vill ge extra mycket pengar till forskning under de närmaste åren, finns cellulosan inte med bland de ämnesområden som får särskild tilldelning.

Det mesta av pengarna går i stället till mer etablerad forskning.

En byggsten kommer dock snart att vara på plats vid högskolan i Sundsvall: det efterlängtade kontaktsekretariatet.

– SE SIDAN 5 –

– Håll reda på era hundar så de inte springer lösa och jagar rådjur.

Det vädjar Esbjörn Wohlin i Skilsåker, Tynderö sedan han hittat ett rådjur som han misstänker har hetsats till döds av två lössspringande hundar.

– Rådjuren har inte en chans att undkomma en hund i all den här snön, menar Esbjörn.

Hetsad till döds av hundar

Det är de här rådjuren som Esbjörn Wohlin vill skydda från lössspringande hundar. I byn Skilsåker finns ett tiotal rådjur som byborna matar. Foto: RALF BERGMAN

I Skilsåker finns mellan 10 och 12 rådjur som regelbundet matas av byborna. Esbjörn själv köper havrekross och potatis som han ger djuren. Dessutom delar han ut rådjursfoder till grannarna så de också kan utfodra djuren.

– Våra rådjur har blivit så tama att jag kan stå ute på gården och prata med dem, berättar Esbjörn. Så fort jag skramlar med hinken vid foderbordet kommer de ilande.

Och Esbjörn demonstrerar för ST hur han lockar fram de vackra djuren till foderbordet för att vi ska kunna fotografera dem. Strax är tre rådjur på plats för att få sig ett skrovmål.

– I förra veckan sprang två hundar lösa här i byn, berättar Esbjörn. Och någon dag senare hittade vi ett rådjur dött här uppe i skogen. Och jag tror att det är hundarna som jagat rådjuret tills det stupade.

– Och även om det nu inte är så bör folk hålla reda på sina hundar så de inte får tillfälle att jaga de vilda djuren.

Det här döda rådjuret är det andra som hittats dött i byn den här vintern. Även i januari hittades ett stupat djur.

– Men vi vet inte om det var ion som var framme den gången, säger Esbjörn.

4:42

Vad är skog och vad är äng?

1987

Fredrik Eriksson i Ava, Tynderö mitt på den öppna yta som striden gäller. Det här är hagmark och har så varit sedan historisk tid. Det är bara byråkraterna som anser det vara skogsmark, dundrar den gamle skogsbrukaren.

Fredrik strider med byråkraterna

– Det var mycket skräpskog vi tog bort. Och ännu finns det torral och annat improduktivt kvar på marken, säger Fredrik Eriksson.

SUNDSVALLS TIDNING Söndagen den 16 augusti 1987

Hagmark eller skogsmark? Det är den svåra fråga hovrätten skall avgöra i ett avverkningsmål. Markägaren Christer Eriksson i Ava, Tynderö, är i tingsrätten dömd för brott mot skogsvårdslagen. Han har överklagat domen.

– Det här är betesmark. Det som avverkades var gamla rötgranar och aspar samt en och annan björk, säger Fredrik Eriksson i Ava, Christers far och tidigare ägare till fastigheten.

Fredrik Eriksson är mycket kritisk mot skogsvårdsstyrelsens tjänstemän. Det var därifrån anmälan gjordes till polisen, en anmälan som ledde till åtal och fällande dom. Christer Eriksson dömdes till 25 dagsböter och skall dessutom betala 7 000 kr till staten för värdet på virket.

– Jägmästare och skogsvårdskonsulenter vet inte vad dom pratar om i det här fallet. Ända fram till 1970 var det här betesmark, en hagmarkskultur med en unik flora och gamla rösen. Det borde dessa s.k. "experter" inse, dundrar Fredrik Eriksson och banar sig väg genom meterhöga hallonsnår på den del av fastigheten som skogsvårdsstyrelsen betitlar "skogsmark" och familjen Eriksson kallar för "hagmark".

☐ Ser bara skrivbord

Den avverkning striden gäller gjordes på hösten 1983. Erikssons i Ava hade kontakt med en tjänsteman på SCA som ansåg att man kunde göra ett virkesuttag. En huggare lejdes och han tog bort alla de grövre träden.

– Det värsta man skådat, vittnade en jägmästare i tingsrätten.

– Han har nog bara sett skrivbord och inga skogar, menar Fredrik Eriksson.

☐ Bara prat om hagmarker

– Gallringen gjordes inte speciellt snyggt, men därifrån till åtal för brott mot skogsvårdslagen är steget långt och vi hävdar att det var en riktig åtgärd att ta bort skog för att behålla hagmarkskaraktären, säger Erikssons juridiska biträde, advokat Bengt-Olof Ytterbom.

Numera har Erikssons också fått stöd för sin uppfattning av naturvårdsenheten vid länsstyrelsen.

– Här talas det högt och brett om värdet av att behålla kulturmarker och bevara floran. Det är vad vi har gjort. Här finns en tämligen unik flora med mycket gullvivor och konvaljer samt en hel del orkidéer, säger Fredrik Eriksson.

Ett besök på platsen fyra år efter nedtagningen av träden visar inte direkt några tecken på skövling. Det är långt mellan stubbarna.

– Det är horribelt att bli behandlad på det här sättet av myndigheterna. Därför hoppas vi nu på bättre sakkunnighet i hovrättsförhandlingarna, säger Fredrik Eriksson och avslutar med en självdiktad strof, klart markerande hans uppfattning om "skrivbordsfolk".

– Nej, gubbe lille nu håller du truten det är vi som har makten och fattar besluten.

G-f

Mitt i grönskan sitter Fredrik Eriksson i Ava och bedyrar att den skog som avverkades togs bort för att behålla karaktären av hagmark. FOTO JAN OLBY

Nu avgör domstolen:

Har han skövlat sin egen äng?

Christer Eriksson i Ava, Söråker, dömdes för snart två år sedan till 25 dagsböter för brott mot skogsvårdslagen. Nu i höst skall ärendet prövas i hovrätten dit Eriksson överklagat.

Christer Eriksson och hans far Fredrik hävdar att det absolut inte kan vara något brott att behålla gammal betesmark någorlunda fri från skog. Skogsvårdsstyrelsen menar att Erikssons skövlat skogsmark på ett otillåtet sätt. Den juridiska striden gäller nu om gallringsavverkningen skedde på skogsmark eller på hagmark.

• *Lise-Lott Andersson.*

Lise–Lott Lucia i Tynderö

Lise-Lott Andersson– så heter flickan som valts till 1987 års Lucia i Tynderö.

I Tynderö har man som tradition att fira Lucia i bygdegården, och så blir det även i år.

Den 13 december ges en luciafest med ljuståg i bygdegården och det bjuds på allmogemusik av **Eva-Britt** och **Manfred Källman**. Vidare blir det musik av **Malte Sjölund** med ungdomsorkester.

I en Lucia-tablå finns 25-talet medverkande.

DAGBLADET 9/12-87

4:43

SUNDSVALLS TIDNING Lördagen den 5 mars 1988

1988

Gustav Persson, 81 år

30 år som kyrkvärd i Tynderö

Kyrkobesökarna i Tynderö känner Gustav Persson 81 år, mycket väl. Varje söndag finns han i deras tjänst i Tynderö kyrka. Troget. För kyrkan har varit Gustaf Perssons liv. Redan i slutet på 30-talet – för nästan 50 år sedan – blev han kyrkligt aktiv. Då valdes han in i kyrkorådet. Sedan 1959 har han varit kyrkvärd i Tynderö kyrka.

När Gustaf tillträdde som kyrkvärd 1959, så var de två stycken. I dag är de fyra – det är för att kyrkvärdarna ska kunna vara lediga en del söndagar. Men ledig eller ej – Gustaf Persson finns i kyrkan varje söndag. Så har det alltid varit, så länge han kan minnas.

Gustaf har alltid varit sina plikter trogen. 1981 fick han kungliga patriotiska sällskapets silvermedalj.

– För lång och trogen tjänst, förklarar han.

Från början var det kyrkliga arbetet en bisyssla. Egentligen är Gustaf Persson köpman. Redan 1928 började han, 1936 etablerade han sin lanthandel i Söråker. Då var det lysande tider för sådan verksamhet.

– Vi var 30 köpmän i Hässjö-Tynderö köpmannaförening, minns Gustaf.

Nu är Hässjö-Tynderö köpmannaförening sedan länge nedlagd. 1970 slog Gustaf själv igen sin lanthandel. Den gamla typen av lanthandel hade inte längre någon konkurrenskraft i 1970-talet, när stormarknaden växte upp.

Men glad, och lite stolt, berättar han om att hans son nu driver en lanthandel av lite modernare snitt i Söråker.

Gustaf Persson fyller 81 år i år. Nu tvingas han lite mot sin vilja att trappa ner sin kyrkliga aktivitet. I slutet av förra året drabbades han av en hjärnblödning. Hans talförmåga försämrades avsevärt.

Han har återhämtat sig en del nu. Talförmågan har blivit mer eller mindre återställd. Men ändå, Gustaf inser att det har blivit dags att träda tillbaka från de kyrkliga plikterna.

Den 13 mars håller församlingen officiell avtackning för Gustaf Persson – efter 50 år i kyrkorådet och nästan 30 års tjänst som kyrkvärd.

Men helt och hållet överger inte Gustaf sitt kyrkoarbete. Mycket talar för att han om söndagarna sätter sig i sin bil och kör de sju kilometrarna från hemmet till Tynderö kyrka.

SÖREN K BLOOM

Gustav Persson med en tavla av Tynderö kyrka, den kyrka han som kyrkvärd varit trogen i 30 år.

Foto: BO HOLTSTAD

Kyrkligt

Tynderö kyrka var ganska välfylld när söndagens högmässa med nattvard firades. Det var kyrkoherde Eva Sundelin-Isaksson som tjänstgjorde och midfastosöndagens tema var "Livets bröd".

Anledningen till att det var högtidligare än vanligt var att en långvarigt trogen kyrkans tjänare avtackades. Det var Gustaf Persson, vilken varit med i kyrkorådet i 49 år samt tjänstgjort som kyrkvärd i 30 år. Han har tidigare avtackats av församling och kyrkoråd. Nu blev det blommor från församlingen och ett vackert diplom "För lång och trogen tjänst inom Svenska Kyrkan" med bl a biskopens underskrift. Samtidigt hälsades Anita Östberg välkommen som ny kyrkvärd med blommor från församlingen. ST 17/3-88

Församlingsafton i Tynderö. en glad och uppsluppen stämning var det på onsdagskvällen i Hyddan. Mycket tack vare den härliga gruppen Folkton, som spelade allt mellan Brudmarsch från Sättna till Dan Andersson och vals av Manfred Källman med trevligt småprat emellan.

Syftet med kvällen var att insamla medel till Lutherhjälpen. Vi såg en film "Bara en jordhög", som visade ett dammprojekt i Brasilien med mycket lyckat resultat, där Lutherhjälpen, i samarbete med Diaconia och lokalbefolkning med gemensamma ansträngningar förfärdigat en jordvall. Inte "bara jordhög", utan en möjlighet till överlevnad under drägliga förhållanden tack vare den kontinuerliga vattentillgången.

Det bjöds på kaffe med gott bröd till och det stod värdinnorna Majsan Åsenius, Greta Thunfors, Elin Köping, Hulda Andersson och Greta Söderström för. Kvällen avslutades med psalmsång och bön som leddes av tynderöprästen Conny Langemar. ST 21/3-88

SUNDSVALLS TIDNING Måndagen den 12 juni 1989

Prästvigning i Härnösands domkyrka

ny präst

□Härnösands stift fick fyra nya präster i samband med söndagens högmässa. Biskop Bengt Hallgren förrättade prästvigningen av från vänster Sören Lindström, Tommy Lundgren, Per Nylén, samt Gunnar Kvist. Foto: GUNNE FURUDAHL

12-6-89

Härnösand (VA)

Härnösands stift fick fyra nya präster vid söndagens prästvigning i Härnösands domkyrka.

Prästvigningen, som förrättades av biskop Bengt Hallgren, blev en fin högtid med inspirerande och tänkvärda ord, samt vacker sång av Tynderö kyrkokör.

I sitt tal till prästvigningskandidaterna citerade biskop Hallgren en ny psalm, där det sägs att vi skall vara ett Kristusbrev till världen, "sänt ut till dem som tappat bort sig själva och glömt sitt fadershem."

–Den psalmen fångar upp situationen i många församlingar. Människorna har inte lämnat kyrkan, men de har tappat bort sig själva och glömt sitt fadershem. De behöver höra att de är älskade utan krav.

De fyra som vigdes till präster har alla olika åldrar, olika livskunskap och olika erfarenheter av församlingsarbete.

– Gemensamt för er alla är att ständigt veta vilken stor och underbar uppgift Herren kallat er till.

Biskop Hallgren talade också om påvens besök, där massmedia förmedlat information om katolskt kyrkoliv.

Dagens episteltext hämtades från Paulus första brev.

– Här finns många goda råd som bygger på en rik erfarenhet av ett intensivt liv, både med Herren och med kolleger.

– Det är mitt hopp och min bön att ni och vi alla skall ha den rätta ödmjukheten att skilja på uppdrag, förklarade biskop Bengt Hallgren.

□ Trosbekännelse

Efter biskopstalet avlades trosbekännelsen. Prästbrev överlämnades och under iklädandet av prästkandidaterna sjöng Tynderö kyrkokör Veni Sancte Spiritus (från Taizé) under ledning av Seth Hägglöf. I anslutning till prästvigningen följde högmässa med nattvardsgång.

De nya prästerna är Gunnar Kvist som skall tjänstgöra inom Tynderö församling. Han kommer även att arbeta på stiftsgården i Söråker.

Han började arbeta som kyrkvaktmästare efter studentexamen. År 1982 började han läsa teologi i Uppsala, där han också avlade teol. kand. examen.

Gunnar Kvist är bosatt på Tynderö prästgård tillsammans med sin maka Kristina, som är diakonissa i Hässjö. Hans stora hobby är segelflygning.

ST 6/3-88

400 TJEJER I TUNGT FÖRE

Det var kärvt före. Bakhalt eller klister under skidorna, och en traktor i spåret.

Men humöret var det inget fel på hos de 400 skidentusiasterna som deltog i Tjejmilen i lördags.

Gråmulet. Noll grader och töväder. Kärvt före. Inget glid eller också bakhalt. Men trots allt ställde drygt 400 upp och körde Tjejmilen i lördags. Deltagarna var en varierad skara. Bland andra en äldre dam fyllda 63, en gravid kvinna i sjunde månaden och en kanandensiska som aldrig stått på ett par skidor tidigare i sitt liv. Många körde för sina respektive arbetsplatser: GA-metall, Sundsvalls Tidning, Sundsvalls sjukhus, Alnö vårdcentral med flera.

Starten gick vid Bergsåkers skola, med vätskekontroller vid Hulistugan och i Sticksjö.

En av de trötta men nöjda åkarna var Majsan Åsenius, 63 år.

Majsan Åsenius en av Tjejmilens "grand old ladies". – Jobbigt, men kul, sade hon.

4:44

SUNDSVALLS TIDNING Söndagen den 19 april 1987

Oro bland bönderna i Hässjö/Tynderö

TÖRS VI SLÄPPA UT KORNA?

1 år efter Tjernobyl

Boxen är tom. Här bodde den granna ungtjuren som hade för mycket cesium i köttet och blev kasserad. Lars Carlsson i Skilsåker tycker det känns fel att producera mat som folk inte får äta.

Det är nu snart ett år sedan länsbönderna gladde sig över vårregnet som skulle skölja bort gammalsnön och bilda en spirande inledning till det nya odlingsåret. Glädjen över regnet blev kortvarig. Med regnet kom också radioaktiviteten från det fjärran Tjernobyl. Maktlösa mjölkbönder stod med sinande hölager och väntade på besked från myndigheterna. Inte förrän vid midsommartid kom friklassningen och djuren kunde släppas ut.

Ännu är det inte slut med eländet. Ännu snart ett år efter Tjernobyl-regnet finns det gårdar med så höga cesiumhalter i mjölken att den egna produkten inte kan användas i hushållet.

■ – Vi köper all mjölk fortfarande. Av nio djur som vi skickat till slakt har åtta blivit kassering, berättar Lars Carlsson i Skilsåker, Tynderö.

■ Hans Olof Larsson i Backås och hans familj är också dystra till sinnes. Larssons i Backås var försiktigast av alla för att undvika kassationer av mjölk och kött. De drabbades i stället av dåligt köphö och ligger nu back på verksamheten.

■ Erik Wiklander och Anita Thelberg i Backås har också haft ett kämpigt år, men ligger ändå någorlunda rätt. Det som oroar alla tre familjerna är vad som komma skall:

– Är cesiumhalten så låg att korna kan gå ut i vår? Blir det ännu ett eländesår med svävande myndighetsbesked och osäker ekonomi?

– Allt vårt kött har kasserats

Lars Carlsson och Lena Åhlund i Skilsåker, Tynderö, har haft ett ganska meningslöst bondeår efter Tjernobyl. Allt de levererat till mejeri och slakteri har haft för höga sesiumhalter. Det är liksom helt emot en jordbrukares livsfilosofi att producera otjänligheter mot betalning från samhället.

– Jag har hållits skadelös ekonmiskt. Mjölk och slakt har betalats enligt gällande notering, men ingenting har varit lämpligt för konsumtion. Vi vill inte ens dricka vår egen mjölk ännu snart ett år efter nedfallet, berättar Lars Carlsson.

Lena och Lars skördade eget vallfoder, 50 ton till korna och 20 ton för avsalu.

– Det är nog ingen efterfrågan på vårt cesiumhö, konsaterar Lars och tar ett grabbtag bentonitpulver i näven. Bentoniten har blivit något av sista räddningsplankan för hans del. Cesiumhalten i mjölken sjunker med betonitblandningen i fodret, men samtidigt uppträder den egenheten att cesiumhalten stiger i köttet.

Lars Carlsson filosoferar vidare över sina bentonitsäckar:

– Vem vet, det här bentonitdammet kanske är farligare än bequerelen. Det dammar alldeles enormt av leran. Kanske får både jag och korna silikos (dammlungor) i stället för strålskador – och det lär väl gå på ett ut i så fall . . .

Luras av godbitar

Varje ko skall ha ett kilo bentonit per dag. I början var det nästan omöjligt att få de grannlaga mjölkdjuren att äta av expertordinationen. Nu har Skilsåkerkorna accepterat att man får i sig bentonitdamm i utbyte mot en och annan välsmakande godbit av melass.

Från början var det meningen att foderfabrikanterna skulle blanda "färdigfoder" i pelletsform. Det visade sig dock tekniskt ganska omöjligt. Därför måste gårdsfolket hålla på med skophanterandet av lösspulvret.

Inför den sommar som förhoppningsvis komma skall hoppas Lars Carlsson på administrativt klartecken till plöjning av varenda kvadratmeter vall.

Bäst att plöja

– Det bästa vore att plöja alltihop, så grönfoder med vallinsådd och hoppas på 1988. Men det är väl högst osäkert om lantbruksstyrelsen och regeringen går med på en så extraordinär åtgärd, säger Lars Carlsson.

I sitt fjolårshö har han haft partier med upp till 4.000 bq/kg hö. När han hade som mest cesium i mjölken var han uppe i 360 bq/lit mjölk. Med så höga halter cesium i fjolårshöet har han all anledning misstänka att det bokstavligt talat kryllar av bequereler närmast marken, i förnan från i fjol då han också satte slåttermaskinen högt för att slippa markförnan.

Beklämmande besked

Lena och Lars i Skilsåker är två ganska typiska "Tjernobyl-offer". De har fått betalt för sina produkter, men ändå känns det meningslöst att skicka 400 liter mjölk till mejeriet varannan dag och veta på förhand att mjölken har för högt cesiumtal.

– Mest beklämda blev vi när den granna ungtjuren åkte till slakteriet. Det var en fin tjur, men lagom hull. I ett brunt brev fick vi beskedet: Kasserad på grund av för hög cesiumhalt. Det fanns 525 bq/kg kött i bamsingen.

– Och visst undrar man vad det är vi håller på med, när barnen inte kan gå till mjölktanken på gården och hämta en skvätt att koka choklad av. Vi har dock bestämt oss för att mycket noga följa gränsvärdena även i vår egen konsumtion – oavsett vad experterna säger om riskfriheten.

Konstaterar Lars Carlsson i Skilsåker, bentonitanvändare i väntan på bättre tider.

Gustaf Eriksson

Fredagen den 15 maj 1987

□ *Undrar hur det ser ut i år? Hans-Olof Stålgren, NNP (t.v), klipper den späda återväxten på två-årsvallen hos Lars Carlsson i Skilsåker.*

Foto: SÖREN WALLDIN

Lars – en hårt prövad bonde i Tynderö

Är cesiumhalten för hög i gräset slutar jag

4:45

FORTS. N. SIDA!

– 1987 –

– Får jag inte släppa ut korna på bete i år – då är det dags att lägga av med både jordbrukeri och ladugårdande. Det konstaterandet gjorde Lars Carlsson i Skilsåker, Tynderö på torsdagen när han i sällskap med Hans-Olof Stålgren, NNP, analyserade årets första späda grönska. Den grönska som måhända innehåller en massa cesium.

Lars Carlsson i Skilåker drog mössan över den begynnande bekymmersflinten och summerade året efter nedfallet:

– Ganska lätt att räkna ihop. I förra veckan skickade jag ett djur till slakt, det tionde efter Tjernobyl och det nionde som blev kasserat. Cesiumhalten var för hög.

Hans-Olof Stålgren är ute med saxen och tar prover, uppfyllande NNP-löftet om att nedfallet inte är bortglömt.

– Vi måste ta proverna nu. Det är för sent att komma med sax och plastpåse när det är aktuellt att släppa ut djuren. Bönderna måste få besked i tid. Det har vi lärt oss av fjolåret.

Lars Carlsson levde lugnt veckorna efter nedfallet och trodde inte att hans gård drabbats. Men när mejeriet slog larm om de höga cesiumhalterna – då var det så dags.

Hans-Olof Stålgren är den vardagliga klippa till vilka de cesiumdrabbade bönderna ställer sin tillit.

När NNP-Stålgren säger att det är bättre att bränna ner två hektar gammalgräs än att försöka med fräsning eller plöjning – då blir det gjort som NNP-aren säger.

□ Prata med bönder

Hans-Olof Stålgren är en kille som inger förtroende när han kommer. Han kan prata med bönderna på böndernas språk, och umgås med byråkraterna i myndighetsmodulerna på deras säregna latin.

– Hans-Olof är en grabb man litar på. NNP har gjort mer för oss bönder än alla centralmyndigheter tillsammans. Han vet hur det är ställt både med pengar och livslust, konstaterar Lars Carlsson.

□ Spännande

Nu klipper Stålgren från NNP med plattsaxen den späda klövergrönskan från ett- och två-årsvallarna. Grönskan åker till Uppsala för analys. I nästa vecka kommer svaret.

– Spännande! Det är bonden Lars Carlsson och provtagaren Hans-Olof Larssons unisona omdöme.

Lars Carlsson har uppfattningen om sin framtid slutgiltigt klar:

– Är cesiumhalten i gräset så hög att korna inte får gå ut. Då slutar jag med det här.

G-f

GRANNARNA SOM DRABBADES OLIKA

Renaste mjölken – sämsta ekonomin

Ingen kunde vara mer försiktig än Elisabeth och Hans Olof Larsson i Backås. De gjorde allt för att minska verkningarna av det radioaktiva nedfallet över sina domäner. Den försiktigheten gick nästan helt snett.

– Ingen här omkring har haft "renare" mjölk än vi, men det är heller ingen som fått så dålig ekonomi som vi, säger hans Olof Larsson med en suck av resignation och med ett minussasldo på över 30 000 kr i sina relationer med lantbruksnämnden.

När den bedrövliga sanningen stod klar för makarna Larsson att backåsbönderna hade höga cesiumhalter i vallgräset bestämde de sig för att plöja ner grödan. I stället gjordes insådd av vallfrö i grönfoder och hö köptes söderifrån.

– Vi klarade mjölken, men fick andra negativa effekter i stället som gör att vårt företag inte går runt. Vi har inte fått någon mjölklön på nästan ett år, säger Elisabeth Larsson.

Korna "fick vasst"

En mindre nogräknad höleverantör i Västergötland spolierade mycket av den larssonska mödan med djur och ersättningsfoder. Två kor har slaktats, en kastade kalven och fyra är fortfarande dåliga. Hela besättningen gick ned dramatiskt i produktion. Höhandlaren hade nämligen kompletterat det torkade gräset med wirestumpar. Korna "fick vasst" och blev dåliga, två så dåliga att de måste slaktas.

– Vi fick dessutom lämpa ut 14 ton hö, ett oerhört arbete på en trång gammal höskulle. Det här är nu en försäkringsfråga och det kan dröja innan vi får några pengar.

– Obduktionen visde att korna "fått vasst", men att hitta den småvassa wietrådarna var svårt, suckar Hans Olof Larsson.

Larssons köpte 40 ton hö sammanlagt. Grönfodret gick till bra, blev också 40 ton. Däremot är det tveksamt om insådden av vallfrö klarade blöthösten i fjol.

– Jag har i år väldigt liten vallareal. Därför måste vi även i år försöka med grönfoder och hoppas att cesiumet inte finns kvar i jorden.

Måste jobba

Elisabeth kände också viss oro för det barn hon bar på när uppståndelsen kring Tjernobyl var som värst. Nu är lille Emil halvårsgammal och tycks inte ha tagit någon skada av cesiumhalterna.

– Han föddes visserligen fem veckor för tidigt, men det kan vi inte skylla på Tjernobyl, säger Elisabeth, som anser sig tvingad att återuppta förvärvsarbetet efter barnledigheten.

Storbalat grönfoder i plastsäck blev räddningen för Hans Olof Larsson (t v). Varje säck innehåller ett ton grönfoder. Grannen Erik Wiklander skördade vall som vanligt och fick hög cesiumhalt i mjölken. Ekonomiskt drabbas då Larssons värre – de fick köpt hö med wirestumpar i och bekymmer med hela besättningen.

– Annars klarar vi oss inte. Det tar tid innan vi tagit igen det vi förlorat på det här året.

Hans Olof Larsson är känd för att vara en skicklig "kobonde" med en utmärkt besättning.

– Han har verkligen drabbats. Att han inte låst dörrarna och emigrerat är underligt, säger en yrkesbroder med god lokalkännedom.

Enda ljuspunkten i cesiummörkret var att grönfoderskörden lyckades och att storbalningen visade sig hålla vad den lovade.

Även på den Larssonska gården lagras det kaliumgödsel inför stundande vårbruk.

– Men jag har nästan ingen vall, bara den som jag hoppas överlevde hösten och som kanske tar sig i vår. Det är inte mer än sju hektar som jag nu får övergödsla på statens bekostnad för att hålla nere cesiumhalten. Resten av min mark är öppen åker och måste sås med korn och grönfoder. I bästa fall kan jag få full vallskörd 1988, säger Hans Olof Larsson.

I den gården blir 1986 ett år som för alltid står inristat i hemmannalerna. Det var det året regnet kom från Tjernobyl och det år då yngsta barnet Emil föddes.

Gustaf Eriksson

Ger besked i maj

Något som verkligen oroar jordbrukarna i Hässjö–Tynderö är hur det blir med ersättningar, om det visar sig att Tjernobylverkningarna sitter djupare än experterna spår.

– I början av maj kommer vi att ge besked om den saken, säger avdelningsdirektör Agneta Brasch på lantbruksstyrelsen i Jönköping.

Frågan om nya anslag till ersättningar diskuteras på departementsnivå och några löften finns inte utställda för odlingssäsongen 1987.

De 250 milj. kr som anslogs för att hålla jordbruket skadeslöst efter Tjernobyl räcker inte. Men regeringen har inte sagt något om att det nu skall vara slut med ersättningspengar.

– De som inte fått kostnadstäckning med schablonersättningarna försöker vi nu kompensera med slutregleringen för varje gård, säger Agneta Brasch.

Både lantbruksstyrelsen och de ekonomiska föreningarna (i det här fallet NNP) har lovat att ställa upp med provtagningar på både gräs och förna så snart snön försvunnit och växtligheten börjat komma igång.

– Vi måste givetvis få svar på frågan – vart har cesiumet tagit vägen, säger Agneta Brasch som också lovar klarare myndighetsbesked på alla nivåer.

– Vi är bättre förberedda i år.

Onekligen sant. När Tjernobylolyckan hände var både kunskaper och beredskap helt obefintliga.

4:46

Dyster toppnotering

10 aug -87

Svenskt cesium-rekord i Timrå

Timrå kommun redovisar återigen ett svenskt cesiumrekord, en abborre fångad i Stora Rotsjön i början av juli innehöll hela 51 376 becquerel per kilo!

– Det krävs särskilda insatser med kalk och kalcium i det här området, för att tvinga ner de höga cesiumhalterna, säger Christer Persson, hälsovårdschef i Timrå.

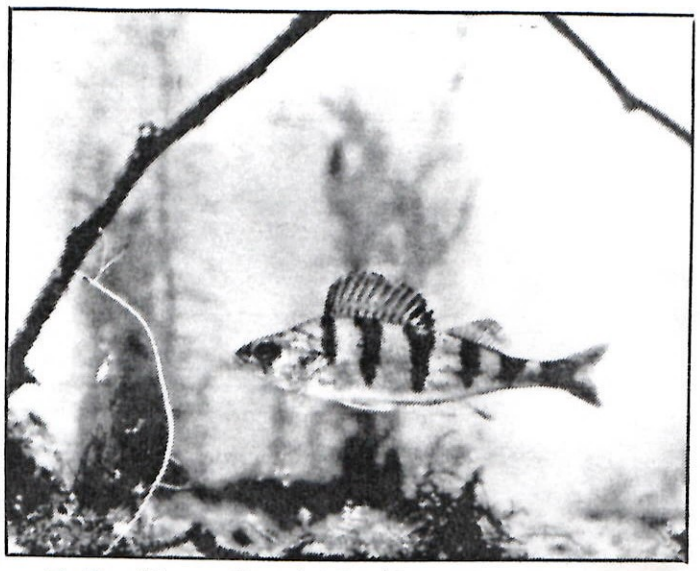

☐ *En abborre fångad i Stora Rotsjön i början av juli innehöll 51 376 becquerel per kilo! Det är svenskt cesium-rekord.*

Stora och Lilla Rotsjön ligger på gränsen till Härnösand, ett område som drabbades hårt när regnvattnet tog med sig stora mängder cesium 137 från Tjernobyls radioaktiva moln förra året. Såväl fisk, bär som viltkött har sedan olyckan haft rekordhöga halter av cesium, värden mellan 40 000–50 000 becquerel per kilo sötvattensfisk har tidigare uppmätts i det kommunala laboratoriet. Den 7 juli nåddes således det mindre smickrande rekordet för en abborre; 50 376 bq!

– Fisken är det klart största problemet men även hjortron har högre snittvärden än andra

– Fångsten uppe i Roten är sannolikt ännu ett svenskt cesiumrekord från Timrå kommun, menar hälsovårdschefen Christer Persson.

områden inom kommunen. Värden över 10 000 bq är inget ovanligt i flera av sjöarna men aborren med över 50 000 bq från Stora Rotsjön måste vara ett nytt svenskt rekord i timrå-trakten, tror Christer Persson.

Omedelbart efter det att olyckan i Tjernobyl blev känd, gjordes en rad markmätningar i gränsområdet mellan Timrå och Härnösand. Misstankarna om att det kraftiga regnandet tagit med sig stora radioaktiva nedfall besannades ganska snart.

– Runt dessa sjöar finns många sommarstugegäster som fortsatte att fiska, därigenom kunde hälsovårdskontoret konstatera vilka halter det rörde sig om. Vi går inte ut med andra rekommendationer än livsmedelsverkets, som säger att fisk med mer 10 000 bq bör undvikas.

– Något formellt förbud eller svartlistning av sjöarna behövs inte, det viktiga är att folk känner till de kostråd myndigheterna annonserat om, säger Persson.

☐ Insatser krävs

Via länsstyrelsens försorg görs numera olika försök att binda höga ceisumhalter, exempelvis genom att blanda kalk och kalcium som dumpas i smittade insjöar. Christer Persson hoppas att länsmyndigheten, eller staten direkt, beviljar pengar till sådana insatser för i första hand norra kommundelen av Timrå.

– Gör vi ingenting nu kommer det ta lång tid innan halterna av cesium 137 sjunker till rimligare nivå. Jag betraktar hela problemet som en onödigt tillkommen riskfaktor, folk mår illa av den oro som sådana här höga värden skapar.

☐ Fortsatt service

Augusti och september räknar hälsovårdsnämden med ett ökat intresse för analysprover, nu plockas stora mängder bär och därefter inleds älgjakten.

– I takt med att värdena sjunkit i de flesta livsmedel avtar intresset, det syns tydligt i Timrå. Folk har antagligen fått distans till det som hänt i spåren av tjernobylolyckan, men så länge man vill ha analysservice skall vi på hälsovårdskontoret ställa upp.

JANNE BACKMAN

4:47

1986

Blir det mer spännande där nere. . .

Blickar hon in i framtiden och hur ska den i så fall se ut? Erika Karlsson är ett av de barn som drabbats av Tjernobylkatastrofen.

Det var inte lätt för John att svara på hur mycket mjölk han brukar dricka, pappa Erik Viklander fick hjälpa till så frågeformuläret blev riktigt ifyllt.

– Visst är det skönt att vi blir undersökta, men egentligen är det inte klokt att man ska behöva vara med om något liknande, menade Lars Karlsson, lantbrukare från Tynderö.

Tillsammans med sin dotter Erika och två andra lantbrukare med barn från Hässjö, åkte han till Stockholm för att få veta hur mycket cesium de och deras barn har i sina kroppar.

Först nu blir barnen ordentligt undersökta, men Erika, John och Sara oroar sig inte i onödan.

Midlanda väcktes obarmhärtigt ur sin nattsömn av de kostymklädda herrarna som vällde in i terminalen. Mitt i den grå och lite surmulna skaran lyste Saras rosa overall. Hon håller mamma Elisabeth Wiklund hårt i handen. Sara är ute på äventyr tillsammans med sina vänner, hon har svårt att förstå då de vuxna talar om cesium och becquerel. Men ett ord; katastrof, begriper hon mycket väl och det får denna annars så trygga lilla femåring att bekymra sig för framtiden.

□ Fokker F 21

För studen, då ett stort flygplan precis landar, glömmer hon allt för äventyret.

– Mamma, är det där planet som vi ska åka med, undrar hon.

I detsamma rusar hon och John och Erika fram till panoramafönstret och trycker näsorna platta mot rutan för att se riktigt tydligt. Barnen som har sina föräldrar med sig, går ganska stillsamt uppför trappan till Fokkern som ska föra dem till huvudstaden. men så snart de vant sig i den ovana miljön, släpper spänningen och de hinner med både läsk och toalettbesök under den fyrtio minuter långa resan.

På Arlanda väntar limousinservicen som ska ta dem till Karolinska sjukhuset och SSI's laboratorium.

Barnen gör stora ögon då de ser den stilige chauffören och den jättelika bilen, det är mycket på en gång för små fem- och sexåringar, men de behåller lugnet.

□ Blyrummet

I laboratoriet väntar Rolf Falk och hans medhjälpare på besökarna från Västernorrland.

Han hälsar gästerna välkomna och visar runt i lokalerna som är belägna längst ner i källaren.

– Vi håller till här för att minimera den kosmiska instrålningen. De blyinfattade rummen där ni ska mätas finns det ungefär en procent av den strålning som finns i vanliga rum, förklarar han vänligt.

John pilar runt och kikar nyfiket in i varje skrymsle i den trånga lokalen.

– Nä, den där pojken han är inte rädd för nånting, skrattar pappa Erik Viklander, från Hässjö.

Alla ska undersökas, både barn och vuxna, så de måste alla byta om till sjukhusets vita skjortor.

För de vuxna tar mätningen fyrtio minuter och för de små behövs bara halva tiden.

John ställer sig snabbt först i kön, får på sig skjortan och drar i väg med pappa till det lilla rummet där han kryper upp i sängen. Ovanför sängen hänger instrumentet som ska tala om hur mycket cesium det finns i Johns kropp.

– Det är en gammaspektrometer, berättar Rolf Falk.

Utanför rummet är dataterminaler med monitorer uppriggade. de registrerar strålningen och resultatet kommer upp på en skrivare som är kopplad till datorn.

Kort efter John studsat ur sängen och ut ur rummet får vi veta att han har 465 becquerel cesium 137 i sina 25 kilo kroppsvikt.

– Det var ju inte farligt, pustade pappa Erik men jag skulle vilja att barnen blev undersökta igen efter ett år.

□ Tappar lusten

Erik Viklander lutar sig tillbaka med en kaffekopp i handen. Han sänder en tacksamhetens tanke till grannen, Göran Lagergren, som lyckades driva igenom kravet på att lantbrukarna skulle bli undersökta.

– Det är bra när någon vågar ställa sig upp och säga sitt hjärtas mening, säger Erik.

Men mätningar och lugnande besked stillar knappast Hässjöbondens känslor.

– Att vara bonde, det är en livsstil och nu håller man på att mista känslan för jobbet, det känns meningslöst att producera mat som bara kasseras, säger han.

Bönderna får äta sina produkter själva, men om de vill sälja sitt kött och sina mjölkprodukter säger staten "nej".

– Det betyder ju att det är farligt, för inte skulle staten ha gått in och ersatt oss ekonomiskt om det inte var någon fara att äta cesiumsmittad mat.

Katastrofen har också drabbat bönderna ekonomiskt. De får visserligen ersättning för den mat som kasseras, men det finns andra saker som varken går att värdera eller ersätta.

– För min familj är bär och svamp en viktig del i hushållet. Vi har aldrig nånsin köpt en flaska saft, men i år finns det inte ett bär i källaren.

Då Erik i nästa stund avslöjar hur mycket (eller litet) han och hans sambo inkomsttaxeras för, (ungefär en tredjedel av en normal dubbellön) inser man hur beroende de måste vara av det de kan skörda i skogen.

Obekymrade om både ekonomi och cesium leker John och de andra barnen glatt i SSI's sterila laboratorium.

Sunda trygga ungar som inte gjort en fluga förnär i sitt liv, de borde få leva vidare i en lika sund och trygg värld.

MONICA ÖSTEMARK

– Vi får inte glömma radondiskussionen för Tjernobylkatastrofen menar Rolf Falk, fysiker vid SSI.

Så undersöks medelpadsbönder

– Det är lättare att göra exakta mätningar på människor som utsatts för stora mängder radioaktivt nedfall, därför intresserar vi oss för dessa, säger Rolf Falk, fysiker vid SSI. Han känner ingen större oro för det radioaktiva nedfall som hamnat i Sverige.

– Sverige utsattes för större mängder nedfall 1964 i samband med provstoppsavtalet 1964. Det är radonstrålningen vi ska vara rädda för, säger forskaren.

När dessa forskare vid SSI sammanställer resultaten av mätningarna på västernorrländska jordbrukare, intresserar de sig för sambandet mellan radioaktivitet i mjölk och i människokroppen.

– Därför har vi valt att undersöka bönder som druckit av gårdens egen mjölk efter katastrofen, berättar han.

I den här studien undersöker man också barn i större utsträckning än tidigare. Det beror på att forskarna har mycket få mätningar på barn i förskoleåldern. Samtidigt vill forskarna ha klara belägg för teorin om att barnkroppen omsätter cesium snabbare än den vuxna.

Studien som Rolf Falk leder, syftar också till att belysa stråldosrelationen mellan barn och vuxna. Det gör att det är särskilt intressant att ta barn och föräldrar ur samma familj som sannolikt har liknande matvanor.

Ursprungligen hade Rolf tänkt undersöka människor från gävletrakten, men då medelpadsbönderna själva önskade bli undersökta fick det ingå i försöksgruppen.

De värden som uppmättes i går på medelpadsbönderna varierade mellan 500 och 1 000 bq cesium 137 för barnen och mellan 1 000 och 3 000 bq cesium 137 för de vuxna.

– Värdena är ungefär två till tre gånger större än hos genomsnittssvensken, men de är för den skull inga alarmerande siffror, hävdar försöksledaren Rolf Falk.

4:48

1986

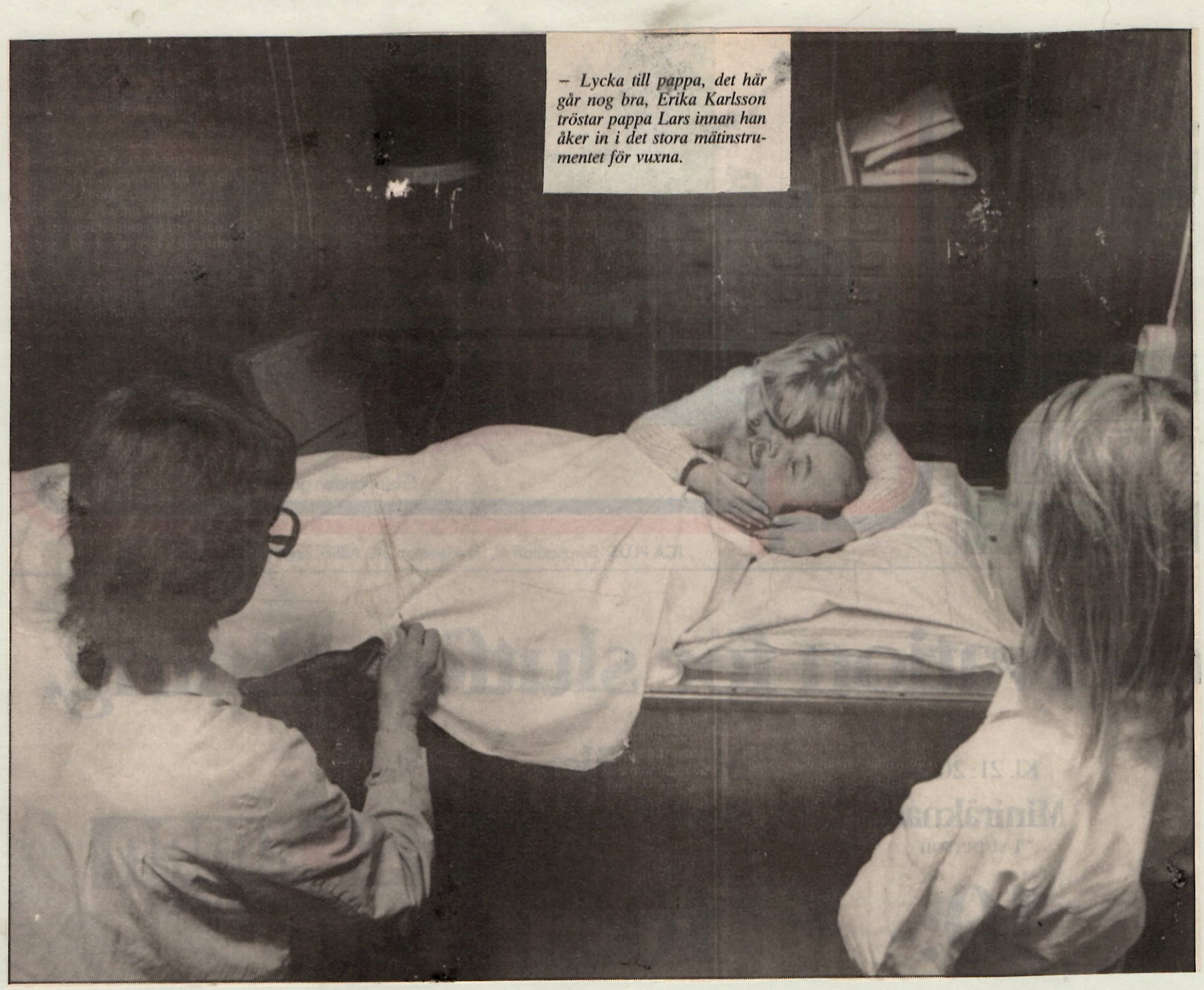

– Lycka till pappa, det här går nog bra, Erika Karlsson tröstar pappa Lars innan han åker in i det stora mätinstrumentet för vuxna.

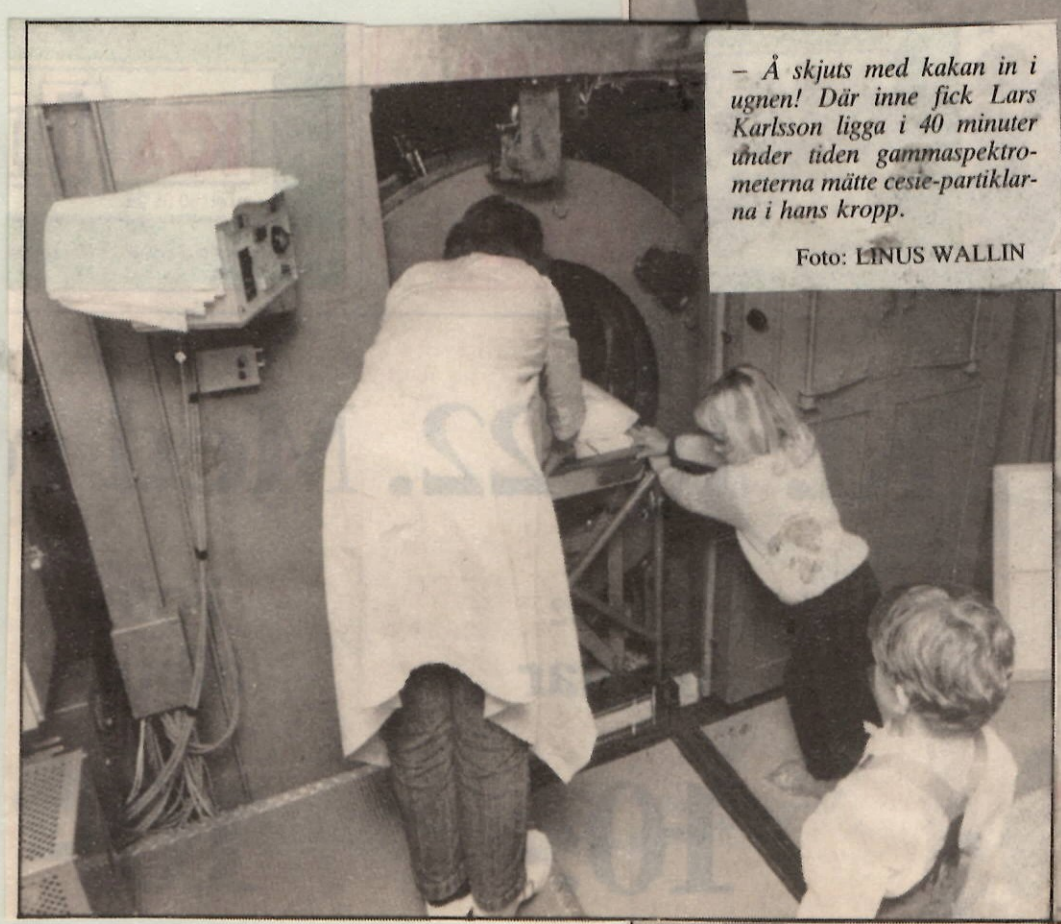

– Å skjuts med kakan in i ugnen! Där inne fick Lars Karlsson ligga i 40 minuter under tiden gammaspektrometerna mätte cesie-partiklarna i hans kropp.

Foto: LINUS WALLIN

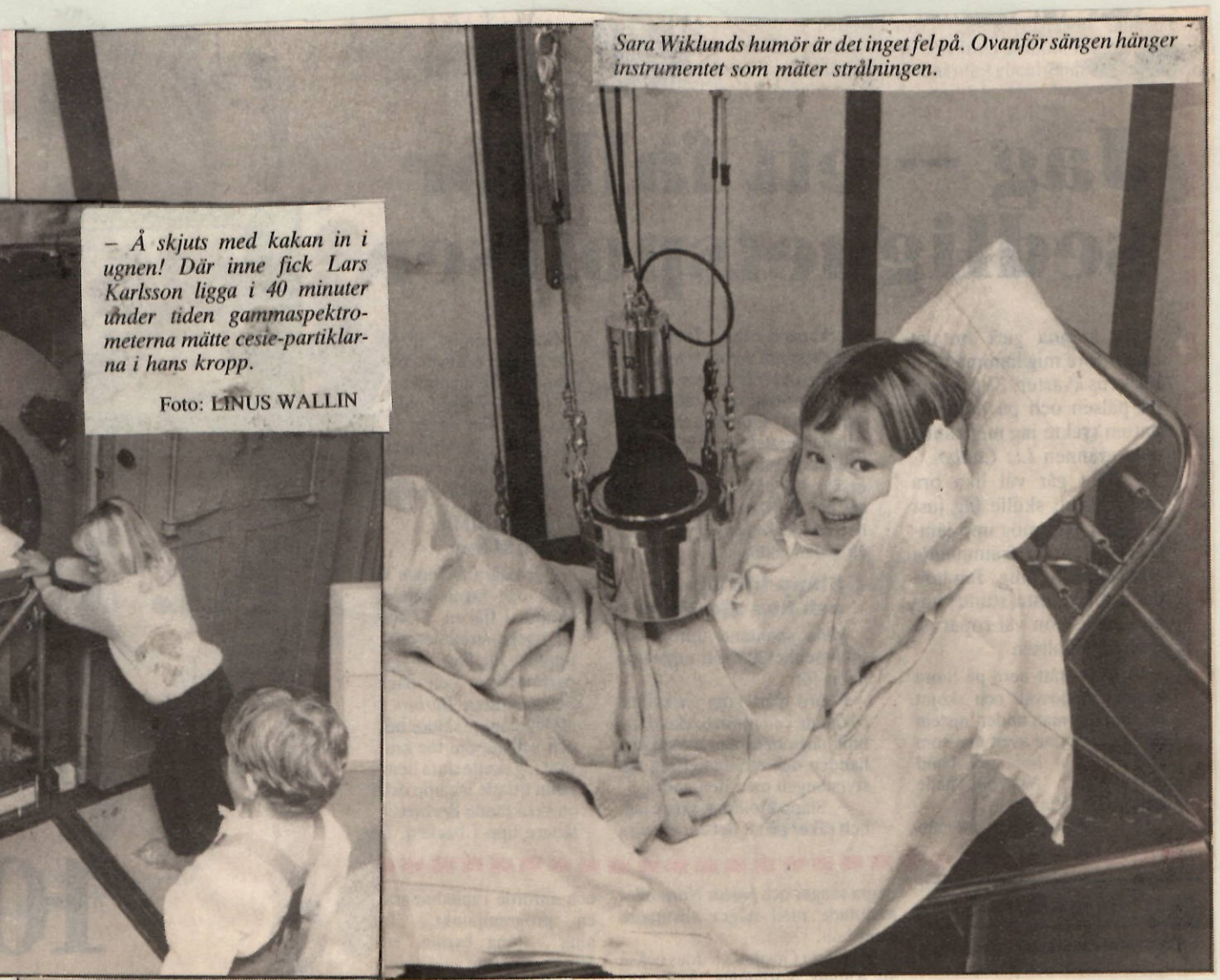

Sara Wiklunds humör är det inget fel på. Ovanför sängen hänger instrumentet som mäter strålningen.

4:49

1987

OSKAR TVINGAS BYGGA UT

• *Oskar Söderström, surströmmingskungen i Tynderö slår ut med armarna. – Här planerar vi att bygga ut fabriken, säger han.* *Foto: Hans-Göran Engström*

Årets surströmmingssäsong har slagit alla rekord

• *74-årige Oskar blickar ut över sin skapelse. När det är högsäsong räcker knappt lokalerna till, därför vill man nu utöka volymen så att man även kan höja produktionsvolymen från 120 ton till 150 ton.*

– Nu måste vi bygga ut för att klara efterfrågan.

Vid Oskars surströmming i Tynderö, finns inga sura miner.

Den gångna säsongen har varit rekordstartad. 120 ton sur fisk har gått som smör i solsken.

Och nu siktar man in sig på stockholmsmarknaden...

– I år har vi producerat 120 ton surströmming och allt har gått åt.

74-årige Oskar Söderström i Tynderö, som 1953 började med saltströmming och efter några år började exprimentera med surströmming, konstaterar att det gågna året har varit ett rekordår.

– Toppen, helt enkelt, säger han. Frågan nu är bara hur vi ska klara av den ökande efterfrågan.

För parallellt med de fina försäljningsframgångarna, har det dykt upp problem. Angenäma problem kan tyckas.

– Lokalerna räcker inte till.

– Vi har nått gränsen och måste bygga ut. Det är helt enkelt för trångt här, menar Oskar.

Och konkreta förslag finns redan.

I en ansökan till länsstyrelsen har man ansökt om glesbygdsstöd. Tanken är att bygga ut för en kostnad av 535 000 kronor, en byggnad i direkt anslutning till den befintliga och där man tänker placera sorteringen. En viktig del i produktionen.

– Kan vi genomföra det räknar vi med att kunna öka produktionen med 30 ton på lite sikt, förklarar Jan Söderström, Oskars son som i allt större utsträckning övertagit ansvaret för fabriken.

– Redan det första året bör vi i så fall klara av ca 15 ton extra.

Den påtänkta utbyggnaden innebär även att det skapas mer arbetstillfällen i Tynderö.

Från 4,5 tjänst till 5,5 tjänst.

När det gäller säsongsarbete, dvs under inläggningen i juli-augusti är man redan nu uppe i 14–15 personer som arbetar.

Och rejält med arbete kan det bli om familjen Söderströms arbete går i lås. I bakfickan har man nämligen en nystor marknad på gång.

– Stockholm säger Jan.

– Vi har en liten försäljning redan nu där, men tänk dig hela området. Det bor mycket folk där nere...

Kent Klingstedt

4:50

SUNDSVALLS TIDNING Tisdagen den 17 mars 1987

På scenen satt Tynderökören och i salongen satt sångglada unga och gamla tynderöbor, se bara hur lilla Camilla Östberg och hennes tvillingsyster Josefine är med på noterna.

1987

STRÖGET

Här sjunger hela bygden

Tynderöborna är ett sjungande folk. Här sjunger inte bara hela kyrkan utan hela bygden. Unga sjunga med de gamla och sig församlas alla intäkterna till uppsnyggning av bygdegården. I fredagskväll hade Tynderökören sitt första egna arrangemang, kör- och allsångsafton.

Många kom för egen och även för bygdegårdens behållning. Allt gick till reparationskostnaderna av lokalens piano.

Tynderökören satt och stod på scenen och i salongen var sångglädjen lika stor.

– Jag hör redan varför ni kommit hit, sa kantorn och kör- och allsångsledaren *Seth Hägglöf* i ett tidigt skede. Träff- och tonsäkre Seth gav en god bakgrund till det mesta som sjöngs.

☐ Herrar i köket, damer i kören

Sina vana trogen drog Flanör in i köket och vad fann jag väl där? Inte de tynderökvinnor jag väntat träffa utan idel herrar. *Nisse* och *Lennart Högstedt* och *Lasse Sjöströms* tre *Evor* satt nämligen på scenen i kören liksom *Sune Hammarstedts Karin, Sven Thunfors' Margit* och *Tage Sjöströms Berit.*

SV-foto
Anki Karlsson

Nisse Högstedt smet ut och välkomnade så lyriskt om hur mars och april har knopp i håret, anknöt till Frödings vårvintervisa och hade en varudeklarationsdialog med Seth Hägglöf samtidigt som han presenterade kvällens komp *Torsten Ahlman* på bas och *Lennart Lindqvist* på trummor. Nisse var så vårvr att drivan utanför måste ha smält av hans entusiasm. Men han har ju inte långt till leendet, han Högstedt.

Seth Hägglöf, tonsäker och träffsäker allsångsledare.

☐ Alla de gamla kända märkena

– Si god afton och god kväll inledde, och sedan blev det alla de kända märkena av hög allsångsmodell. Jag tror vi sjöng igenom nästan alla av de 27 nummer Berit och Tage Sjöström gjort prydliga häften av.

"Jag är den glade vandraren", var det månne om mig man sjöng? Kören blev ensam herre på täppan i "Det finns en fager blomma" i skönt arrangemang av *Kjell Lönnå.*

Seth Hägglöf ställde frågor mellan sångerna och svarade själv på dem inga andra kunde. Det blev en allsångsrunda före körens "Säg får jag ljuva flicka", men den lät liksom lite avlägsen för mig den här kvällen.

Evert Taubes "Som stjärnor små" skriven för hans *Astri* var en fin sak, men kvällens kraftigaste applåder drog femåriga *Josefine Hägglöf* ner med att sjunga "Vem kan segla förutan vind" så säkert att hon vann allas våra hjärtan.

Ulla Nordlöf vann högsta vinsten i lotteriet och valde en bok.

– Ta Nisse, sa *Sören Söderlind* när Ulla tvekade vad hon skulle ta. Nisse valde själv en bok åt *Uno Antonsson,* men då ryckte Unos hustru in och valde en vepa.

Det gjorde hon rätt i. *Gunnel Petterssons* kamera fångade in det mesta. Själv fångade jag in *Märta Andersson.*

☐ Björnen sover i ung tappning

Det unga Tynderö gick upp på scenen och sjöng och lekte "Björnen sover". Själv lekte vi alla kommunikationstabell.

– Enkelt med en stavelse för varje ton, sa Seth. Jag förstod inte en stavelse.

Kören sjöng så "Vänskap" av Haydn. Jag tittade på mina personliga vänner där uppe på scenen, *Oskar Söderström* med saltstänk och *Bertil Öberg* med skogssus i stämman. Deras respektive *Gerd* och *Ellen* kvittrade bredvid dem. Biodlarna *Ulla* och *Bengt Nordlöf* har även sången som bisyssla.

Ulla Holm ville att jag skulle stanna ett dygn och följa henne och många andra på månskenspromenad kvällen efter. Samling till bål i bygdegården, marsch med marschaller till Holmö brygga och ett brjnnande bål vid stranden. Behållningen även där gick till bygdegårdens försköning.

Ulla Holm förstod mig när jag nobbade anbudet. Det hade nog blivit två holmgångar om jag tackat ja.

Deporterade till köksdepartementet var Nisse Högstedt, Sune Hammarström och Sven Thunfors. Deras fruar deltog i kören.

FLA-NÖR

4:51

SUNDSVALLS TIDNING Tisdagen den 2 september 1986

STRÖGET

Hon heter Järnefors – är ingen järnlady

Hon heter *Ingrid Järnefors Melander,* men förknippa henne absolut inte med begreppet järnlady. I Tynderö kyrka och på kyrkbacken vittnades det om hennes mildhet, idérikedom och uppsökande verksamhet när hon på almanackans sista sommardag avskedspredikade. Solen kom tillbaka för att hylla henne och solljuset silade in genom kyrkfönstret och gav silverfiskens reflexer oanade nyanser. Det både talades och sjöngs om ljuset, och visst var det en ljus och glad samvaro både i kyrka och församlingshemmet Hyddan. Ett stilla vemod emellanåt förstås som vid alla avsked, men hon drar ju inte längre bort än till Ljustorp. Visst kan tynderöborna ha den nya ljustorpsherden i sikte.

Det var lite av julotteträngsel i kyrkan och många var på plats när den lilla naggande goda Tynderökören sjöng upp sig och kantor *Seth Hägglöf* och *Eva Sjöström* spelade sig samman på piano och orgel. Alla parter förenade sig sedan i "Sänd Ditt ljus och Din sanning". I den psalmbok som räcker fram till första advent sjöng vi psalmerna 496, 736, 329, 732 och 730. Det är bara att slå upp psalmboken och hänga med. I psalm 736 var ljuset där igen i "Det ljus som liv åt världen ger". Nu vet jag varifrån melodin till "Jungman Jansson" kommer.

□ Tjänandet och enhet i Kristus

Kyrkvärdarna *Ingrid Eriksson* och *Ellen Öberg* läste dagens evangelium respektive epistel. Mycket handlade om tjänandet. I sin avskedspredikan utgick Ingrid Järnefors Melander från en affisch som fanns på dörren till prästgårdens vigsel- och doprum. Där bland en mängd barnteckningar som gåvor från Tynderös yngsta fanns en affisch i olika grå nyanser föreställande en liten flicka. Hon tittade snett uppåt, såg sjuk, olycklig eller ensam ut. Var hon rent av mobbad? I en rubrik över affischen kunde man läsa "Vem är den störste i himmelriket?"

Den nya kyrkoherden i Ljustorp gav väl inget entydigt svar, men påminnelsen om texten "Om Du inte blir som ett barn kommer Du inte in i himmelriket" visade att hon är barnens vän. Och nu fick hon ett gensvar i att många av hennes dopbarn från Tynderö och Hässjö mött upp. Dagens tema var "Enheten i Kristus".

– Det känns gott att säga att apostlarna är grunden och Jesus hörnstenen i denna enhet eller enighet, som hon också hoppades skulle gälla svenska kyrkan och de olika samfunden. Då grät en liten flicka högt, men efter känt föredöme förmente vi henne det icke och blev aldrig irriterade.

□ Och så var det hyllningarna

– Jag ställer mig här mitt i kyrkan som jag gjort så många gånger, sa fru Ingrid, men i dag är jag kommenderad till det.

Det var alltså plats för hyllningar och presenter. Kyrkvärden Ingrid Eriksson sa det med fem röda rosor – ett för varje år – och talade om de nya idéerna med "Sommargästernas söndag" och en årlig friluftsgudstjänst i Oxviken som dragit in med Ingrid, som fick en silverhjort alluderande till "såsom hjorten trängtar till vattenbäckar trängtar min själ efter Dig. Ett kalevalasmycke med kulorna "Tro, hopp och kärlek" passar ju också den vars morfars far var ärkebiskop i Finland, tyckte Seth Hägglöf.

Från barnkören kom en silverbrosch genom lilla *Josefina Hägglöf.* Ingrids glasögon blev allt immigare när kören sjöng "Fader vår" och "Kärlekens gud" och immade väl igen totalt när Barnkörens *Erik Lidén, Erika Sjöström* och *Josefina* och *Jonas Hägglöf* sjöng "Gud är med Dig alla dagar intill tidens ände" och fick hela menigheten med sig.

Hässjös herde *Eva Sundelin-Isaksson* hade hastat från egen predikan för att få vara med och hylla sin kollega i pastoratet. Hon gjorde det med liljorna från marken. De var gula och en för varje semestervecka Ingrid lyckats ta ut. Lite senare i Hyddan sa Eva och *Elsa Nordin* från Hässjö också det med en limpa med brödpensel och skärbräda.

□ Med ett helt eget kyrkoråd

Själv hade jag som sufflös i kyrkbänken införskattat ett helt eget kyrkoråd vid min sida, men liten *Carin* tjänte mig inte så ofta. Jag känner ju folket i bygden nu. Där i kyrkokören hade mina hörnpelare *Gerd* och *Oscar Söderström* och *Ellen* och *Bertil Öberg* både säte och stämma. Jag sken – kände jag – i kapp med solen när jag återsåg *Ingemar Åsenius* och mindes en vinterdag.

Ruth Persson och jag var nära att kvamna när vi famna varandra i återseendets glädje. När hennes Gustaf, kyrkvärden, kallar, kollar jag min dagbok och är aldrig nödbedd. Paret Persson hade skänkt blommorna till kyrkans sköna smyckning. *Valborg* och *Carl Edvard Wickman* och Flanör tras till varandra som malen till ljuset och hängde ihop både i kyrka och i Hyddan. Jag gjorde en ny bekantskap. Visst känner jag mig jämnårig med *Bengt* och *Torsten Nordlöf*, och nu kände jag det likadant tillsammans med deras far *Magnus*. Jag borde säga farbror till denne vitale 92-åring, men ordet "kompis" ligger faktiskt bättre i min mun.

□ Hon stal min fina story

Stämningen var uppsluppen vid kyrkkaffet efteråt. Hoppas jag inte själv läcker nu när jag skriver att behållningen går till nytt tak på Hyddan.

Eva Sundelin-Isaksson, min bordsdam, höll både mig och ångan oppe, men jag blev lite, lite gramse på henne när hon stal den historia *Ruth Persson* viskat i mitt öra och talade om den för hela församlingen. Jag hade tänkt servera den som en överraskning även för dagens besökare.

Det hände sig att *Ingrid Eriksson* höll på att baka vetebrödet till kyrkkaffet när det plötsligt blev strömlöst i Tynderö. Ingrid är inte den som fastnar med sitt obefintliga skägg i brevlådan. Hon åkte till Skäggsta och räddade både dagen och degen genom att grädda hos Ruth och Gustaf Persson.

Bättre brödlös än rådlös, heter det ju, men bäst är att råda bot på eländet på Ingrids manér.

Arne Östlund tackade för gott samarbete på Hässjö Baptistförsamlings vägnar. Han hälsade från Frälsningsarmén, vars folk var i kyrkan men måste ila direkt för att spela på andra gårdar i Indal.

"Att mötas och skiljas" var en stilfull avslutning.

– Nu lämnar Du det landet Gosen Tynderö och drar till det landet Gosen i Ljustorp, sa Flanör och klev fram och "gosade" med Ingrid. Och hennes make *Karl-Erik Melander* log därtill.

Nu flyttar flickan från Höga kusten (Ullånger) till den höjd hon har utsikt över Mell- och Lövberg och hela den vackra ljustorpsnejden. Jag tror hon fortsätter skriva brev och kort till alla gamla tynderöbor på sjuk- och vårdhem.

– Henne kan man bara inte bromsa, sa kantor Seth Hägglöf. Nu är det hög tid för mig att bromsa.

Ingrid Järnefors Melander låser för sin del kyrkporten i Tynderö och flyttar till Ljustorp som kyrkoherde.

Cathrine nådde målet – nu är hon prästvigd

Fredag 8 januari 1993

□ *Nya prästen i Hässjö, Cathrine Lööv, i spinnande hemma miljö.*

HÄRNÖSAND (ST)

Frukostvärdinna har hon varit. Och vårdbiträde. Och några visiter på utländsk mark – Frankrike, Israel-Palestina och Marocko – har gett henne perspektiv på livet - och smak för en kryddad tillvaro!

Det är den nya prästen i Hässjö, Cathrine Lööv, 27.

Hon prästvigdes på trettondagen i Härnösands domkyrka. Målet var nått efter sju års pluggande i Uppsala. Hon har varvat läsandet med diverse påhugg i arbetslivet: vårdbiträde och köksjobb på ålderdomshem, arbete bland flyktingbarn, frukostvärdinna på hotell, barnflicka i Paris.

För en del år sedan sågs hon som tjänstebiträde i Selångers församling. Se där en anknytning till Härnösands stift dit hon ville komma på sin första prästtjänst, bland annat för att komma närmare sin makes släkt. Maken Anders, som också läser till präst, växte upp på Alnö.

□ Fjällvandrare

– Ett annat intresse är att fjällvandra, säger hon. Fjällvidderna, de karga färgerna, utmaningarna, det är minst lika spännande som Marocko. I somras "bröllopsvandrade" vi Padjelantaleden. Härnösands stift har gjort starkt intryck på mig, en känsla som förstärktes under tiden i Selånger, säger hon.

Cathrine Lööv växte upp i Tyresö utanför Stockholm med föräldrar, två systrar och många djur. Sommarloven tillbringade familjen i jämtländska Mörsil som är faderns födelsebygd.

De reste mycket och resflugan har suttit i för "mellandottern". Hon har bott och studerat i Frankrike, Israel-Palestina och Marocko.

– Det har gett mig smak för kryddstark mat, livliga diskussioner och osvenska seder, säger hon. Att varva studier med annat arbete och med resor har passat mig bra och gett mig tid att smälta all teori. Jag vistades i Marocko i ett halvår, bodde i en fattig stadsdel i en förort till Rabat. Jag ville uppleva hur det är att vara kristen minoritet i ett muslimskt land. Det var nyttigt, jag fick tid att tänka efter vad jag själv höll på med, jag fick testa mina kristna argument, säger hon.

Nu har hon nått sina drömmars mål, hon tar emot prästkallet. Till en början kommer hon att tillsammans med maken-teologen månadspendla mellan deras hem i Uppsala och hennes arbete i Hässjö pastorat.

– Kyrkoherde Eva Isaksson blir min handledare, det ska bli mycket spännande, säger Cathrine Lööv.

ROLF FORSSELL

Tynderö

Tynderö kyrka: Söndag 11 Familjegudstj. med dop, Eva S Isaksson, Nine Lööv, Janne Wågberg. Kyrkkkaffe.

Färsk präst till : 1993

HÄRNÖSAND (ST)

Hässjö pastorat, med Hässjö och Tynderö församlingar, får en alldeles färsk präst efter långhelgen. På Trettondedagen prästvigs nämligen Catherine Lööv för tjänstgöring i pastoratet.

Catherine Andersdotter Lööv är 27 år och uppvuxen i Tyresö utanför Stockholm. Hon bor i dag i Uppsala, där hon är gift med Anders Lööv.

4:5d

Rikskändisar över en natt

19/10-87

• *Arne Ahlman, nyckelharpa, och Majsan Åsenius, snatterpinnar, Tynderö, blev berömda genom program i TV.*

– spelemän från Tynderö gjorde TV-debut

Majsan Åsenius och Arne Ahlman, Söråker, Tynderö, är tremenningar och glada spelmän. Fram till i fredags var det inte många utanför vänkretsen, som kände till deras färdigheter på instrumenten. Men ett par minuter i TV, har gjort dem till rikskändisar. Majsan spelar tvåhändigt på snatterpinnar, en kunskap inte många behärskar, och Arne Ahlman spelar på egenhändigt byggd nyckelharpa.

– Visst är det roligt med uppmärksamheten, säger Majsan. Och här ser man verkligen vilken genomslagskraft TV har. I lördags var jag på restaurant Södra Berget, och ett par personer kom fram och frågade om det inte var jag som spelade snatterpinnar i TV.

– I söndags på Timråkorpens gåbingo, kom det fram en herre och ställde samma fråga. Då jag jakade, ropade han: – Siri, det var hon. Han hade tydligen diskuterat saken med sin hustru.

Unikt

Det är unikt att spela snatterpinnar med båda händerna. Majsan började, som sin far, att spela med bara en hand.

– Då fick jag höra av min son, att lika bra som morfar, min far, det blir jag aldrig.

– Det är Arne som snickrat pinnarna till mig i hård ek. En dag bad jag honom att snickra mig ett par pinnar till, och så började jag träna tvåhändigt.

– Och nu, säger hon, är jag känd i hela landet.

Snickrar själv

Arne Ahlman snickrar själv sina nyckelharpor. Han har faktiskt tillverkat sju stycken, och nyligen sålt ett par.

– Virket letar jag upp till dem själv, gran i botten och lock, al i sidostyckena. Det gäller att hitta trä det sjunger om, säger han, och visar på en nyckelharpa i vardande.

Som ung spelade han gitarr i Gösta Ahlmans dansorkester. gösta, det var hans brorsa.

– Men nyckelharpa har jag inte gått in för med allvar, mer än under de fem senaste åren. Majsan och jag spelar tillsammans ibland, och så är jag med i Tynderö-Ljustorps spelmanslag.

Och de två river av Hermans mazurka, den låt de spelade i TV.

Han anmälde

Loffe efterlyste musiker som spelade något ovanligt instrument, snatterpinnar till exempel.

– Det var Majsans man som anmälde henne. TV kontaktade henne och ville att hon skulle åka in till TV:s studio i Sundsvall och visa upp sig, berättar Arne Ahlman. Meningen var att också jag skulle vara med, me nsamtidigt hade jag bestämt att vi skulle öva med spelmanslaget.

– Nå, jag kom med till Cirkus i Stockholm i alla fall, och blev väl mottagen.

– Vi fick till och med egen loge, säger Majsan. Där stod Majsan och Arne.

Belönade

De två från Tynderö blev belönade med guldmedalj och fräscha grönsaker.

– Expressens TV-kritiker tyckte att vi fick för lite tid, säger Arne.

Men de få minuterna räckte tydligen långt.

Olle Wikström

Foto: Janne Runnding

4:53

Åstön idag – sommaridyll med fiskarmuseum

Vid den här årstiden är det stilla vid Skeppshamns kapell på Åstön. En tjock granrismatta ligger kvar framför porten som till nyårsbönen i år välkomnade 160 besökare. Skyddat av mjuka klipphällar vänder kapellet ingången ner mot hamnviken med dess åldriga fiskebodar och stugor, som ger en bra uppfattning av hur ett fiskeläge såg ut för några århundraden sedan.

Den bilden kompletteras av ett fiskarmuseum, inrymt i en sjöbod. Nutiden och en mindre from verklighet gör sig påminda endast genom de fula militärbarackerna i närheten, som förhoppningsvis snart ska rivas.

Kapellet med klocktornet (tv) och fiskarmuseet längst ut till höger på udden är det som idag lockar människor att sommartid besöka den gamla fiskarön Åstön.

Kapellet byggdes av fiskare bosatta på Åstön och av de "fjärrfiskande Gefleborna" som hade särskilt tillstånd att fiska efter medelpadskusten. Den 25 juli för 200 år sedan hölls den första gudstjänsten.

Än idag ägs, förvaltas, vårdas och underhålls kapellet av Skeppsholms kapellag och förr som nu används det mest sommartid.

Kapellet blev redskapsbod

När fiskesäsongen var slut stuvades förr nät och redskap in i kapellet som förvandlades till redskapsbod. När så gävlefiskarna anlände igen för sommaren öppnades det förseglade nyckelskåpet och "redskapsboden" bytte skepnad till kapell igen. Numera möter dock ingen doft av fisk och hampa när Nils Högstedt låser upp porten med den tunga nyckeln.

Kapellets inredning är enkel med vitmålade väggar och ett tak som vilar på sju stycken hellånga stockar av "sjutton alnars längd". Framme vid koret finns på var sin sida om mittgången två vackert snidade träpyramider som närmast för tanken till höga spinnrockshuvuden. De markerar gränsen mellan församlingen och prästen.

Votivgåvorna brukar vara de intressantaste och värdefullaste föremålen i gamla fiskarkapell. De är gåvor som skänkts som tack för någon bönhörelse eller med förhoppningen om att en handling ska sluta lyckligt. Ett ljus som vi tänder i kyrkan idag kan ha samma funktion.

Votivskepp

I Skeppshamns fiskekapell hänger ett votivskepp med hissade segel, kanske skänkt med en önskan om att färden ska bli lycklig inte bara på haven. Det äldsta föremålet är ett enkelt krucifix,, troligen från 1400-talet, som en gång har använts vid processioner för att förbättra fiskelyckan.

Men det är inte de enskilda föremålen i sig som gör kapellet värt att besöka utan den atmosfär av enkelhet som råder och som speglar något av dåtidens livsvillkor liksom miljön i fiskeläget, där ingen nyare fritidsbebyggelse blandas med de gamla stugorna och bodarna.

"Uppvisningsbo"

Inga fastboende finns längre kvar i själva Skeppshamn som numera ligger på militärt område. De sista flyttade härifrån på 50-talet. Men sommartid lever fiskeläget upp igen. Några av stugorna är bebodda, hamnen används, fiskarmuseet, kapellet och en fiskarstuga visas. Bröllop och barndop avlöser varandra och varannan söndag från midsommar fram till sista augusti ordnas högmässa. I fjol sökte sig 4000 personer hit ut till kustbandet. Utan kapellagets och museinämndens engagerade arbete att bevara den traditionella fiskarkulturen skulle kanske några ha hittat ut till denna vackra plats ändå, men inte fullt så många.

Det lilla fiskarmuséet har idag uppåt 500 föremål, berättar Nils Högstedt från museinämnden, och just nu är man ifärd med att göra en ny inventarieförteckning och en omdisponering av museet. Nils Högstedt skulle gärna se att en familj sommartid skulle kunna "uppvisningsbo" och leva som förr i en av fiskarstugorna, kanske i Båt-Lasses där man nu ibland serverar kyrkkaffe.

Åstön på 30-talet

Sundsvalls museum hade 1976 en utställning som hette "Åstön på 30-talet". Inkomsterna till ön kom då huvudsakligen från fisket och lotsväsendet, visade den. Ett 30-tal yrkesfiskare fanns i fiskelägena i Skeppshamn, Åkerviken och Storhamn. I Storhamn fanns också lotsstationen med tre lotsar som tog in- och utländska fartyg till Sundsvall och till industrierna i Sundsvallsfjärden. En upphissad kula i lotstornet talade om att lots fanns och dygnet runt turades lotsutkiken om att hålla vakt. Idag finns närmaste lots på Spikarna på Alnön och ska betjäna ett distrikt som sträcker sig från Hudiksvall till Örnsköldsvik.

20-talet och början av 30-talet var svåra tider också för fisket framgick det av utställningen. Men mot slutet av decenniet vände det. Priset på strömming steg och fångsterna ökade tack vare förbättrade fångstredskap.

"Tynderökött med roder"

Utställningsåret 1976 bodde inga av de barn som vuxit upp på Åstön kvar, men chansen är stor att många av dem träffats igen på den välbesökta Åstö-dagen, en "hemvändardag" som kapellaget och museinämnden arrangerar för 21:a gången i år, traditionsenligt den 3:e söndagen i juli.

Dagen inleds alltid med predikan och hamnstämma. Till kyrkkaffet på hällarna serveras "tynderökött med roder", dvs strömming på hårt bröd. Varje Åstödag har ett speciellt tema. I fjol var det Båtfolkets dag, i år blir det Fiskarens dag. Olika organisationer i länet kommer att medverka och företag är inbjudna att visa den tekniska utvecklingen på fiskeområdet.

Muntrationer, uppvisningar och tävlingar blir det som vanligt och dagen avslutas med precisionshopp med fallskärm.

Vill man se hur Skeppshamns fiskeläge fungerade på 1500- och 1600-talen under resten av sommaren så visas kapellet och fiskarmuseet varje söndag.

Ulla Jonsson

Strandstaden Söråker en 'Arlanda stad' i miniatyr

Kommunikationstätast i regionen.
Ren miljö.
Södersluttning.
Närhet till hav och natur.
Goda förutsättningar för utbyggnad.

ANITA ÖSTBERG

Argumenten för utbyggnad av Söråker till Strandstaden – en stad som ska byggas för framtiden – staplas på varandra i den studie som arkitekt Hans Gillgren gjort för planeringskontoret i Timrå.

Ett av de starkaste argumenten är närheten till alla kommunikationer; flyg, tåg, E4 och båttrafik. Fem minuters restid till flygplatsen från Söråker, Europa lanseras som den nya grannen.

Givetvis finns det också med en förhoppning att Botniabanan ska bli verklighet, i dag fungerar inte järnvägskommunikationerna norrut särskilt bra. Det nämns i översiktsplanen att en regional pendeltrafik då skulle ha möjlighet att växa fram.

Deltavägens för- och nackdelar har debatterats, men ofrånkomligt är att den förkortar restiden till Sundsvall.

Ekologisk stad

Lite av ett motsatsförhållande är det att staden även presenteras som en ekologisk stad. För att uppnå det, ingår i planen parker och naturliga grönstråk.

Inte något revolutionerande nytt precis, men ändå viktigt för boendemiljön.

Övriga förslag över vad en ekologisk stad skulle innebära är vagt utformade. Källsortering av sopor, som då ska komposteras eller återvinnas. Miljövänliga ressätt, som cykel eller kollektivtrafik ska underlättas.

Uppvärmningen föreslås ske genom fjärrvärme. Visserligen med förnyelsebara energikällor som grund, men de stora enheternas känslighet för utslagning är något som inte tagits med i beräkningarna.

Nu är den här planen bara ett förslag, men ska det i slutändan bli en ekologisk stad krävs det en större genomarbetning av den sidan.

Det finns stora fördelar med ett söderläge och en bra växtzon.

Planerad verksamhet

Vad kommer då den framtida Söråkersbon att erbjudas, vad gäller service och nöjen?

Restauranger och caféer, en teater/konserthall, hotell och ett sågverksmuseum får väl gå på nöjeskontot.

Men en stad med 20 000 invånare behöver också mycket annat.

Gymnasieskola, simhall, sjukhus och en polisstation som ska övervaka ordningen i framtidens stad, finns med i planerna.

Om den gamla Söråkersbon kommer att känna igen sig är väl tveksamt. Men, det är skönt att bo i en kommun med visioner som Laila Lööf säger.

Skifteslag "vann" öar i tvist med staten

76-1-91 ST

Sundsvall (TT)

Staten äger Högbonden utanför Ångermanlands kust. Det har lantmäteriet bestämt.

Verket har fastställt ägarförhållandena för 40-talet omstridda holmar och skär utanför Ångermanlands och Medelpads kust.

Skilsåkers och Granöns skifteslag i Medelpad har båda vunnit striden mot staten och blivit rättmätiga ägare till öar de tvistat länge om.

Högbonden är den mest kända ön som det rått ägartvist om. På ön finns en gammal fyr som nu är ett populärt utflyktsmål. Den gamla fyrplatsen tjänstgör nu som vandrarhem.

Bakom lantmäteriets beslut ligger ett omfattande detektivarbete där man fått gå tillbaka till urkunder ända från 1500-talet.

4:54

1988

FOTO ANKI KARLSSON

– Ge oss en förskola i Tynderö! Det säger småbarnsföräldrarna i Tynderö som nu gått samman för att försöka påverka Timrå kommun. Här är några av dem samlade utanför bygdegården i Tynderö.

Ge oss en förskola

– Det finns underlag för en förskola till våra barn i Tynderö.

Det säger småbarnsföräldrarna i Tynderö som gått samman för att försöka påverka Timrå kommun att förlägga en förskola där.

I Tynderö finns idag 41 barn i åldern 0–6 år och 19 barn i åldern 7 till 9 år. Förutom en förskola för de mindre barnen skulle tynderöföräldrarna gärna se att de också fick en fritidshemsavdelning för skolbarnen till Tynderö.

Men tynderöföräldrarna möter motstånd från kommunen.

– Problemet är att så många barn är under tre år, säger Lennart Backlund, chef för kommunens barnomsorg. Det går inte att ha för många småbarn i en och samma grupp. Det blir för arbetsamt för personalen.

Idag får föräldrarna vara lyckliga om de kan få en barnomsorgsplats i Söråker, 1–1,5 mil från Tynderö.

– Men där är kön så lång att det finns de som väntat på en plats i fyra år, säger tynderöföräldrarna.

– SE SIDAN 12 –

Tynderö Hembygdsförening har hållit årsmöte i Tynderö Bygdegård. Föreningens ordförande hälsade ett 35-tal medlemmar välkomna varefter Majsan Åsenius och Arne Ahlman spelade några låtar på snatterpinnar och nyckelharpa.

Till mötets ordförande valdes Bengt Nordlöf och som sedvanlig sekreterare, Lisbeth Cardell-Åström.

Verksamhets- och revisionsberättelse upplästes och godkändes och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för verksamhetsåret 1987.

Till ordförande för 1988 omvaldes Bengt Nordlöf, övriga i styrelsen är Gunnel Pettersson, Elisabeth Englund, Inga-Lill Vesterlund, Majsan Åsenius, Märta Olsson, Tage Lundgren, Ingemar Åsenius och Torsten Nordlöf.

Till studieombud valdes Ulla Nordlöf.

Revisorer: Benita Lidén, Bengt Nyman och Gudrun Billman. Till valberedning valdes Lasse Henriksson och Ivar Vesterlund.

Årsavgiften fastställdes oförändrad, nämligen 25 kronor för enskild person och 50 kronor för familj.

Ordförande informerade om att projekteringen av reparationen av skolhuset är slutförd och att styrelsen godkänt förslaget. Ur verksamhetsberättelsen kan nämnas att medlemsantalet i föreningen ökar stadigt och nu är uppe i 311 medlemmar.

Mötet uppdrog till styrelsen att i "Landsbygd 90:s intentioner undersöka möjligheten att ordna svampkurs, bagarstuga m fl lämpliga aktiviteter.

Årsmötesförhandlingarna avslutades med att ordförande tackade styrelsen och övriga som aktivt deltagit i föreningens arbete under 1987.

Efter mötet fick mötesdeltagarna avnjuta ytterligare några låtar framförda på nyckelharpa samt kaffe och nygräddade våfflor och hjortronsylt.

ST 14/4 1988

Tynderö kräver ökad barnomsorg

Tynderö växer!

Och när Tynderö växer ökar också antalet barn.

Nu har småbarnsföräldrarna i Tynderö gått samman för att pressa Timrå kommun att bygga ut barnomsorgen så att den också ska gälla barnen i Tynderö. Idén till en förskola i Tynderö väcktes i arbetet med "Landsbygd 90", när befolkningen träffades för att hitta på olika saker för att behålla Tynderö som en levande landsbygd.

– Idag finns det underlag för en förskola i Tynderö, säger Anita Östberg, en av föräldrarna. Många barnfamiljer har flyttat hit och det föds hela tiden fler barn i Tynderö.

Situationen för småbarnsföräldrarna i Tynderö är inte särskilt positiv. Närmaste förskola finns i Söråker, en till en och halv mil bort. Och till de omkring 50 platserna där är det lång kö. Någon större chans att få in ett barn under 3 år där är det inte.

□ Inbjuden

För att diskutera barnomsorgsproblemen bjöd därför föräldrarna in socialnämndens ordförande Gunnar Andersson och chefen för barnomsorgen i Timrå Lennart Backlund till ett möte i Tynderö bygdegård på torsdagskvällen.

– Vi har känt det som om Timrå kommun varit negativa till att barnfamiljer flyttar till Tynderö, säger föräldrarna till ST. Då kommer kraven på bättre samhällsservice.

Men många barnfamiljer har flyttat till Tynderö de senaste åren. En generationsväxling är på gång i bygden. Idag finns omkring 550 fast boende i Tynderö. Av dem är 41 barn i åldern 0–6 år och 19 barn i åldern 7–9 år.

– Den kommunala service som finns här är lite vägbelysning, en biblioteksfilial och ett driftsbidrag till bygdegården, säger föräldragruppen. Sedan har vi en ICA-affär, lantbrevbärarlinje och ganska bra bussförbindelser. Men sedan finns inte så mycket mer.

Tynderöföräldrarna vill ha en förskola till Tynderö. Helst ser de också att det blir ett fritidshem för de äldre barnen.

– Det är viktigt inte minst för sammanhållningen mellan barnen här i Tynderö, menar Anita Östberg.

□ Lång kö

Men Lennart Backlund, chef för barnomsorgen i Timrå kommun är bekymrad.

– Den höga nativiteten här i Timrå är visserligen positiv, tycker han. Det visar att timråborna har framtidstro. Men för barnomsorgen är det bekymmersamt. Vi hinner inte bygga ut i tillräcklig takt för att täcka behovet.

I hela Timrå kommun står idag 246 barn i daghemskö. Sedan i oktober har kön ökat med 70 barn, de flesta under tre år.

– Att barnen är så små gör det svårt att placera dem, menar Lennart Backlund. Vi kan inte ha för många alltför små barn hos en och samma kommunal dagmamma eller i en förskolegrupp.

ST – MARS 1988

– Det finns underlag för en förskola i Tynderö, säger Anita Östberg, som tillsammans med andra tynderöföräldrar gått samman för att försöka påverka Timrå kommun i riktning mot en bättre barnomsorg i Tynderö.

I Söråker finns idag två förskolor med sammanlagt tre avdelningar. Av de barnen som har haft turen att få en av de omkring 50 platserna är 13 barn under tre år, 37 är barn mellan tre och sju år. Samtidigt står 39 barn i kö för en plats på förskolan i Söråker. Av dem är 24 under tre år.

Någon bestämd utbyggnad av förskoleplatserna i Söråker eller Tynderö finns inte idag. Inom kommunen arbetar man just nu med en plan över hur barnomsorgen ska byggas ut fram till 1991. I maj ska planen läggas fram, sedan ska den ut på remiss innan fullmäktige tar beslut.

– Klart är att det ska bli ett fritidshem i Söråker i augusti, säger Lennart Backlund. Och vi hoppas att vi på något sätt ska kunna samordna fritidshemsverksamheten med deltidsförskolan och en utbyggd dagisverksamhet.

Så nu återstår det att se om de driftiga föräldrarna i Tynderö lyckas få kommunrepresentanterna med sig på idén om en alldeles egen förskola i Tynderö.

QIA

4:55

1988

Det är skidans dag i Tynderöbygden vintern om, men den verkliga skidfesten kommer med Fiskarrennet 12 majs Eldsjälarna Ingemar Åsenius, t v och Bengt-Olof Häggström vinkar klart till drabbning.

STRÖGET

Evigt rännande för Fiskarrennet

Det är ett evigt rännande i Tynderö de här dagarna. Och allt för Fiskarrennets skull. Hembygdsföreningens medlemmar ränner för att få startplatsen i Stångrid till ett skidstadion. Medlemmarna i Byns SK ränner för att få något som rinner genom säkert törstiga strupar vid *Svedjes* vätskekontroll efter halva sträckan.

Och mest av alla ränner *Arild Wiklander, Bengt-Olof Häggström, Arne Telberg, Ingemar Åsenius* och *Arne Ahlman* för att hålla det 20 kilometer långa motionsspåret öppet. Det har ju vräkt ner snö nu i flera dagar.

Först var det ett kvistigt jobb för att få spåret rent och nu har arrangörerna lämnat skogsjobbet och gått över till snöröjningen.

□ Åka skidor utan stress

Det gamla fina Åstöloppet flyttas från Tynderö till Söråker i år, men helt utan tävling det nog inte går i anrika Tynderö. Därför kör man Fiskarrennet så att motionärerna kommer fram till Söråkers skidstadion kort efter det Åstöloppet korat sina segrare.

– Vi vill få folket ut på skidor utan stress, säger ungdomsskidledaren *Bengt-Olof Häggström*. Det här motionspremiärloppet är något av försöksverksamhet. Sedan skall vi utvärdera, lyssna och ta vara på deltagarnas synpunkter. Det här skall bli något positivt för bygden. Och får vi sedan på köpet ökat intresse för vår tävlingsverksamhet är det så mycket bättre, säger Bengt-Olof. Tynderö IK har skidkultur. Och just nu har klubben fem ungdomar vid skidgymnasiet i Järpen.

Kanske blir det en *Arild* av någon av dem; tynderölöparen *Arild Wiklander* var Vasaloppstvåa en bit in på 50-talet det år Rossöns *Sigvard Jonsson* vann.

□ Mjuk och fin motionsslinga

– Vi går så mjukt och fint genom terrängen och har inte sökt några tävlingsmässiga avsnitt, säger Bengt-Olof.

Banan går från Stångrid via Bäcksundet och passerar efter en mil Svedje, går kabelvägen fram mot Bleckberget och över Hammermyra fram till Söråkers skidstadion. Vätskekontroller finns i Bäcksundet efter 5 km och i Svedje efter en mil.

□ Chans vinna 10.000 kronor

– Den är väl inte så stor, men chansen att vinna 10.000 kronor på startnumret finns dock. Vinst utgår proportionellt efter antal startande. Vid 100 startande i mål blir det 1.000 kronor i presentcheck åt vinnaren. Kommer det tusen åkare i mål så skrivs checken ut på 10.000. Alla får en minnesplakett. Och att motionärerna åker klassiskt är liksom givet. Och någon tidtagning blir det inte, om nu inte någon vill tävla med sig själv och tar sin egen tid.

Det var underbart vackert i Tynderö när vi tittade ut i onsdags. Vita vidder med en färg som *Bengt Grive* kunde

SUNDSVALLS TIDNING Fredagen den 4 mars 1988

ha kallat vittvitt och med ett ringlande solbelyst spår.

– Stanna och följ med på en tur, tyckte *"Majsan" Åsenius* på väg ut i terrängen. – Gud skapade ju ingen brådska.

– Nej, men han gav inte ut någon tidning heller.

4:56

SUNDSVALLS TIDNING Måndagen den 18 juli 1988

1988

En klassiker bland fester

Alla far till Åstön

Överste Åke Skarp (till vänster), legendar inom många områden, avtackades på Åstödagen av bland andra Nils Högstedt genom att han nu avsagt sig posten i Åstö Fiskarmuseinämnds styrelse – efter drygt 20 år.
– Kanske har jag gjort en del nytta, men det bästa var nog min avgång, skämtade Åke Skarp.

Åstödagen är inte enbart en hembygdsfest i nostalgins tecken för kulturintresserade äldre. Arrangemanget har blivit ett folknöje – även för bygdens ungdomar med skateboarden i högsta hugg.

Dimman låg tät över Skeppshamns kapell, det blåste en snål ostlig vind och regnet hängde – för en gångs skull denna sommar – i luften.

Ändå var Åstödagen synnerligen välbesökt.

Trots att arrangörerna inte hade vädrets makter på sin sida, hade ett tusental personer slutit upp till hembygdsfesten ute på Åstöns stenhällar.

Något som speglar intresset för denna 20-åriga tradition.

Vädergudarna har hittills denna sommar varit på ett strålande humör.

Men när arrangörerna på söndagen hälsade besökarna välkomna till den 20:e upplagan av Åstödagen, låg det något av Lützendimma över kapellet i Skeppshamn på Åstöns sydostligaste udde.

☐ Ej skrämda

Men vädrets obarmhärtiga makter lyckades tydligen inte skrämma Åstödagsbesökarna nämvärt.

En nöjd Nils Högstedt, ordförande i Åstö Fiskarmuseinämnd, kunde konstatera att ungefär tusen kulturintresserade personer hade sökt sig till det gamla fiskeläget för att delta i Åstödagen – en jättelik hembygdsfest som efter 20 år etablerat sig som ett traditionellt folknöje.

– Fast det är klart – i solsken hade kanske dubbelt så många letat sig hit. Visst är vädret en mycket avgörande faktor, medger Nils Högstedt.

Uppenbarligen struntade dock besökarna i den trista väderleken och ägnade sig i stället åt vad Åstödagen hade att erbjuda.

☐ Späckat

På det späckade programmet fanns mycket – bland annat hamnpredikan i Skeppshamns kapell av Eva Sundelin-Isaksson och domprosten Henrik Svennungsson, folkdansuppvisning av såväl Söråkers folkdanslag som dansare från den finska vänorten Pyhäjärvi, och sångframträdande av gäster från den norska vänorten Overhalla.

Nedanför klipphällarna kunde de motionsbitna delta i kapprodden, och i hagar ställde Blå Stjärnan ut bland annat grisar, höns och hundvalpar – till de minstas stora förtjusning.

Kort sagt: aktiviteter för alla i alla åldrar.

– Målet är att alla ska få sitt. Vi vill mycket gärna att även barnen följer med på Åstödagen; därför har vi en del att erbjuda även dem, säger Nils Högstedt.

I fiskerimuseet kunde besökaren för ett ögonblick fly tillbaka till den tid då fisket i stor utsträckning var ett sätt att leva.

– Här kan man få en bra uppfattning om livet i de gamla fiskelägena. Det är också meningen att fiskeläget här på Åstön ska restaureras, berättar Nils Högstedt.

Åstödagen är numera en klassiker bland sommarens alla hembygdsfester.

Något som den förmodligen kommer att förbli.

18/7 1988

Text: PATRIC SELLÉN
Foto: SÖREN WALLDIN

– Hej, griseknoar. Ni bits väl inte? Linus Berggren, 4 år, träffade två nya fyrbenta kompisar på Åstödagen. Fast klappa dem? Njaa, det tordes Linus inte riktigt . . .

Den skjortan har några år på nacken! Ylleskjortan som Gunnel Pettersson visar upp är cirka 70 år gammal. Fru Astrid Sjöström, 87 år och bosatt i Tynderö, har själv kardat, spunnit och vävt yllet till skjortan, som sedan också sytt. Den har dock aldrig använts – kanske är den för "stickig". . . ?

Åstödagen 1988 ST.

4:57

ST 18/8-88

Oscarvinnare med angenäm doft

1988

Oscars surströmming är bäst, men de andra lokalprodukterna Bergstens och Oxvikens surströmmingar är inte heller dåliga.

Det är omdömen från två verkliga surströmmingsälskare, Sven Johansson och Bengt-Olov Beväng, Bergeforsen, som för ST:s räkning provsmakat årets strömmingar inför premiären idag.

Det har slunkit ned åtskilliga surströmmingar i struparna på Sven Johansson och Bengt-Olov Beväng. För den som någon gång besökt Selånger marknad och sett surströmmingstävlingarna som hålls där är kanske namnen bekanta.

Herrarna har nämligen båda varit med och tävlat och vunnit under flera år.

Tävlingen går ut på att rensa och äta flest surströmmingar på tjugo minuter. Tre år i rad har Bengt-Olov blivit korad som mästare. Förra året efter hela 30 surströmmingar på raken. Men rekordet har Sven Johansson, med 45 surströmmingar eller ungefär tre stora burkar, på en halvtimme.

När ST ber Sven och Bengt-Olov provsmaka årets surströmmingar handlar det inte så mycket om kvantitet som kvalitet. Efter så många år och surströmmingar borde de ha en hel del erfarenhet av vad som kan anses vara goda och mindre goda surströmmingar.

☐ Filéer utan känsla

Årets förhandstest omfattar fem sorter. Oscars från Tynderö, Bergstens också den från Tynderö, Oxvikens surströmming från Oxviken, Röda Ulvens från Skogsudde och nyheten för i år, Kallax surströmmingsfiléer från Luleå.

Första fläkten av den karaktäristiska lukten kommer från Kallax som blir provsmakad först.

– Den smakar fint, men är lite salt, tycker Bengt-Olov.

– Fast kött och det smakar bra också, menar Sven.

Men att slippa rensa fisken är de inte vana vid. Både Sven och Bengt-Olov är överens om att en del av känsla som tillhör surströmmingsätandet går förlorad när fisken redan är filead.

- Det är nästan som att äta vanlig saltströmming. Fast den här sorten är idealisk för "nybörjare". De slipper rensa fisken och lukten är inte lika stark som vanligt, säger Sven.

Oscars surströmming avsmakas därnäst.

Det blir uteslutande positiva omdömen.

– Rött och fast kött. Klart spad och en god smak. Utmärkt, utbrister Sven.

– Det här är nästan som att äta färsk sill, menar Bengt-Olov.

Provsmakningen av lokalprodukterna fortsätter med Bergstens surströmming.

– Den var lösare i köttet. Det kan man till och med se om man jämför fisken i de olika burkarna. Men smaken var det inget fel på, fastslår Sven.

Röda Ulven däremot håller inte samma standard i "experternas" ögon.

– Konstig smak, nästan som om den vore lite torr. Nej, den smakar inte riktigt bra, även om den har fin konsistens, tycker både Sven och Bengt-Olov.

Provsmakningen avslutas med Oxvikens surströmming.

– Den smakar bra. Kanske lite lös, menar de båda två.

Hur ser då Sven och Bengt-Olovs lista över de provsmakade surströmmingarna ut?

☐ Oscars bäst

Högst upp hamnar Oscars surströmming, som de båda anser vara av klart bästa kvalitet.

Därefter kommer de båda andra lokalprodukterna, Bergstens och Oxviken.

– De är lika goda båda två, säger provsmakarna.

Kallax surströmmingsfiléer placerar sig strax under och längst ner på listan hamnar Röda Ulven.

– Den smakade inte alls bra. Kanske var det bara en dålig sändning vi råkade få tag i? säger Sven.

Men surströmmingen är mer än själva fisken. Potatis och mjukbröd tillhör också firandet.

– Den här smakade bra, eller vad säger du Bengt-Olov, undrar Sven.

- Lite väl salt kanske?

Ett tips från de båda tävlingsätarna är att dricka mjölk till strömmingen.

– Inte kolsyra! Då kan det bli som för mig under en tävling, man blir lite smått berusad...säger Sven och förklarar varför. Kolsyran framkallar tillsammans med surströmmingens jäsningsprocess liknande symtom som vid alkoholförtäring.

Hur det blir med jäsningsprocesserna bland surströmmingsätarna på Selångers marknad återstår att se.

Men Sven ställer inte upp i år.

– Man har blivit för gammal och fumlar för mycket. Det gäller ju att rensa fisken snabbt, säger han.

Men Bengt-Olov kommer även i fortsättningen att kämpa för att behålla sin surströmmingsmästar-titel.

MARIE GUSTAFSSON
Foto: BJÖRN OLSSON

4:58

26.1 89

”Behåll skiten i Timrå”

Hårda tonfall vid debatten om ny soptipp

Behåll skiten i Timrå och höj upp golfbanan med den!
Söråkersborna var inte nådiga. Vid protestmötet mot den planerade soptippen i Gasabäck, mötte tjänstemännen en enad folkfront.
Begravd fenol, trafikproblem, döda träd, ej informerade markägare och inskränkning på friluftslivet - det var en del frågor som kommunens utsända fick stå till svars för.

Timrå kommuns planer på en soptipp i Gasabäck, Söråker, möter ett folkligt motstånd på orten.

Till svars

Dagbladet har tidigare redogjort för planerna och vid ett protestmöte i går kväll fick de utsända tjänstemännen Christer Ersson och Valter Stenman från tekniska kontoret, stå till svars för planerna.

Och de mellan 150 och 200 ortsbor som samlats i Folkets hus var inte nådiga.

Någon soptipp ville inte den enade folkfronten ha.

”Finns fenol”

– Vi vet, vad ingen vill säga. Sedan Gullfibers tid ligger det fenol i fat nedgrävda på tippen och börjar den belastas nu igen, då kommer den att tryckas ut över badplatsen, menade t ex Tore Hellstrand som har en stuga i området.

– Och varför ska tippen i Stordalen bort?

Christer Ersson fick svara. Till sin hjälp fick han miljöchefen Krister Persson, som hade kommit dit som åskådare.

• – *Det finns inte alls någon Fenol i Gasabäck, det är bor, hävdade miljöchefen Krister Persson som också fanns på plats. Men som åskådare.*

Foto: Urban Hamid

”Nära plugget”

– Det tyngsta argumentet till att vi inte kan använda Stordalen längre är att det ligger för nära flygplatsen. Den drar till sig fåglar, svarade Ersson.

– Sedan Gullfibers tid på 70-talet vet både ni och jag att soptippen i Gasabäck är den mest undersökta i hela landet. Det finns inget spår av fenol där utan det är bor. Det är också den som dödar träden, förklarade Persson.

”Grovsopor”

Och fortsatte:

– Allting blir giftigt, om det blir för mycket av det. Det som nu är tänkt att tippas i Gasabäck är grovsopor och oorganiskt avfall.

– Men det finns alltid vissa risker med en tipp, tillstod han dock.

Andra frågor som haglade genom luften var varför inte ”Snägden” nordväst om Bergeforsen var ett vettigare alternativ, varför man skulle inskränka på friluftsområdet, eller som Åke Höglund, skidentusiast i Tynderö menade:

”Tvingas bort”

– Efter 30 års friluftsliv i naturen kring Skäggsta ska jag tvingas bort av en soptipp.

Angående ”Snägden” menade Christer Ersson, att trafiksituationen genom Bergeforsen inte tål en större belastning.

– För några år sedan fanns det ett förslag på planskilda korsningar med järnvägen och E 4. Den ligger på is nu, men bedömningen står kvar, det fordras en stadsplaneändring för att klara trycket av i snitt tio sopbilar per dygn.

Fick bakläxa

Kommunen fick också bakläxa över att man inte hade informerat markägarna i Söråker när man inledde undersökningarna av området i Skäggsta. Dålig stil, ansågs det.

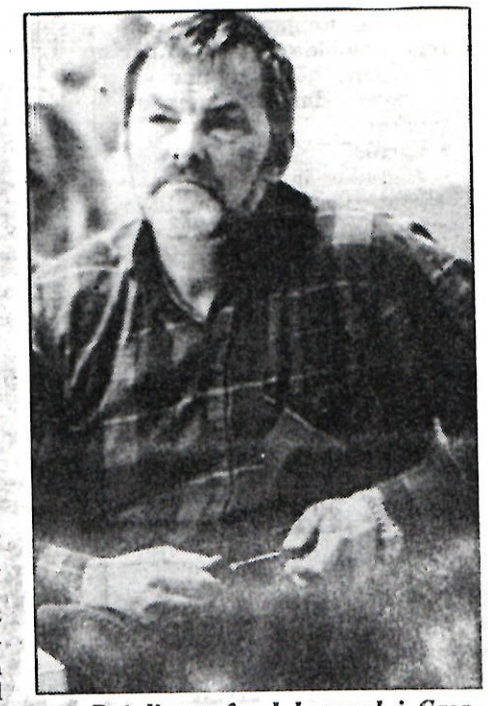

• – *Det ligger fenol begravd i Gasabäck. Börjar ni tippa där kommer den att tryckas ut, hävdade Tore Hellstrand.*

– Det beklagar jag verkligen och ber om ursäkt för, sade Christer Ersson.

Markägareförhållandet var ett annat ämne som kom upp under protestmötet.

Liksom påståendet att barn som badat i Klingerfjärden intill Gasabäck fått utslag i ansiktet sedan Gullfiber kom dit - och anlade tippen.

– Man kan ju undra, sade Arild Wiklander som ledde protestmötet från panelen.

Protestlista

Kvällen avslutades med att en protestlista mot tippen vandrade runt bland de närvarande. En lista som blev ganska välfylld.

Innan dess hann dock en äldre man i församlingen utbrista och få starka applåder för, vad som synes vara en enad uppfattning i Söråker:

– Varför behåller ni inte skiten i Timrå och höjer upp golfbanan med den?

Kent Klingstedt

Något ”träig” herrbetjänt

I fiskarmuséet på Åstön finns en herrbetjänt av trä. Den gjorde lotsen Folke Nyberg i träslöjden när han gick i skolan i början av seklet. Nu blir den gammal slöjdskapelsen en originell souvenir för Åstön.

Souveniren presenteras i årets Åstö-krönika och där utlyses också en namntävling. Det är sedan meingen att tävlingsvinnaren skall presenteras på Åstö-dagen, 3:e söndagen i juli då souveniren också skall finnas att köpa.

– Vi tycker det här är en både originell och praktisk sak, som dessutom kan tillverkas lokalt, säger Nils Högstedt, en av de drivande krafterna bakom Åstö-arrangemangen.

Konstnären Gertrud Lundgren i Skäggsta arbetar just nu med utformingen av det monogram som skall förtälja att herrbetjänten kommer just från Åstön.

Herrbetjänten ifråga sätts upp på väggen och fälls sedan ut och ger plats för både byxor och kavaj. Konstruktionen är enkel och betjänten är inte i vägen när den inte används.

Under produktion är också en bok med recept på strömmingsrätter. Det är gamla och nya recept från Tynderölandet som samlats ihop. Boken innehåller också en historik över fisket och strömmingshanteringen i socknen. Strömmingsboken är också ett exempel på hur en nyttig och användbar produkt samtidigt kan vara bygdesouvenir. G-f

Nils Högstedt med den nya Åstö-souveniren, en nytillverkad utgåva av lotsen Folke Nybergs skolslöjdsskapare när seklet var ungt. Foto: ANKI KARLSSON

4:59

Så slaktades det förr . . . .

Julslakten var förr i världen mera än i dag en rituell, förberedande händelse inför den stora högtiden, ett slags advent på den mer materiella sidan.

Oftare med tydliga kvarlevor från det urgamla midvinterblotet än från Jesu födelse.

Nils Högstedt i Tynderö har sänt oss en redogörelse i ord och bild från en julslakt ute i Tynderö för c:a 35 år sedan. Vi låter honom berätta:

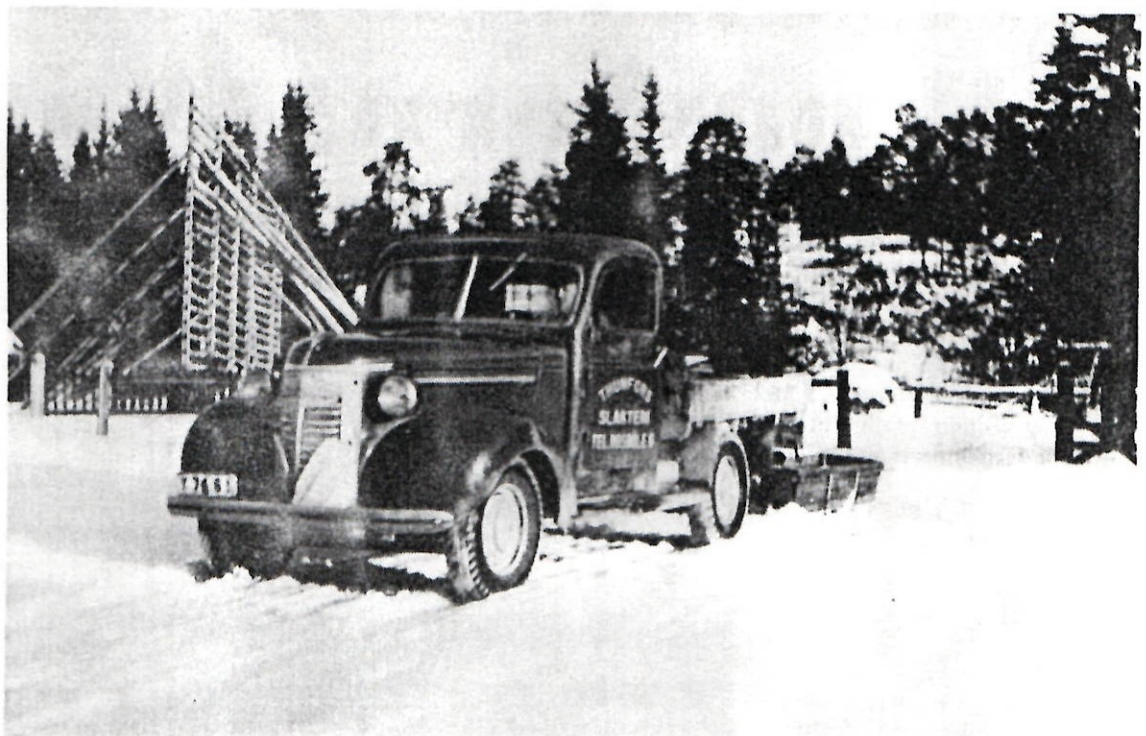

Här kommer slaktarn. Det är Martin Thunfors som kör sin "Cheva" mod. 1939. Obs! Kornhässjan och "slacket" bakom bilen.

EN JULSLAKT FÖR 35 ÅR SEDAN

TYNDERÖ

Text o Bild: Nils Högstedt

Under självhushållets tid, under sekel efter sekel var julslakten en tradition bland fiskare och bönder här ute i kustbandet, och traditionen fortsätter även i nutid, om ock i en mer ringa omfattning.

Det började redan på sommaren. Julgrisen skulle köpas i mitten av juni. Och det var många märken som då skulle iakttagas, för att man skulle som slutligt resultat få fram en bra julgris. Min farmor kunde ge besked. Grisen skulle ha en markant hårvirvel bakom nacken. Knorren på svansen skulle ligga till höger. Och grisen skulle helst ha s k sloköron. Och det fanns fler tecken som man skulle noggrant iaktta för att den lilla grisen skulle växa fort fram till jul.

Om allt sen gått bra med uppfödningen så var det fram i mitten av december tid för att slakta den så varmt omhuldade grisen. Och då vände man sig till en byslaktare. Och sådana fanns det förr i världen gott om.

I Tynderö, minns jag, fanns slaktarna Sjölund i Skäggsta, Sundling i Myckeläng, Engberg i Vålå, Eriksson på Åstön, Högberg i Stacked och Thunfors i Kallbäcken. Och i mitt hem var det den senare som anlitades. Axel Thunfors hette han, och han hade vanligen sonen Martin i sitt sällskap som hantlangare och chaufför. Axel hade nämligen själv inte något körkort.

Hur gick då slakten till?

I god tid innan slaktarn kom hade man tagit fram det s k "slocket", en vattentät trälåda, c:a 2 m lång, 70 cm bred och 40 cm djup. Vidare hade man värmt upp c:a 100 liter vatten till + 80-90 grader. Sen lockades grisen ut. Man använde ofta ett snöre runt grisens tryne. På så sätt kunde man lättare styra den.

Och så kom bedövningsögonblicket. Långt tillbaka i tiden utfördes bedövningen bara med en tung träklubba, men sen kom den moderna slaktmasken.

Axel Thunfors sköt grisarna med salongsgevär, en metod som kanske inte var så vanlig, och som givetvis krävde viss skjutskicklighet.

Efter bedövningen/skjutningen stacks grisen. Blodet tappades av i en hink under omrörning för att koagulering skulle förhindras. Och blodet användes vid paltbrödbaket.

För att ta bort ytterhuden och håren skållade man sen grisen i det heta vattnet i "slocken".

Grisen skrapades och putsades, han skulle vara nyrakad och fin, innan han hängdes upp i bakbenen för att bli "urtagen". Tarmar, lever, hjärta och lungor skulle ut och istret skulle också frigöras från sidorna. Och efter en sista putsning och sköljning hängde han så, vit och fin, väntande på att anrättas på många olika sätt till frestande julbord.

Nu var det "tjäng opp" säger Axel Thunfors, när han skjuter grisen som sonen Martin håller.

"Bäst du rör lite till" säger Thunfors åt Helmer Högstedt.

"Nu sätter vi igång och skållar", säger mäster Alex till Martin.

En sista putsning för julgrisen 1952

4:60

STRÖGET

Tanzania i Tynderö ljus i höstmörkret

– Förbi är årets sköna tid, stormar störa bygdens frid, skaldade **Majsan Åsenius** i Tynderö när hon hälsade välkommen till Tanzania-afton på Bygdegården på måndagskvällen.

Stormen utomhus mätte inga sekundmeter, men visst var det skönt att komma in från höstmörkret till en kväll till förmån för kampen för de hemlösa barnen i Vosa-campen 14 km från Dar-es-Salaam.

– Det började med en korrespondens mellan en överste i Svenska Frälsningsarmén och en muslim, som kristnades och döpte sig.

Armén i Söråker fick kontakt och de hårdaste och käraste och förtroligaste banden knöts av **Sonja Nilsson** och **Anna-Greta Nyström**, sekreterare och kassör i VOSA-stiftelsens arbete i Sverige.

Sex gatubarn och sex minderåriga till personalen på Vosa-campen har fått ett drägligare liv.

– Fem personer reste ner 1987 och efter den resan kan ingen av oss blunda för nöden där nere, säger **Sonja Nilsson**, som varit i Tanzania två gånger. **Anna-Greta Nyström** har besökt Vosa-campen vid tre tillfällen. Alla resor bekostas av egna medel och styrelsen arbetar helt ideellt.

140 stödmedlemmar betalar 100 kronor om året. Första hjälpen gavs mödrar och spädbarn, men de 7 000 människorna inom Vosa-distriktet omfattas i mån av medel också av hjälpverksamheten. Klädinsamlingar, babyutstyrslar och medicinhjälp kräver dryga transportkostnader och det är till transporten insamlade medel går. Nu närmast siktar stiftelsen på att få råd att ordna med vatten, som i

□ *Arne Ahlman med nyckelharpa och Majsan Åsenius med snatterpinnar är ett samspelt par i Tynderö.*

22-11-1989 ST

Svängigt och glatt på Åstödagen

1989

FOTO HÅKAN EDSTRAND

□ *Ett popular inslag under Åstödagen var Söråkers folkdansgille som dansade utanför Åstö kapell.*

Åstödagen blev som vanligt en stor triumf för arrangörerna.

Trots de kalla kastbyarna klev besökarna nästan på varandra för att få uppleva alla begivenheterna vid Åstö kapell. Där fanns mängder med olika konsthantverk, lite av Åstöns egen kulturhistoria utställd, gissningstävling på laxar i akvarium och självklart Söråkers folkdansgille.

Mitt i all uppståndelse döptes i kapellet Bo Marlon Beijer från Sundsvall.

dagsläget tas från en bäck som flyter genom området.

□ Sångerska kom i danstagen!

Muntra musikanter tog scenen i besittning och brände av med Brännpers vals sedan **Majsan Åsenius** läst "Bara en hand" om den handens alla möjligheter. Lite senare använde hon båda händerna i snatterpinnandet, en dubbelfattning hon är ganska ensam om. **Arne Ahlman** spelade nyckelharpa till Ol-Lars-Eriks gånglåt och Hermans mazurka.

ST-foto

Anna Gullmark

Gunilla Nilsson sjöng Taube och kom i danstagen med Elinor dansar och Dansen på Sunnanö.

– Kyss min kind, sjöng hon. Jag tänkte ta henne på orden, men hon har ju redan en kärlek. Han heter helt följdriktigt **Love** och spelade dragspel till liksom **Göran Åsell.**

Så klämde vi alla i med "I natt jag drömde" innan **Sonja Nilsson** med värme och humor berättade till sina bilder. Vackra natur- och djurbilder blandades med fakta från Vosa-campen. Små pojkars bästa presenter är också där leksaksbilar. En pojke klättrade upp i en kokospalm och gömde sin dyrgrip i palmkronan.

En ko på campen heter Inga, vilket namn har sina poänger. Första bidragsgivaren till den kon heter Inga och inga betyder också ko på landets språk.

I halvtid blev det kaffe och te med många sorters hembakat.

Flanör lämnade walk over i andra halvlek, men man har ju sina kunskapare i tynderöbygden.

Det blev musik, sång och allsång med "Ljuvlig ungdom".

40-talet människor visade sin generositet med att dra in över 3 000 kronor, men så hade också många tynderöbor lagt både själ, hjärta och händighet i lotterivinsterna.

"Härlig är jorden" klingade som final och jorden blir säkert härligare på Vosa-campen också när eldsjälar som **Sonja Nilsson, Anna-Greta Nyström** och **Ulla Holm** fortsätter sitt förtjänstfulla värv.

□ *De här fyra damerna stod i centrum i flera bemärkelser vid måndagskvällens Tanzaniaafton. Från vänster Ulla Holm, Gunilla Nilsson, Anna-Greta Nyström och Sonja Nilsson.*

4:61

Tynderöhistoria ruttnar bort

Timrå (ST)

Här går ett stycke Tynderöhistoria i graven!?

Bussen, med ett chassi i trä, körde rutten Tynderö-Söråker på slutet av 1920-talet och början av 30-talet. Nu har den värdefulla reliken lämnats att ruttna sönder under lika gamla granar i tyndersöskogen.

– Om jag fått korrekta uppgifter, ligger motorn och hjulen i renoveringsbart skick på någon loge här i socknen, hävdar Owe Johansson som visar vägen till "gravplatsen".

Ett brödrapar som hette Fälldin körde växelvis de inte alltför täta bussturerna när seklet var ungt.

– Jag vet med säkerhet att just de styrde ekipaget, men några exakta årtal eller andra uppgifter kan jag inte minnas längre, förklarar tynderöbon Hilding Eriksson, som i början av 30-talet hjälpte till att reparera träbussen.

□ Turistattraktion

Många tynderö- och söråkersbor har iakttagit förfallet och alla är överrens:

– Det är att kasta bort ett fint gammalt kulturminne. Vad fint det vore om kommunen kunde avsätta pengar att rusta upp bussen, som museiföremål eller som turistattraktion, menar Owe Johansson.

Inte långt ifrån Tynderö kyrka står en gammal torparstuga kvar. I den sena fas av förfall den idag befinner sig, återstår med största sannolikhet inget annat än rivning. Bakgrundshistorien är också oklar. På 1950-talet köptes torpet av Sven Thunfors som också äger marken. Modern bor ett stenkast från torparstugan:

– Det är troligt att stugan byggdes i slutet av 1700-talet. Säker är jag däremot inte. Den står visserligen på släktens mark, men det handlar om så många generationer tillbaka.

– Självklart skulle det vara roligt för oss om stugan kunde bevaras.

Text och foto:
HÅKAN EDSTRAND

□ När seklet var ungt gick den här träbussen rutten mellan Söråker och Tynderö. Idag ligger den rutten under lika gamla granar i tynderöskogen. Ett trist slut på en epok?

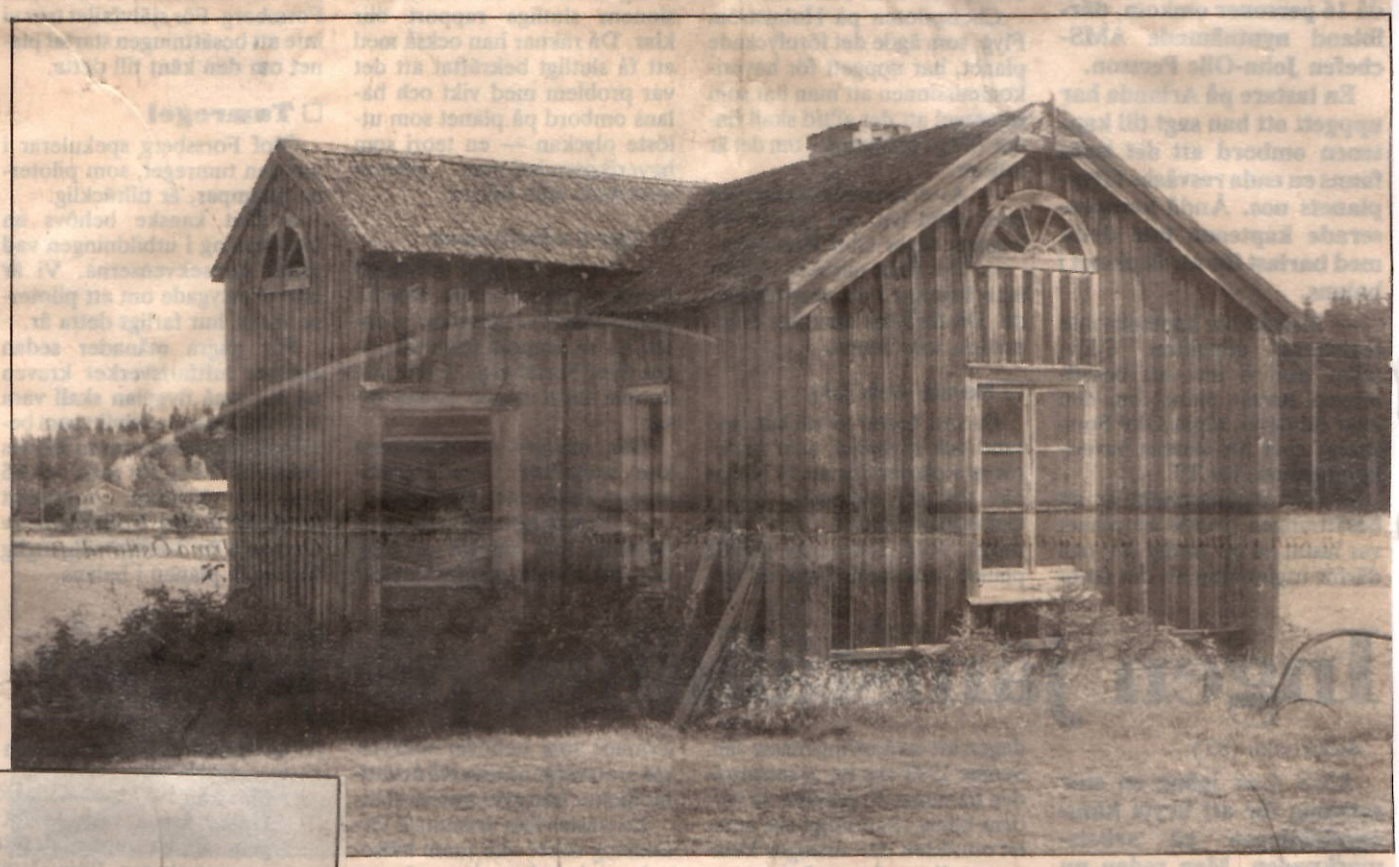

□ Kring sekelskiftet 1700/1800 byggdes denna gamla torparstuga, tror de nuvarande ägarna. Ingen kan lämna exakta uppgifter.

Kallbäcken 1987
SVEN THUNFORS: ÄGARE

Tynderö anno 1890

□ På baksidan av det här gamla kortet står det: "Familjen Erik Högstedt, Öde, Tynderö. Tagen omkring 1890". En bild av ett jordbrukarpar med sina tre barn, som klädde upp sig inför den högtidliga fotograferingen. Och fotografen har valt motivet med omsorg, dokumenterat såväl familjen som hemmanets gedigna byggnader. Såväl bostadshuset som bagarstugan till höger finns kvar i dag, dock ej längre i familjen Högstedts ägo. Och bakugnen är borta ur bagarstugan. Bilden har lånats ut av Billy Svedin i Öde.

4:62

17-5
1989

□ *På 1920-talet var det rush i Tynderös handelsboa. Närboende kom med häst och vagn. Sommargästerna med T-Fordar. Då blomstrade köpenskapen och handelsmannen mådde bra.*

i Tynderö

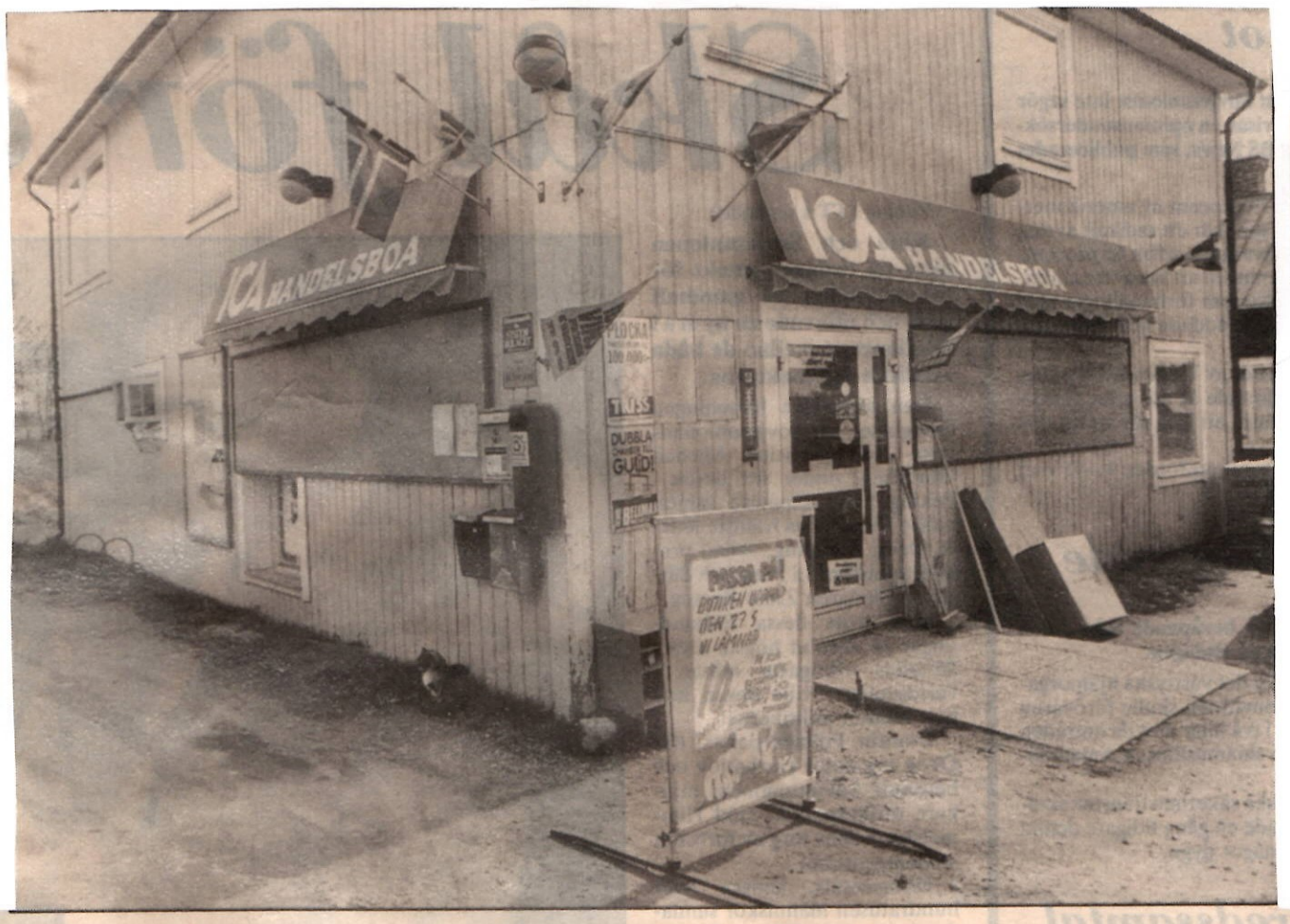

□ *Affären lockar med extrapris under de sista dagarna innan den stängs för gott.*

Affären stängs och säljs

Handelsboa slår igen Tynderöbor utan affär

Den 27 maj slår "handelsboa" i Tynderö igen affärsdörren för evigt. Omkring 190 hushåll förlorar sin närbutik. Sommarstugegästerna sörjer givetvis affären som också fungerat som utlämningsställe för Systembolagets produkter. Lars-Erik Persson som drivit Ica-butiken i sju och ett halvt år ger upp. Lönsamheten är långt ifrån vad den borde ha varit. Sex intensiva sommarveckor kan man inte leva året runt på, säger han. Visst känns det bittert att lägga av inte minst med tanke på den köptrogna äldre befolkningen.

Betydligt mer optimistisk är köparen. För det är Stig Åslund, innehavaren av Ica-butiken Stammen i Söråker centrum som köpt tynderöaffären. Han har köpt den för att lägga ner den.

– Givetvis skall jag göra mitt bästa för att underlätta daglighandeln av livsmedel för den äldre befolkningen i Tynderö–Åstön säger han. Men tyvärr kan det inte bli fråga om någon utkörning av varor. Men telefonnotor kan jag ta emot och färdigställa för avhämtning.

– En tröst för tynderöborna är också att även jag har utlämningsställe för systemets räkning. Det blir visserligen någon mils extra resa fram och åter, men de allra flesta har ju under alla förhållanden vägarna förbi Söråkers centrum.

□ Ingen filial

– Det var närmast för att hjälpa min kollega som jag ställde upp, säger Åslund. Jag övertar varulagret. Men jag har inga planer på att driva någon filial i den gamla affären som grundlades någon gång kring 1920-talet. Med dagens knappa marginaler krävs en rationell drift inom dagligvaruhandeln.

□ Jubileum

I helgen 10-årsjubilerar för övrigt Stig Åslund med sin Ica-stam. Om vädret tillåter blir det bland annat på lördag ballonguppstigning för kunder som i förväg får en lott i butiken.

– På något sätt vill jag manifestera 10-årsdagen. Hoppas att det inte blir blåsväder.

Samtidigt inleder Lars-Erik Persson sista försäljningsveckan i sin avvecklingsbutik i Tynderö. Till många ortsbors sorg och förtrytelse.

RUNNER

4:63

Foto: ANKI KARLSSON

□ *I dagsläget har marginalerna för lönsamheten krympt till den grad att affärsrörelsen inte längre föder sin man. Trots detta med tips, lottförsäljning och ombud för systemet går det inte ihop. Jag måste helt enkelt lägga av för att inte köra mig själv i botten, menar Lars-Erik Persson som här servar en kund.* -89

□ *Stig Åslund, innehavare av Ica-Stammen i Söråkers centrum har köpt "boa" i Tynderö för att lägga ner den. Men lovar göra sitt bästa för äldre i tynderöområdet.* FOTO ANKI KARLSSON

Ica-handlare köper Handelsboa i Tynderö och lägger ner den

Handelsboa i Tynderö såg dagens ljus under 1920-talet. Blomstrade med hjälp av köptrogna bönder och fiskare.

Den 27 maj är det dags för epilog. Nuvarande innehavare Lars-Erik Persson har kämpat med debet och kredit under sju och ett halvt år. Nu ger han upp. Det går inte att driva en dagligvaruhandel på enbart idealism.

Stig Åslund, innehavare av Ica-Stammen i Söråker svarar för Perssons förlösning från den av många uppskattade butiken. Han köper den. Och lägger ner den.

190 hushåll berörs. Det blir en mil extra till "boa". Dessutom tappar man ett välbeläget utlämningsställe för Systembolagets produkter.

– Jag lovar att göra mitt bästa för äldre kunder som inte har tillgång till bil, säger Stig Åslund. Men tyvärr kan jag inte lova någon utkörning av varor.

– SE SIDAN 10 –

ST 17/5-89

Nedlagd butik i Tynderö öppnar igen

Nedlagda ICA-butiken i Tynderö återinvigs i mitten av december. Nuvarande ägaren till närbutiken i Strand, Börje Björklund, startade renoveringsprojektet för en och en halv månad sedan.

– Jag satsar 200 000 kronor och tror affären kan blomstra igen, försäkrar Börje full av tillförsikt.

Det var sju månader sedan förra ägarinnan beslutade slå igen butiken, med motivationen dålig lönsamhet.

– Att den här butiken kan gå runt är jag övertygad om, säger Börje, som nu bara väntar på hantverkare så invigningen kan bli av som beräknat den 15:e december.

Många äldre tynderöbor drabbades svårt av butikens nedläggning.

– Jag bor själv här i Tynderö och vet att många har svårt att ta sig till Söråkers centrum för att handla.

När Börje övertog butiken i Strand hade den en omsättning på 600 000 kronor. Idag är lönsamheten mer än nöjaktig och omsättningen har ökat till runt 2,5 miljoner kronor.

□ Säljer strand

– Jag hoppas jag ska kunna upprepa detta här också. För närvarande håller jag och frugan på att avyttra Strandbutiken.

– Det var många som inte trodde det skulle gå när jag startade i Strand heller, så jag är inte särskilt orolig inför den utbredda pessimismen.

Börje Björklund tror mycket på kundunderlaget eftersom han känner de flesta som kommer att handla i butiken.

– Sedan är ju sommaren lukrativ, med alla sommargästerna. En sådan här butik på landsbygden blir mycket av en samlingsplats. Man får bjuda på lite fika och sådant när kunderna dyker upp. Sådant uppskattas alltid. Själva närheten...

Börje har jobbat dygnet runt med spackling och målning, men än är det mycket som återstår.

– Ja, som sagt det är svårt att få tag i hantverkare så här innan jul. Jag tror ändå det ska ordna sig. Sedan när det primära blir klart måste jag se till att det kommer upp skyltar och målning av själva bygnaden är nödvändig.

Invigningen av Börjes livs?

– Jag kommer att annonsera först. Sedan blir det lite fika med dopp och en del extrapriser. Jag hoppas bara kunna hålla tidsplanen.

Text och foto:
HÅKAN EDSTRAND

ST
10-12-1989

□ *– Ingen trodde det skulle gå när jag tog över närbutiken i Strand heller, säger Börje Björklund, som är full av tillförsikt inför nyöppnandet av ICA-butiken i Tynderö.*

4:64

Saken är Oskar — i år också

FREDAGEN
4 AUG. 1989

• *Saken är Oskar, i år också. Oskar Söderström, 75-årig veteran i surströmmingsbranschen gör tummen upp. Inför premiären den 17 augusti kan vi vänta oss riktiga läckerbitar.*

Foto: Thord Eriksson

• *Att ta emot studiebesök hör till Oskars många uppgifter i fabriken. Här är det scouter från Luleå på besök.*

Oskar gör tummen upp — då är strömmingen fin

Håll ut alla dreglande gourmeer, den är på väg.

– Minst 130 ton, säger mr surströmming, 75-årige Oskar Söderström och gör tummen upp.

Så håll ut.

Saken är Oskar - i år också.

17 augusti, för många en av årets absoluta höjdpunkter.

Snart är det här.

Redan nu börjar också de mest dreglande gourméerna bita på naglarna - för det är väl inget fel på kvalitén?

– Ingen fara. Janne har provsmakat varenda tunna och han säger att det ser fint ut. Och han brukar då aldrig ta till i överkant, den finsmakarn.

Mannen bakom de orden, tillika far till Janne, det är mr surströmming himself: Oskar Söderström, 75 år och Tynderöbo av hävd.

Inför årets säsong berättar Oskar att man lagt in minst 130 ton surströmming. Den maskin som monterar locket på de fyllda burkarna, har fram till för en vecka sedan stått och spottat ur sig 2 800 burkar i timmen.

– Det är 12 flickor och sju pojkar i 15-16 årsåldern som sommarjobbat med att packa strömmingen. De flesta från Söråker.

– Och så på måndag börjar vi köra ut dom till butikerna. Då blir det verkligen brådska här, säger Oskar vis av erfarenhet.

Billass

Lokalt i distriktet, naturligtvis. Sedan blir det även billass runt om till övriga Sverige.

– Ända nere i sydligaste Sverige har vi kunder. Privatpersoner förvisso och lite dyrare blir det för dom, men vill dom så gärna ha surströmming då ska dom få det också, säger Oskar.

Veckan före "utsläppet" till butikerna är det lugnt på strömmingsfabriken. Men något lugn före stormen är det knappast tal om.

– Studiebesök, säger Oskar Söderström.

Oskar hes

– I dagarna har dom ett scoutläger här ute i Tynderö och det är närmare 650 ungdomar som kommer hit i olika grupper. Det började redan igår och jag håller på att bli alldeles hes av allt talande.

• *Oskar Söderström – mitt bland de paketerade burkarna.*

Lagren är välfyllda...

Den är på väg – årets surströmming...

– Minst 130 ton, säger 75-årige Oskar Söderström.

På måndag börjar "Oskars" burkar att köras ut till butikerna.

Sidan 8

4:65

MYCKELÄNGS SKOLA 1906

Den här bilden från Myckelängs skola är tagen år 1906 och Gustaf Hansson, Box 401, Timrå, som skickat in bilden, berättar att många av eleverna var bosatta på Granön. Detta innebar att eleverna många gånger på grund av dåligt väder inte kunde komma till skolan. Deras skolväg gick från Granöns utsida över Granösundet till Våle och därifrån vidare till Myckelängsskolan. Numera finns inga året runt-boende på Granön.

Med hjälp av Anna Nordin har Gustaf Hansson också fått fram namnen på alla eleverna och dessa är i första raden fr v: Tora Söderström, Signe Mårtensson, Hedvig Näslund, Terese Östlund, Anna Selin, Mina Dalin, Agda Boman, Lydia Alström och Hildegard Nordin. Andra raden Ester Blom, Ellen Persson, Helga Lundberg, Ester Selander, Mary Lötman, Ellen Lundberg, Elis Blom, Gerda Sundling, Mina Sjölund, Mimmi Lindkvist, Josefina Åström och Teres Vallgren. I tredje raden framifrån står fr v Ellen Lindström, Lina Söderström, Hilma Vallgren, Gerda Östberg, Rut Viklund, Anna Selander, Sally Bergström, Anna Cornelius, Mia Sundling, Hulda Sundberg, Emma Blom, Ebba Blom, Henny Vallgren och Ester Åslund.

Pojkarna i fjärde raden är fr v: Alfred Nordin, Erik Gerdin, Per Persson, Johan Strandkvist, Gustaf Näslund, Helmer Sundberg, Gustaf Alström, Edolf Lundberg, Harald Strandkvist, Oskar Norrgård, Otto Nordin, Arvid Lötman, Gustaf Hansson, Herman Östlund, Valter Höglund, Maldor Bylund och Valter Eriksson. Femte raden fr v: Lärarinnan fröken Frändén, John Persson, Einar Näsman, Valfrid Alström, Ragnar Viklund, Robert Nordin, Gustaf Sundling, Gustaf Lundgren, Henning Vallgren, Herman Svelander, Almer Gjerdvall och skollärare Bergström. Och längst bak står slutligen Anselm Lundberg, Albin Norrgård, Erik Svedlund, Axel Öberg, August Öberg, John Åström, Algot Gjerdvall, Erik Berglund, Petter Lindholm, Olov Östlund och John Bergsten.

Första skoldagen – då bröt kriget ut

I Tynderö kyrkskola samlades den 1 september 1939 kl. 10, 17 elever till sin första skoldag. Vi blev varmt mottagna av småskollärarinnan Thyra Frykholm, som stod på skolans trappa och välkomnade oss. Det var en högtidlig stämning bland oss elever så här första dagen i skolan. Allt var nytt och spännande.

Efter att ganska trevande ha kommit in i skolsalen skulle vi få våra platser tilldelade av "Fröken". Vi blev placerade efter storlek och längd. De största pojkarna längst bak och de minsta flickorna i första och andra raden.

Skolsalen var inredd med en liten upphöjd plattform längst fram där "Fröken" hade sin kateder och bakom henne en vägg med svarta tavlan och ovanför denna några bilder med idylliska ängar med djur och härlig sommar på.

Vid ena långväggen stod en svart plåtkamin och silverbronserade eldluckor och där bredvid en stor välfylld vedlåda.

Vad hände den första skoldagen?

Vid c:a 11-tiden kom "lärar'n" in till oss i småskolan och talade om att kriget hade brutit ut. Kriget var för oss ett helt främmande begrepp. Ett var klart för oss: det var något spännande, något som ingen hade varit med om – men vad?

"Fröken" reagerade som om det var något helt förfärligt och sade till oss att vi inte behövde vara kvar i skolan mer den dagen.

När vi skulle gå hem började kyrkklockorna ringa och efter en stund kom det "gubbar" med trekantiga hattar och med byxor med blå ränder på sidorna. De bar på gevär och gick med takfasta steg i en stor grupp, på väg mot Åstön.

Detta var spännande för oss skolbarn. Vi satte oss på stenmuren vid klockstapeln och inväntade nästa skede.

Kyrkklockorna ringde hela tiden. Det var kyrkvaktmästare Engh och ringare Emil Holmgren som manuellt ringde i både den lilla och stora klockan.

Efter en stund kom det en svart personbil körande och ur steg landsfiskal Westin och polisman Persson, klädda i uniformer. De satte upp blågula anslag på sockenstugans anslagstavla. På dessa anslag informerades om militära inkallelser till försvaret. Det framhölls även att det gällde mörkläggning om kvällar och nätter.

Vad var då mörkläggning? Jo, man skulle sätta upp papper för fönstren så att inget ljus kunde synas utifrån och därigenom hindra att en eventuell fientlig makt kunde orientera sig i bygden.

Ja, det hände mycket under det första läsåret i skolan och då särskilt den första skoldagen när kriget bröt ut – i dag för 50 år sedan.

NILS HÖGSTEDT

4:66

1-9-1989

HJÄRTAT I STIFTET

• *På söndag, den 11 juni, prästvigs Gunnar Kvist. Här står han framför kyrkan där han ska arbeta - Tynderö kyrka.*

Gunnar ser fram mot arbetet som präst i Tynderö kyrka

Gunnar Kvist från Sundsvall prästvigs för Härnösands stift söndagen den 11 juni.

Dagen efter börjar han sitt nya jobb som församlingspräst i Hässjö-Tynderö pastorat.

En del av tjänsten består av arbete på Söråkers stiftsgård.

- En bra kombination, säger en nöjd Gunnar Kvist.

Han är just klar med sin utbildning. Fredagen den 2 juni avlade han sin examen vid Uppsala universitet.

Fem år tar det att komma dit hän.

Två alternativ

Teologie kandidatexamen ligger som teoretisk grund i utbildningen. Därefter finns det två alternativ för att få den praktiska teologin. Antingen kan man få den vid Svenska kyrkans pastoralinstitut, eller vid Johannelunds teologiska institut - vilket Gunnar Kvist valde.

Nu återvänder han alltså till sina gamla hemtrakter.

- Jag ville gärna tillbaka till Sundsvall och därför sökte jag Härnösands stift.

Vilket stift man vill tillhöra avgör man själv.

Däremot kan man inte söka en speciell tjänst.

Efter behov

- Vi placeras efter behov, men man kan framföra önskemål, säger Gunnar Kvist.

Tjänsterna är inte alltför tunnsådda här i stiftet, men det är betydligt svårare i t ex Stockholm, enligt Gunnar Kvist.

- Men om man blir antagen vid ett stift och prästvigs där, då får man också en tjänst.

Är nöjd

Själv är Gunnar Kvist väldigt nöjd.

- Hjärtat i stiftet, säger han.

Nu bor han med sin hustru Kristina, som är diakonissa i Hässjö, på Tynderö prästgård.

Det var vid konfirmationen som Gunnar började fundera på prästyrket.

Han kom med i Kyrkans ungdom, åkte på läger och intresset växte.

Under gymnasieåren lade han pannan i djupa veck för att komma fram till vad han ville.

Kallelse

- Men så kände jag att jag bar på en kallelse, berättar Gunnar.

Efter gymnasiet jobbade han som kyrkovaktmästare ett år innan han började studera.

Under studietiden har han, liksom de andra, arbetat som tjänstebiträde.

- Vi som blir präster måste arbeta tre månader under utbildningens gång. Känna oss för.

Arbetsuppgifterna består då inte av vigsel, dop och jordfästningar, utan av t ex predikningar och hembesök.

• *Gunnar Kvist är mycket nöjd med sin tjänst. 80 procent av arbetet består av att arbeta som församlingspräst, och resterande 20 procent ska han hjälpa föreståndaren på stiftsgården.*

Segelflygning

Förutom sitt arbete tänker Gunnar Kvist nu ägna sig åt segelflygning.

För två år sedan började han ta certifikat.

- Det är en upplevelse att segelflyga, säger Gunnar.

Lottie Jangdal

Fredagen den 9 juni 1989

Ett vårtecken från Tynderö

25-2-95 Dagbl.

■ Ett första vårtecken når oss från Tynderö.

Gudrun Billman kan nämligen berätta, att videkissar nu börjat knoppas. "Dessutom avslöjade solen strålar, att det är dags att vårtvätta fönstren", tillägger hon.

4:67

VALPREMIÄR. *Lilla Tynderö församling får för första gången på mycket länge förrätta val till kyrkofullmäktige. Komminister Gunnar Kvist hoppas på stort valdeltagande.* 13-10-94

Foto: RALF BERGMAN

I år får också lilla Tynderö gå till val

Tynderö församling är Medelpads minsta. Tidigare var den så liten att den inte fick ordna val till kyrkofullmäktige.

Men i år är det premiär för Tynderö. De röstberättigade församlingsborna har blivit fler än 500.

– Det är roligt att så många ställt upp på listorna. Nu hoppas vi på ett högt valdeltagande, säger komminister Gunnar Kvist.

"Nu hoppas vi bara på ett högt valdeltagande"

I årets val är tre församlingar i Västernorrland för små för att få förrätta kyrkoval. De som har färre röstberättigade än 500 personer får ordna kyrkostämma i stället.

Tidigare hörde Tynderö församling i Timrå kommun till dem.

Nästan ingen på stämman

– Kyrkostämman är en spännande form av direkt demokrati där alla föramlingsbor har rätt att delta, säger Gunnar Kvist.

– Men, tillägger kyrkorådets ordförande Ingrid Eriksson, c, på stämman har det i bland bara varit vaktmästaren förutom kyrkorådet.

Tre listor att välja på

Nu har kyrkorådet ägnat stor möda åt att samla intresserade till kyrkopolitiken. Tre listor ställer upp i valet:

Kyrkans väl, en samlingslista med kandidater från olika partier, socialdemokraternas lista och centerns.

– Vi har fått med representanter från alla delar av bygden, sammanfattar Ingrid Eriksson.

Trots att Tynderö församling ligger på landsbygden kommer få till söndagarnas gudstjänster. Men andra aktiviteter lockar.

– Vi har i år ett hundraprocentigt konfirmanddeltagande. Och på senaste familjegudstjänsten var kyrkan fylld till sista plats, säger Gunnar Kvist.

Bjuder på kaffe

Återstår att se hur många som kommer på söndag. Församlingen bjuder på kaffe i vallokalen, bygdegården. Och håller gudstjänst med förbön för fullmäktigekandidaterna.

Eya-Lena Lindbäck

13-10-94

Premiär för Tynderö församling

Komminister Gunnar Kvist.

■ Tidigare har Tynderö församling varit för liten för att delta i valet till kyrkofullmäktige, men nu har den vuxit över gränsen 500 medlemmar. SIDAN 9

4:68

TYNDERÖ KYRKA

Lördag kl. 18.00

MUSIK I SOMMARKVÄLL

"Störst av allt är kärleken"

Priscilla Nilsson och Magnus Erngrund spelar cello och piano.

Andakt - Gunnar Kvist

Samarr. SKS och Tynderö församling

Tynderö kyrkogård skövlad på träd

Nu har det i flera år pågått skövling på Tynderö kyrkogård. Häckar och träd åker bort och inget kommer istället.

I år har ytterligare träd avverkats, så nu ser där så ödsligt och eländigt ut. Av den lilla idylliska kyrkogården (en pärla) finns inget kvar.

Vem är det som bestämmer om hur det skall vara?

Enligt länsantikvariatet får ej karaktären ändras på en äldre kyrkogård.

En kyrkogård skall vara lummig, grönskande, rogivande – så var Tynderö kyrkogård tidigare. Varför får den inte vara så längre?

Församlingsborna får betala kyrkoskatt men finna sig i att allt blir sämre.

Förresten skulle inte kyrkogården byggas ut? Vart tog det vägen?

F.d tynderöbo

FRÅN LÄNSMUSÉET -95

Mens jag var unger så klädde jag mig grann
i linnetyg, i sidentyg, i finaste vadmal,
strumporn färgad i rött konschenäll
och skorna med krusiga kanter;
randiger kjortel med sko under fållen,
lysande tröja med band omkring halsen,
solhelikan stärkad ock jag månde ha.

Att spinna och väva det kunde jag bra,
och för min kvickhets skull fick jag bondhustru bliva.
Nu får jag sjunga en visa för Er alla,
nu har jag pigor och drängar att befalla.
Ja lyckliger den, som så hittar på.

Men nu är jag gammal, jag orkar ej mer,
ty ålderdom och bräcklighet ha tagit överhandan.
Nu passar mig bättre i spisen att sitta,
stundom i fönstret på väderleken titta.
Tre korn i pipan roar mig bäst.

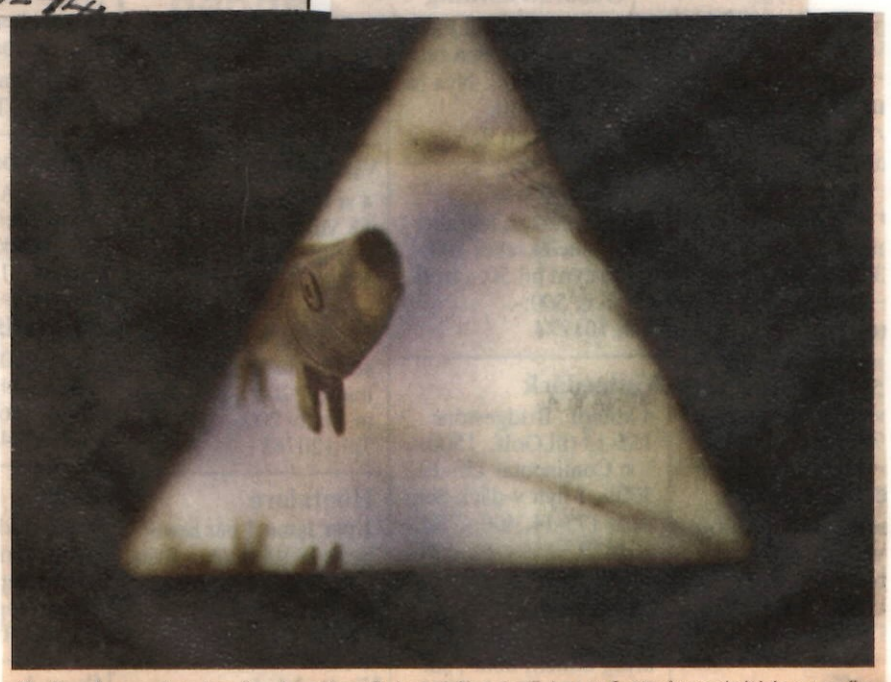

En kopia *av den berömda silverfisken i Tynderö lyser fram i medeltidens mörker.*

1989

SUCCÉ FÖR ÅSTÖDAGEN

Timrå (ST)

Tynderöborna gick man ur huse på söndagen för att uppleva den årligen återkommande Åstödagen. Trots isande vindar rodde man ikapp, gissade laxvikt, såg på inhemskt konsthantverk med mera. Mitt i uppståndelsen döptes 9 månader gamle Bo Marlon Beijer från Sundsvall i Åstökapellet, av nyligen prästvigde Gunnar Kvist.

Bland de mest betittade aktiviteterna var Söråkers folkdansgille som framförde ett omfattande dansprogram utanför kapellet.

Uno Antonsson från Hässjö ställde ut sitt handsnidade trähantverk för försäljning.

– Det är första gången jag ställer ut på Åstödagen, men det har faktiskt gått åt som smör i solsken. Det känns roligt. Ett kvitto på att folk gillar det jag gör, sa nöjde Uno.

□ Veteran

Veteran på Åstödagar var däremot tynderöbon och konstnärinnan Gertrud Lundgren.

– Det här blir nog det tionde året jag ställer ut, räknade hon.

Bland konstverken återfinns en välkänd fiskebåt från Tynderö, Tommy Abrahamssons "Höken".

– Den dagen jag satt och målade var det just hans båt som kom förbi. Det är en ren tillfällighet.

De årliga begivenheterna på Åstön är en utmärkt möjlighet för Gertrud att ställa ut sina målningar.

– Det köper inte nödvändigtvis något av mig här, men intresset väcks och sedan kanske de kommer senare.

□ Teknik

Inte bara hantverk ställdes ut under söndagen. Teknik fanns där också. Hjertmans i Sundsvall, genom Curt Burström, visade upp det allra senaste när det gäller lätthanterliga ekolod och radar.

– Det har hänt ofantligt mycket på den här fronten. För cirka 5 000 kronor köper fritidsbåtsägarna en utmärkt radar idag, försäkrade Curt.

Gammal teknik ställdes också ut. Gamla roddbåtar, gevär och gigantiska nät som åstöfiskare tidigt under seklet använt till att fånga säl fanns att beskåda.

□ Gissa

I ett stort akvarium simmade två kraftiga laxar. Om besökarna gissade rätt på deras vikter fick de plocka med sig en hem.

När uppståndelsen utanför kapellet började lägga sig på eftermiddagen, drog sig familjerna Beijer och Ekenryd med släkt och vänner undan, för att döpa lille Bo Marlon Beijer. Föräldrarna Anna-Lena Ekenryd och Christian Beijer fick onekligen en dag att minnas.

Text och foto:
HÅKAN EDSTRAND

□ *Mina saker har gått som smör i solsken, konstnärinnan Uno Antonsson från Hässjö.*

□ *Stolta morföräldrarna Marie och Bo Ekenryd och farföräldrarna Lilliann och Bo Beijer fick se Anna-Lenas och Christians son döpas till Bo Marlon Beijer mitt i alla uppståndelsen.*

SUNDSVALLS TIDNING Måndagen den 17 juli 1989

□ *Curt Burstöm på Hjertmans ställde ut det senaste i ekolod och radar.*

4-8-89

Tynderö

Tynderö kyrka: Sönd. 12 Mässa, Eva Sundelin Isaksson, Gunnar Kvist. Vedlastarhålet, södra Åstön. Lörd. 18 Sommarkväll vid badviken. Förre elitidrottsmannen Calle Pahlin sjunger och berättar idrottsminnen. Diakonissan Dagmar Nordstrand ack., Eva S Isaksson, andakt. Sommargästerna bjuder på kvällskaffet som avslutning på sommarens vikkvällar.

17/7

ST för 50 år se'n... 1989

Medelpads Kustfiskareförbunds årligen återkommande sommarfest blev även i år en folkfest av stora mått. Festplats var denna gång den vackra platsen vid Tynderösundet. Festligheterna började redan på lördagskvällen. Publiktillströmningen var redan då aktningsvärd för att på söndagen bli rekordartad. Man räknade nämligen i går mellan 3 000 á 4 000 festbesökare.

Söndagens program upptog som huvudnummer en motorbåtstävling. Tävlingen hade sammanlagt ett 50-tal deltagare, däribland en del även från Hälsingland och Ångermanland.

Prislistan för motorbåtstävlingen fick följande utseende för de främsta. Klass I: 1) Alvar Karlsson, Alnö. Klass II: 1) E O Bylund, Solumnshamn, 2) E Viklund, Spikarna, 3) G Sandström, do. Klass III: 1) F Sundin, Barsviken, 2) B Andersson, Solumshamn, 3) E Styf, Löran.

Klass IV: 1) Pelle Eriksson, Alnö, 2) O Nordin, Löran, 3) A Åkerberg, Tynderö. Klass V: 1) G Andersson, Tynderö, 2) W Rolin, do, 3) Evert Holmgren, do. Klass VI: 1) Otto Sillman, Stenvik, 2) K J Ålin, do, 3) P Nilsson, Juniskär. Klass VII: 1) Knut Eriksson, Alnö, 2) Algot Bergqvist, Tynderö, 3) H Tillberg, do. Klass VIII: 1) M Bergsten, Tynderö, 2) F Hägg, Njurunda, 3) Artur Brodin, Tynderö. Klass IX: 1) Sven Alm, Alnö, 2) B Åström.

JACK

4:69

1987

Tackar hemmet för sitt liv

• *Edvin Westerlund skulle ha varit död i dag om han inte hade bott på ålderdomshem, och snabbt kommit under vård när han fick en hjärtinfarkt för en månad sedan.*

Foto: Mats Olsson

– Vi får tänka om i frågan ålderdomshem

- Vi får tänka om när det gäller ålderdomshemmen.

- Jag kommer att strida för att t.ex. Strandbo måste finnas kvar i några år till innan hemtjänsten och hemsjukvården är tillräckligt utbyggd.

Sociala nämndens ordförande i Timrå, Gunnar Andersson, låter bestämd i sin uppfattning.

Därmed backar kommunen något och ålderdomshemmen får respit ett tag till.

Vårdtyngden i Timrå kommun är ständigt ökande. 1983 fanns det sju vårdbehövande inom kommunen som måste ha mer än fyra timmars tillsyn om dagen. I dag finns det 57 st med detta vårdbehov.

- Vi har inte riktigt hunnit med utvecklingen och nu måste vi tänka om, konstaterar Gunnar Andersson, socialnämnds ordförande i Timrå.

Blir kvar ett tag

- Jag har den klara uppfattningen att ålderdomshemmen måste finnas kvar innan vi byggt ut hemsjukvården i tillräcklig grad.

Gunnar Andersson kommer således att strida för att Strandbo räddas i några år till.

- Vi kanske bör satsa på den beläggningsnivå som är just nu med ett 25-tal åldringar på Strandbo. Vi bör överväga att rucka på intagningsstoppet och reglera beläggningen till en rimlig nivå, slutar socialnämndschefen.

Tord Lundgren

– Edvin överlevde hjärtinfarkt tack vare snabb personal på Strandbo

– Jag hade varit död i dag om jag inte hade bott på ålderdomshemmet!

Det säger Edvin Westerlund, en av de pensionärer som bor på Strandbo ålderdomshem i Söråker.

För en månad sedan fick Edvin en hjärtinfarkt. Han hittades av personalen liggande på sitt rum, och fraktades i ilfart med ambulans till sjukhuset.

– Det är ett under att jag lever, poängterar Edvin. Hade jag bott i egen lägenhet hade jag inte suttit här nu.

Protesterar

Edvin Westerlund är en av de som protesterat starkast mot att kommunen planerar att lägga ned Strandbo. Ännu är inget beslut taget, men det råder intagningsstopp till Strandbo vilket i princip är samma sak.

– Vi som bor här vill att Strandbo ska finnas kvar som det är, betonar Edvin. Vi tycker att även andra ska kunna få del av det på ålderns höst. Man får bästa hjälpen på ett ålderdomshem, det finns personal här både dag och natt.

Och personalen på Strandbo håller med.

– Det finns en grupp äldre som ligger mitt emellan hemtjänst och långvård, och de behöver den vård som ett ålderdomshem erbjuder, säger Lena Axberg bestämt.

Lena Axberg arbetar som vårdbiträde på Strandbo sedan fyra år tillbaka.

Trygghet

– De här människorna behöver den trygghet som finns på ett ålderdomshem, menar Lena. För att bo på servicehus krävs det att man ska kunna laga mat och klara viss städning själv, och det finns det många som inte orkar.

Här håller Edvin Westerlund helhjärtat med.

Han har sedan många år tillbaka svår astma, och hans hustru Klara är nästan helt förlamad och rullstolsbunden efter en hjärnblödning.

Oroliga

– Det finns ingen chans att vi skulle klara av att hemma och ha hemtjänst någon timme om dagen, menar Edvin.

Både personal och pensionärer på Strandbo oroar sig över att allt fler ålderdomshem läggs ned.

– Vart ska vi gamla ta vägen sen när det inte finns några hem kvar? undrar Edvin. Jag föreslog några representanter som besökte Strandbo att de skulle bygga en gaskammare vid Hässjö kyrka, där de kunde gasa ihjäl oss äldre, med det tyckte de var i saftigaste laget.

Men ännu är inte sista ordet sagt när det gäller Strandbo.

Hässjö pensionärsförening har haft protestlistor ute lite varstans, och har redan fått ihop över 1 000 namnunderskrifter.

Politikerna pratar så mycket om valfrihet, säger Lena Axberg. Men om de lägger ner alla ålderdomshem – vad har då de äldre att välja på?

Irene Hedblom

• *Gustav Westman, snart 94 år, får håret klippt av Lena Axberg. – Det är tryggt att bo här på Strandbo. Här är vi alla vänner, säger Gustav.*

4:70

1989

Timråprofilen

□ Lisbeth Cardell-Åström är en genuin malmöflicka som för nio år sedan besatte Timrås första antikvarietjänst. Dessförinnan hade hon också ägnat sig åt ren pionjärverksamhet med Norrbottens första länsmuseum. I Luleå var Lisbeth stationär museilektor i 16 år innan hon sökte sig söderut till Medelpad. I Timrå kommun har hon främst gjort sig känd för att ha gjutit liv i hembygdsföreningsverksamheten och för att ha varit eldsjäl bakom bevarandet av kulturminnen som Lögdö bruk. Förutom kulturmiljövård är hennes stora intresse etnologi, det vill säg folklivsforskning.

Lisbeth Cardell-Åström, antikvarie:

– I Timrå finns många kulturminnen att bevara

– Jag har upplevt timråbon som en ganska speciell sorts människa. Enveten . . . De lever lite under parollen, "ingen ska komma och försöka bestämma över mig", säger Lisbeth Cardell Åström, som under nio år upplevt jobbet som antikvarie i Timrå som en oerhört stimulerande utmaning.

Lisbeth har studerat en hel del av Sundsvalls och Timrås historia. Fascinerande utveckling menar hon.

– Ja, exempelvis det faktum att Timrå, till skillnad från alla de andra småkommunerna som funnits i distriktet, konsekvent vägrat uppgå i Sundsvalls kommun.

□ Kulturmiljövård

– Även i själva Timrå kommun har de olika områdena sin egenart. Tynderö, Hässjö, Ljustorp och själva Timrå. En egenart som varje bygd ska behålla, anser jag.

Lisbeth har studerat etnologi, därav intresset för människor menar hon, men hennes egentliga arbetsuppgifter är kulturmiljövård. En uppgift som många timråbor är överens om att hon lyckats förträffligt med. När Lisbeth började sin första inventering var begreppet nästan okänt i kommunen. Den största och första riktigt stora utmaningen blev Lögdö bruk.

– Det var runt 1986-87 som SCA var ute efter att sälja alla de fem byggnaderna från 1685. Vid samma tidpunkt var ett mindre antal timråflickor intresserade av att få en lokal till sin textilverksamhet. Eftersom Lögdö bruk hade riksintresse började vi omedelbart arbeta för att bevara det.

– Förhandlingar mellan SCA och Timrå kommun började, om att kommunen skulle få köpa bruket för en symbolisk summa. Så blev det och SCA gick med på att bidra till att restaurera de gamla kulturbyggnaderna. Det är faktiskt ett av de roligaste som hänt mig här i Timrå, ler Lisbeth.

□ Vaknat för sent

Lisbeth menar vidare att Timrå, liksom de flesta andra kommuner i landet, vaknat till på tok för sent när det gäller bevarandet av kulturen.

– Egentligen var det först i slutet av –70–talet man insåg att kulturen var en ren miljöfråga.

Mycket hann också rivas eller förfalla innan man insåg värdet av kulturmiljöerna i Timrå kommun.

– Särskilt beklagar jag att det gamla kokeriet på Fagervik försvunnit. Det var också långt innan jag kom hit. Jag vet också att många timråbor talar längtansfullt om ett gammalt hus som tidigare låg i slutet, söderut på Köpmangatan.

Lisbeth kan däremot triumfera över mycket kultur som fått leva kvar, delvis på grund av enskilda insatser.

□ Herrgårdar

– Orsilgården är ett sådant exempel. Det är så skönt att slippa se den vackra herrgården ligga öde i förfall. Meningen var från början att kommun skulle gå in för att köpa den, men privata intressen hann före och då gällde det att stötta dessa istället.

– Skönt är det också att se att Wifstavarvs herrgård blomstrar igen.

I Timrå kommun, understryker Lisbeth, finns en positiv grundinställning till kulturens bevarande. Svårigheterna ligger istället på riksplanet.

– Kulturen är helt beroende av beredskapsmedel idag. Det känns fel. Som om att vi går och väntar på att byggjobbare ska bli arbetslösa. Det skulle finnas avsatta, statliga medel som bara hade med själva kulturmiljövården att göra istället.

□ Fiskarmuseet

Tre kulturminnen i Timrå kommun står för närvarande på väntelistan.

– Hamregården i Ljustorp, en liten bondgård från 1800-talet, Kyrkskolan i Tynderö från 1860-talet och så fiskarmuseet på Åstön står nu på min önskelista.

I Timrå har man bildat en arbetsgrupp som hela tiden håller kulturmiljöfrågor uppdaterade. Förutom Lisbeth själv ingår representanter från kulturnämnden, byggnadsnämnden, fritidsnämnden och skolstyrelsen.

– Inte minst sistnämnda är viktigt. Jag tycker vi ska få in så mycket som möjligt av historia från den egna hembygden i undervisningen.

□ Turism

Lisbeth belyser också kulturvården från ett annat perspektiv.

– Det är en del i turistnäringen. Vi måste bevara det som är något att visa upp för hitresta från när och fjärran. Jag och en kollega har också jobbat fram en timråbroschyr, som visar vilka kulturminnen vi har här i kommunen, men det är mycket kvar att göra, säger Lisbeth drömmande och tillstår:

– Tyvärr går mesta av min tid åt till pappersarbete. Bygglov och sådant. Jag har ett nära samarbete med stadsarkitekten, som jag finner stimulerande. Men jag har så mycket jag skulle vilja göra. Särskilt att i framtiden få tid att dokumentera Timrås historia och nutid.

□ Egypten och Grekland

Vad får då en människa att börja intressera sig för kulturmiljövård ? Var du duktig i historia ?

– Nej, det tror jag inte har någon betydelse för min målsättning. Jag började läsa konsthistoria på universitetet och intresserade mig särskilt för Egypten och Grekland. Det fick mig intresserad av arkeologi. Sedan halkade jag in på etnologin, som fortsatt att intressera mig. Att ha båda dessa i ryggen är nästan en garanti för att bli intresserad av kulturmiljö. Arkeologin är jordens vittnesbörd och etnologin det levande livet.

Efter att i många år verkat för att bevara vårt historiska arv av byggnader och miljö har Lisbeth Cardell-Åström fått en särskilt bestämd uppfattning:

– Kulturmiljövården ska smälta in i det aktuella skeendet och inte bara konservera . . .

Text och foto: HÅKAN EDSTRAND

– Jag jobbar mycket med kartor. Det gäller att ringa in den kulturmiljövård som ska prioriteras.

4:21

□ *Tage Allegård har utsetts till Årets Timråbo, bl a för sina många tjänster för hembygdsföreningen och den lokala historieforskningen. Som inflyttad till Hässjö och Söråker känner han sig dock fortfarande efter drygt 40 år som något av en utböling.*

ST 28-11-90

Årets Timråbo – en hembygdsfrälst 85-åring

Timrå (ST)

Det är en rakryggad och värdig nestor som utsetts till Årets Timråbo 1990. Tage Allegård, 85-årig f d rektor i Söråker, får utmärkelsen för sina insatser för hembygdsrörelsen och förmågan att engagera andra i Hässjöbygdens historia.

Själv känner han sig lite rotlös och hävdar att hembygden för honom är ett något diffust begrepp.

– Jag är ju egentligen utböling, inte infödd söråkersbo. Därför har jag inte velat ta någon mer framskjuten befattning inom t ex hembygdsföreningens styrelse, även om jag var med att bilda föreningen för en del år sedan.

Tage Allegård är född i Rödöns församling, Jämtland. Där växte han upp men lämnade bygden när han var 18 år.

□ Lärare i Haverö

Som lärare arbetade han i Haverö, där han var med om att starta dess hembygdsförening. Han var också aktiv som scoutledare och avancerade till distriktschef.

Den 1 juli 1949 kom han som distriktsöverlärare till Hässjö och fick titeln rektor när kommunsammanslagningen kom på 50-talet.

Som skolledare i Hässjö var han något av en föregångare, genom att vara med och kombinera en skola och bygdegårdslokal. Det är samma tankegångar som i dag väckts till nytt liv med planerna på ett lågstadium i Tynderö bygdegård.

Som vital pensionär var han med och startade studiecirklar i lokalhistorisk forskning 1974, vilket resulterade i bokverket "Bygd i förvandling" i tre band som gav en nettobehållning på 100 000 kr och som skänktes till Lions cancerfond vid Umeå universitet.

TORBJÖRN ELVERHEIM

1990

Nyårsafton vid Skeppshamns kapell

Ett riktigt önskeväder mötte de ca 150 besökarna i Skeppshamns kapell på nyårsaftonen. Marschaller och övrig illumination av kapellet förstärktes av fullmånens sken. Inne i kapellet fanns 100-talet levande ljus förutom gulgransbelysningen.

Hamnfogden Magnus Medin hälsade alla varmt välkomna, innan den nye ringaren Kent Sundberg lät den gamla skeppsklockan ljuda.

Inledningsvis sjöng man unisont den första versen av "Fädernas kyrka". Barn från Tynderö sjöng under kantor Seth Hägglöfs ledning bland annat som postludion "Det betyder mer än du tror" av Göte Strandsjö. På grund av att Heidi Jonsson blivit sjuk, fick både barnen och spelmännen tjänstgöra i dubbelt motto. Manfred Källman med sin fiol och Arne Ahlman med sin nyckelharpa spelade en gånglåt och brudmarscher både från Klövsjö och Sättna.

Kyrkoherde emeritus Ingrid Järnefors Melander läste från Fil 2:1–11. Därefter följde predikan, där ord från texten med utgångspunkt från de tio bokstäverna i ordet Skeppshamn utgjorde stommen. I texten ingick också den kända Kristushymnen. (Namnet över alla namn är Jesus o s v). Just Filipperbrevet har i svåra tider alltid tagits fram för att ge tröst, uthållighet och glädje. Paulus själv satt ju i fängelse, när han skrev detta brev. Budskapet är entydigt: Läsaren skall i ödmjukhet följa Kristus.

Kollekten, som uppsamlades under psalmen "O store Gud", uppgick till mer än 2 000 kronor. Den går oavkortat till kapellet.

Efter gudstjänstens slut tackade hamnfogden Ingrid å kapellagets vägnar, dels för att hon velat komma till detta 10-års jubileum, dels för att hon varit initiativtagare till dessa gudstjänster på nyårsaftonen och dels för att hon under sin tid som präst i Tynderö församling haft så fina lördagsandakter vid havsvikarna under sommaren.

Den fina blombuketten var också en hälsning från sommargäster, speciellt idet s k Vedlastarhålet.

Redan vid predikan framkom hur mycket kapellet hade betytt under arbetet i Tynderö församling. Trogna besökare vid varje gudstjänsttillfälle och tillfälliga gäster vid dop och vigslar samt en stor skara åhörare vid den årliga Åstö-dagen hade gett prov på kristen gemenskap och andaktsliv.

Prästen tackade varmt och förklarade att utan det stora stöd, som församlingsborna hela tiden gett, hade inga initiativ kunnat genomföras på ett tillfredsställande sätt.

Efter den för detta tillfälliga skrivna nyårsbönen, där man bland annat bad om fred, följde "Fader vår" och "Välsignelsen". Slutpsalmen "Lova Herren sol och måne alla stjärnor som Han tänt" passade fint denna natursköna nyårskväll på Åstön.

4:22

Baktankar fick liv i bagarstuga

Tynderö (ST)

Förr bakade man tunnbröd i praktiskt taget varje gård ute i bygderna. Kunskaperna om det rätta handlaget fördes naturligt över från de äldre till de yngre kvinnorna. Men för ett par decennier sedan började förfallet, både av själva hantverket och inte minst av bakstugorna. Så kom en vändning för några år sedan.

I Tynderö tog hembygdsföreningen initiativ till en inventering av bakstugor och nu ordnar man kurser med hjälp av Vuxenskolan. Tunnbrödsbaket har fått en ny, ung, generation utövare, bl a i Tynderö. Hos Jonas och Åsa Högstedt har hembygdsföreningen rustat gårdens bakstuga och skaffat den nödvändiga grundutrustningen av fjäl, pinnar, kavlar och bord.

Sen gällde det att hitta någon överdängare på att lära ut de rätta knepen för att få degen precis lagom och kunna kavla ut den millimetertunt.

– Det är roligt att hålla en gammal tradition vid liv, tycker Ingrid Persson. Hon är en av fem som just avslutat en kurs i föreningens bakstuga.

– Det var vid diskussioner på vävstugan i gamla kyrkskolan som tanken på en bakstuga först kom upp, berättar hon.

☐ Gott om stugor

Den inventering som föreningen gjorde visade att det finns gott om bakstugor i Tynderö. Nära 30 hittade man på gårdarna. En mängd som visar att bakstugan var lika viktig som någon annan inrättning på bondgårdarna förr. Där man inte hade egen bakstuga, fanns ofta möjligheten att utnyttja någon grannes.

– Den här är byggd 1876, berättar Jonas Högstedt. Gården där vi bor var förr i världen uthyrd som sommarstuga åt familjen Knaust.

Inte så långt från gården ligger havet. Fiskare har i alla tider haft ett fäste på Tynderö. Kanske var det här ute som den berömda kombinationen tunnbröd och lax i papper föddes vid den anrika krögarsläktens sommarfester. När ST besöker tunnbrödsgänget på Tynderö är det hårt som gräddas. Ugnen är fortfarande het nog. När den blir lite svalare blir det segkakor och mjukt tunnbröd.

☐ Lös och tunn

Degen görs mycket lös och tunn, för att sedan få sin stadga i rikligt med vetemjöl vid utkavlingen. Upp på fjälen och in i ugnen, där brödet hela tiden hålls i rörelse med de tunna pinnarna för att inte brännas fast. Det är som med alla hantverk, när man lärt sig grunderna förstår man inte att det var så svårt i början.

– Det här är sista kursdagen, säger Gudrun Billman. Vår lärare har redan åkt hem, hon tyckte vi klarade oss bra på egen hand. Det är vad vi i fortsättningen får göra för att behålla den teknik vi lärt oss och förhoppningsvis också bli bättre.

☐ Inga genvägar

Det krävs en hel del vid tunnbrödsbakning. Framförallt är det ett sätt att baka som inte tillåter några genvägar. När man satt igång måste allt fullföljas. Ugnen eldas ett par dar i förväg för att få en ordentlig grundvärme i murstocken. Eftersom det är mycket arbete i form av förberedelser så tar man till ordentligt när man kommer igång. Baka tunnbröd är ett heldagsjobb.

TORBJÖRN ELVERHEIM

☐ *Jonas Högstedt har upplåtit sin bagarstuga till hembygdsföreningen och hjälper bl a till med eldningen när det är dags att baka. Sonen Kalle ställer gärna upp han också.*

☐ *Kalle Högstedt, två och ett halvt år, har fått en tidig inskolning i tunnbrödsbakningens konst genom de kurser som hållits på gården. Här bär han in ved.*

SUNDSVALLS TIDNING

Måndagen den 13 november 1989

☐ *– Degen ska vara så tunn så den nästan rinner, försäkrar Gudrun Billman.*

☐ *Den tunna degen kräver rikligt med mjöl på bakbordet vid utkavlingen.*

Färskt bröd på gammalt vis

1989 i Folmö

☐ *I fortsättningen blir det hemkört tunnbröd till Tynderös berömda surströmming för Gudrun Billman, Ingrid Persson, Lisbeth Åström och Vappu Pettersson.*

Det ryker i skorstenen på den gamla bagarstugan. Det doftar vedeld och nygräddat bröd.

Bakom mjöldammet syns en ny generation tunnbrödsbakare.

Förr hade varje gård med självaktning en bagarstuga. Stugor som stått oanvända i decennier.

Men i Tynderö har kvinnorna på nytt tagit fram brödspaden och stor-kaveln. Där ordnas kurser i konsten att kavla tunt och gräddas på häll.

Vid gräddningen måste brödet hela tiden hållas i rörelse för att inte brännas eller bli ojämnt gräddat.

4:73

23 november 1989

TIMRÅ SPECIAL

1989

MOTORTJUVAR I SÖRÅKER

– de stal motorer värda över 80 000 kr

Ledsen i dag: Tony Selander, ägare till motorfirman US Motors i Skäggsta, Söråker. När han kom till firman i går morse, var en lagerport uppbruten och tre dyrbara amerikanska V 8-motorer stulna.

– Motorerna är värda minst 80 000 kronor. Tjuvarna tog det bästa, suckar Tony, som inte vet om stöldförsäkringen täcker hela förlusten.

Motorerna stod på pallar i firmans lager, nyligen helrenoverade och färdiga för försäljning.

– De väger ett par hundra kilo styck. Tjuvarna måste ha haft en mindre lastbil med sig, tror Tony Selander.

Välkänd

Tony drog i gång US Motors för tre år sedan. Firman är välkänd bland landets USA-bilälskare. Förutom "vanliga" motorrenoveringar utför söråkersfirman även trimningar av tävlingsmotorer. Omsättningen har klättrat till ett par miljoner kronor per år.

Hoppas på tips

– Senast vi hade tjuvbesök, i somras, stals däck och kromfälgar för åtskilliga tusen. Den gången åkte tjuvarna fast, säger Tony, och hoppas precis som polisen att tips från allmänheten ska hjälpa till att lösa inbrottet.

Följande motorer stals:

- En Chevrolet 454. En s k Big Block-motor på runt 450 hästkrafter, åtråvärd i V 8-kretsar.
- En Chrysler V 8, Big Block.
- En Ford V 8, Small Block.

Tog de finaste

– Vi har 30 motorer i lager. Tjuvarna kunde välja och vraka. De tog de finaste "åttorna". Man kan inte utesluta att de först kom hit och spelade kunder och bestämde sig för vilka de skulle komma tillbaka och stjäla, säger Tony Selander.

Christer Nygren

• *– Tjuvarna tog det bästa, suckar Tony Selander, ägare till US Motors i Skäggsta, Söråker, som vid ett inbrott natten mot i går blev av med tre nyrenoverade V 8-motorer värda 80.000 kronor.* Foto: Ralf Bergman

4:74

Gunnel Pettersson, 66-årig f d lanthandlare i Tynderö blev "Årets Timråbo -88". Hon har ett finger med i det mesta som rör sig i Tynderö. En ögonsten i hennes mångfacetterade ideella insats är bygdegården, en skapelse som hon skött det mesta av sedan tillkomsten 1962.

Gunnel "Årets Timråbo -88"

"Årets Timråbo" 1988 är utsedd. Det blev Gunnel Pettersson i Tynderö som får utmärkelsen. Juryn var helt enhällig i sitt val och konstaterar i motiveringen att Gunnel Pettersson gjort för bygden värdefulla insatser i bevarande av hantverk och traditioner samt uppoffrande insatser i olika föreningar.

Den sammanfattningen av den gärning den 66-åriga eldsjälen Gunnel Pettersson gjort för Tynderö är sannerligen ingen överdrift.

Gunnel Pettersson är infödd Tynderöbo, hon hette Wiklander som flicka och växte upp i en familj med stort idrottsintresse. Själv blev hon också aktiv och var duktig orienterare med deltagande i tre SM-tävlingar. Distriktsmästare för Medelpad blev hon två gånger.

Hembygden och människorna i Tynderö har alltid omhuldats av "årets Timråbo".

Det var därför självklart för henne att vara med om bildandet av Tynderö Hembygdsförening. Det skedde för 15 år sedan och hon är fortfarande med i styrelsen, nu som sekreterare.

Gunnel är en välkänd profil också för sommarboende i Tynderö. Från 1948 till 1981 var hon nämligen lanthandlare, alltid med samma vilja att vara människorna i trakten till nytta.

□ Gammalt nyskapande

Denna Tynderös alldeles speciella "klockarmor" arbetar aktivt för bevarande av gamla traditioner och hantverk. På traditionens trygga grund nyskapar hon också och medverkade i framtagningen av mönstret till en löpare som fått namnet "Tynderösundet" där färgerna symboliserar naturens skiftningar vid sundet. Hon leder också vävstugan i hembygdsgården där gamla mönster från Tynderö vävs, bl a "Tynderödräll".

Hon har också genomfört många intervjuer med äldre sockenbor och noterat betydelsefulla händelser. Detta material skall nu delvis utgöra underlag för en nystartad studiecirkel om Kyrkskolans historia.

□ Ögonstenen

En av Gunnel Petterssons ögonstenar är Tynderö Bygdegård. För denna bygdens samlingslokal har hon jobbat ideellt sedan 1962 och hon har hela tiden ansvarat för bygdegårdens skötsel.

– Släckt lyset och skött uthyrningsliggaren, säger hon själv med den anspråkslöshet som är så typisk för hennes person.

I Röda korset har hon också varit aktiv medlem sedan 1940-talet. Just i dessa belöningsdagar jobbar hon för fullt med organiserandet av årets julmässa för Röda korset.

Hon är givetvis också medlem i Åstö museinämnd och jobbar också med samma hängivenhet som i alla andra sammanhang för fiskarmuseet på Åstön.

När Tynderöborna på torsdagkväll samlas för att applådera "Årets Timrå-bo" blir det också spelmansmusik och tårtkalas för den bygdens dotter som har så många fingrar med i allt som händer i fiskarsocknen. Alf Söderlund, kulturnämndens ordförande i Timrå, svarar för utdelningen av tennfatet med kommunvapen och de fyra sockensigillen samt får agera kranskulla när Gunnel skall behängas med ett halssmycke med Tynderös sockensigill ingraverat.

G-f

13/11 **Kyrkligt** 1986

Tynderö församling blev på torsdgaskvällen inbjuden till ett traditionsrikt arrangemang i Församlingshyddan. Det var familjen Persson som för 54:e året ordnade en församlingsafton till förmån för Svenska Kyrkan i Utlandet (SKUT).

Kvällens gäst, Lennart Thylander, var följdriktigt en person som lagt ned mycket arbete inom SKUT såväl praktiskt som organisatoriskt. Men någon med ett så långvarigt engagemang som Tut och Gustav Persson har haft, hade han aldrig tidigare stött på. Inledningsvis berättade Lennart Thylander om sina uppdrag för SKUT.

Efter det välsmakande kaffet med dopp visade Thylander en bildserie från sin tid på Mallorca.

I sin hemförsmaling har denne levnadsglade och handlingskraftige person många projekt igång. Bl a har han startat en insamling som ska finansiera iordningsställandet av den åttkantiga lada som Stiftsgården i Gålsjö fått som gåva. En halv miljon räknar han med att kunna insamla för att genomföra en ombyggnad från lada till kapell.

Kvällen avslutades med psalmsång och bön som leddes av Conny Langemar.

□ Den här kvintetten fick förtjänsttecken för fint arbete i Tynderö Röda kors, fr v Dagny Thunfors, Carin Andersson, Ellen Öberg, Gunnel Pettersson och Märta Holmgren. Flygelkvinnorna är systrar.

Vid 50årsjubiléet 23 jan. 1990

4,25

1990

STRÖGET

RK-jubileum i Tynderö:

Vid 50 år blev Hyddan oss trång

Vid femton års ålder blev stugan mig trång, skrev Geijer i "Vikingen".

Vid 50 års ålder blev Hyddan oss trång, tyckte Röda kors-folket i Tynderö och flyttade jubiléet till Bygdegården exakt på dagen 50 år efter bildandet.

90-talet är inte bara det nya decenniet utan också antalet jubileumsdeltagare. Vi skulle ha sprängt både dörrar och grindar i Hyddan.

☐ Ett fint förspel hemma hos Elsa!

Till jubiléet ämnade sig distriktets ordförande Wille Wennberg, Sollefteå och distriktssekreterare Inga-Lisa Sundqvist, Härnösand, men Flanör vet ju alltid var haren har sin gång och sökte sig till ett fint förspel. 88-åriga Elsa Rohlin, nu på Timrågården, skulle hyllas med förtjänsttecken av distriktet. Förre T3-officeren Wille W. tackade Elsa för lång och trogen tjänst och överlämnade förtjänsttecknet och Inga-Lisa ackompanjerade med rödvita blommor. Men dessförinnan hade Elsa och Flanör haft en skön pratstund.

– Vilken gemenskap och vad roligt vi hade på arbetsaftnarna, betygade Elsa och mindes de hästtäcken som stickats för finska vinterkrigets räkning, men som gick till botten med den förlista transportbåten.

Nu kör Rohlin med rollator och trivs på Timrågården, där den av henne prisade personalen hade dukat för kaffefest. Man tackar.

SV-foto
Curt Eriksson

☐ Röda korsets höga visa . . .

Lite inom skål och vägg berättade Wille Wennberg för Flanör att arbetet i Röda korset varit det mest meningsfulla i hans liv. Som officer, överstelöjtnant, besökte han Korea, Vietnam och andra krigsskådeplatser, fick möta kontrasterna, nöden och glädjen och valde att enrollera sig i Röda korset, där han kom med i Centralstyrelsen 1981 och nu är distriktsordförande, rätt man på rätt plats utan tvivel.

– Belöning för jobbet kan man få på det underbara sättet att en afrikansk pojke ger mig handen när han ser RK-märket på min uniform. Pojken vet varifrån hjälpen och godheten kommer.

☐ Det här blir på Karins tid

– Det var på Astrids tid. Visst gick den meningen som något av röd tråd kring borden i Bygdegården, men jag är helt förvissad om att man vid hundraårsjubiléet myntar "Det var på Karins tid".

Eldsjälen Karin Sjögren brinner av iver att föra RK-verket vidare i Tynderö. Hon är en driven och drivande ordförande för sitt kompani. Efter 45 års bortovaro har hon kommit hem till byn igen.

Hennes historik var kort och koncis. Vem minns inte julmässorna med halm-alstren, besöken på Strandbo och sjukvårdsjobbet. Själv får Flanör halsbränna bara jag tänker på den beramade Indienaftonen med alla kryddor.

Eva-Britt och Manfred Källman öppnade på fiol med "Gånglåt från Indal". Då kände sig Alfred Nordström hemma.

Gäster från grannkretsarna fick ett varmt välkomnande innan Seth Hägglöf dirigerade den välsjungande Tynderökören i två nummer.

Rostbiff och potatissallad var menyn. Som vanligt såg min personliga Tynderömamma Ingegärd Finnborgh att mina fat fylldes när jag själv kutade runt till Ruth och Gustav Persson, Gunnel och Bengt Alm, Eva och Bengt Åström, Ellen och Bertil Oberg, Nordlöfsfolket och många fler.

☐ Siffror som talar ett klart språk

I sitt högtidstal gav Wille Wenberg ett tvärsnitt av RK-arbetet, både det globala och lokala. Röda korset har 250 miljoner medlemmar i 140 länder, en halv miljon svenskar, 13 000 i Västernorrland och 135 i lilla Tynderö, som fått 20 nya på kort tid.

– Åsiktsbrytningar kan uppstå i flyktingfrågor, men folk litar på oss mer än på någon annan. I Röda korset är ingen för ung och ingen för gammal för att göra en insats. Det blev en stående hyllning för alla som verkat inom Röda korset. Som avslutning citerade distriktsordföranden Stig Dagermans dikt med slutorden "en hungrande människa mindre betyder en broder mer".

Så blev det förtjänsttecken och förtjänstmärken som tack till många. De som fick tecknen finns på bild här bredvid.

Förtjänsttecken gick till Ruth Pettersson, Anna Svedin, Anna Skoglund, Elin Höglund, Lars-Erik Persson, Torsten Nordlöf, Inga-Lill Vesterlund, Märta Andersson, Gudrun Billman, Ingrid Pettersson, Hjördis Karlsson, Gustav Persson, Elisabeth Åström, Jan Rohlin, Gunnel Alm, Margit Wiklander, Ingegärd Finnborgh, Astrid Källman, Alfred Nordström, Gertrud Lundgren, Karin Lingensjö och Tyra Strandqvist.

☐ "Lillasyster" uppvaktades!

De nio veteranerna Märta Holmgren, Ruth Persson, Hanna Lindholm, Gunnel Pettersson, Ruth Pettersson, Dagny och Greta Thunfors, Hulda Wikfors och Ellen Öberg fick var sin ros.

Så plats på scen för grannföreningarna. Anette Hägglund talade spirituellt från Hässjö när hon uppvaktade "lillasyster" i Tynderö. Det blev påspädning med flera träd till den dunge distriktet donerade. Eva-Stina Eriksson uppvaktade från Timrå. Gunnar Kvist förde församlingens talan och Gunnar Gustafsson gratulerade från sjukvårdsgruppen i Hässjö.

Så tackade Wille Wennberg på gästernas vägnar och anförde att Röda korset ger ljus, värme och mat, tre ingredienser även på den här jubileumsfesten.

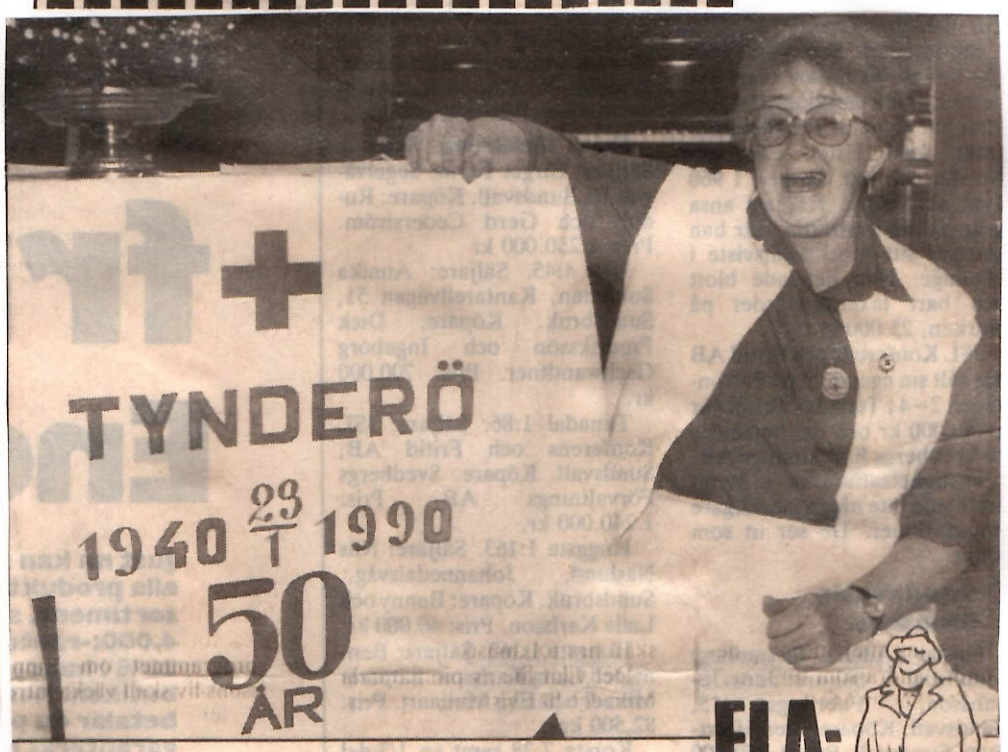

☐ *På dagen 50 år sedan starten jubilerar vi, visar Tynderö-ordförande Karin Sjögren, givetvis klädd i rödvitt.*

FLA-NÖR

☐ *Det var en trivsam stund på Timrågården, där 88-åriga Elsa Rohlin uppvaktades med både blommor och förtjänsttecken av distriktssekreterare Inga-Lisa Sundqvist och distriktsordförande Wille Wennberg.*

4:76

1990

Anita – en av de lyckliga

□ *Att sköta blommorna på kyrkogården är ett perfekt sommarjobb tycker Anita Östberg som till hösten börjar på journalisthögskolan.*

I höst startar den nya journalisthögskoleutbildningen i Sundsvall och konkurrensen om platserna har varit stenhård.

Anita Östberg, 34, från Tynderö är en av de 30 lyckliga som vunnit kampen bland 1 558 sökande.

ST träffade henne mitt bland sommarblommorna på Tynderös kyrkogård där hon sköter gravarna och därifrån är vägen till stenstan och höstrusket är långt.

Anita Östberg har ännu inte riktigt hämtat sig efter morgonens glädjebesked. Hon har läst i tidningen att hon blev antagen, men...

– Jag har inte fått något brev ännu. Varifrån får ni era uppgifter? Är det helt säkert?

Det är tecken på att Anita är kritisk och granskade. Två hedersord för en god journalist. Anita sökte i första hand till journalisthögskolan, i andra hand till informationslinjen. Även miljöutbildning har hägrat i tankarna, men då hade hon behövt åka till Umeå. Det är i praktiken omöjligt. Anita har nämligen man och tre barn.

För att kunna söka till journalisthögskolan har Anita i vinter läst historia, samhällskunskap, engelska och svenska. Tidigare har hon arbetat som trädgårdsmästare. Det arbetet måste hon lämna eftersom hon blivit allergisk.

30 elever på nya journalistutbildningen i Sundvall

SUNDSVALLS TIDNING

Torsdagen den 12 juli 1990

□ Inriktat mig

– Jag har inriktat mig på den här utbildningen. Att bli journalist, det har jag drömt om sedan jag var barn, säger Anita och ler med hela ansiktet.

Anita härstammar från Östersund. De senaste åtta åren har hon bott i Tynderö. Tynderö är ett litet samhälle med egen kyrka, mataffär och 632 bofasta innevånare. På sommaren blommar trakten upp och invånaratalet fyrfaldigas.

– När vi flyttade hit, var det vinter och kallt. Snödrivor överallt. I det lilla huset, där vi skulle bo var det iskallt. De hade glömt att sätta på värmen.

– Fattas trivsel och miljö, flytta då till Tynderö, stod det på kylskåpet. När jag såg det, sjönk jag bara ihop. I knäet hade jag min lilla tre veckor gamla flicka som jag måste tvätta ren. Det kändes inte roligt.

– Nu är det annorlunda. Jag tycker att jag har hamnat rätt. Det här är ett ljuvligt ställe att bo i. Om jag hade fått bo så här hela livet, hade jag mått mycket bättre.

Anita bor i en stor villa tillsammans med sin man och de tre barnen. Anitas man jobbar som kyrkvaktmästare och den stora villa ägs av kyrkan.

Sara är åtta år och har redan gått i skolan ett år. I höst börjar Camilla och Josefine i skolan. Men att mamma också skulle sätta sig på skolbänken, hade barnen inte räknat med.

– Barnen är måttligt entusiastiska. De vill nog att jag ä hemma.

Anita har varit hemma många år och tagit hand om barnen. Nu, när barnen vuxit upp, har hon kunnat ägna sig åt politiken. Anita är med i fullmäktige och skolstyrelsen i Timrå kommun och representerar centerpartiet. Dessutom är hon med i miljödelegationen och har engagerat sig i de lokala miljöfrågorna. Och när Anita får tidningen i handen på morgonen, är det ledaren hon läser först.

– Man ser att det finns mycket saker som man skulle behova andra på. Som journalist skulle jag gärna arbeta med miljöfrågor och med politik.

Hurdan är en bra journalist?

– En bra journalist kan sitt ämne. Jag tycker att det är förfärligt många som inte vet vad de skriver om.

Har du någon förebild?

– Ja, tjejen som rapporterar från Moskva. Vad heter hon? Och Herrman Lindqvist är en pärla.

Guillou?

– Jag har läst alla hans böcker och han har sina poänger. Han fyller en plats i svensk massmedia. Men egentligen har jag inga förebilder. Det ger inte så mycket.

Vad förväntar du dig av utbildningen?

– Uppläggningen verkar bra. Synd bara att det är så stark inriktning på tidningsverksamhet. Jag vill lära mig litet av varje, radio, TV och fotografering.

Att få vara med i den första kullen journalistelever tycker Anita är väldigt spännande. Men skolan har haft rekryteringsproblem och det oroar Anita.

– Det är viktigt att skolan inte får en dålig stämpel på sig från början som man får dras med. Det var en klar miss, att lektorstjänsten inte blev tillsatt.

Är du rädd för någonting?

– Jo, ekonomin. Vaddå? Är det något annat man ska vara rädd för, frågar Anita och ser oförstående ut.

EEVA NIEMELÄ

Anita går vägen från trädgårdsmästare via hemmafru till journalist. Vi ville veta vad hon förväntar sig av den nya utbildningen.

□ *En förväntansfull familj. Döttrarna Camilla och Josefine börjar i första klassen i grundskolan medan mamma börjar på journalisthögskolan. Sara Östberg är veteran i dessa sammanhang. Hon börjar i andra klassen.*

Foto: EVA SVENSSO

4:77

Tynderös laxfiskare har det i blodet

1990

□ *Nu nalkas livets slut för storlaxen. Snabbt drämmer Börje Nordström till med träklubban, medan Stig-Olof Boman fortsätter att tömma laxfällan.*

SUNDSVALLS TIDNING Måndagen den 16 juli 1990

Bra år för laxfisket

FOTO JAN OLBY

Från början av juni till slutet av augusti, går Stig-Olof Bomans och Börje Nordströms båt ut från hamnen i Tynderö. Samma tid varje dag, sju dagar i veckan. Ut för att tömma laxfällorna utanför Åstön.

– Ett bra år för laxfisket, menar fiskekompisarna som inte fångat så mycket lax sedan början av 80-talet. Då gick laxen till i stora mängder.

Och efter några intensiva arbetstimmar återvänder båten till Tynderö igen. Med däcket fyllt av stora glänsande laxar.

□ *Stig-Olof Boman betraktar nöjd dagens fångst.*

– SE SIDAN 7 –

– Varför man blir fiskare? Tja, svårt att svara på. Det är nog för att man är lite tokig. Det finns liksom i blodet, säger Stig-Olof Boman i Rigsta, Söråker.

Åkeriägare står det i telefonkatalogen. Men det var drygt femton år sedan. Nu är det fiske på heltid som gäller, tillsammans med kompisen Börje Nordström. Också han från Söråker.

Den öppna båten går långsamt ut mot havet. Stig-Olof Boman har tagit plats ute på däck. Vi från ST fyller det trånga utrymmet i hytten. Det är bra väder idag, blåser bara fem sekundmeter, säger Börje Nordström som idag kör båten utefter kusten längs Åstön.

– Igår skulle du varit med. Fast då hade du nog fått hålla i dig. Vågorna gick höga som hus. Men vi fick bra med fisk. Faktiskt drygt sjuttio laxar, rekordet för den här säsongen. Däcket var alldeles fyllt av lax.

Men då var det andra vindar. Då blåste det från syd, från havet. Då fylls skötarna med fisk. I dag har vinden vänt och från nordväst.

– Inte bra, idag blir det lite lax. Fast vi får se, vi kan ju ha tur, menar Stig-Olof Boman.

□ Varje dag

Samma tid varenda dag, sju dagar i veckan, styr båten ut från land. Från början av juni tills slutet av augusti pågår laxfisket. Som i år varit ovanligt bra. Turligt nog, eftersom laxfisket för närvarande är ryggraden i ekonomin.

– Så här mycket lax har vi inte fått i fällorna, sedan början av 80-talet. Mycket beror det nog på, att det den här säsongen finns lite lax i Östersjön. Kanske också regleringen av den "vita zonen" mellan Sverige och Sovjet gjort sitt till. Numera är det endast dessa två nationer som får fiska där.

Båten fortsätter ut mot havet. Börje ökar farten och vågorna slår emot oss. Stig-Olof håller sig fast i relingen. Vågorna slår in i båten som nästan studsar ut mot laxfällorna. Snart är vi vid den första fällan. En så kallad kombifälla där fisken går in levande. Den fastnar inte i näten.

□ Magert

– Idag är det magert, ropar Stig-Olof och drar upp näten. Bara en liten lax och en bäcköring blev hela skörden.

Vi fortsätter längst ut mot den yttersta spetsen av Åstön. Där väntar nästa laxfälla. Stig-Olof och Börje svär åt en fritidsbåt som kör på fel sida om markeringen.

– Varje år är det samma sak. Flera nät blir förstörda av fritidsbåtar som kör rakt in i dem. Det är märkligt att de inte ser markeringarna.

Fritidsbåtarna och tjuvfiskarna kan vara problematiska, menar fiskekompisarna. Ibland när de kommer ut för att vittja näten, är de redan tömda. Och när det kunde blivit en god fångst blir det egentligen förlust.

□ Sälarna

– Ett annat problem är sälarna. Fast i år verkar vi ha klarat oss på Tynderö, skojar Stig-Olof. Sälarna tycks hålla till efter Njurundakusten istället.

Men helt utan säl verkar området inte vara. Under vårkanten räknades cirka 250 kutar in vid en inventering som gjordes av länsstyrelsen. Troligtvis låg de på någon kobbe och födde sina ungar.

Ibland kan sälarna vara närgångna och nyfikna. Stig-Olof berättar om en säl som gjort dem sällskap en hel dag. Det var på trettondagsafton då torknäten skulle läggas i. Sedan dess har de varken sett eller haft problem med närgångna sälar.

□ Fem fällor

Snart har dryga två timmar passerat. Fem fällor har tömts av fiskarkompisarna. Skörden växer i botten av båten. Nu ligger ett trettiotal blänkande laxar och väntar på att levereras färsk till sommargäster och andra. En del riktigt stora bitar på 12-13 kilo.

Och mycket riktigt. Fastän vi är tidiga, står folk på kajen och väntar. Ibland är det så tjockt av folk att vi nästan inte får plats själva, berättar Stig-Olof.

Medan Börje sköljer av fiskblodet från däcket, står Stig-Olof och rensar fisken. Nu börjar köpslåendet. Den som inte beställt får snällt vänta och se om det blir någon lax över.

Ännu en arbetsdag har passerat. Börje och Stig-Olof har gjort det som de gjort sedan barnsben. Fiskat lax utanför Tynderö. Samtidigt far nöjda kunder iväg med bagaget fyllt av färsk lax, till ett kilopris långt under falukorvens.

FRANZISKA EGGER-NILSSON

4:78

Dagis och skola planeras i Tynderö

ST 22/2-90

Bygdegården i centrum

Tynderö (ST)

– För en skolchef som ägnat större delen av sitt liv åt att lägga ned skolor vore det här en dröm att stilla bedja om, konstaterade Timrås skolchef Staffan Göransson när han och andra förvaltningschefer besökte Tynderö Bygdegårdsförening på onsdagen. Bygdegården är på väg att bli något av ett centrumhus för bygden och i önskemålen finns bl a att man startar en lågstadieskola där.

Som en följd av kampanjen "Hela Sverige ska leva" tog Bygdegårdsföreningen med Nisse Högstedt i spetsen tag i de möjligheter som en utveckling av bygdegården skulle vara för Tynderö.

Det handlar om en om- och tillbyggnad av gården, med förhoppningen om att en dagisavdelning och en liten fritidsgård kan rymmas i lokalerna. I det perspektivet skulle även en lågstadieskola med de tre första årgångarna i samma klassrum välkomnas av tynderöborna.

□ Tillstyrkte

Med reservation för tänkbara hinder på vägen tillstyrkte skolchefen alltså idén.

– Men det förutsätter att Söråkers skola kan avlastas en klass, ansåg han.

En förändrad organisation inom skolan, där klasslärarna följer eleverna ända upp till årskurs sju, kan bli aktuell på 90-talet.

– Det skulle också försvåra en skoletablering i Tynderö eftersom begreppet lågstadium försvinner, ansåg Staffan Göransson.

□ Dagis

Närmare i tiden ligger etableringen av en dagisavdelning till Tynderö Bygdegård. Kommunen har beslutat om nio nya avdelningar till hösten och på socialkontoret skisserar man på att förlägga en till Tynderö.

– Det finns 71 barn i åldrarna sju år och yngre inom församlingen, kosntaterade Owe Johansson, kommunpolitiker med plats i bygdegårdens styrelse.

Tanken är att utbyggnaden av gården görs i föreningens regi, med kommunal borgen på lånade pengar, och att kommunens förvaltning får möjlighet att hyra in sig för olika verksamheter.

Vid sidan om socialnämnden och skolstyrelsen har kulturnämnden behov av nya lokaler för det bibliotek som redan finns i byggnaden.

□ Flexibilitet

Sune Lindén från fritidskontoret underströk vikten av att gården får en flexibelt och levande lokalutnyttjande, så att många verksamheter kan samsas om utrymmena.

– Blir bygdegården den centralpunkt föreningen eftersträvar så bör också den yttre miljön förbättras, sa Sune Lindén.

– Det bör finnas en stimulerande lekmiljö i anslutning till gården. I flera år har vi också försökt skapa en tennisbana och en minigolfbana intill gården. Men det är investeringar som man inte kan räkna med att kommunen ska göra, utan de får andra intressenter finansiera, med tanke på dagens ekonomiska läge i Timrå kommun.

□ Ritas i vår

Arkitekt Jan Johansson som har anknytning till bygden ska rita ihop önskemålen under våren. De fortsatta diskussionerna med kommunens nämnder, med föreningslivet och andra som har intresse av bygdegården, får visa om Nisse Högstedts dröm om ett "samordningens hus" intill vägdskälet vid affären i Stångrid blir verklighet.

TORBJÖRN ELVERHEIM

□ *Många av Timrå kommuns ledande tjänstemän besökte Tynderö Bygdegård på onsdagen för att diskutera möjligheterna att göra gården till en samlande lokal för social service, barnomsorg, bibliotek och skola.*

LAND nr 47 den 23 november 1990

Foto: Thord Eriksson

I Tynderö, Timrå kommun, blir bygdegården ett centrum för hela bygden när den är klar om nio månader. Under ett tak ska bibliotek, samlingssal, dagis, skola och restaurang rymmas. Tynderö skulle suttit i statsbidragskön i ytterligare fyra år, men kommunens dagisbehov var akut så Tynderö fick dispens.

Tynderö:

ST 18/5-90

Bygdegården byggs ut

Timrå (ST)

Bygdegårdsföreningen i Tynderö föreslår en etappvis utbyggnad av bygdegården till en serviceanläggning för skola, äldreomsorg, kulturaktiviteter och annan samhällservice. Planeringen har nu resulterat i en idéskiss som blir underlag för det fortsatta arbetet. Redan nästa år räknar man med att en dagisavdelning inryms i bygdegården.

Samtidigt med dagisavdelningen vill man skapa lokaler för hemtjänstpersonalen. Vid ett sammanträde på torsdagen med företrädare från skolan, socialförvaltningen, föreningen och den anlitade arkitekten, enades man om målsättningen med om- och tillbyggnaden av gården.

I Landsbygd 90:s anda vill man skapa en anläggning där största möjliga samverkan sker mellan unga och gamla, ideella krafter och kommunal personal. Genom att använda lokalerna för olika ändamål vill man öka effektiviteten. Personal ska kunna jobba med olika saker och förvaltningarna ska gå in i varandra.

Efter önskemålen om en dagisavdelning kommer ett café/restaurang som ska ha matservering för bl a pensionärer. Som tredje etapp inrättas en lågstadieklass. För första gången på många år ökar Tynderös befolkning. Nyinflyttning av unga familjer har markant ökat antalet barn. Statistik från skolan visar att det redan nästa läsår skulle kunna finnas möjligheter att öppna skola i Tynderö om det är antalet barn som får bestämma. 13 elever i klasserna 1-3 får annars åka skolskjuts till Söråker i höst.

Längre fram på 90-talet växer elevunderlaget snabbt. Det är dessa barn som man nu i första hand vill ordna dagis för till nästa år.

Projektet, om det kan genomföras fullt ut, innebär en ombyggnad av nuvarande bygdegården och en tillbyggnad av en sutterrängdel i vinkel. Samlingssal, bibliotek, studie- och hobbylokaler inryms i bygdegården och expedition, hemtjänst, restaurang, daghem och skola i tillbyggnaden.

Innan man kommit så långt räknar bygdegårdsföreningen med att t ex dagisavdelningen kan rymmas i den befintliga byggnaden.

TORBJÖRN ELVERHEIM

Landsbygden lever

Tynderö planerar barnomsorgen med K-konsult

Timrå(ST)

Bygdegårdsföreningen i Tynderö tänker inte stå handfallna inför den positiva befolkningsutvecklingen i området. Den 15 januari inleds diskussioner med K-konsult, som ska hjälpa till att utveckla en plan för projekt barnomsorg och fritidsverksamhet.

– Om allt går som vi tänkt oss ska det bli daghem i bygdegården, säger eldsjälen bakom projektet tillika bygdeföreningens ordförande, Nils Högstedt.

– Bakgrunden till arbetet är bygdegårdsföreningarna under mottot "Hela Sverige ska leva". Vi har fått ett positivt bemötande från Timrå kommun, där ekonomikontoret lovat ställa upp som borgenärer, förklarar Högstedt.

Välkände tynderöpolitikern Owe Johansson, alternativlistan socialdemokraterna, är en av många i bygden som välkomnar initiativet med stor entusiasm. I tisdagens ST uttalade han flera efterlysningar i glesbygdspolitiken i Timrå kommun.

□ 49 familjer

– Tynderö och Ljustorp har alltid behandlats styvmoderligt i Timrå kommun. I både Ljustorp och Tynderö saknas dagis.

Tynderö har expanderat under några års tid. Bara under 1989 har 49 familjer flyttat in i området.

– Antalet barn har ökat markant. I Tynderö finns i dag 70 barn under sju år. Här finns behov av dagis, fritids och kulturverksamhet. På sikt även ett behov av lågstadium, förklarade Johansson.

I projektet ingår flera olika grenar, som ska hjälpa till att svara upp mot "befolkningsexplosionen" i Tynderö.

– Tanken är att det ska bli lokaler för fritidsverksamhet, studielokaler och även utrymmen för distriktssköterska, berättar förhoppningsfulle Nils Högstedt och redogör vidare:

– Vårt samarbete med socialkontoret har varit strålande. Vi har fått mycket fins respons, precis som från ekonomikontoret. Det finns, som jag ser det, alla förutsättningar att planerna ska kunna gå i land.

□ Upprustning av bygdegården

Projektet förutsätter en tillbyggnad och upprustning av den gamla bygdegården. Stora pengar?

– Visst, kommer det att kosta. Vad kan jag inte säga förrän vi talat med K-konsult. Projekteringspengarna står Timrå kommun för.

– I barnomsorgen kommer det att innebära ungefär 15 platser, så mycket vet jag i dag.

Underlaget finns i Tynderö och bygdegårdsföreningen tänker inte begränsa sig till nuvarande planer.

– Vi har haft mängder av idèer som vi skissat och tror på. Utvecklingen av bygden ligger inte alltför långt bort i tiden. I framtiden tror jag också det ska gå att förverkliga planerna på en förskola.

HÅKAN EDSTRAND

22-12-1989 ST.

4:79

□ *– Vi har fått fantastiskt fin respons från social- och ekonomikontoret. Den 15 januari sätter vi oss i diskussioner med K-konsult, säge Nils Högstedt, bygdeföreningens ordförande.*

Åstö-dagen ger bygden framtidshopp

□ *Nere i fiskarmuséet berättade Karin Sjögren för Marianne Rydberg, om alla de föremål som fanns i ett fiskarhem.*

□ *Några av barnen från Söråkers folkdansgille dansade in Åstödagen på backen framför kapellet.*

□ *– Åhej, ta i lite mera. I viken kämpade kapproddarna för att först ta sig runt ett boj. Senare väntade en burk surströmming för dagens segrare.*

□ *Många kom för att njuta i solskenet på årets Åstödag. Dagen som inletts med gudstjänst i det gamla skeppskapellet.*

16-7-1990

–Det är något som spirar i bygden, sa Carl Olof Svensson museinämndens vice ordförande, när han hälsade besökarna välkomna till årets Åstödag. Närmare bestämt den 23:e i ordningen.

Här bjöds besökarna på alla ingredienser som ska vara med på Åstödagen. Folkdans, kapprodd, notdragning och trekamp. Eller att bara gå runt och ta del av historien kring ett gammalt fiskarsamhälle.

Anledningen till Carl Olof Svenssons optimism, är att den fasta befolkningen på Tynderö ökar. Något som också märktes på Åstödagen. För hit återvänder många som flyttat från bygden. En del för ett kortare besök, andra för att bosätta sig för gott.

□ Träffpunkt

–Egentligen är det inget märkvärdigt vi bjuder besökarna. Det viktiga är att Åstödagen blir en träffpunkt för människor. Många som kommer hit, har inte träffats sedan de var barn.

–Förra året berättade en kvinna att hon mött tretton kusiner på Åstödagen. Det säger lite om stämningen här, säger Carl Olof Svensson.

□ Solen sken

Trots att väderlekstjänsten spått dåligt väder, sken solen över besökarna på Åstödagen. Människor bänkade sig överallt och njöt av medhavt eller inköpt fika. En del slog sig ned på de varma klipphällarna för att ha bra utsikt över kapprodden.

Andra besökte den gamla fiskestugan som inretts till museum. Där finns alla de saker bevarade som fanns i ett fiskarhem, berättar Karin Sjögren. Karin som för dagen var guide i muséet.

–Många frågar vad de olika redskapen användes till. Ibland är det så klurigt så att inte ens jag kan svara, säger Karin Sjögren.

Utanför fiskarstugan hade Birgit Sahlen-Nyman slagit sig ned med sin spinnrock och spann de vackraste garner av ull. Garner som använts till åtskilliga stickade tröjor åt barnbarnen.

FRANZISKA EGGER-NILSSON

laxfiskare

16-7-1990

□ *– Ser ni inte hur ni kör, ropar Börje Nordström till en passerande fritidsbåt. Båten lyckas missa markeringen och kör nästan rakt in i laxfällan.*

□ *Du skulle varit med i går. Svallvågorna gick höga, men vi fick bra med fisk. Bästa dagen för i år faktiskt, säger Börje Nordström som i dag kör båten.*

□ *Noga granskas varje nät. Fem laxfällor ska tömmas innan arbetsdagen är slut. Det är inte bara fisk som fastnar i näten, utan också mängder av skräp.*

4:80

1990

Ska hon knäckas av skatterna

Timråkonstnär knådar mot oviss framtid

SUNDSVALLS TIDNING Tisdagen den 10 juli 1990

Margareta Åkerberg på Lustgården.

□ Lera måste knådas omsorgsfullt för att kunna arbetas, berättar Margareta Åkerberg. Och under knådningen strömmar idéerna till.

Timrå(ST)

Att få skapa i frihet är viktigt för Margareta Åkerberg, keramiker. Sedan två år tillbaka har hon sin egen atelje och verkstad i den gamla vita släktgården i Tynderö. Margareta Åkerberg är en av få keramiker i bygden och tack vare låga omkostnader kan hon leva på sitt hantverk. Men moms- och skattebördan gör framtiden oviss.

En rosa keramikskylt visar vägen till verkstan, i ett av gårdshusen på den vackert belägna tomten. Här formar Margareta Åkerberg bruksföremål av lera – muggar, tekannor, vaser, skålar. Sommartid kommer många intresserade besökare till den lilla ateljen.

–Besöken har blivit fler och fler, keramik och hantverk blir alltmer uppmärksammat. Intresset för gamla traditioner växer, samtidigt som keramiker till de gamla modellerna fogar nya ideer och påhitt, säger Margareta Åkerberg.

□ Keramiker i tio år

Margareta har sysslat med keramik i snart tio år. Intresset har hon haft sedan en keramikkurs i tonåren, men först efter att ha hunnit med floristutbildning och några års arbete tog hon steget fullt ut.

–Jag gick Ålstas estetiska linje och en utbildning i Helsingborg. Sedan skaffade jag utrustning och satte igång, berättar Margareta Åkerberg.

Till en början försökte hon kombinera hantverket med ett "vanligt" arbete.

–Men det var frustrerande att slitas mellan jobbet och keramiken, det tar tid att komma igång om man inte håller på kontinuerligt. Och det är först när man jobbat med leran ett tag som ideerna kommer, menar Margareta.

–Nu har jag massor med uppslag jag vill prova, keramiken har väldigt många utvecklingsmöjligheter med olika leror, glasyrer och tekniker. En del av det jag funderar på nu hinner jag kanske inte med förrän om något år, så mycket finns det att göra, fortsätter Margareta Åkerberg.

□ Mässor och marknader

Därför har hon mycket att stå i också under hösten och vintern, när besöken inte är lika många.

–Jag åker även på hantverksmässor och marknader, där jag också säljer en del. Men på sådana ställen är det lätt att förlora kontakten med själva skapandet av föremålen, man känner sig mer som en expedit. Så bäst trivs jag när jag får visa saker i min egen verkstad här i Tynderö, säger Margareta Åkerberg.

Hon återkommer till den oskattbara friheten hon har som keramiker på heltid. Ofta lyser lamporna i den lilla verkstan till sent på kvällen, men om inspirationen tryter kan hon gå ifrån en stund. De vackra omgivningarna kring gården ger en fin miljö att arbeta i.

–Jag skulle inte vilja ha en sådan här verkstad inne i stan, säger Margareta Åkerberg.

□ Svårt ekonomiskt

Verkstad och kanske lägenhet i stan vore omöjligt också av en annan orsak -ekonomin. Att försörja sig som keramiker är svårt i dagens Sverige.–Jag klarar mig genom att ha väldigt låga omkostnader. Huset, som varit farfars, hyr jag till hälften. Verkstan kostar heller inte så mycket, jag reser inte och använder bilen ganska sällan. Ändå går det bara nätt och jämt runt ekonomiskt, berättar Margareta Åkerberg, som är upprörd över regeringens kulturpoilitik.

–Man säger att kultur och traditioner är viktigt, men genom skattereformen har villkoren för utövarna försämrats. Ingen verkar inse att det finns risk att det lilla hantverk som finns försvinner, menar hon.

–Skulle en keramiker ta ut priser som täcker alla kostnader, så skulle en mugg kosta omkring 200 kronor, fortsätter Margareta Åkerberg.

□ Skapa viktigast

Som tur är så är det ändå inte försäljningen som är viktigast för Margareta och hennes keramikerkolleger.

–Jag försöker göra det jag känner för, när jag står och knådar en lerklump som skall bli till något. Det går inte att vara marknadsmässig och tänka ut vad som skall sälja. Föremålen präglas av den känsla man har när de formas – bäst blir de jag känner glädje att skapa.

EVA-LENA LINDBÅCK

□ En och annan skulptur får plats mellan alla bruksföremålen. Margareta Åkerberg ser många möjligheter i keramiken.

Foto: EVA-LENA LINDBÅCK

4:81

Gammal skola fick nytt liv

1990

Hembygdsdag på kyrkskolan i Tynderö

Timrå (ST)

En gång var det gamla gula huset kyrkskola i Tynderö. Där trängdes klasserna 3–6 i det stora klassrummet. Om vintern var det brännande hett för de elever som satt nära rummets enda vedkamin och desto kallare för dem som satt närmast de dragiga fönstren. På 60-talet skulle skolan rivas, men räddades i sista stund av en nybildad hembygdsförening. Nu sjuder kyrkskolan åter av liv. För när sommaren kommer, avlöser den ena aktiviteten den andra.

Som den strålande vackra julilördag när ST hälsade på. Den dagen var det hembygdsdag vid Tynderö kyrkskola. Ett arrangemang som återkommit varje år sedan Tynderö Hembygdsförening köpte skolan.

– Jag har själv gått i den här skolan. Minns så väl hur varmt eller kallt det var, beroende på hur nära man satt kaminen. Fast då såg det annorlunda ut här. I en annan byggnad rymdes småskolan. Men den revs innan föreningen köpte byggnaderna, berättar Bengt Nordlöf, hembygdsföreningens eldsjäl och ordförande.

Också det stora skolhuset höll på att gå samma öde till mötes några år efter det att kyrkskolan lades ned 1963. Fyra år senare köpte hembygsföreningen skolan för att bevara den åt eftervärlden.

Nu råder full aktivitet i alla rum. I den stora skolsalen huserar Ingrid Månsson, bibliotekarie från Söråker. Ingrid har packat upp en läsapparat för mikrokort. Med mikrokortens hjälp kan alla intresserade från bygden ta reda på fakta om sina förfäder. Varje församlingskyrkbok finns dokumenterad på olika mikrokort.

□ *För snart 30 år sedan skulle Tynderö kyrkskola rivas och jämnas med marken. Nu sjuder skolan av aktivitet igen med studiecirklar, tunnbrödsbakning och allehanda verksamhet.*

□ *På skolgården finns goda smörgåsar, kaffe och tunnbröd att stilla hungern med. Men den som vill ha med sig något vackert hem, kan handla av keramikern Margareta Åkerbergs utsökta bruksföremål. Eller bara se och njuta.*

□ *– Hit kommer mängder av besökare varje år, när det hålls hembygdsdag vid Tynderö kyrkskola, säger hembygdsföreningens ordförande Bengt Nordlöf.*

□ Släktforskning

– Jag är född här i närheten. Närmare bestämt på Tynderö, säger Sten Rohlin och vill veta mer om sin släkt.

Ingrid tar fram kortet och kan snart berätta när Sten Rohlins pappa och farfar föddes. Att släkten egentligen kom från Västerbotten men slagit sig ned på Tynderö i slutet av 1800-talet. Också läs- och skrivkunnighet finns noga antecknad i kyrkboken. Liksom eventuella vaccinationer.

– Det finns ett enormt intresse för kyrkböckerna, säger Ingrid Månsson och kilar iväg för att hämta nästa kort. Hela tiden kommer nya människor och vill veta mera och se på olika hantverksföremål tillverkade av hantverkare från bygden.

I skollärarns före detta bostad står vävstolarna tätt. Här har hembygdsföreningen inrett vävstuga med gamla och nya vävstolar. Granna färger i vackra mönster vittnar om sommargästers och fast boendes flit. För under sommartiden är det fullt i vävstugan från morgon till kväll, berättar Ulla Nordlöf och granskar löparen i daldräll som växer fram i vävstolen.

–Så här håller vi på ända fram till oktober, när det blir för kallt att vara i vävstugan. Hjälps åt att sätta upp vävar och hjälper varandra när något krånglar. För det blir en fantastisk gemenskap när man sitter och arbetar och småpratar under tiden. Det är väldigt trevligt.

□ AMS-projekt

– Här bakom ska vi så småningom inrätta ett litet museum, inflikar maken Bengt. Framför allt ska det finnas jordbruks- och fiskeredskap från Tynderölandet men också sådant olika hantverkare tillverkat. Bland annat har vi symaskinen och alla verktyg från byns siste skomakare, som fortfarande var verksam när jag var barn.

Ute på skolgården har åtskilliga kaffesugna och hungriga personer bänkat sig. Lax- och strömmingssmörgåsar går åt så fort att det blir fullt jobb att hinna göra nya. Både laxen och strömmingen är fiskad utanför Tynderö och skänkt av ortens fiskare.

Härligt brungräddat tunnbröd finns också att köpa. Bakat i en bakstuga på Tynderö av "bagare" som lärt sig tunnbrödsbakningens ädla konst under höstens och vårens studiecirklar.

Men här finns inte bara goda smörgåsar att stoppa i magen. Den som är sugen att hitta något gammalt, har goda chanser på loppmarknaden. Och för den som vill vila ögonen på vackra föremål, finns keramikern Margareta Åkerbergs utsökta hantverk i ett eget stånd.

– När den här dagen är över, har det kommit in ytterligare lite mera pengar till föreningens kassa, summerar Bengt Nordlöf. Väl behövliga pengar för att hålla Tynderö kyrkskola i någorlunda gott skick. Renoveringen får ske i den takt medlen tillåter.

– Ja, suckar antikvarie Lisbeth Cardell-Åström. Timrå kommun har bidragit med pengar för att göra en projektering av skolan. Den är också utförd och vi hade hoppats att renoveringen skulle kunna utföras som AMS-projekt med statliga medel. Men nu finns det ingen byggarbetslöshet, så det blir inga mer AMS-projekt. Det är nästan så att man önskar att det skulle bli byggarbetslöshet igen.

FRANZISKA EGGER-NILSSON

□ "Jag har själv gått i den här skolan. Jag minns så väl hur varmt eller kallt det var, beroende på hur nära man satt kaminen. Fast då såg det annorlunda ut här. . ."

□ *Här står vävstolarna tätt i hembygdföreningens vävstuga. En vävstuga som är fylld av flitigt arbetande väverskor från morgon till kväll Ulla Nordlöf arbetar med daldräll.*

□ *Snart är det dags för Bergeforsens Bygdegille att uppträda med sång och musik. Margareta Edén stämmer sin cittra i knät.*

SUNDSVALLS TIDNING Söndagen den 8 juli 1990

4:82

ST 13/3-90

Skidturen blev en mardröm

Överfölls av rasande hund

Timrå(ST)

Magdalena Persson, 2 år, från Tynderö fick de här sviterna i ansiktet efter att ha anfallits av en hund i ett hundspann i jämtländska fjällvärlden. En av hundarna fick ett plötsligt raseriutbrott när spannet passerade familjen Persson under en skidtur mellan Vallbo och Åre.

– Hunden försökte plötsligt att slita henne ur pulkan med både tänder och klor. Magdalena blödde ymnigt och fick sy fem stygn i ansiktet. Hon fick en rejäl chock också, berättar mamma Ingrid Persson.

Det var i tisdags som hela familjen Persson, Per-Erik, Ingrid och de tre barnen, åkte ut på en skidtur från en stuga i Vallbo.

– När hundspannet kom i väldig fart fick vi kasta oss åt sidan. Det första paret hundar passerade utan incidenter, men sedan kom denna ilskna hund. Han visade tänderna plötsligt och kastade sig över Magalena i pulkan. Vi hann knappt fatta vad som hände innan hon var svårt skadad.

☐ *Den rasande hunden anföll Magdalena, 2 år, med käftar och klor. Hemma i Tynderö kan hon känna sig trygg i femårige brodern Johans famn.*

☐ Högg djupt

Hunden högg först ett djupt sår i tvåårings högra arm.

– Vi vet inte om det var klorna eller tänderna som förorsakade skadorna i ansiktet. Däremot klev hunden Magdalena på halsen och hon är väldigt rädd att få något tryck över den nu.

När Ingrid förstod vad som hände tog hon snabbt av sig skidorna och rusade till dotterns undsättning.

– Mannen som styrde spannet hade lyckats få bort hunden och lovade hämta en skooter i Vallbo. Vi väntade en stund men beslutade istället att gå till fots de två kilometrarna till Vallbo. Därifrån åkte vi till Åre för att Magdalena skulle få läkarvård.

☐ Chock

Familjen försökte få tag på mannen vid flera tillfällen.

– Vi fick höra att han försökt nå fjällräddningen via en televerksbil. När vi inte kunde få fatt i honom satte vi en lapp på hans dörr. Senare berättade han i telefon att han drabbats av en chock.

Mannen lovade att ersätta familjen Persson för det obehag Magdalena och de övriga familjmedlemmarna fått av det inträffade.

– Vi sa att vi ville det skulle anmälas till hans försäkringsbolag. Det lovade han att göra, men ingenting hände. När vi själva ringde uppgav de att han måste ha Magdalenas personnummer för att anmälan skulle kunna göras.

Mannen har inte hört av sig vidare och nu har familjen anmält saken för polisen i Sundsvall.

– De har sagt åt oss att vänta ytterligare några dagar. Men anmälan kommer att kvarstå om han inte hör av sig inom dessa dagar.

Text och foto:
HÅKAN EDSTRAND

☐ *Magdalena Persson, 2 år, från Tynderö, blev svårt hundbiten av en draghund när hon mötte ett hundspann i skidspåret.*
FOTO HÅKAN EDSTRAND

Magdalena svårt hundbiten

Plötsligt kastade sig hunden i hundspannet i vilt raseri över Magdalena, 2 år. Med käftarna försökte han dra henne ur pulkan under Tynderöfamiljen Perssons skidtur mellan Åre och Vallbo i tisdags.

Magdalena fick sy fem stygn efter djupa sår från klor och tänder i ansiktet. Hon fick huggskador i ena armen och har besvär i halsen.

– SE SIDAN 5 –

ST 10/7-90

VÄRDSHUSET

Idyllen

Fiskrestaurang i genuin sekelskiftesmiljö!

Lunch mot förbeställning. Fullständiga rättigheter.

– Vi håller öppet maj–aug., när naturen är som vackrast –

Tisdag–fredag 16–22
Lördag 12–22
Söndag 13–22

Idyllens Fisk & Snusbod

Öppet alla dagar utom måndagar 10–22

I vår bod kan ni köpa färsk fisk, Idyllens hemrökta fisk, Idyllens "Go-limpa", hembakat kaffebröd, snus, tobak, godis, glass samt vackra alster från sommarens utställare.

Böckling ..... 1:50/st.
Sotare ..... 1:50/st.
Gravad lax 12:00/hg

Njut av "Idyllen" på Åstön!

– Åstön ligger mellan Sundsvall och Härnösand 18 km från E4 ut mot havet.

Värdshuset tel. 060-480 20. Boden tel. 060-481 38

Kyrkligt

I Tynderö församling har det varit en välbesökt församlingsafton i Hyddan. Gunnar Kvist hälsade den sjungande lantbrevbäraren Sven Söderblad välkommen. Därefter var det Sven Söderblad som ledde programmet på ett trevligt och medryckande sätt, genom att sjunga och spela både till dragspel och gitarr.

Kollekten till Rumänien inbringande 1 300 kronor och kvällens värdinnor Agnes Nordström, Sigrid Holmgren, Siri Olsson, Svea Söderberg och Magnhild Nilsson avtackades.

ST 18/4-90

Lars Törnqvist, mångsidig och mycket omtyckt veteran på ST. Skribent, redigerare, kultur- och politisk redaktör. Språklig ekvilibrist och en levande uppslagsbok med starkt bildningsnit.

4:83

Pensionatet med idel stamgäster

1990

□ *Nästan som hemma är det meningen att hundhuset ska upplevas av sina gäster. För här finns både säng och TV och tid för att bli kliad bakom öronen, säger Evelyn Henriksson.*

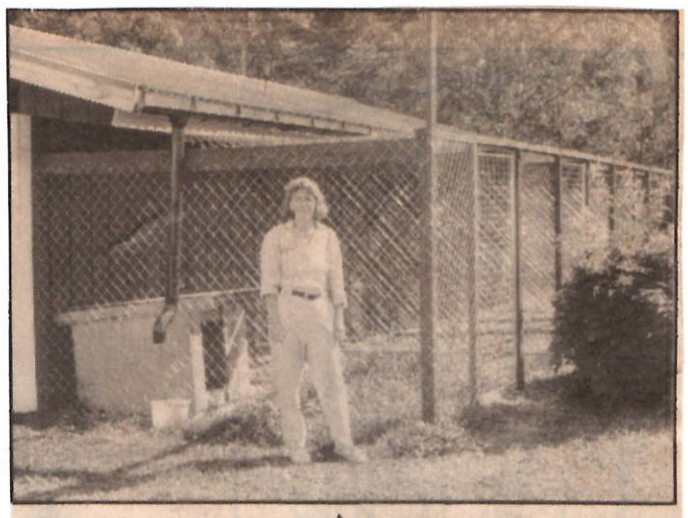

□ *Så här kan man ha det om man är hund och ska på semester på hundpensionatet i Tynderö. Evelyn Henriksson visar anläggningen som i dag kan inhysa cirka 20 hundar.*

□ *Berner Sennerhunden Wilmer är på sitt femte besök på hundpensionatet. Han ville inte sitta vackert, hellre slänga sig på rygg framför Evelyn och Lars Henriksson.*

Timrå (ST)

Glatt skällande hundar möter på gården till huset i Skilsåker. Här har de fyrbenta vännerna sitt eget sommarnöje, inhysta på familjen Henrikssons hundpensionat utanför Tynderö. En och annan för en längre vistelse medan husse och matte är på semester. Andra bara för någon enstaka dag. Men ett har de flesta hundarna gemensamt. De kommer tillbaka flera gånger.

För drygt ett år sedan låg Everlyn och Lars Henriksson i startgroparna för den nya anläggningen. Ritningar fanns för hundgården inspirerade av hundskolan i Sollefteå. Liksom massor av planer och idéer, samt en ansökan om startbidrag hos lantbruksnämnden.

Bara en hund fanns i huset. Vallhunden Tessie som lämnats av en bekant som skulle på semester. En hund som blivit lite störd av tidigare vistelser på hundpensionat. Hon var nämligen rädd för att bli inlåst.

–Det var nog Tessie som fick planerna på ett hundpensionat att ta form. Kunde vi ta hand om en hund, kunde vi ju ta hand om flera, säger Evelyn Henriksson.

Nu står anläggningen klar. I en rödmålad stuga utanför knuten på Henrikssons fasighet finns 12 stora boxar och några mindre. Alla utrustade med en rejält tilltagen rastgård. Om hunden vill vara ute eller inne väljer den själv. Det är bara att puffa på vippdörren.

-Vi har velat göra det så ombonat som möjligt i hundhuset. Det ska vara likt den miljö hundarna normalt vistas i, säger Evelyn och visar anläggningen. Här finns en säng för att man ska kunna sova där om det behövs. Och en TV. Nästan som inne i det riktiga huset med enda skillnad att hundstängsel sträcker sig längs väggarna.

Det måste vara lite ombonat, menar Evelyn Henriksson. Både för hundarnas skull och för familjens. För här har Evelyn och Lasse Henriksson tillbringat den sista julen och midsommaren. Och alla andra helger.

–Det är inte som ett vanligt arbete att sköta ett hundpensionat. När alla andra har helg och semestrar, har vi högsäsong och som mest arbete för hela året.

Satsningen har slagit över all förväntan. Bara en vecka i februari fanns ingen hund inhyst på pensionatet. Övriga året varierar beläggningen delvis beroende på ett avtal med polisen. Evelyn Henriksson tar sedan maj månad också emot hittehundar. Ett tjugotal har funnit sitt tillfälliga hem på pensionatet sedan dess. Och ingen hund har behövt avlivas, men några har fått nya ägare.

–Men sommaren har varit jobbig, säger Evelyn och suckar. Kring midsommar var samtliga boxar fyllda. Vi hade 22 hundar här och där går nog smärtgränsen även om vi har plats för fler.

Det innebär 22 hundar som ska ha mat ett par gånger varje dag. Promenad vid fem tillfällen och tid till personlig omvårdnad. Något som är viktigt, menar Evelyn Henriksson.

–För hundarna ska inte komma hit och bara vara instängda tills husse och matte hämtar dem. De ska få den omvårdnad de får hemma och helst lite mer. Och den hund som behöver det får gärna komma in i vårat hus, säger Evelyn Henriksson och pekar på fotografiet i pärmen. En behagfullt utsträckt hund i en av familjens sängar.

5/8-90

FRANZISKA EGGER-NILSSON

Fredagen den 12 mars 1982

Seth, Jenny och Jonas Hägglöf från Tynderö utmanade självaste Ingemar Stenmark i slalom i utförslöporna i Storhogna. Fast i handikappform i Skistartävling. Hur det gick? Ring till dem och fråga!

4:84

1990

SUNDSVALLS TIDNING Måndagen den 26 mars 1990

Mannen bakom allt

Höglund ser till att hålla Tynderö igång

ÅKE HÖGLUND är mannen bakom att det fungerar i Tynderö IK. Men så sliter han en sådär 25 timmar i veckan också, för att få det att flyta i föreningen. Då ingår allt i jobbet. Men så blir det resultat för klubben också. I helgen vann till exempel hemmaåkaren Mikael Henriksson (lilla bilden med Åke till höger) såväl lördag- som söndagstävlingen. En produkt av Åke Höglund.

Foto: BO HOLTSTAD

□ Åke Höglund – vad vore Tynderö IK utan honom?

□ I opartiska skidkretsar i Medelpad är svaret givet: klubben skulle mer eller mindre falla samman.

■ Åke Höglund ä r Tynderö IK.

Han är klubbens eldsjäl, pådrivare och hjärta – dess ordförande sedan drygt 20 år.

På 70-talet upplevde han klubbens storhetstid.

Då var Tynderö IK nummer ett i Medelpad. Jonas Yttergård (SM-brons 1977), Bengt-Åke Söderman och Harry Bergdahl fanns i A-stallet.

Nu matchar Åke Höglund klubbens lovande ungdomar.

□ En tog två

Som i helgen, när Åstöloppet (lördag) och NNP-loppet (söndag) avgjordes i snörika Söråker. Tävlingarna lockade stora startfält från hela Mellan-Sverige, drygt 400 anmälda, och Medelpad noterade stora framgångar:

Nio klassegrar i Åstöloppet, tio i NNP-loppet.

Åke Höglunds Tynderö IK plockade hem två segrar. Mikael Henriksson (13) vann såväl i lördags som i söndags. Han är en av talangerna som klubben hoppas på inför framtiden. Som alla andra unga skidrännare är Mikael beronde av föräldrarnas support. Pappa Bruno och mamma Ann-Chatrine ställer upp helhjärtat.

– Utan dem skulle det aldrig gå. Pappa vallar mina skidor och hjälper mig jämt, säger Mikael Henriksson.

Det är typiskt för Tynderö IK.

Där är uppslutningen total – på alla sätt.

Klubben arrangerar sex tävlingar varje vinter. Det är långt mer än någon annan skidklubb i länet.

Höglund:

– Vi hade 40–45 funktionärer som arbetade under Åstöloppet. Helt frivilligt, förstås. Vi lever under knappa förhållanden. Till den här säsongen jobbade vi in 120 000 kronor. Bland annat genom arbete på SCA-plantagen.

□ 25 timmar

Tynderö IK har 50 aktiva tävlingsåkare. Sex tränare drar ett tungt lass. Åke Höglund handhar 15–16-åringarna. Det är bara en av många poster i klubben.

Dessutom är han ledamot av Medelpads skidförbunds längdkommitté och med i arrangörsgruppen inför SM.

Hur tiden räcker till?

Åke Höglund ler:

– Jag vet inte. . .Jag skulle tippa att jag totalt lägger ned 25 timmar i veckan på skidåkningen och Tynderö IK.

Det är lika med ett drygt halvtidsarbete. Ett halvtidsarbete utan lön.

Betalningen är en annan:

– Lyckan att hjälpa ungdomarna. När de lyckas, då har vi fått vår betalning.

Måhända tillhör Åke Höglund den sista stammen – den sista generationen, om ni så vill – av ledare som arbetar på fritiden.

"Fritidsarbetaren" Höglund har själv kursat tankebanan:

– När vi i min ålder var aktiva var vi vana att göra allting själva. Nu är det mesta serverat. I dag försvinner ungdomarna bara minuter efter det att tävlingen är slut. Men då återstår timmar av efterarbete.

– Hur ska d e s s a förmås att arbeta i klubbarna när de blir vuxna?

Frågan lämnas öppen.

DAN VIKMAN

4:85

KRONAN PÅ VERKET

Hatten - kronan på verket.

Det är namnet på en utställning på Kulturmagasinet som har premiär i dag.

Utställningen är uppbyggd kring en samling damhattar varav de flesta en gång tillhörde textilkonstnärinnan Astrid Åkerberg från Tynderö.

Astrid Åkerberg var handarbetslärarinna i Tynderö och levde mellan 1902-1984.

Under början och mitten av 1900-talet bar de flesta kvinnor hatt. Bara i Sundsvall fanns flera modister som själva sydde upp sina hattar. (I dag finns bara en modist kvar - Mode Marianne.) När Astrid Åkerberg dog efterlämnade hon inte mindre än ett 40-tal hattar.

1900-talets mode

- För en tid sedan hörde hennes anhöriga av sig till oss med en förfrågan om vi ville låna hattarna till en utställning - något vi genast nappade på, berättar intendent Agnetha Pettersson som satt ihop utställningen.

Förutom de vackra handsydda hattarna har Agnetha Pettersson letat fram gamla bilder ur olika arkiv. Tillsammans speglar de hattmodet under hela 1900-talet.

De stora kvarnhjulshattarna på 1910-talet som krävde stora håruppsättningar med valkar, klockhattarna på 1920-talet när kvinnorna började shingla håret och slutligen kepsarna på 1970-talet.

• I dag är det premiär för utställningen "Hatten - kronan på verket" på Kulturmagasinet. Utställningen är uppbyggd kring en samling damhattar och speglar hattmodet under större delen av 1900-talet. (I montern till vänster syns hattar från 1910-talet.)

□ Strax söder om Kramfors hittades den kvaddade långtradaren. Foto: ROGER LARSSON

22/3 91

Långtradarförare hittad död

Härnösand (ST)

En långtradare lastad med 10 ton norskodlad lax, torsk och räkor havererade på onsdagsnatten söder om Kramfors. Föraren, 61-årige Karl-Gunnar Nenzén, påträffades död i förarhytten.

Han var bördig från Tynderö. Långtradaren kom närmast från Östersund via Sollefteå och var på väg till okänd adress söderut.

Enligt färdskrivaren hade Nenzén stannat och rastat i Kramfors. När han sedan vid 02-tiden satte sig bakom ratten igen kom han inte längre än till Frånö, ca 5 km söder om Kramfors, där långtradaren plötsligt svängde över vägbanan. Den fortsatte ett stycke och snuddade en fastighet med endast en meter till godo, varefter det tunga fordonet passerade Björknäsvägen, som utgår från riksväg 90, innan det blev tvärstopp mot en järnvägsvall.

I huset låg familjen och sov ovetande om den hotande händelsen.

□ Fisken utdömd

Någon förbipasserade uppmärksammade olyckan och ringde larmcentralen i Sundsvall. När räddningspersonal kom till platsen satt föraren kvar vid ratten. Han var redan död.

Genom den kraftiga förskjutningen i lasten spreds ädelfisken och räkorna omkring på platsen. Morgontidiga bilister sågs stanna upp och ta för sig av laxen och torsken som dock till stora delar var förstörda. Lasten dömdes också ut av en försäkringsman. En baklastare rekvirerades och all kvarvarande fisk skyfflades upp och fraktades bort till någon destruktionsanläggning.

Omfattande skador uppstod på långtradaren.

Den omkomne var från Järpen. Han efterlämnar två döttrar.

4:86

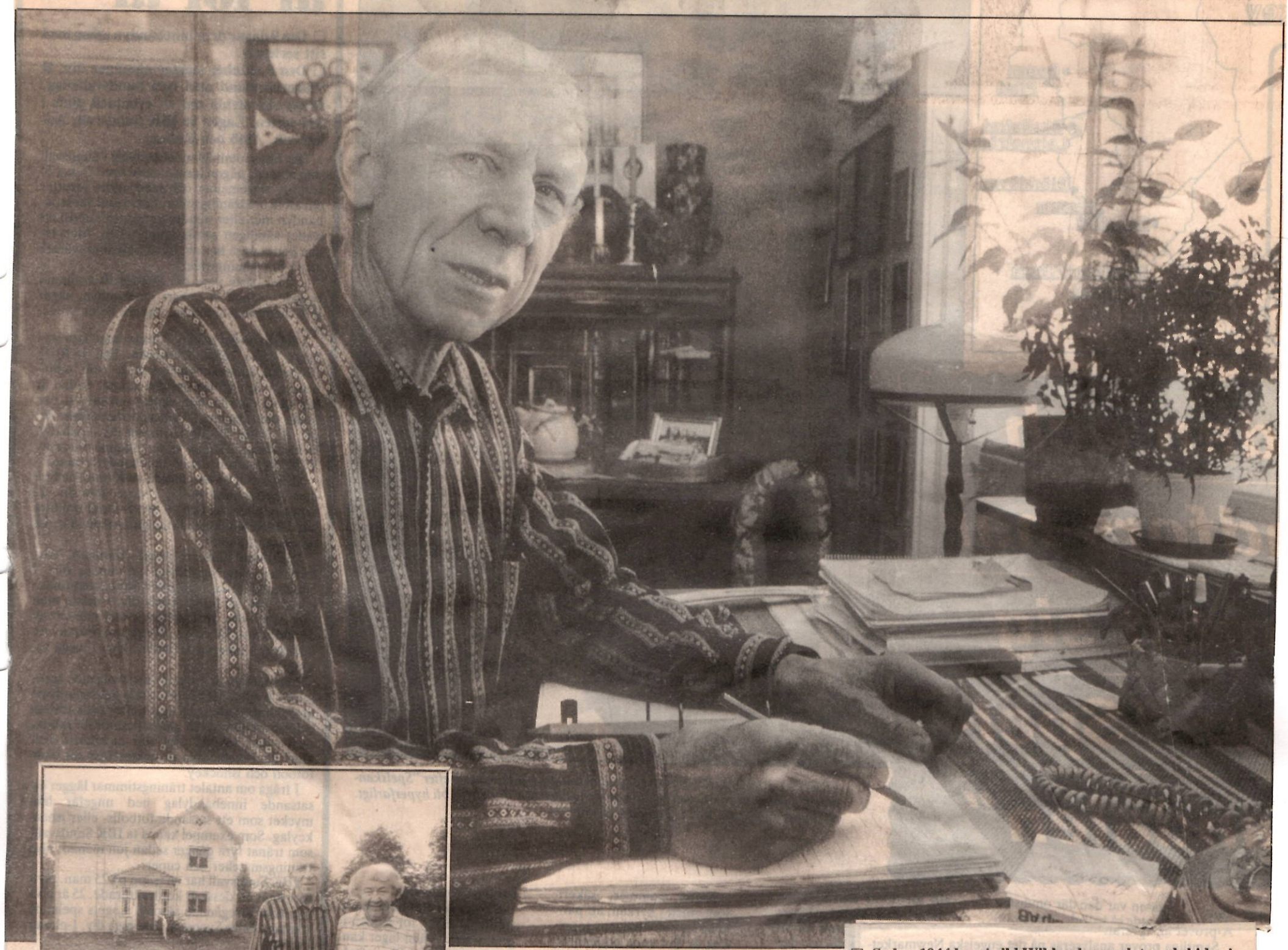

SKRIV UPP att det är mycket att göra för Grå Pantern Arild Wiklander i Söråker. Nu är det full fart med SM-förberedelserna. Det är nästan mer jobb nu än då han var ungt skidäss i svensktoppsklass (bilden till höger från glansdagarna 1955). Då är det tur att han har frugan Margit som stöttar (till vänster).

Foto: ANNA GULLMARK

VID 65 ÅR ARILD MER AKTIV ÄN NÅGONSIN

☐ Sedan 1944 har Arild Wiklander sysslat med skidor i Tynderö.

☐ Ordförande i klubben i 20 år, själv aktiv i flera år med en fin meritlista, ungdomstränare i dryga femton år och nu som pensionär i full fart med att planera skid-SM.

☐ Vid 65 års ålder har han inga större planer på att trappa ner.

Förberedelserna har varit igång länge, och Arild Wiklander är mitt uppe i arbetet. Som den verkliga eldsjälen i Tynderö har han åtagit sig att ansvara för inkvartering av de aktiva skidåkarna och deras ledare i skid-SM.

Ett jobb som kräver många timmars arbete.

– Men när jag nu är pensionär tyckte jag att jag kunde ha tid till det, kommenterar Arild som får hjälp av frugan Margit.

Det gäller att fixa bostad åt SM-deltagarna. Inte det lättaste när storklubbarna söker villor som kan smälta upp till 20 personer!

Arild sköter uppdraget från bostaden, och de andra uppgifterna han tagit åt sig för klubben läggs åt sidan ett tag.

Det saknas inte sysselsättning i gården i Skäggsta...

– Jag har nog att göra utan att ha ett värvsarbete, erkänner Arild.

☐ Arild ett bevis

Som pensionär är det en situation som inte är alltför vanlig. Många är de äldre som inte bereds plats när ålderns höst närmar sig i idrottsföreningarna.

Men de äldre behövs, och fyller en uppgift.

Det är Arild ett gott bevis på.

– Jag tycker inte att man ska hacka ner på något "gubbvälde", menar Arild, pensionärer har mycket att ge och har ofta mycket tid att hjälpa till. Om man nu ska tala om att ge råd så skulle jag ville säga till idrottsföreningarna att försöka engagera sina pensionärer.

– För en själv är det ju också psykiskt viktigt.

Arild har genom åren engagerat sig administrativt åt klubben, den senaste skapelsen är Midälvaskidan som han drog igång förra säsongen.

– Det är ett arrangemang jag dragit igång med sex andra klubbar, berättar Arild. Ett motionslopp som första säsongen drog åt sig ganska stort intresse.

Fiskarrännet är en annan skapelse som Arild hjälpt till att organisera.

– Just nu jobbar jag dessutom med Tynderös egna reklamblad, skjuter han in, jag ska snart ringa runt och försöka ordna sponsorer.

SUNDSVALLS TIDNING Onsdagen den 26 september 1990

1990

4:87

ST-26-9-1990

Per Hammarström och Caroline Sverremo, båda från Malmö, har vigts i Tynderö kyrka. Vigseln förrättades av kyrkoherde Eva Sundelin Isaksson. (Foto: Anitas Ateljé, Sundsvall).

ST 7/7-90

Peter Holm och Annette Pettersson, båda Tynderö, har vigts i Tynderö kyrka av Gunnar Kvist. (Foto: Anitas Ateljé, Sundsvall)

ST 27/7-90

Susann Petterson
Söråker
5 år 23 juli

ST 21/7-90

– Jag gjorde tre lopp mellan åren 1954-1956, då jag satsade riktigt, berättar Arild.

Satsningen lönade sig.

1954 blev det en 21:a placering. Året senare hade faciet bättrat sig till en sjätteplats, och ett år senare kom toppen.

Arild åkte in på en silverplats i det populära Vasaloppet, och slog bland annat den icke okände Sixten Jernberg!

Roliga minnen att se tillbaka på.

– Jag slutade som aktiv efter den placeringen, minns Arild, och sedan blev det inget åka förrän 1969 då det blev "gubbåkande" i veteranklasser och oldboys-klasser i några tävlingar.

– Men det var ju mera på skoj.

□ Premiär på äldre dar

Det administrativa tog över efter den aktiva karriären och genom åren har Arild varit med om att arrrangera flertalet evenemang.

Dock aldrig ett skid-SM.

Det blir premiär den här säsongen.

– Tynderö har aldrig haft ett senior-SM tidigare, och jag är väldigt glad att vi får vara med Bergeforsen och Timrå nu.

– Det är roligt att det blir av, och det är väldigt roligt att få vara med, menar Arild.

Fast uppgiften är ny och främmande, är paret Wiklander lugnet självt. Arild var uppe i Östersund under SM den gågna säsongen och träffade de fjorton största klubbarna för att i år kunna tillfredsställa de flesta önskningar.

– Vi ska klara det här, säger han och tittar på frugan, jag tror att det går bra.

– Det ska gå bra.

PAMELA ANDERSSON

□ Vadå, latmansgöra?

Att spåra med snöskotern på vintern hör också till de uppgifter som Arild glatt tar itu med.

– Han har spårat ända fram till bron åt mig, skjuter frugan Margit in. Även hon med svårigheter att sitta riktigt stilla. Bara förra säsongen blev det 25 mil på skidor i träningsspåren inte långt från Wiklanders hem i Skäggsta.

Snöskoter har Arild haft i 24 år, den senaste en dubbelbandare avsedd för privat bruk, och naturligtvis som service åt klubbens åkare.

Att livet som pensionär skulle vara lugnt och fridfyllt stämmer inte på Wiklander.

Och livet som aktiv skidåkare var heller inget latmansgöra.

Sju vasalopp, varav tre där Arild satsade på placeringar, finns på meritlistan. Fakta som talar om ett liv i skidspåret.

ST-26-9-1990

ST 21/6-90

för 50 år se´n

ST för 50 år sedan

Från Sundsvalls handelsgymnasium ha utexaminerats följande handelsstudenter.

Lennart Allvin, Sundvall, Fale Burman, Söråker, Bertil Delin, Alnö, Axel Eliasson, Alnö, Bengt Eriksson, Hoting, Birger Eriksson, Skönvik, Sture Fredbäck, Kramfors, Nils Erik Gradin, Frånö, Åke Hellström, Väja, Erik Verner Lunkvist, Sundsvall, Gunnar Nordgren, Östersund, Erik Norman, Kramfors, Sture Nyberg, Kramfors, Sven Erik Olsson, Kramfors, Sigurd Sjölund, Sprängviken.

Bengt Åkerberg, Tynderö, Karin Adamsson, Sundsvall, Ruth Bodén, Frånö, Maj Carlsson, Vilhelmina, Olga Carlsson, Strömsund, Gudrun Fossun, Sundsvall, Maud Henriksson, Kramfors, Ingrid Hyllengren, Vilhelmina, Barbro Jonsson, Fagervik, Nancy Jonsson, Sundsvall, Britta Larsson, Sundsvall, Marianne Lundgren, Bispfors och Ingrid Olsson, Östrand.

ST 6/9-90

Mauno såg björn på Tynderölandet

Timrå (ST)

- Min första tanke var att det var en jättestor hund. Sekunden efteråt kom nästa tanke; det är ju en björn, berättar Mauno Vilpula på Tynderö.

Mauno Vilpula kom körande efter vägen till Oxviken på Tynderö. Det var sent på kvällen och han hade helljusen tända på bilen. Plötsligt stod något stort och mörkt mitt i vägen.

- Det tog flera sekunder innan jag reagerade. Björnen stod alldeles stilla, bara några meter från bilen. Troligtvis blev den bländad av det starka ljuset.

Mauno Vilpula hade nyss farit ifrån systern och svågern nere i Oxviken satt och funderade över bockjakten som han varit ute på under dagen. När han svängde upp den större vägen märkte han djuret som stod där, alldeles lungt och stilla och tittade i mot skogsbrynet.

– Aldrig att jag kunde tänka mig att det var en björn. Trots alla år som jag jagat på Tynderö, har jag aldrig sett någon.

□ Säker

Den här gången kom Mauno Vilpula mycket nära det stora djuret. Först när den lufsade iväg in mot skogen blev han alldeles säker på sin sak. Det kunde inte vara frågan om något annat djur än björn.

Dagen efter for Mauno Vilpula ner till platsen där han sett björnen. Han tog en kamrat med sig så att båda skulle ha möjlighet att titta.

– När vi steg ur bilen såg vi spårstämplarna på en gång. Stora breda tassar med tydligt markerade klor. Tydligen hade björnen spärrat ut tramdynorna när den blev skrämd och stack iväg.

□ Avtryckt

Kamratens gråhund reagerade också omedelbart på spåret och drog iväg mot skogsbrynet där björnen försvunnit. Även i gräset syntes tydliga avtryck. Båda kamraterna var helt säkra. Det var en björn. Det fanns det inget tvivel om.

Säkra på att det verkligen var en björn är också Carl-Olof och Inger Svensson, som bor några kilometer från vägen till Oxviken. Sent på kvällen ett dygn senare stod björnen i deras trädgård och åt avfall.

- Jag reagerade först som Mauno Vilpula. Trodde det var en hund eller kanske en grävling som stod där ute i mörkret utanför stugans fönster, säger Inger Svensson.

Först när maken riktat en strålkastare mot djuret såg de vad det var. På samma nästan sävliga sätt lufsade den iväg mot skogen, för att helt försvinna. Kanske på väg mot Ljustorp där den troligtvis kom ifrån, menar Mauno Vilpula.

– Visst var det spännande att se björnen, men jag är nog gladast om den håller sig härifrån Tynderölandet. Den stör annat vilt och människorna blir ängsliga för att röra sig ute i skog och mark.

FRANZISKA EGGER-NILSSON

□ *– Plötsligt stog något stort och mörkt framför bilen. När den sedan lufsade iväg mot skogsbrynet blev jag helt säker. Det var en björn jag sett, säger Mauno Vilpula.*

ST – 6-9-1990

4:88

25-9-1991

Tvingas söderut för att överleva

Onsdag 25 september 1991

• *Torsken har tagit slut utanför vår kust. Fiskebåtarna drar söderut för att överleva. – Det är första gången vi måste ge oss iväg, säger Stig-Olof Boman från Tynderö. Tillsammans med sin kompanjon åker han till Öland över vintern med båten Anna Lisa.* *Foto: Thord Eriksson*

Torsken utanför Medelpadskusten har tagit slut. Den är utfiskad.

Nu tvingas Tynderöfiskarna söderut.

– Till helgen åker vi till Öland, säger fiskaren Stig-Olof Boman på båten Anna-Lisa. Här finns inte torsk som kan betala räntor och amorteringar på båten.

Den stora trålarflottan som kom upp från västkusten åren 87 och 88 knäckte torskstammen i Bottenhavet.

Stig-Olof Boman från Tynderö har levt med fiske i hela sitt liv. Även om han tidigare försörjt sig som åkare, och tillsammans med sin fru driver Oxvikens salteri.

Fiskade på heltid

Från 1975 har han fiskat på heltid. Båten heter Anna-Lisa, byggd i Finland 1980, och kompanjonen heter Börje Nordström.

– När jag började var jag ensam här i Tynderö, men i mitten på 80-talet var vi sju-åtta stycken båtar härute. Då fanns det gott om torsk.

– Det är torsken som ger de goda inkomsterna. Den är mest efterfrågad.

Det var ett dråpslag för kustfiskarna här när en Haparandafiskare på väg hem från Gotland upptäckte oerhörda stim med torsk på våren 1987. Det lockade till sig de stora trålarna från västkusten som kom upp till våra kuster 1987 och -88.

– De dammsög all torsk. Det är otroligt att inte fiskeriverket lyssnade på oss kustfiskare den gången.

– Nu brukar vi gå upp till Gropen utanför Höga kusten. Det tar 25 timmar fram och tillbaka, och det ger sämre och sämre resultat.

"Här finns inte torsk som betalar båten", säger fiskaren Stig-Olof Boman

En resa ger nu ofta inte mer än 4 000 kronor längre.

– Vi brukar räkna direkt i pengar, säger Stig-Olof. 4 000 räcker inte.

Istället följer Anna-Lisas besättning exemplet från många andra fiskare i Medelpad. Tre båtar, två från Tynderö och en från Njurunda åker söderut tillsammans till helgen.

Nere på Öland finns redan fiskare från både Njurunda, Alnö och Härnösand.

– Vi hoppas få ihop så vi kan betala av på båten. Med en betald båt kan man möjligen leva på det lilla vi får här, säger han.

Först till våren kommer de tillbaks, men då hoppas han komma utan båt.

– Om fisket där nere går bra så åker vi hem utan båt och fiskar med laxfällor istället över sommaren.

– Laxfisket i år var fint fram till i början av juli, då laxen försvann, säger Stig-Olof.

Laxfisket stoppas

I går eftermiddag kom beskedet att allt laxfiske på svenskt vatten stoppas för i år. Både för yrkesfiskare och sportfiskare. Kvoterna är fyllda. Kvoter som fastställts internationellt för att skona laxstammen. Den här gången drabbar det inte norrlandsfiskarna. Laxfisket är redan slut för i år här uppe. Notdragningen i älvarna påverkas inte heller. Den här gången är det fisket i södra Östersjön som måste ställas in.

Frågan för medelpadingarna som drar söderut är istället när torskkvoten för i år är fylld.

Enligt fiskeriverket kan det bli stopp även för torsken om fångsterna i södra Östersjön blir bra i höst, men även där ser det sämre ut än vanligt. Men även i sämsta fall har medelpadsfiskarna många veckor på sig där nere.

Svante Säwén

Bilkrock på Johannedalsvägen

• *Bilkrock på Johannedalsvägen. De fyra inblandade skadades lindrigt och fördes till sjukhuset.*

De båda bilarna skulle svänga på Johannedalsvägen.

Då krockade de med varandra.

De inblandade fick föras till sjukhuset med lindriga skador.

Vid 17–tiden i går var trafiken intensiv och då inträffade olyckan mellan en SAAB och en Ford Sierra.

Det var i höjd med isstadion vid Gerde som bilarna krockade i en korsning.

– Jag hörde hur det small till, berättar ögonvittnet Per–Åke Jansson.

– Bilarna körde inte i någon nämnvärd hastighet, men de inblandade blev ändå mycket skärrade.

Förarna och passagerarna, två flickor i sjuårsåldern, fick små skador och fördes därför till sjukhuset tillsammans med sin mor och kvinnan i den andra bilen.

Tynderö församling: Åstön 1:84. Säljare: Sune Jönsson. Köpare: Åke Bouvin. Pris: 50 000 kr.

Tynderö församling
Åstön 1:81. Säljare: Ernst Georg Mattsson, dödsbo. Köpare: Kerstin Wallander. Pris: 160 000 kr. Tax.v.: 69 000 kr.

Berge missionshus: Sönd. 12 Gudstjänst, Olle Andersson, HHN, M-offer. Lörd 20/4 (obs dag!) kl 19. Trivselkväll, B. Boork, Midlanda-sångarna, servering.

Tynderö
Kyrkan: Söndag sammanlyst till Hässjö där gudstjänsten firas på Strandbo 13.30, Eva S Isaksson och Seth Hägglöf.

TYNDERÖ CENTERKVINNOR
Möte Tynderö Bygdegård söndag 6 okt. kl. 19.00. Välkomna!

1992

4:89

Tynderö Hembygdsförening har hållit årsmöte i Tynderö Bygdegård. Mötet inleddes med sång till gitarr av Ingolf Söderling, varefter ordförande Bengt Nordlöf öppnade mötet med att informera om att föreningen begåvats med en ordförandeklubba svarvad av Sten Rohlin i äppelträd. Vidare informerades om föreningens utställning på biblioteket i söråker av foton som insamlats vid genomförd studiecirkel om kyrkskolans historia. Föreningens planerade aktiviteter under 1991 är: Hemslöjdsafton, "Kvast-natta" där man får lära sig att tillverka vispar och kvastar av björkris, anordnande av parkeringsplats, reparera uthustaket, påbörja reparationen av skolhuset, vävning, gökotta, hembygdens dag, sommargästernas söndag, surströmmingsfest och höstutflykt.

Till ordförande för 1991 omvaldes Bengt Nordlöf, övriga i styrelsen är Gunnel Pettersson, Elisabeth Englund, Märta Olsson, Eva Dahlin, Sten Rohlin, Bengt Nyman, Inga Lill Vesterlund och Torsten Nordlöf. Till studieombud valdes Ulla Nordlöf. Revisorer: Benita Lidén, Seth Hägglöf och Gudrun Billman. 5-4-1991 ST

• *Nils Högstedt.*

Berättar om utbyggnad

I samband med årets luciafest i Tynderö bygdegård kommer besökarna att få information om utbyggnad av gården.

Sedan en knapp månad tillbaka pågår ombyggnad av bygdegården.

Nils Högstedt & co i styrelsen skall berätta och svara på frågor. den 13 december. 9/12-91 Dagbladet 9/12-91

Det ska vi fira

• Nu ska vi fira en pigg och ungdomlig kille, som fyller 70 idag trots att han inte ville. Men sånt får man inte bestämma om i förväg, för här kommer en hälsning från de dina och mäg. Jo du **Gunnar Bohman** det trodde du aldrig, efter detta firande blir du nog lite darrig. På kvinnor och sång du alltid haft lust, då du var på sjön och for från kust till kust. Men i Landskrona du fann ditt livs öde, när till Marta du fria´tror vi att hon det hörde. Sen blev ni gifta och fick fyra barn tillsammans, därefter kom det tio barnbarn som en svans. Alla har vuxit upp och du har blivit lite äldre, hoppas att det på travet börjar gå något bättre. Hurraropen ekar ifrån oss alla, hoppas du med dom ska palla.

Dagbladet 19/2-91

Dagbladet 12/2-91

dagens ros

Dagens ros vill vi ge till **Gunnar Bohman**, som bjöd oss barn, barnbarn och barnbarnsbarn på middag förra söndagen på Stiftsgården i Söråker.

Det var jättegod mat.

Ett stort tack från oss alla genom **Annica o Britt**.

Guldbröllop

ST 18/4-91

☐ *Guldbröllop firas på fredag av makarna Elin och Verner Höglund, Tynderö. De gifte sig den 19 april 1941 i Sunne prästgård i Värmland. Vigseln förrättades av komminister H Tunström.*

23-2-1991 ST

• *Arild Wiklander.*

130 är anmälda i Fiskarrännet

130 anmälda, hittills. **Arild Wiklander**, Tynderö IK, rapporterar detta antal anmälda till söndagens skidlopp, Fiskarrännet i Tynderö.

"Vi tar emot anmälan ända fram till start", upplyser Arild, som också säger att starten för det långa loppet flyttats till Svedje. Långa loppet mäter nästan 20 km, det korta mäter 10 km.

Surströmmingsburk och plakett gå till alla som tar sig mål. Dessutom lotta en storvinst, vär 2 000 kronor, bland alla som gått mål.

• *Anna Högstedt.*

Anna Lucia i Tynderö

Tynderö bygdegårdsförening firar traditionsenlig luciafest den 13 december, i bygdegården.

Årets Lucia heter **Anna Högstedt.**

Flickkör sjunger och 20 barn ingår i luciatåget.

Dagbladet 7/12-91

PREDIKOTURER

Tynderö Dagbl. 1/3-91

Tynderö kyrka: Sönd. 11 Söndagsgudstjänst, Eva Sandelin Isaksson. **Hyddan:** Onsd. 19 är Du välkommen till en annorlunda församlingsafton tillsammans med Tynderökören!

22/2-91 Dagbl.

Tynderö JVO kallar till årsmöte måndag 4/3 1991 kl 19.00 i Bygdegården. Välkomna. Styrelsen.

ST 30/3-91

för 25 år se´n

Fimbulvintern fortsätter. Efter fyra dygns hårdkörning är personalen på vägförvaltningens plogbilar och väghyvlar uttröttade och man fick på tisdagen sätta in verkstadspersonal för att hålla plogningen i gång under natten. På många håll i kustsocknarna är man isolerade av snömassorna. Hårdast drabbade av den senaste snöstormen är Hässjö, Tynderö och vissa delar av Njurunda.

★

Att minnas

ST 15/4-91

Tynderö RK: Allsångskväll torsd. 18 april, kl. 19, Hyddan. Tage Melin, Edstagånget. Välkomna!

SÖRÅKER
Skilsåker

1½-pl. villa tilläggsisol. Inr. 2 rum, möblerbar hall, modernt kök o badrum. Uthusbyggnad. Tomt 1184 kvm. Förmånligt pris.

Fastighetscentralen
A. Nylander
Sjögatan 2, Sundsvall
Tel. 060-15 99 20

25/2-91

Tynderö församling: Vålе 1:23. Säljare: Johan Arne Lindström, dödsbo. Köpare: Haurd Patrik Löfdahl. Pris: 350 000 kr. Tax.v.: 192 000 kr. -91

Nytillträdde konsulenten Lena Dahlin har som uppgift att stötta kooperativinitiativ på landsbygden. I bakgrunden nyvalde ordföranden Nils Högstedt. Foto: BJÖRN GRANKVIST

Lena ska stötta kooperations-idéer i glesbygden

HÄRNÖSAND (VA) Ett resultat av kampanjen "Hela Sverige ska leva" för några år sedan, blev att staten och landstinget lovade satsa pengar för utveckling av kooperativ i glesbygden.

Därför bildades förra året kooperativ utveckling i Västernorrland.

På tisdagen utsågs den första riktiga styrelsen, samtidigt som kooperativ utveckling i Västernorrland, presenterade sin nye konsulent som är projektanställd under ett år.

Hon heter Lena Dahlin och har som uppgift att stötta kooperations idéer ute i glesbygden.

• Ökat intresse

– Intresset för att starta kooperativ har ökat under senare år, säger hon och får medhåll av ordförande, Nils Högstedt. I Munkbysjön i Ånge kommun har man bildat ett kooperativ för att rädda affären. I Ramsele finns intresse av att starta bybarnomsorgskooperativ i en nedlagd skola.

• Alternativ

– Kooperativ är ett alternativ till att driva verksamhet i kommunal eller privat regi, säger Nils Högstedt. Lenas uppgift blir att försöka fånga upp idéer och få dem förverkligade.

Några pengar att ge i bidrag förfogar inte kooperativ utveckling i Västernorrland över. Istället kan Lena Dahlin hjälpa till med att t ex starta studiecirklar.

– Landsbygdens möjligheter kommer i framtiden mer och mer att bygga på samverkan och enskilda initiativ, säger Nils Högstedt. Kooperativ ger möjligheter till utveckling på skilda områden i glesbygden.

• Styrelsen

Styrelsen för, föreningen kooperativ utveckling i Västernorrland, består av Nils Högstedt, Maj-Lis Nordin, Dick Wedin, Lennart Backlund och Bo Melander.

A-rörelsen

Dagbladet 20/2-91

Tynderö Kvinnoklubb

har sitt årsmöte onsd 20 febr. kl 19 hos Sigrid Jönsson, Åstön. Sedvanliga mötesförhandlingar. Nya och gamla medlemmar hälsas välkomna. Styrelsen.

• *Anna Söderlind, Berge, med sina och Micael Erik sons barn Lina, Hampus och deras lillebror. Född: mars. Längd: 52 cm. Vikt: 3595 gram.*

Dagbl. 9-3-91

• *Signe Sellin Källmans och Rune Källmans son Andreas med sin lillasyster Elin Linnéa Katarina, född 2 febr, längd: 54 cm, vikt: 4410 gram, Utansjö.*

Dagbl. 2/3-91

Fiskesäsongen varierar ganska kraftigt. Väderleken var synnerligen gynnsam vintern 1964–65, man kunde fiska under hela undersökningsperioden. Endast ett fåtal båtar fiskade under vintern i Östersjön. Undersökningen om kustfisket i Bottenhavet ger också intressanta uppgifter om väderlekens inverkan på fångstresultaten. Någon egentlig fiskevind tycks det inte finnas, sedan får sportfiskarna säga vad de vill. Trålbåtarna går t ex ut i alla väder och får fisk. Det är egentligen skötfisket, som väl i någon mån följer gamla kända märken, ty man spårar här en tendens till bättre fiske med ost-sydvästliga vindar. (ÅR 1966)

BENGT-OLOF

FÖR 25 ÅR SEDAN ST

FAMILJE ANNONSERNA

All ev. uppvaktning

på min födelsedag undanbedes.

Erik Viklander
Tynderö

5-4 1991

ST Att minnas -91

Tynderö RK: Allsångskväll torsd. 18 april, kl. 19, Hyddan. Tage Melin, Edstagånget. Välkomna!

Tynderö

Vi deltar i högtidsgudstjänsterna i **Hässjö kyrka** och i **Stiftsgårdsparken** med anledning av Stiftsgårdens 20-årsjubileum. Se Hässjö samt annons. Välkommen! 7-6-91 ST

All ev uppvaktning

på min födelsedag undanbedes

Ove Eriksson
Åstön -91

Tynderö Hembygdsförening har anordnat en mycket välbesökt och lyckad hemslöjdsafton i bygdegården. Sten-Erik Martinsson underhöll med sång samt ledde allsång och hemslöjdskonsulent Ulrika Bos-Kerttu var där och presenterade och visade vävnader från en hemslöjdsinventering i Tynderö. En utställning av mycket vackra och välgjorda arbeten av vitbroderi visades och den rönte stort intresse. Det var en mycket lyckad afton.

Tynderö

Tynderö kyrka: Sönd 10 Högmässa. Gunnar Kvist o Agneta Granlöf. 4/4-91 ST

4:90

1992

– VI ÄR RELATIVT NÖJDA MED FISKET

Tvingas söderut för att överleva

• Dagbladet den 25 septem 1991.

– Vi har inte kunnat fiska hela tiden men vi är ändå relativt nöjda, för det mesta har det varit god fångst.

Det säger Stig-Olof Boman, fiskare från Tynderö och en av dem som tillbringar vintern vid Öland.

Stig-Olof och kompanjonen Börje Nordström gav sig av från Tynderö i höstas.

Fem fiskebåtar från Medelpad har tvingats förlägga sitt torskfiske till södra Öland.

• *– Vi har haft vädret emot oss, men annars kan vi inte klaga på fångsten, säger Stig-Olof Boman, 55-årig fiskare från Tynderö. Boman är en av de m edelpadingar som tvingats förlägga sitt torskfiske till södra Öland denna vinter.*

Foto: Thord Eriksson.

– Stig-Olof, en av fiskarna som förlagt sitt torskfiske till södra Öland

Det är ont om torsk i havet utanför Medelpad. Torskstammen har minskat drastiskt sedan åren 1987 och 1988. Det var då som stora trålare från södra Sverige tog upp enorma fångster i Bottenhavet.

Torskstammen har inte kunnat återhämta sig sedan dess och detta drabbar nu yrkesfiskarna i Medelpad.

Fem båtar

Den här vintern är det fem fiskebåtar från Medelpad som förlagt sitt fiske till södra Öland. Det är enda sättet att klara full inkomst.

– Vi är tvingade för att kunna betala räntor och amorteringar på båt och utrustning, förklarar Stig-Olof Boman, 55 år från Tynderö.

Stig-Olof fiskar på heltid sedan 1975 och har finskbyggda båten Ann-Lisa ihop med kompanjonen Börje Nordström. Tillsammans med hustrun driver han Oxvikens salteri.

Södra Öland

Under september och oktober gav sig fem medelpadsbåtar ner till Grönhögen på södra Öland för att förlägga sitt vinterfiske där. Båtar från Njurunda, Alnö och Tynderö. I en första tre månaders period fiskade man torsk fram till mitten av december.

Just i dagarna sätter de gästande fiskarna igång igen. Fram till i början av maj räknar medelpadingarna med att vara kvar i söder.

"En nödlösning"

– Det är en nödlösning, men det är inte bara nackdelar, det är faktiskt trevligt med omväxling och för min del trivs jag ganska bra med att prova något nytt. Det är bra ordnat med allt praktiskt där nere och det finns sex olika uppköpare där nere, berättar Stig-Olof.

30 lådor

Den fisk som Stig-Olof och Börje drar upp går till Ölands fiskförädling. Bra fiskedygn kan det bli upp till 30 lådor, det vill säga 900 kilo torsk. Snittet för Tynderö-båten har annars legat på 400 kilo per dygn.

– Det har inte varit någon förlust men problemet är att vi ofta har vädret emot oss, när det blåser mer än tio sekundmeter går det veka torsknäten sönder och det blåser mycket mer här än hemma, förklarar Stig-Olof.

Sammanlagt ligger 47 svenska båtar vid Grönhögen. Där stannar man så länge torskfisket är gott.

Tord Lundgren

Gick till semifinal

Slättåbygdens skola från Stöde tog sig till semifinal i första kvartsfinalen i Vi i femman.

Stöde-klassen tog ledningen från början och behöll den i ett järnhört grepp hela tävlingen.

– Vi är väldigt imponerade av deras kunskaper, säger Gunnar Åsard, tävlingens domare.

Den första av årets fyra kvartsfinaler gick av stapeln i Bonässund i går.

Slättåbygdens skola tävlade mot Alneskolan som var på hemmaplan.

– Stödeklassen var väldigt duktiga, och hade överraskande kunskaper i vissa ämnen. Till exempel visste de att Sverige var med i Efta, säger Gunna Åsard.

Av 22 möjliga poäng lyckades stöde-femmorna skrapa åt sig 15.

Alnaskolan var ohjälpligt efter och slutade tävlingen med endast sex poäng.

För att få vara med i TVs sändningar av Vi i femman krävs det att Slättåbygdens skola vinner ytterligare tre matcher.

Nästa kvartsfinal går mellan Johannebergsskolan från Härnösand och Fagerviks skola, tisdagen den 21 januari.

1987

• *Tonvis med fiskskräde flyter mot land och kustfiskarna får sin beskärda del i redskapen. Stig Boman tillhör de drabbade.*
Foto: Mats Olsson

Västkustfiskarnas visitkort i skärgården:

STINKANDE FISKLEVER

- Alla redskap blir fullständigt nersmetade.

- Så här kan det bara inte få fortsätta.

Yrkesfiskaren Stig Boman i Tynderö är arg och upprörd. Han och kollegan Börje Norströms laxfälla är igenproppad av torsklever. Skräde som blåst ut i från havet och västkustfiskarnas torskrensning.

Det stinkande skrädet har även flutit i land och lagt sig en bit efter strandremsan.

Tynderöfiskarna Stig Boman och Börje Norström är irriterade och upprörda. Den senaste tiden har man förlorat både tid och pengar på grund av kollegorna från västkusten och södra Sverige.

Begränsa

- Dom har sin lagliga rätt att vara här och det säger vi inte så mycket om, men det måste till någon form av begränsning och mer kontrollerat fiske.

- Som det är nu så går dom så nära våra redskap och tar sådana mängder att vi blir lidande, dundrar den annars timide Stig Boman.

Fiskeflottan från södra och västra Sverige rensar sina stora fångster utanför Åstö- och Tynderölandet. Allt skräde försvinner och sjunker till botten. Allt utom torsklevern som i stora bälten driver i väg. När vinden blåser nord-nordost hamnar allt i kustfiskarnas redskap samt längs stränderna.

- De senaste dygnen har det fastnat mängder i våra laxfällor, förklarar Stig Boman.

- Det är så tjockt så att laxen skyggar och det blir ett helsikes jobb för oss när redskapen skall rengöras.

Surnar

Stig Boman och Börje Norström har sina redskap syd om Åkeråviken. Torsklevern som fastnat surnar snabbt och vid Tynderö flyter skräde i land och förorenar stränderna.

• *- Nu får det vara nog, vi vill inte ha mer torsklever i redskapen, dundrar yrkesfiskaren Stig Boman i Tynderö.*

- Vi kräver en lagändring, nu finns en alltför generös tolv distansminuters fiskegräns från baslinjen på sjökortet, berättar Tynderöfiskaren.

Boman och hans kollegor i kustfiskeförbunden i Ångermanland och medelpad har uppvaktat Länsstyrelsen och man hoppas på ett snabbt agerande.

Tord Lundgren

Servicehus genom bostadsförmedling

Pensionärer som söker lägenheter i Sundsvalls kommuns åtta servicehus kommer inom kort att behöva vända sig till den ordinarie bostadsförmedlingen.

Socialnämnden har nämligen beslutat normalisera hanteringen av denna särskilda bostadskö för äldre. Man vill slippa den särbehandling det innebär att ha fördelningen av servicelägenheter förlagd till socialkontoret.

Men även efter nyordningen kommer det att finnas kontakter mellan kommunen och hemtjänstassistenterna. Dessa ska också hjälpa till med att fylla i ansökningsblanketter till bostadsförmedlingen.

För närvarande finns 450 lägenheter i kommunala servicehus.

De kvarvarande ålderdomshemmen – Solhaga, Holmgården, Ögården, delar av Tingsta, Knutsgården och Solgården – kommer inte att beröras av de nya rutinerna.

Lägenheterna där kommer även fortsättningsvis att fördelas av äldreomsorgen.

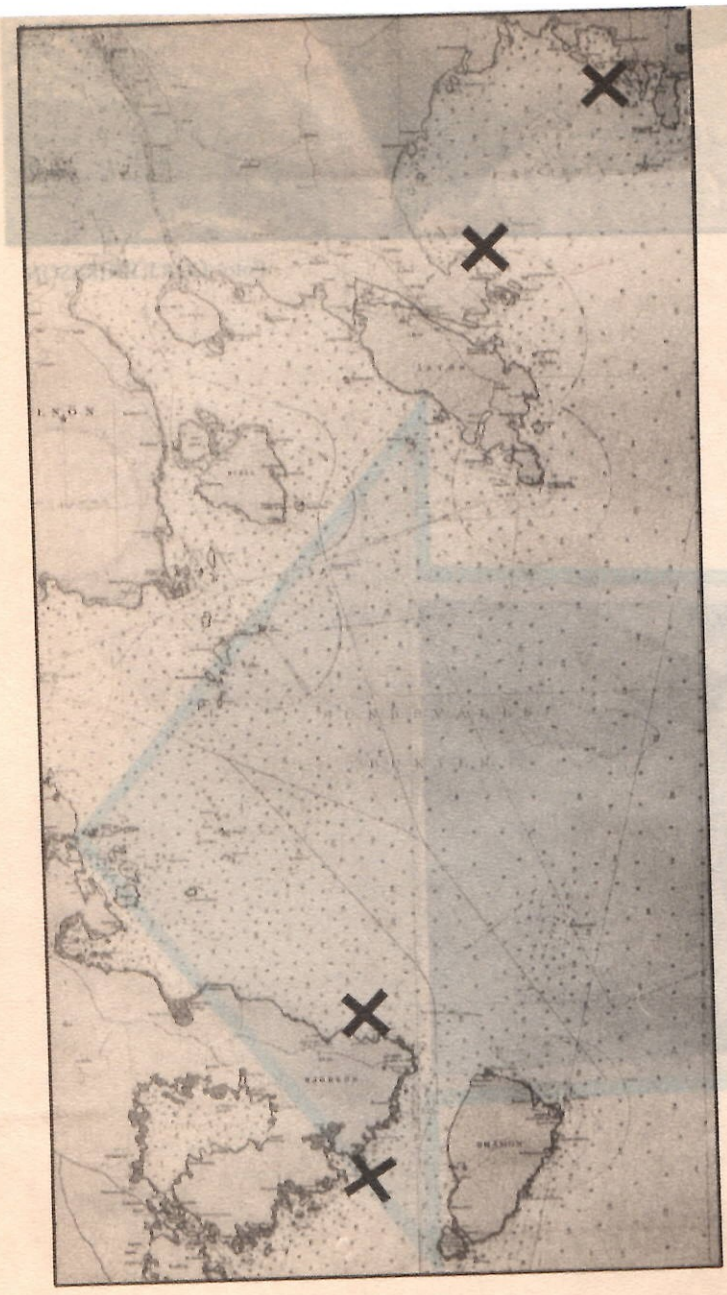

Havet utanför vår kust är en oändlig skatt att ösa ur

***Vid det övre krysset** skall enligt ryktet det tyska Junkerplanet ligga. Vid de näst översta störtade det svenska BST 18 planet. Vid det näst nedersta krysset fick lotsen Anders Olof Blomberg sätta livet till. Och vid det nedersta krysset förliste fartyget S:t Erik.*

***Nu när våren** kommer har grabbarna börjat se över sin utrustning.*

Kattskär ska bli båtfolkets nya rastställe i Medelpad

Snart får båtfolket anledning att räcka vacker tass åt Timrå kommun, länsstyrelsen och Kryssarklubben.

Kattskär – en holme i skyddat läge i inre delen av Tynderösundet – ska få båthamn, eldplatser, toaletter – och en badplats med vedeldad bastu som extra attraktion.

Sistnämnda anordning ingick inte i de ursprungliga idéerna för Kattskär, utan kom till i slutskedet av planeringen, på kommunens speciella begäran.

Om det är kallt i vattnet ska båtfolket få draghjälp till badet, resonerade man tydligen. Timrå ska inte vara känd som kommunen där man måste gruva sig för kvällsdoppet.

AMS-jobb

Projektet, som genomförs i form av ett beredskapsarbete när möjlighet öppnar sig, går löst på totalt 672 000 kronor.

Kommunens andel belöper sig på 25 procent – d v s 172 000 kronor. Men av den summan har Kryssarklubben vänligt nog lovat bidra med 22 000 kronor.

Kommunens ekonomikontor har därför extra anledning att tillstyrka ett engagemang på Kattskär. Kommunstyrelsen har frågan på dagordningen i nästa vecka.

Sätter eld

Enligt länsstyrelsens projektkontor, som planerat för båtfolkets nya rastställe i Tynderö, kommer man i förstone sannolikt att behöva sätta eld på stora delar av skäret för att bli av med sly som växer där.

Sedan uppförs i tur och ordning en rast- och samlingsplats med vindskydd samt eldplats med stockbänkar och fyra bänkbord. På ytterligare ett par platser på skäret anläggs också eldstäder med stockar att sitta på.

Naturgrop

Själva hamnen kommer att bestå av ett par tio meter långa flytbryggor plus landgångar.

En torrtoalett av typ "naturgrop" sätts upp och marken jämnas till, dels för att åstadkomma en mindre tältplats på norra delen av skäret, dels för att göra badet på sydöstra udden mer attraktivt.

Ansvar

Soporna får båtfolket transportera till Holmö brygga längst in i viken.

En förutsättning för projektet är inte bara att kommunen delfinansierar det. Man måste också ta på sig ansvaret för skötseln av Kattskär i framtiden.

Anders Johansson

• Kattskär i inre Tynderösundet – den norra av två holmar med samma namn – ska bli båtfolkets nya rastställe vid Medelpadskusten. Med en timrad och vedeldad bastu som extra attraktion.

Hmars 1991

Lennart Högberg *har köpt en videokamera så han kan filma allt han hittar på bottnen.*

Foto: CURT ERIKSSON

Robert Strandberg har byggt *ett eget sökande ekolog. Med det kan han upptäcka saker som ligger dolda på havets botten.*

Vraken ligger dolda i mörker och kyla nere på havets botten

av Åvikebukten norr om Sundsvall blev han nyfiken.

– Jag började forska själv, säger han. Det lät jättespännande att det kanske fanns ett bombplan från andra världskriget i våra trakter.

Men den som hade sett planet störta och stod för uppgiften i boken var död, så det var inte lätt att få det hela bekräftat. Men efter lite letande hittade Robert en bror till uppgiftslämnaren. Han heter Ante Brolin och sade att hans bror bara hade hittat på hela historien.

Hade Robert varit en vanlig kille hade han slutat sin forskning då och nöjt sig med svaret. Men eftersom Robert är tjurig och tyckte det skulle vara tjusigt att bli känd som den som hittade "den okända Junkern i Barsviken" fortsatte han. Han läste boken "Luftwaffe in Sweden". Men där stod det inte heller något om en störtad Junker på våra breddgrader. Boken bygger på uppgifter från tyska arkiv och som alla vet är tyskarna kända för en otrolig noggrannhet. Så hade någon Junker förirrat sig till Norrlandskusten hade det säkert noterats i arkiven. Men inte en rad.

Men Robert fortsatte sina efterforskningar och i krigsarkivet i Stockholm fick han napp, men inte på en Junker.

– Där fanns det upptaget att en BST 18, ett svenskt militärflygplan från F 21, hade störtat. Men det var 1949, alltså efter kriget, och det haveriet skulle ha inträffat i södra Åvikebukten. Barsviken där Junkern skulle ha havererat ligger i norra Åvikebukten.

Nu borde problemet vara löst. Man hade tagit fel på tid och plats och blandat ihop de bägge olyckorna och platserna så klart.

Men så enkla sanningar nöjer sig inte Robert med.

– Visst låter det troligt att det är så, säger han. Men troligt duger inte för mig, jag måste veta säkert. Jag får aldrig någon ro förrän jag tagit reda på om Junkern ligger där på bottnen.

Så nu har han för en ganska billig penning byggt sig ett eget sökande ekolod. Med hjälp av ett vanligt ekolod och en hemdator och lite elektronik och en stor portion uppfinningsrikedom har han skaffat sig ett perfekt instrument för att leta sjunkna saker.

– Det finns jättefina sökande ekolod på marknaden, säger han. Men då kostar det pengar också.

Så när dyksäsongen börjar tänker han bege sig till Barsviken och verkligen ta reda på sanningen om den störtade Junkern.

Flygplan har aldrig intresserat Roberts dykkompis Lennart Högberg. I hans fall handlar det om båtar, trots att grabben kommer från Fränsta som ligger flera mil in i landet.

Lennart har alltid varit intresserad av historia och hur folk levde förr i tiden. Så när han började dyka var det naturligt att det blev båtar och båtars historia.

– Och kusten utanför oss är en oändlig skatt att ösa ur, säger han. Det har alltid varit en otrolig sjöfart här. Ända från vikingarna som hade hamnar här och till myllret av skutor under sågverksepoken. Och har det gått många båtar så innebär det att många förlist också.

De båtarna vill Lennart åt. Så nu sitter han tillsammans med Anders Vikdahl och lusläser lokaltidningarna från 1800-talet.

– Lokalpressen var på hugget redan då, säger Lennart. De är riktiga guldgruvor när det gäller information. Så alla båtolyckor finns redovisade i gamla nummer av "Alfwar och skämt" och "Norrlands Korrespondenten". Föregångarna till Sundsvalls Tidning . Och de skildringar som finns är mycket noggranna och målande skrivna. Eller vad sägs om följande artikel som daterar sig från den 7 december 1848.

"Under den 1 dennes har underrättelse från Brämö lotsplats till härwarande Tullkammare ingått, att ett fartyg förolyckats något söder om Löra fiskehamn å Tjockholms södra udde, belägen i Njurunda socken. Ibland saker som flutit iland wid strandningsstället, woro äfven twenne kistor, hwaraf en troligen tillhört kaptenen, hwaruti förpassningar för fartyg och last woro förwarade. Af dessa upplyses, att fartygets namn är S:t Erik, mätt till 21 och 28 hundradelar läster, förd af kapten N.J Dahlberg, utklarerad i Stockholm den 3 nästl november och destinerad till Hernösand.

Lasten består av spannmål, brännwin, socker, kaffe, snus och tobak m.m. Fartyget eges af några handlande i Hernösand, hwilka redan afrest till strandningsstället för att ombesörja bärgningen af det förolyckade godset. Fartyget som lärer wara mycket skadadt, påträffades liggande med kölen wänd uppåt. Af besättningen skall ännu icke mer än en man wara återfunnen, han låg infrusen i isen wid stranden, illa tilltygad af wågorna. Fartyget tros wara assureradt äfwensom någon del af lasten."

Eller den här artikeln från Norrlands Korrespondenten nio år senare. Alltså 1857.

"I måndags på aftonen inträffade här i skärgården den olyckshändelsen, att en lotsbåt kantrade, derwid lotsen Anders Olof Blomberg tillsatte lifwet. Hans följeslagare, lotsen Wihberg, som jämte Blomberg höll sig fast i den kantrade båtens köl räddades på det sättet, att båten af wågorna slungades mot en wid junilandet belägen holme, Klösan kallad, der W hoppade iland, hwaremot Blomberg, som förut gifwit sig i wattnet, för att medelst simning, deri han var wäl öfwad, uppnå samma mål, af böljorna neddrogs i djupet och försvann. Som båten aflägsnade sig från holmen måste Wihberg der, så wåt han war, tillbringa den kalla natten, och först middagstiden följande dag blef han af en fiskare wid junilandet bemärkt och förd i land, hwarifrån han i går kom till staden med det sorgliga budskapet om kamratens oförtänkta hädanfärd. Den sålunda bortgångne, en ordentlig i sitt yrke skicklig man, och ännu i sin raska ålder af bara 39 år, qwarlemnar enka med 3:ne yngre barn".

Normalt när man forskar brukar man gå till gamla Länsmans– och tingsrättsprotokoll, men Lennart och hans kompis Anders Vikdahl har hittat vägen till gamla tidningar i stället.

– Där får man reda på mycket mer, förklarar Lennart. I tingsrättsprotokoll är språket väldigt torftigt och sakligt och handlar strikt om själva olyckan. Men i tidningarna målar man upp skeendet på ett helt annat och mycket mer ingående sätt. Och förr i tiden namngav man alltid de som råkat ut för något. Man kan läsa om grosshandlare Bergström som ramlade i vattnet med ett icke simkunnigt fruntimmer som räddade sig genom att hålla fast i grosshandlarens hängslen.

Och alla förlisningar och olyckor som inträffat katalogiserar grabbarna. Det är meningen att det så småningom skall bli en bok. Trettiofem årgångar av tidningar har de hittils gått igenom och på de åren har man hittat 280 förlisningar. Men att göra en bok kostar pengar.

– Och pengar har vi inte gott om, så nu har vi gått ut för att försöka hitta sponsorer till boken, säger Lennart.

Det borde väl inte vara så svårt med tanke på att Sundsvall är en kuststad och att många företag har anknytning till sjöfarten.

Men nu när våren kommer så överger grabbarna de gamla tidningarna och arkiven, nu är det havet och dykning som gäller. Och Lennart har en dröm om att få hitta ett vikingaskepp.

– Under vikingatiden var det livlig sjöfart här omkring, säger han. Och några av de båtarna har förlist och ligger säkert gömda på botten. Och nu när vi gått kursen i marinarkeologi har vi lärt oss vad vi skall titta efter när vi ser något ovanligt på botten. Så om vi snubblar på något värdefullt så kommer vi att upptäcka det.

Håkan Sundman

7 juli 1990

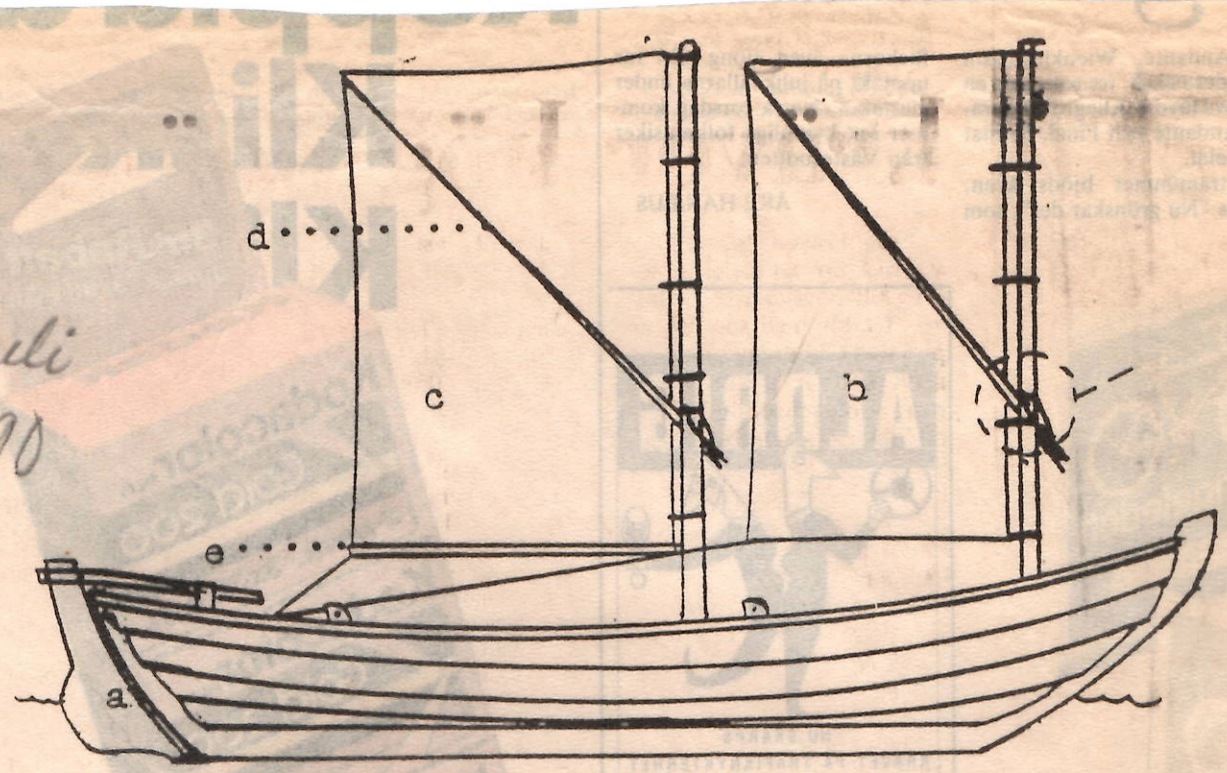

□ *En skötbåt som fiskarna i Tynderö använde. Med den seglade de in till Sundsvall för att sälja sin fångst på Fisktorget. Bokstäverna på teckningen betyder: a=roder, b=stamsegel, c=storsegel, d=spri, e=bom, f=spristopp.*

Tjugonde krönikan

Lagom till Åstö-dagen söndagen den 15 juli har nu Åstökrönikan kommit, med sitt tjugonde nummer. I redaktionen medverkar Carl Olof Svensson, som var med också för tjugo år sedan, Magnus Medin och Pia Sundholm. Det är hon som har redigerat.

Tynderö verkar att i framtiden bli distriktets guldkust, skriver museinämndens ordförande Nils Högstedt som noterar att bygden fått nya invånare, affären ny ägare och att Timrå kommun ställer sig positiv till en om- och tillbyggnad av bygdegården för barnomsorg m m. Allt fler turister besöker Skeppshamn. Förra året var det 4 300 personer.

Men när det gäller fisket är Högstedt orolig. Fiskerimyndigheten planerar att inskränka fisket med fasta redskap. Vidare har sälstammen ökat och orsakade skador för nära en miljon kronor förra året. Så det är både opp och ner i Tynderö.

Den som är intresserad av personhistoria kan följa en lång rad släkter som presenteras med kortfattade notiser. Som exempel: Åstön 2:12 som nu bebos av Karin och Knuth Sjögren, bebyggdes år 1889 av Petter Sjöström. Där fanns då en diversehandel. Hustrun Maria drev bageri i lillstugan. Senare övergick affären och fastigheten till Gerda och Sander Sjöström. De sålde till Konsum Timrå år 1934. Den nedlades 1954. Hulda och Alex Wikfors köpte då fastigheten. Pia Sundholm refererar en uppsats som Marianne Rydberg skrev 1959 om ord och uttryck i strömmingsfisket i Tynderö. På hennes tid talade de yngre generationerna inte längre någon mera utpräglad dialekt. Men några äldre fanns kvar som kunde: fiskaren och båtbyggaren Erland Åhlund, född 1882, fiskaren Albert Åkerberg, född 1885 samt torparen och fiskaren Gustav Wikfors, född 1899, alla nu döda.

Pia Sundholm har läst uppsatsen och rekommenderar krönikans läsare att ta del av den. Hur vore det att till nästa år eller så publicera hela uppsatsen? Där finns bl a en ritning av en skötbåt. I detta kustlandskap som heter Medelpad är det sällan någon som berättar om de båtar som användes av folket vid kusten eller vid insjöarna.

I andra delar av vårt land finns det betydligt bättre tradition och dokumentation om sådant. Museichefen Jan-Bertil Schnell efterlyste detta på sin tid, men veterligt hände inte så mycket. Något mera har det skrivits om de stora fartygen.

Om samernas vandringar till Tynderö skriver Karin Strömberg. De kom från Strömsund och Frostviken och följde Indalsälvens dalgång och tillbragte vintern i kustbandet.

Gunnel Pettersson skriver med ledning av fakta från V Ahlberg på Båkab om hur det gick till då elkraften kom till byn. Nio bönder i Västansjö och Backås bildade i början av 1900-talet en elektrisk andelsförening. De tog lån på sina hemman och lät bygga en kraftstation i Västansjöån. År 1925 skaffade de sig en tvåcylindrig motor som drog en generator när vattnet inte räckte till.

I höstas hölls en utställning av kyrkliga textilier på Söråkers stiftsgård. Tynderöättlingen, antikvarie Håkan Liby i Uppsala berättade om den och om släkten Åkerberg, i synnerhet textilkonstnären Astrid Åkerberg som avled 1984.

Hans föredrag refereras i krönikan. Där finns också den dikt som Märta Skarp skrev vid det tillfället, tillägnad tre stora A, nämligen Ada Eklund och Alba Eklund i Härnösand samt Astrid Åkerberg.

Eftersom detta är den tjugonde Åstökrönikan så gör redaktionskommittén en tillbakablick och tackar alla som har medverkat, främst Åke Skarp, som redigerat de flesta krönikorna. De första tio åren finns bundna i ett band, nu finns också de tio följande i ett band, även årets är med.

Det är ingen tvekan om att ett kulturhistoriskt värdefullt material på detta sätt har blivit bevarat i tryck. Det är bara beklagligt att det inte är ekonomiskt möjligt att ge denna krönika ett mera värdigt typografiskt och tryckteknisk skick. Här borde Timrå hembygdsförening tillsammans med museinämnden ta ett initiativ och få till stånd en riktig tidskrift.

ÅKE HANÆUS

NORD-SVERIGE fredagen den 22 mars 1991

1991

Ett hoppfullt liv

Vita staket och ett grönt uppblåst tält fångar uppmärksamheten i Tynderöskogarna. En energisk tjej, Bittan Björklund, dyker upp och berättar:

– Det finns för få ställen att rida och hoppa på. Jag blev tvungen att ordna ett eget ridhus.

Det är inget litet ridhus Bittan och hennes sambo, Håkan, monterat. Tältet är tjugo meter brett och fyrtiofem långt, en fullstor hoppbana får plats. Inuti känns det stort och rymligt, mycket på grund av att det är så högt, åtta meter.

Det är ett mjukt och dämpat ljus därinne. Lukten av spån, den mjuka tältduken, hästarnas trampande och frustande, ger en omisskänlig cirkusatmosfär.

När vi kommer in är det Camilla Unger, som på sin arab, Garnet Flame, är där och tränar. Ridhuset är uppsatt för egen träning med det är många andra som vill komma.

– De som kan rida och har egna hästar får komma hit när jag är hemma. Det rör sig bara om privata träningar, understryker Bittan, inte någon rid koleverksamhet.

Hoppkurser

En gång i månaden är det i alla fall hoppkurser. Då kommer norrlandsmästaren, Tomas Norberg ner från Umeå. Träningen är för dem som tävlingshoppar. Ett tjugotal entusiaster brukar delta.

Ett sätt att leva

Själv har denna intensiva tjej två svenska halvblodshästar. Maxim är nykomling och i mina ovana ögon en stor häst. På en fråga blir svaret att mankhöjden är 1,70. (Jag är lika lång, men känner mig mycket liten).

Cobra, den andra hästen, är nu nio år och Bittan har tränat den i sex år. Det går åt många timmar för att hästarna ska må bra.

Håkan har också två hästar, men han har hågen vänd mot travsporten i stället. Givetvis måste ett så brinnande intresse delas för att ett förhållande ska fungera.

Ridhus och fyra hästar, det verkar vara en kostsam hobby?.

– Ja, skrattar Bittan. Några andra nöjen finns det varken tid eller pengar till. Det jag får in från de som tränar här täcker knappt kostnaderna för hindren.

Tältteknik

Tältet har nu varit upp i två månader. I början var det problem med fläktarna som blåser upp anläggningen. Det ordnades sig först efter fjärde bytet.

Någon värme finns inte, det är friskluft som blåser in. Men, en kombinerad el- och vedpanna ska installeras.

– Det är för snön. Ytan är så kärv att snön ligger kvar. Håkan får klättra upp och skotta av den. Han har halkat ner många gånger och det går fort, berättar Bittan skrattande.

Om Håkan också skrattar får jag inte veta, han är på en verkstad och fixar bilen den här dagen. Men med värme i tältet ska han i framtiden slippa utsätta sig för de farorna.

Hela tiden vi pratar skuttar Jocke omkring oss. En yster ett och ett halvt år gammal hund av den ovanliga rasen borzoi. Det är en av de få hundraser som skrattar.

Mina första farhågor när denna stora hund närmade sig och visade tänderna var helt obefogade. Han hade bara smittats av den allmäna munterheten.

Ung men erfaren

Bittan har ridit sedan hon var åtta år och under åren fått många sparkar, knuffar och bett. Hon kräver godkända hjälmar av alla som ska rida hos henne och hon talar sig varm för användandet av skyddsvästar.

Det är många flickor som är intresserade av ridsport, men engagemanget brukar avta någonstans kring femton års ålder. Bittan kommenterar detta förhållande:

– De kommer tillbaka några år senare när de upptäckt att hästar står sig bra i konkurrensen mot killar och nöjen.

Själv har hon haft tur och lyckats med en bra kombination.

Text och foto:
ANITA ÖSTBERG

Bittan Björklund har inga problem med vad hon skall ta sig till på fritiden. Hennes största nöje finns i mastodontuppsättning i egen regi hemmavid. Det är ridhuset och hennes hästar. Dit går all tid och alla pengar.

Bittan och hemmes sambo, Håkan, har tillsammans monterat ridhuset som är tjugo meter brett och fyrtiofem meter långt.

Camilla och Bittan har en fullstor hoppbana att träna på.

Camilla Unger lever som synes på hoppet. Camilla är en av de som använder Bittans och Håkans ridhus till privat träning.

4:91

22-3
1991

Många sökte sig till årets Åstödag

"Dagen var verkligen lyckad"

Ovanligt många sökte sig till årets Åstödag i går.

3 000 personer roade sig själva med att bland annat träffa gamla bekanta, delta i kapprodd i viken, trekamp och draktävling.

– Dagen var verkligen lyckad, säger Nils Högstedt, ordförande i Åstö Fiskarmuseinämnd - som kan glädja sig åt att under den senaste veckan ha fått in 27 000 kronor för upprustning av de gamla fiskarboningarna.

I går gick den 22:a upplagan av Åstödagen av stapeln.

– Det har blivit en inarbetad tradition, en form av hemvändardag, konstaterar Nils Högstedt.

Programmet innehöll de sedvanliga aktiviteterna.

Högmässa, bröllop och barndop i kapellet. Visning av fiskarmuséet, utställningar av olika bygdealster i både olja, grafik, sten och trä.

Matsäck

Dessutom såldes som alltid "Tynderö kött med roder", det vill säga stekta strömmingsflundror med dill på hårt bröd.

Men många tog med sig egen matsäck och satt på hällarna och blickade mot skyn där årets nya aktivitet ägde rum.

För första - men inte sista - gången ordnades draktävling, där unga som gamla tävlade med hemgjorda eller inköpta drakar.

I viken pågick kapprodd och på land trekamp i hästko-, pil och bollkastning.

Och i vanlig ordning fick besökarna också gissa vikten på en levande lax.

Totalt kom 2 300 gissningar in. Karin Sjögren från Tynderö och Marianne Wedin från Sollentuna gissade på sju kilo, åtta hekto och tjugo gram - vilket visade sig vara exakt rätt.

Glada fick de med sig varsin fisk i den viktklassen.

Solsken

Aktiviteterna rullade på i skinande solsken - till det var dags för den avslutande notdragningen. Då öppnade sig himlen och en rejäl åskskur med hagel avbröt hastigt dagen.

Men arrangörerna Västernorrlands Försvarsområde och Åstö Fiskarmuseinämnden var mer än nöjda ändå.

Särskilt Fiskarmuseinämnden som fick in ytterligare ett antal kronor under gårdagen.

Sedan den årliga bygdekrönikan kom ut förra veckan har privatpersoner skänkt 27 000 kronor.

Små bidrag

– Det känns så härligt att folk känner för udden här ute, säger Nils Högstedt.

– Med många små bidrag kan vi komma långt.

Totalt 600 000 kronor räknar nämnden med att upprustningen av fiskarmuséet, boningarna och sjöbodarna kostar.

Hälften hoppas de få in via bidrag från allmänheten och resterande hälft hoppas de få via länsarbetsnämnden och länsstyrelsen.

– Vi skulle önska at vi fick en AMS-arbetare, berättar Nils Högstedt. Då skulle vi kunna återställa området i fint skick.

Lottie Jangdal

• Afganhunden Donna har uppnått den aktningsvärda åldern 12 år och föredrar att ligga ned och vila sin trötta kropp. Hon besöker Tynderö för fjärde året och Evelyn sätter sig gärna ner på sängkanten för en pratstund.

Hundpensionat med gäster

Evelyn och Lasse tillbringar många kvällar med sina vänner

På Tynderö Hundpensionat tillfredställs alla personliga önskemål och egenheter. Gästerna får den meny och omvårdad de är vana vid hemma.

I fyra år har Lasse och Evelyn Henriksson i Tynderö, Söråker, haft sitt hem öppet för andras hundar.

Med sinne för individuella behov vårdar de sina gäster som kommer tillbaka år efter år.

Just nu är det högsäsong på pensionatet och 13 gäster har tagit in där. Den lilla minicollien Lady bor inne i huset hos Lasse och Evelyn.

Det beror inte på att det är fullbelagt på själva pensionatet som man kanske skulle kunna tro.

Nej, Lady är helt enkelt lite skygg och rädd för sin fyrbenta släktingar så hon får bo inne hos pensionatsföreståndarna. Där trivs hon så bra att hon har tagit in på Tynderö hundpensionat för fjärde året i följd.

Kartotek

Fyra gånger om dagen får gästerna gå ut på enskilda promenader med med Lasse eller Evelyn. Det är ett av skälen till att de gärna återkommer. På många hundpensionat får gästerna hålla till godo med en inhägnad rastgård.

Inackorderingarna beställer favoritmaten i köket som ställer upp på alla önskningar. Föreståndarna har ett kartotek för att hålla reda på de individuella behoven.

– Den som vill ha fyra skivor leverpastej till frukost och en skiva falukorv innan sänggående får givetvis det.

Rymde hemifrån

Många av hundarna är långväga besökare. De kommer från orter som Stockholm, Umeå och Gävle. Men naturligtvis finns här också gäster från trakten som behöver en tids vistelse på pensionatet.

Det berättas om hund från Söråker som efter sitt besök på pensionatet rymde hemifrån för att han längtade tillbaks.

De som så önskar får ha egna sängar med sig, annars håller pensionatet med sovplats och sängkläder. Om gästerna har ett extra behov av ömhet och vill bli omstoppad för natten så ordnar Lasse och Evelyn gärna den detaljen.

Om olyckan skulle vara framme och någon av gästerna behöver medicinsk hjälp så kontaktar föreståndarna en veterinär som alltid finns tillhands.

Specialdiet

Evelyn har vid ett tillfälle komponerat en specialdiet till en överviktig labrador som tagit in på pensionatet. På en och en halv månad gick hunden ner i vikt så att han kunde glädjas åt sina dagliga promenader. Tidigare hade övervikten gjort att varje kroppsansträngning var förknippat med smärta.

De flesta gästerna återkommer varje år det gäller att vara ute i god tid med bokningarna. Lasse och Evelyn har tvingats tacka nej till ett femtiotal förfrågningar nu i juli. Pensionatet har gäster inbokade till och med oktober.

Inget extra

Ett rum på pensionatet inklusive mat kostar 90 kronor dygnet. Om husse eller matte kräver bostad inne hos Lasse och Evelyn kostar det 150 kronor, men om pensionatsföreståndarna själva bedömmer att gästen mår bäst av att bo i huvudbyggnaden så kostar det inget extra.

Lasse och Evelyn har ställt ut en tv och en soffa i pensionatet och tillbringar ofta kvällarna tillsammans med sina gäster så de inte ska känna sig ensamma.

Ingrid Eldeklint

• Minicollien Lady får bo inne hos Lasse och Evelyn. Hon trivs bäst tillsammans med människor och är rädd för sina fyrbenta släktingar. 24-7-92 *Foto: Ylva Knutsson*

4:92

VÄRDSHUSET
Idyllen
Tisdag–Fredag ..16–22
Lördag 12–22
Söndag 13–22
Luncher mot förbeställning
Åstön ligger mellan
Sundsvall–Härnösand
16 km från Söråkers centrum
Tel. 060/480 20
Välkommen !

1991

PREMIÄR 14-6 1991

Kvastnatta !

Välkommen till södra Åkeröviken på Åstön fredagen de 14 juni kl 19.30.
Åk vägen mot Skeppshamn, skyltar är uppsatta.
Då får Du lära Dig tillverka kvastar och vispar av björkris.
Du bör vara klädd i oömma kläder samt ha en kniv med Dig.
Tag också med Dig fika och korv för grillning.
En dragspelare kommer att vandra mellan oss och pigga med glada melodier.
Alltså en lärorik och trevlig afton får Vi hoppas.
MISSA INTE TILLFÄLLET !

Välkommen !

Tynderö Hembygdsförening.

13-8 1991

för 50 år se'n

Arméförvaltningen har beslutat antaga anbud från firman Nyström & Bylund i Kvissleby om utförande av vatten- och avloppsledningar på Åstholmen för luftvärnsartilleriets beredskapsdivision i Sundsvall, vilket anbud slutar på 32 000 kr.

Tynderö-bor!
kom och möt vår nye
Domprost Kjell Hansson
som firar söndagsmässan
i Tynderö kyrka
Söndag 17/11 kl.18.00
Välkommen!

DianaFisk
Laxutförsäljning
i Tynderö Fiskeläge
I helgen säljer vi ut vårt lager av fryst lax fångad i sommar för 39:-/kg.
Lördag 11–16. Söndag 11–16
Tel. 416 25/101-54 98 80

1991

Lustgården ALNÖ
21/9 – 11/10
Margareta Åkerberg
Keramik
Alla varmt välkomna!
ÖPPET
sept.–dec. ons.–sön. 11–18
Tel. 55 74 60
1,5 km från Alnöbron mot Spikarna
Café, galleri, hantverksförs.

Röda korset besökt av nyfikna rumäner

Härnösand (ST)

– Rena bondturen!

Så spontant betecknar den rumänska Rödakorsdelegationen möjligheten att få samarbeta med just Västernorrlandsdistriktet. Allt de fått uppleva under två veckor har varit lärorikt, men mest lärorik var ändå distriktsstämman!

Ordföranden Mikai Matei förklarar sig:

– Det var så lugnt och sansat och med öppet hjärta.

Den stämningen tänker han och hans kolleger ta med sig till hemlandet. Och mycket annat. Idéer om utbildning av olika slag, till exempel i första hjälpen, arbetsorganisation, sjukhusvärdinnetjänsterna... Rumänska röda korset behöver mera kunskap, impulser och idéer. I gengäld skulle det västernorrländska behöva de rumänska ungdomarnas entusiasm för hjälparbete.

Meningen är att frivilliga rumäner ska få komma över till någon Rödakorskrets i Västernorrland och delta i dess arbete. Tynderökretsen har visat intresse för detta.

□ *Wille Wennberg och Inga-Lisa Sundqvist med sina rumänska kolleger Dorel Baitanciuc, Mikai Matei, Michaela Botoseneanu och Gheorge Lisac.*

□ Otillräckligt

Före revolutionen hade det rumänska röda korset en begränsad rörelsefrihet. Man visste om de svårt handikappade barnen, men pengarna räckte inte till för dessa. De skulle gå till andra behövande. Anstaltsbarnen kom på kant.

Efter omstörtningen har det skett en revolution också i det rumänska röda korset. Man har stärkt sin ställning, gränser utåt har öppnats. Det visar besöket i Västernorrland.

– Vi hade föreställningen att svenskarna var kalla och låsta människor, men vi har fått ändra uppfattning, säger Mikai Matei. Öppenhjärtigheten och vänligheten finns där från dagis och lekis till 90-åringarna. Svensken lever bra och är också villig att hjälpa. Det är viktigt för oss att få skicka över frivilliga till Västernorrland för att lära mera och se hur en krets arbetar. Vi har under de här veckorna träffat mest eldsjälar, och det är största hemligheten med svenska röda korset, säger Matei.

Delegationen har besökt bland annat Tynderökretsen och Norrlidens skola i Sundsvall.

Distriktssekreteraren Inga-Lisa Sundqvist uttrycker stor tillfredsställelse över att ha fått ansvaret att hjälpa det rumänska rödakorsdistriktet att bygga upp sin verksamhet. I 4-5 år ska ett intensivt samarbete pågå. Det handlar mer om kunskap än om pengar. Detta är en del i den svenska hjälpen till Rumänien.

Text och foto:
ROLF FO

1991

4:93

Tynderösundet får efterlängtad hamn

Timrå (ST)

Redan till sommaren 1991 ska en båthamn vara anlagd på Norra Kattskär i Tynderösundet. Skäret ska därmed användas som fritidsområde med rastplats för båtgästerna, som får tillgång till torrdass och bastu.

Sedan länge tillbaka har det funnits önskemål från Kryssarklubben om ytterligare en gästhamn i länet. Norra Kattskär har också använts som tillfällig hamn på grund av det skyddade läget.

Nu har planerna tagit form och kommunen har åtagit sig ansvaret att ställa i ordning skäret för permanent bruk. Den totala kostnaden beräknas uppgå till 672 000 kronor. Projektet ska genomföras som ett beredskapsarbete med länsstyrelsen som huvudman.

Norra Kattskär är en idealisk hamn när man väl tagit sig dit. Därför kommer det trånga och bitvis grunda sundet att markeras med prickar för att få en säker infart.

Bland annat ska hela skäret röjas från sly och städas. En brygga för landstigning kommer att anläggas på skärets sydvästra sida. Vidare kommer man att bygga en stor rast- och samlingsplats med vindskydd.

Det ska också finnas två eldplatser med sittstockar på Kattskär, torrdass med naturgrop och en informationstavla med hänvisning till färskvatten, telefon, affär och närmaste postlåda.

En sopcontainer ska ställas till förfogande för båtgästerna. Av praktiska skäl måste dock containern placeras vid Holmö brygga, för att underlätta sophämtningen.

Det förväntas att båtgästerna själva ska köra sina sopor från Kattskär till Holmö brygga. Där tas soporna om hand av kommunen. Samfälligheten som äger Kattskär och Holmö brygga vill reglera sophanteringen genom avtal med Kryssarklubben och kommunen.

Projekt väver samman gamla Tynderömönster

Timrå (ST)

- Vi vill inspirera och ge nya möjligheter till alla dem som väver, säger hemslöjdskonsulent Ulrika Bos Kerttu. Tillsammans med Åsa Lisa Linnman och Gunnel Pettersson i Stångrid har hon satt igång ett projekt med att ta fram gamla mönster på vävnader från Tynderö.

□ Åsa Lisa Linnman, Gunnel Pettersson och hemslöjdskonsulent Ulrika Bos Kerttu visar resultatet av ett halvt års möda. Nu finns ett stort antal vävmönster tillgängliga, med tradition av gamla textilier från Tynderö.

– Efterfrågan på mönster med lokal anknytning är enorm.

Att väva något som man vet var det kommer ifrån, ökar tillfredsställelsen, menar Ulrika Bos Kerttu.

Projektet började redan 1973. Då genomförde Hemslöjden 15 inventeringar i landet.

Tynderö var en av de orter där gamla föremål letades upp från källare och vindar. Föremål av trä, järn och textilier fotograferades och registrerades.

– Bara från Tynderö dokumenterades 992 föremål. De äldsta från 1700-talet och fram till början av 1900-talet, berättar Gunnel Pettersson från Stångrid som var med om inventeringen.

– Men önskemålet var hela tiden att projektet skulle leda till något. Inte bara ett antal dammsamlande pärmar, menar Ulrika Bos Kerttu.

□ Anpassade mönster

Nästan tjugo år senare kunde Hemslöjden anställa Åsa Lisa Linnman under sex månader.

Hennes uppgift var att göra något av matErialet i pärmarna.

Av en lyckad slump föll valet just på Tynderö.

Nu finns produkten av sex månaders arbete prydligt samlat i en pärm. Vissa alster finns också visade på en mindre utställning. Och pärmens plats blir naturligtvis på Hemslöjdsbutikerna i länet.

- Meningen är att människor ska kunna se och köpa mönster från det som vävdes i hemmen förr i tiden, säger Åsa Lisa Linnnman som också vävt ett antal av tygerna.

Mönstren är anpassade till dagens tekniker och matErial.

Men härstämmar till stor del från en enda person, Gotlob Wiklander, från Tynderö. En traditionsbärare som försedde bygden med vävda alster ända tills hans död för tre år sedan.

FRANZISKA EGGER-NILSSON

Luthersk konferens i Söråker

Härnösand (ST)

Det blir stor internationell samling i Söråker i Allhelgonahelgen och veckan efter. 75 delegater från 18 länder i Lutherska Världsförbundet ska då hålla konferens på stiftsgården.

Den stora internationella konferensen kommer att börja i Allhelgonahelgen den 2-3 november, med att en del av delegaterna medverkar i gudstjänsterna. Det blir då inte bara i trakterna kring Söråker, utan de kommer även att finnas på andra ställen i stiftet.

Eftersom många tungomål kommer att talas, behövs det en tolkanläggning vid stiftsgården och stiftsstyrelsen i Härnösands stift beslöt på torsdagen anslå 35 000 kronor till tolkanläggningen med mera. Detta är faktiskt något mer än vad stiftsgården hade ansökt om!

□ Utbildning

Vid stiftsstyrelsen informerades också om att en av landets fyra försöksutbildningar i kyrklig grundkurs för samtliga som utbildas i kyrkliga yrken, ska förläggas till stiftet. Den placeras vid Mellansels Folkhögskola utanför Örnsköldsvik. Övriga platser i landet blir Växjö, Sigtuna och Piteå.

– Syftet med kursen är att hjälpa de blivande kyrkoarbetarna att uppleva och lära känna Svenska Kyrkan inifrån, säger stiftsadjunkt Staffan Fogelberg, som är utbildningsansvarig i stiftet.

□ Estlänningar

Stiftsstyrelsen beslöt också på torsdagen att anslå 23 000 kronor för att två estniska utbytesstudenter ska få möjlighet att studera vid Hållands Folkhögskola i Jämtland. Det hela sker inom ramen för vänortsutbyte med de baltiska staterna.

Stiftsstyrelsen behandlade vidare frågan om att överföra Ljustorps församling till ett pastorat där Hässjö och Tynderö också är med. Det är en av de första ärendena inom den pastoratsreglering som kommer att genomföras under de närmaste åren.

Något beslut togs inte, då Ljustorp slutgiltigt inte beslutat i frågan. Stor enighet råder dock om regleringen.

5-10-91 KÅGE WIKLUND

Föreningsnytt

26/4-1991

Hässjö-Tynderö PRO:s månadsmöte den 18 april 1991.

Detta välbesökta månadsmöte i Söråkers Folkets Hus öppnades med att vice ordförande Sven Ersson hälsade alla hjärtligt välkomna.

Protokoll från föregående möte upplästes och justerades. Nya medlemmar hälsades välkomna.

Martin Westerholm hälsades särskilt välkommen med en applåd. Den alltid populäre Martin Westerholm föredrog berättelser om ombud till Folket i Bild, samt läste en del historier ur dessa tidningar till allmän förnöjelse.

Sedan var det dax för kaffepaus. Musik under kaffet och under mötet spelades av Knut Lundberg på dragspel och Arne Ahlman på gitarr och nyckelharpa, som också uppskattades.

Vigsel

Jan Johnson och Lena Persson, båda från Los Angeles, bruden bördig från Söråker och brudgummen från Essex, England, har vigts i Tynderö kyrka. Vigseln förrättades av kyrkoherde Eva Sundelin Isaksson.

8/8-91

Anita tar över oppositionen efter Olle Maxén som avgår?

□ Anita Östberg är hetaste namnet som efterträdare till Olle Maxén (c).

Timrå (ST)

Olle Maxén avgår som oppositionsråd i Timrå. Trots den kraftiga tillbakagången är centern fortfarande största parti i kommunen efter socialdemokraterna. Därför kommer man att kräva att få behålla den posten. Ingen kandidat är utsedd men det hetaste namnet för dagen är Anita Östberg, högskolestuderande trebarnsmor från Tynderö.

– Jag bestämde mig långt före valet och har meddelat min partigrupp detta. Valutgången har inte haft någon inverkan på detta. Jag stannar perioden ut eller möjligen till halvårsskiftet nästa sommar, säger Olle Maxén.

Han sticker inte under stol med att valet blev en besvikelse:

– Jag försöker rannsaka mitt samvete för att komma underfund med vad vi gjort fel, men kan inte komma på något, säger han.

En annan förlorare är Björn Hellqvist, folkpartiet:

– Jag trodde inte att det skulle gå så här. Man har haft en känsla av att vi skulle göra ett bättre val.

Olle Maxén bestämde sig tidigare i år för att lämna posten som oppositionsråd. Beslutet meddelade han till sin partigrupp och till företrädare för andra partier i fullmäktige.

– Men vi ville avvakta utgången av valet innan det blev offentligt, säger han.

Situationen i Timrå har inte förändrats i sak. Socialdemokraterna som redan tidigare var starkast har blivit ännu starkare. Centern behåller tätposistionen som största oppositionsparti, men med två ledmöter mindre i fullmäktige. Övriga partier har hamnat i ett jämnare läge. Moderaterna ökar till tre, kds behåller sina tre och folkpartiet minskar till tre mandat. Miljöpartiet tappar ett mandat och kvar i fullmäktige blir Anders Östrandh.

I det läget kan centern fortsätta att göra anspråk på platsen för oppositionsrådet. Robert Lindberg är ordförande i centerns kommunorganisation:

– Vi avvaktar till sammanräkningen är klar på onsdag. Vi får också titta närmare på eventuella strykningar. Men när den slutliga sammanräkningen är gjord ska vi ta itu med att hitta en lämplig efterträdare till Olle Maxén, säger han.

Anita Ostberg är inte nominerad, men många inom centern i Timrå kan tänkas stödja henne. Själv är hon dock tveksam eftersom hon bl a har ett och ett halvt år kvar på sin högskoleutbildning.

Olle Maxén säger att han kan tänka sig stanna till halvårsskiftet nästa år, så att en lämpligt person kan tillträda.

Men knappast längre.

Centern i Timrå vill helst se en ung kraft på posten som hans efterträdare. Gärna en kvinna.

TORBJÖRN ELVERHEIM

Owe Johansson, 61 arbetarlistan

3-10-91

Anita Östberg ,35

4:94

17-9-1991

Tynderö församling: Mällby 1:57. Säljare: Vivan Hellström. Köpare: Jan Birger Hermansson. Pris: 160 000 kr. Tax.v.: 92 000 kr.

Skäggsta 2:17. Säljare: Gustav Fredrik Strandberg. dödsbo. Köpare: Gunnar och Kristina Björck. Pris: 55 000 kr. Tax.v.: 48 000 kr.

lysning

Magnus Åkerberg
Karin Lundgren
Mottagning 12/10 kl. 12-16 Holmö, Tynderö. Vigsel i Lidingö kyrka 19/10 kl. 14.30. Pga Villa Söderås, Lidingö

29-9-91

...och ett varmt tack till **den person** som återlämnade min kvarglömda plånbok på Gläntan i Tynderö. **Nine.**

Magnus Åkerberg
Karin Lundgren
Tynderö 10/8 1991

13-8-91

för 50 år se'n

Distriktsmästerskapen på cykel 100 km för seniorer och 50 km för juniorer gick på söndagen över hela landet.

I Medelpad svarade Sundsvalls VK för arrangemangen med start från Holmbron.

I seniorklassen segrade T. Claesson, SVK och i juniorklassen L. Myrgren, Inger, vilken för övrigt måste anses som en av Norrlands mest lovande cyklister.

Resultat: Seniorer 10 mil: 1) T. Claesson, SVK, 2) K. G. Öberg, Söråker, 3) L. Bylund, SVK.

Juniorer 5 mil: 1) L. Myrgren, Inger, 2) H Skarlin, SVK, 3) Å Claesson, SVK, 4) T T Eriksson, Inger, 5) B. Eriksson, Inger.

Fyra kvinnor prästvigdes i Härnösands stift i helgen

HÄRNÖSAND (VA) På söndagen vigdes fyra nya präster till tjänster i Härnösands stift av stiftets nyutnämnde biskop Karl-Johan Tyrberg. Samtliga fyra nyblivna präster är kvinnor.

Härnösands stift har under senare år haft svårt att rekrytera präster framförallt till glesbygden. Därför är det självklart att de nyvigda prästerna är ett särskilt välkommet tillskott.

Annika Karlsson 48 år har hittills under sitt yrkesverksamma liv arbetat som sjuksköterska och barnmorska. Framför allt med frågor som mödravård och familjeplanering.

•Vuxit upp

Hon är född i Karlstad och har vuxit upp där och i Göteborg. Nu skall hon flytta till Härjedalen.

– Fjällvärlden är min viktigaste källa till rekreation och eftertanke. Både till fots och på skidor, berättar Annika Karlsson som sedan 25 år är permanent turist i Härjedalen.

Även Ulla Lennander är 48 år. Hon är utbildad barnsköterska och får sin första tjänst i Stöde.

•Tacksamhet

– Det ser jag fram emot med tacksamhet, glädje och tillförsikt.

Maria Petterson är 35 och kommer ursprungligen från Oviken. Förutom teologiutbildningen är hon utbildad ämnenslärare i svenska och engelska.

Under de år hon läst teologi har hon arbetat på ett hem för flyktingungdomar från Eritrea.

– Det har varit intressant att på så sätt lära känna lite av en helt annan kultur än den svenska, menar hon.

Maria får sin första tjänst i Sveg. De senaste somrarna har hon tjänstgjort som tjänstebiträde i Sunne pastorat i Jämtland.

Vid prästvigningsmässan i Härnösands domkyrka vigdes på söndagen Maria Pettersson, Katarina Tingström, Annika Karlsson och Ulla Lennander till präster av biskop Karl Johan Tyrberg.

Foto: BJÖRN GRANKVIST

Yngst bland de nyutnämnda prästerna är Katarina Tingström, en 28-åring född och uppvuxen på Frösön.

Under studietiden har hon arbetat som sjukvårdbiträde på en canceravdelning.

– Det har varit en nyttig erfarenhet som jag inte velat vara utan, säger hon.

Katarina Tingström har tidigare arbetat med sin församlings närradio. Det blir nu andra arbetsuppgifter som kommer att ingå i den nya prästtjänsten i Hässjö-Tynderö pastorat.

Vanlig tjej och präst

Efter stor tvekan bestämde sig Katarina Tingström för att bli präst. Katarina tyckte inte att hon levde upp till bilden av "hur en präst ska vara". Hon var varken stel eller formell, bara en vanlig ung tjej.

Katarina Tingström blev präst. Så sent som i juni i år prästvigdes hon i Härnösands domkyrka. Dagen efter tillträdde Katarina tjänsten som pastorsadjunkt i Hässjö – Tynderö församling.

Ett jobb hon trivs med. Att få träffa alla slags människor i livets olika skeden. Vara en medvandrerska en bit genom livet. Och lyssna till människors berättelser. Det som ingen längre har tid med, i vår stressade värld.

Sidan 15

□ *För bara två månader sedan prästvigdes Katarina Tingström. Nu tjänstgör hon som pastorsadjunkt i Hässjö – Tynderö församling.*

16-7-1991

Yngsta värden i kyrkans värld

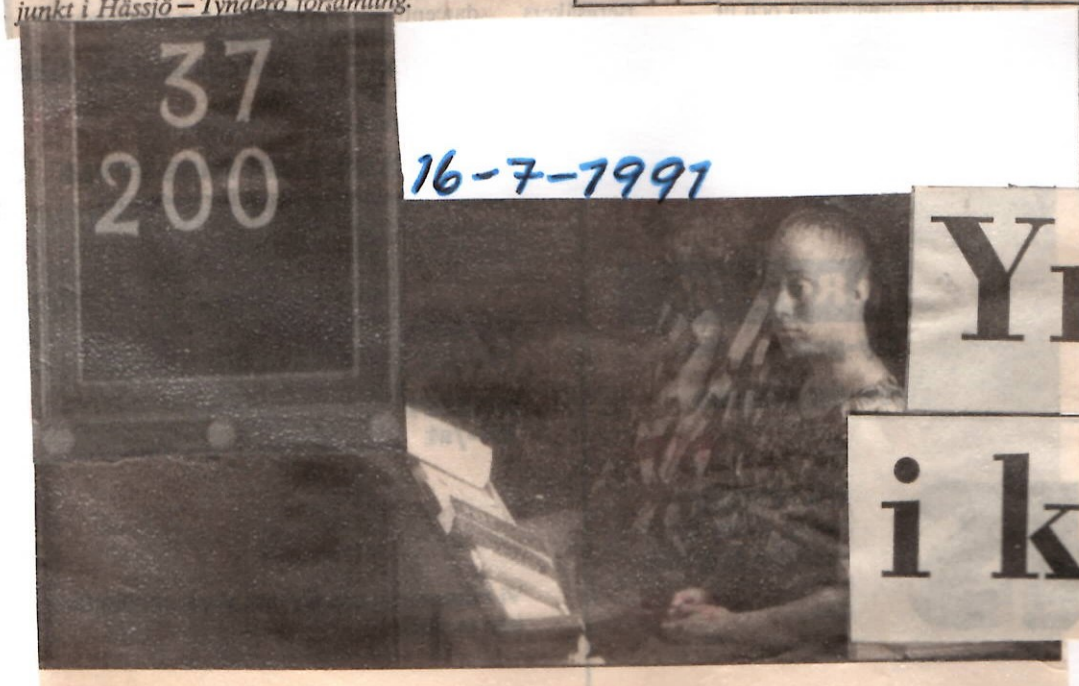

□ *Psalmnumren hänger på plats. I kortbänken vid koret sitter unga kyrkvärden Karin Lindén medan sommarsolen bryter in i högtiden. Hennes mer rutinerade kyrkvärdskompis Ingrid Eriksson har hamnat i korskuggan.*

4:95

19-åriga Karin gav Tynderö kyrka ett ungdomligt ansikte

Karin Lindén, är yngsta kyrkvärden i Härnösands stift. 19 år ung. Hon hade en höjdardag i söndags. Då var det sommargästernas kyrksöndag i Tynderös gamla fina stentempel. Det är i Tynderö hon bor och verkar – unga kyrkvärden. Dessvärre både för henne själv, församlingen och kyrkan som helhet var denna, till sista bänkplats fyllda högtid, hennes sista i kortkarriären som kyrkvärd.

– Jag måste vidare till högskolan i Umeå och språklärarelinjen. Därför slutar jag som kyrkvärd med denna härliga högtid, säger den charmiga 19-åringen när hon räknat färdigt kollekten, sett till att prästens kläder hänger rätt i sakristians garderob och konstaterat att hon säkert blir blöt under cykelturen från kyrkan till hemmaboendet i Skilsåker.

□ *Påklädningen av prästen är en detalj i kyrkvärdarnas uppgifter.*

– *Sitter kragen rätt nu, undrar komminister Gunnar Kvist och Karin Lindén korrigerar.*

Karin Lindén är en fläkt av vad svenska kyrkan egentligen skall vara, ungdom, glädje och traditionsbrott. Ändå med respekt för traditioner, kännande ansvar och uppfylld av tro.

– En trolös kyrkvärd – det är ingen kyrkvärd. Men man behöver inte vara gammal, luttrad och tråkig för att passa in i kyrkbilden.

I kortärmad sommarblus och dansbanelagom kjol sköter hon sin söndagssyssla i Tynderö. Det viskas i bänkarna – "vem är hon, en ung tjej".

De bofasta sockenborna förklarar: Mormor Ellen Öberg i Skilsåker har skolat in henne. Så är det bara.

□ Charmar församlingen

Karin Lindén, mormorsinspirerad kyrkvärd i Tynderö, är raka motsatsen till normalsvenssons uppfattning om en kyrkvärd: En stel gammal farbror i svart som stakar sig när han ska försöka läsa en evangelietext. I sommarstass och glatt leende hjälper Karin prästen Gunnar Kvist att charma församlingen.

Karin Lindén läste Episteltexten på Kristi förklarings dag. Hon gjorde det engagerat och klanderfritt på alla sätt.

– Jag repeterade minst fem gånger. Ska man framträda i församlingskyrkan som en del i det offentliga gudstjänstlivet – då ska man också vara påläst och veta vad texten handlar om.

Säger Karin Lindén, ungkyrkvärden i Tynderö.

□ En aning olaglig

Karin var en aning olaglig i början av sin kyrkvärdskarriär. Man måste nämligen vara myndig för att få klä på prästen, hänga upp psalmnummer och ta upp kollekten. Karin var bara 17 vid debuten.

Kanske hade pastoratskyrkorådet hittat på någon klurighet, säger Leif Selling, stiftsadjunkt i Härnösand.

Kyrkvärderiet i Tynderö är en kvinnlig angelägenhet. På Förklaringsdagen – när en del sommargäster med sockenanknytning tagit på sig sockenklädseln och när kantor Seth Hägglöf marknadsförde ett gammalt piano bland allt pålysningstal om nygifta och nydöpta – hade Karin hjälp av rutinerade värdkollegan Ingrid Eriksson. Två tjejer som vet när i en hÖgtid man skall stå upp!

– Ingen konst, säger de samfällt. I Agendan – gudstjänstordningen – är det asterixmarkerat när vi skall resa oss. Men det är klart, är man inte van att gå i kyrkan, då är det ett gott tips att hålla ögonen på kyrkvärdarna.

Tynderö saknar manliga kyrkvärdar.

– Kul om man hade någon killkompis, säger Gunnar Kvist, prästen. Nu när Karin slutar är det mormor Ellen Öberg, Ingrid Eriksson och studielediga Anita Östberg som är Tynderö kyrkas ansikte mot allmogen.

Och mormor konstaterar helt lugnt att "nu är vi bara två".

Karin Lindén sitter inte hemma och läser på i gudstjänstordningar och episteltexter veckan runt. Hon roar sig också.

– Som vilken 19-årig som helst. Jag går gärna ut på dans och lever ett allmänt avspänt ungdomsliv – men med kyrkan som en fast punkt i tillvaron. Svårare är det inte.

Konstaterar Karin Lindén, kyrkvärd i Tynderö, stiftets yngsta som nu lämnar sin tjänst. Yngst och avgående. Sista insatsen blir att signera kollektprotokollet. 920 kronor lämnade gudstjänstbesökarna efter sig.

Gunnar Kvist, ungkarlsprästen är glad över uppslutningen. Karin och Ingrid Eriksson är glada. Allt fungerade. Seth Hägglöf, kantorn är glad. Tynderökören har ställt upp till fullo, berikat gudstjänsten och visat att i den gamla fiskaresocknen finns minsann både framtidstro, sångröst och sammanhållning.

Församlingen går ut i ljummetregnet – lyckligt ovetande om att denna sommargästernas kyrksöndag var den sista förrättningsdagen för stiftets yngsta kyrkvärd.

Hoppas hon kommer igen efter studierna i Umeå, säger Gunnar kvist.

GUSTAF ERIKSSON
Foto: SÖREN WALLDIN

7991

21/11 1991

Vigsel

Lars Svantesson och Katarina Larsson, båda från Söråker, har vigts i Tynderö kyrka. Vigseln förrättades av kyrkoherde Eva Sundelin Isaksson som även döpte parets dotter Sofie. Med på bilden är också dottern Jessika. (Foto: Ateljé Foto Norrland, Sundsvall).

Jan Burström och Anette Eriksson, båda från Sörberge, har vigts i Tynderö kyrka. Vigseln förrättades av kyrkoherde Eva Sundelin Isaksson. (Foto: Ateljé Porträttfotografen, Sundsvall).

□ *En vacker kyrka, en fin flicka. Sommar och glädje. Egentligen en idealbild av den svenska kyrkan. På bilden personifierad av Karin Lindén, 19-årig kyrkvärd i Tynderös utsökt vackra stenkyrka med gudstjänstanor från 1300-talet.*

4:96

Morgan Eriksson, Söråker och Camilla Boman, Sörberge. Kyrkoherde Eva Sundelin-Isaksson vigde paret i Tynderö kyrka. Samtidigt antog brudparet släktnamnet Johansson. Bröllopsmusiken spelades av Jan Wågberg och brudparet uppvaktades av brudnäbbarna Veronica. Ida och Jannie Söderström. (Foto: Lenár-Bild, Sörberge)

7-7-91

Dagens klapp

...till **alla som skänkt gåvor** till vår auktion, vars överskott går till olika föreningar i Tynderö och Söråker. **Tynderö socialdemokratiska kvinnoklubb.**

TYNDERÖ
Med närhet till havet
Villa med boyta ca 75 kvm, byggår -88. I ett område med permanent- o. fritidsbebyggelse, ca 300 m till havet.
Inneh.: hall, duschrum, kök, 2 sovrum, v-rum m. braskamin och utgång till altan mot söder. Uppv. el. Vatten o. avlopp enskild anläggn. för området. Tomt 1096 kvm.
LEDAMOT MÄKLARSAMFUNDET
ERmäklare
Enar och Barbro Elmehög
Kyrkogatan 5, Sundsvall
060- 11 13 00, 11 13 43

Ett litet steg på väg . . .

Miras import bra för den polska ekonomin

Timrå (ST)

Det glimmar till i ögonen på Mira Eriksson när hon talar om sitt gamla hemland Polen. Det land hon lämnade för snart 16 år sedan för att bosätta sig på Tynderö. För Mira har långt ifrån släppt kontakten med hemlandet. Varje månad går flera resor till Polen. Några dagar senare återvänder bilen fullastad med varor.

– Jag är nog född till försäljare, skrattar Mira Eriksson hemma i köket på gården i Tynderö.

– Skillnaden är bara den, att förut arbetade jag med att exportera varor till Polen. Numera är min huvudsyssla att importera polska varor.

Mira Eriksson arbetar sedan flera år tillbaka som försäljare och har genom sitt yrke exporterat åtskilliga varor till Polen, bland annat svenskt knäckebröd.

För drygt ett år sedan upptäckte hon det orimliga i situationen. Hela världen tävlar om att exportera varor till Polen. Nu sedan landet blivit fritt från den för många förhatliga kommunismen.

Resultatet för många mindre företagare har blivit en katastrof menar Mira Eriksson. Produktionen på landsbygden slås ut när allt importeras från smör till mjölk. Företagen läggs ner. Det är oftast billigare att importera.

□ *Om några veckor skriver Mira Eriksson kontrakt med ett glasbruk i södra Polen. Därmed får hon ensamrätten till att sälja det som tillverkas på glasbruket.*

□ Ett enda kaos

– Utan överdrift kan man säga att Polens ekonomi är ett enda kaos. När ryssarna tog alla varor, behövdes ingen organisation för att sälja det Polen producerade. Sovjetunionen tog allt.

Verkligheten i dag är att polska varor ligger lagrade, alternativt förstörs. De som producerar, vet inte hur varorna ska saluföras. Och den som är intresserad av att importera polska varor stöter på stora hinder.

- I västvärlden tror vi att det bara går att beställa det man vill köpa. Vi tror att det bara är att trycka på en knapp, så visar datorn vad som finns i lagren.

Men lagerhållning och export är okända begrepp i Polen. Där kommer Mira Erikssons kunnande in som försäljare. Erfarenheter hon skaffat sig i Sverige där allt är ordnat och strukturerat.

– Min inställning till export, förändrades när jag arbetade med att sälja profilplåt till Polen. Då insåg jag att den enda nödvändiga varan att exportera är "know how". Att lära polska företagare hur de ska producera, för att kunna sälja sina varor.

□ Rika traditioner

Med sig i bagaget till Sverige hade Mira Eriksson sin pappas ord om "att ska Polen förändras, måste förändringen komma från andra länder". Det var många år innan kommunismen föll i Polen. Enda möjligheten till förändring var utifrån.

Någonstans föddes tanken på att importera varor från Polen. Ett land med en rik hantverks- och småföretagaretradition som fortfarande lever, trots många år av kommunistiskt styre. Men en tradition som inte har kanaler till övriga världen.

Vid en av sina många resor träffade Mira en konstnär. En kvinna som på sin fritid tillverkade vackra små dockor av trolldeg! Resultatet av mötet blev att Mira hade med sig ett mindre antal dockor hem till Sverige.

Dockorna blev en succé i Sverige. Människor fascinerades av matrialet, utformningen och det låga priset. Numera sysselsätter dockfabriken i Gdansk 40 personer. Varje månad importeras 2 000 dockor till Sverige, dessutom går tusentals dockor till Frankrike och Canada.

□ Konstglas

– Utifrån den positiva erfarenheten har jag fortsatt importera polska varor. Människor väntar sig inte att det ska finnas vackra saker i Polen. Alla tror att landet består av smutsig brunkol och en enorm miljöförstöring.

Under det sista året har Mira rest till sitt gamla hemland flera gånger varje månad. Nya kontakter har knytits med människor som arbetar med skinn, halm samt odlar och arrangerar eterneller.

– Bara den lilla biten har klarat ett växthus i Polen. För min räkning odlas bland annat en miljon rosor varje år. Rosor som torkas för export i speciella torkrum.

Den sista och kanske viktigaste kontakten är med ett glasbruk i södra Polen. Ett glasbruk som inriktat sig på att producera konstglas. Varje artikel utförs för hand, något som gör att det inte finns två glas som är helt lika.

Om några veckor skrivs kontraktet mellan Mira och glasbrukets ägare på gården i Tynderö. Därmed får Mira ensamrätten till försäljningen av allt glas som tillverkas på glasbruket.

□ En bit på väg

– I dag känner jag mig faktiskt ganska stolt. Några dockor har växt till en omfattande import, säger Mira Eriksson och påpekar att två intressen förenas genom importen.

– Dels får jag möjlighet att ta hem vackra saker till Sverige och visa att det finns så mycket vackert i Polen.

Men det andra och kanske viktigaste, menar Mira Eriksson, är att hon har en möjlighet att arbeta för det hon tror på. Genom att hon importerar varor kan hon samtidigt ställa krav.

Krav på att de varor hon beställt ska produceras och ska finnas i lager. Att avtal ska hållas, inte brytas när en kund bjuder över priset.

– Det är det långsiktiga målet som gäller. Att kunna producera varor som sedan går att sälja till en fast kundkrets.

Mira Eriksson är stolt. Hon har kommit en liten, liten bit på väg för att bygga upp den inhemska produktion som Polens ekonomi måste vila på. Nu behövs många som jobbar som hon gör.

FRANZISKA EGGERNILSSON

□ *Det finns så mycket vackert i Polen, menar Mira Eriksson. I handen håller hon det som var starten till importfirman från Polen. Ett par dockor tillverkade av saltdeg.*

□ *Det som en gång började med att en konstnär gjorde dockor på sin fritid, har genom exporten utvecklats till en fabrik. Numera sysselsätter dockfabriken i Gdansk 40 personer.*

□ *Många tror att polskt hantverk enbart är traditionellt. Glasen från ett glasbruk i södra Polen bevisar motsatsen. Trots att glasen tillverkas i serier är inga exakt lika.*

1991

SUNDSVALLS TIDNING Söndagen den 12 maj 1991

4:97

SUNDSVALLS TIDNING
26-4-91

Hjärtfel orsak till bilolycka

Härnösand (ST)

Långtradarchauffören Karl-Gunnar Nenzén drabbades av en hjärtinfarkt innan han körde av vägen i Frånö den 21 mars i år. Det visar obduktionen.

Enligt färdskrivaren hade han en stund tidigare stannat i Kramfors och vilat i femton minuter på sin resa från Östersund. I Frånö fick han hastigt en hjärtsvikt. Långtradaren lastad med tio ton norsk lax gick av vägen. Med en meter till godo passerade fordonet ett bostadshus innan det fortsatte hundratalet meter där det blev stopp mot en järnvägsvall.

Nenzén hade lastat i Östersund. Avkörningen hände vid 02-tiden.

Stora partier av lasten spreds ut på ett stort område. En del klarade sig oskadd medan huvudparten måste kasseras.

Nenzén påträffades död i förarhytten. Han var hemmahörande i Järpen men hade stark anknytning till Sundsvall. / Tynderö

HÄR STOD ERIKS LADA

3-5 1991

Timrå (ST)

Ett par kraftiga och överraskande vindstötar orsakade en mycket omfattande gräsbrand i Tynderö på torsdagen. Trots vidtagna försiktighetsåtgärder, utdragen vattenslang och hinkar, hade Erik Häggström inte en chans mot elden som snabbt övertände en inäga och brände ner en lada där bland annat ett par snöskotrar förstördes.

– Det fanns inte en möjlighet att få stopp på elden när den lyckades ta sig förbi det upplöjda potatislandet. Så fort jag såg att lågorna blev svåra att bemästra tog jag vatten ur bäcken. Men det gick inte att stoppa elden. Allt var ett ögonblicks verk.

Erik Häggström står på sin gårdsplan och blickar ut över inägan, totalt svartbränd. Själv brände han sig i ansiktet när han försökte hindra elden. Ett område ca 350 meter långt och 200 meter brett brändes av. Det brann överallt när brandkåren kom efter tio minuter. Då var ladan nedbrunnen.

– Den där ladan längst ned på lägdan hade jag tänkt riva, säger Erik och pekar.

– Men den klarade sig och istället brann logen ned. Snöskotrarna hade ett par bekanta ställt in för sommarförvaring.

□ *Här stod en loge med bl a två snöskotrar. På några minuter var den helt övertänd och gick inte att rädda.*

Erik som bott hela sitt liv på gården i Skilsåker har bränt av gammelgräset kring gårdsplanen många, många gånger. Men aldrig varit med om något liknande.

– Jag eldade mot vinden för att hålla kontrollen. Det blåste inte särskilt mycket. Men så plötsligt slog vinden om i ett par snabba kast.

Vid 8.30-tiden kom larmet till Söråkers brandkår. Det blev deras jobbigaste gräsbrand hittills i år. Man fick inrikta arbetet på att förhindra spridning till den omgivande skogen.

TORBJÖRN ELVERHEIM

Vill ha sockennamn

Sunne (TT)

Den svenska hembygdsrörelsen är oroade över att begreppet socken håller på att försvinna.

Sockennamnen kan ge identitet, liv och innehåll åt en bygd och måste därför användas flitigare och utnyttjas som geografisk enhet vid samhällsplanering, hävdades det på hembygdsrörelsens stämma i Sunne under helgen.

Stämman tog också beslut om ett namnbyte. Riksförbundet för hembygdsvård ska i fortsättningen heta Sveriges hembygdsförbund.

10-5-1991

Hässjö-Tynderö Försäkringsbolag

kallar härmed delägarna till ordinarie bolaggstämma onsdag den 29 maj kl. 19 hos Inga-Lill Vesterlund, Svedje Tynderö. På stämman skall - förutom de ärenden som enligt gällande bolagsordning skall behandlas - till beslut även tagas upp dels frågan om att utöka bolagets verksamhetsomfattning till att i direkt försäkring omfatta allmän egendomsförsäkring, med undantag för garanti-, husbocks- och skogsförsäkring samt dels frågan om att i bolagsordningen införa maximalbestämmelse för naturskadeförsäkring. Styrelsen.

15-5-91

Körde in i timmersläp

ST

Timrå (ST)

EN 60-årig man, hemmahörande i Sundsvall, skadades vid en trafikolycka på Tynderövägen på tisdagskvällen. Mannen var på väg in mot Söråker när han körde på en parkerad timmerbil, en bit väster om Tynderö kyrka.

Sannolikt bländades han av den skarpa solen, så att han inte uppmärksammade timmerbilen som stod parkerad på vägen medan föraren lastade virke från ett avlägg.

Olyckan inträffade vid 18-tiden. Personbilen körde in i höger bakhjulspar på timmersläpet och fick hela fronten intryckt. Den skadade sundsvallsbon satt fastklämd och räddningspersonalen fick bryta bort sidostolpen på hans bil för att kunna ta loss honom. Han var vid medvetande men klagade på smärtor i bröstet när han fördes till sjukhuset i ambulans. 10/4-1991

Kyrkligt

Tynderö församling har hållit församlingsafton i Hyddan. Gunnar Kvist hälsade välkommen. Därefter var det barnkören som under Set Hägglöfs ledning underhöll med många käcka och trevliga sånger, bl a tungvrickningssånger. Så anordnades en tävling, "Gissa, rita, spring", i den medverkade både barn och vuxna. Det uppskattades livligt. Efter kafferast var det lotteridragning med många fina vinster. Och som inbjudare var Skäggsta bybor. Kollekten inbringade 1 400 kronor. Sist sjöng allesammans dessa tre sånger: Nu går sista visan, Nu sjunker bullret och Vi säger godnatt tillvarandra. Gunnar Kvist avslutade med bön.

ST 8/6-1991

för 25 år se'n

Semesterhemmen i distriktet har öppnat för säsongen. Någon avmattning i gästtillströmningen är det inte och premiärgästerna i Strand, Hörningsholm och Åstön har fått en verklig solig start på semestern. Att gunga i en hammock är skönt, tycker Laura Carlsson, Göteborg, Edit Läth, Örebro och Ester Karlsson, Alnö, som hör till första semestergruppen på Strand.

★

för 50 år se'n

1941

Tynderö luftskyddsförening har hållit sitt första årsmöte i missionskapellet i Berge. Föreningen kan se tillbaka på ett livligt verksamhetsår och intresset för luftskyddet är på orten mycket stort. Styrelsen för 1941 fick följande utseende: I. Hellgren, ordf., G. Viklamder v.ordf., K.O. Söderberg sekr., G. Sundling v.sekr. samt E.O. Brodin, kassör. Övriga styrelseledamöter: J. Norlin, H. Högstedt och N. Olofsson. Till revisorer för 1941 omvaldes P. Hallström och P.A. Pettersson

11/4-1991 ★ 4:98

för 50 år se'n

(1941)

En lottakår bildades i söndags i Söråker under medverkan av fru Karin Nordenborg, Sundsvall. Till ordförande valdes fru Elsa Berglund. Styrelsen består i övrigt av fru Anne Marie Ahlzén, sekr. fru Ruth Larsson, kassör, fru Dagmar Orwing, fru Lisa Johansson, fru Nanna Burman och fröken Gudrun Arbman med fru Ester Sundén, fru Hildur Boström och fröken Judit Nänzén som suppleanter. Revisorer: fruarna Lilly Pettersson och Lilly Larsson.

Kåren kommer att arbeta för Hässjö, Tynderö och Ljustorps hemvärnsförening och hoppas vinna anslutning även i Tynderö och Ljustorp. ★ 22/4-1991

Ministerbesök på plantskola

Timrå (ST)

– Vad är din inställning till skyddsjakt på säl här uppe i Västernorrland?

Mats Hellström, jordbruksministern, fick frågan av några fiskare på Tynderö.

Han skruvade på sig och gav inget annat svar än att han hade för sig att sälstammen minskat.

Men för Tynderöfiskarna, och deras kolleger längs Norrlandskusten, har sälen blivit ett problem under det senaste decenniet.

– För tio år sedan var det inget problem, men nu händer det ofta att bara fiskhuvudena sitter kvar i nätet, eller att man hittar hål i laxfällan och att sälen tagit fångsten.

Fiskarna hävdar att det senaste året innebar redskapsskador för nära en miljon kronor i länet.

□ *Mats Hellström gjorde på onsdagen en rundresa i Timrå kommun.*

ARKIVBILD

□ **Kompensation**

– Även om vi får ekonomisk kompensation för trasiga redskap så är det ju inte skadeersättningar vi ska leva av, utan på själva fiskfångsten.

Mats Hellström besökte Timrå under onsdagen och träffade gymnasister, anställda vid SCA:s plantskola, partifolk och en del andra. Kanske skulle det ingått någon avrustad KR-jordbrukare för att komma honom inpå livet. Men det blev en rundresa i kommunen utan några brännande frågor.

I stället lät han sig imponeras av världens största plantskola för gran och tall, SCA:s stora anläggning på Bogrundet.

Skogsfrågorna ligger, liksom fisket, under hans domvärjo. Men skogen har egentligen alltid klarat sig själv, utan reglerande ingrepp från statsmakterna. Det kanske är anledningen till att svensk skogsindustri är en av de stora branscherna när det gäller att plocka hem exportinkomster.

Mats Hellström erkände också att trots skogens betydelse, är det en del av hans verksamhet som tar minst tid. Värre är det med fisket och dess reglering i Östersjön och Kattegatt.

□ **Europa**

Återstår att se vad en svensk jordbruksminister tycker om att möta fransmän, tyskar och danskar i resonemang kring en enad europeisk jordbrukspolitik.

Men för det norrländska jordbrukets framtid hyste han inga farhågor.

– Jag vet vad han tycker, men jag håller väl inte med om allt, sa Nisse Högstedt med ett illmarigt leende, Tynderöbonden som också är skogsarbetare och fiskare. En norrländsk personifiering av hela jordbruksdepartementets ansvar.

Men han hade inte tid att följa statsrådets funderingar särskilt länge, utan tvingades åka hem och mata sina grisar. För det är ju sånt fläsk en norrlandsbonde lever av, även under valår.

□ *65 miljoner plant per år, med övervikt för svensk tall, är den imponerande kapaciteten på Bogrundet. Det gör den till världens största.*

23-5-1991

□ **Mikrofon**

Inte heller för de närmaste politiska meningsfränderna eller andra timråbor tycktes ministerbesöket vara någon höjdpunkt. Avslutningen på torget i Timrå på kvällen lockade endast en handfull åhörare, när Mats Hellström talade. Det är sig inte riktigt likt från förr när folkhemmets förespråkare inte längre behöver mikrofon och högtalare för att höras i hela församlingen.

TORBJÖRN ELVERHEIM

□ *Absolut ren halm måste användas i säckarna som svampen odlas i. Temperatur och luftfuktighet är också mycket viktiga.*

Maria och Bengt, svampodlare

Klarar skivan i Tynderölagård

Timrå (ST)

Kommentarerna haglar över Maria Österborg, Tynderö, när hon demonstrerar sin hemodlade svamp på ortens butiker. Går det att äta, frågar någon medan en annan undrar om det är flugsvamp. Men ostronskivlingen går att äta och den är god. Dessutom näringsrik med mängder av proteiner, spårämnen och kostfibrer.

– Hade vi börjat med svampodling hemma i lagårn, när vi flyttade från Stockholm till Tynderö, då hade nog grannarna undrat, säger Maria Österborg.

Numera är det ingen som ruskar på huvudet när de ser den ombyggda lagården. Efter sex år i bygden har Maria och maken Bengt Wiklund etablerat sig som småföretagare och yrkesarbetande, bosatta på ett Per Albin torp i utkanten av byn.

I hönshuset kacklar unghöns och tuppar. Fåren som gått på bete hela sommaren har nyligen forslats hem till granngården. Barnen är på det närbelägna daghemmet så att Maria ska ha tid för att arbeta med svampodlingen.

□ Svampkultur

– Visst är det tufft, säger hon. Svenskarna har ingen svampkultur. Den svamp som används i hushållen är till 80 procent konserverad och importerad.

Kunskapen att använda svamp i hushållet finns på andra sidan Bottenviken, i Finland. Där odlas svamp i stora mängder. Finländarna tar också vara på skogssvamp.

En De stora producenterna finns på kontinenten och i Ungern som har stora odlingar av ostronskivling. Den mesta svampen som konsumeras i Sverige är champinjoner från Holland. Men fortfarande är vi svenskar dåliga på att äta svamp, bara drygt två kilo per person och år.

□ Barnsjukdomar

Detta faktum vill Maria ändra på. Den gamla lagården har isolerats grundligt, blivit nästan tät som en bassäng. Ett fläktsystem har installerats, liksom en termostat som ska hålla ordning på temperaturen.

– Minsta fel i luftfuktighet eller temperatur kan ställa till med stora problem i odlingen. Om exempelvis inte koldioxiden som alstras vädras ut, drar den färdigväxta svampen ihop sig, säger Maria.

Efter nästan ett år som svampodlare har de värsta "barnsjukdomarna" klarats av. Luftfuktaren håller en konstant fuktighet i lokalen på 80–90 procent. Värmen måste vara cirka 18 grader.

– Det svåra är att det finns nästan ingen litteratur i ämnet. Man måste lära sig det mesta själv och ta del av olika kurser.

□ Få svampodlare

Det finns få andra svampodlare att utbyta erfarenhet med. Och de som finns är bosatta i södra Sverige. Den enda odling som bedrivs norr om Dalälven är i Kirunagruvan där det produceras shiitake, en japansk matsvamp, flera hundra meter under jorden.

– Vi har isället valt att satsa på ostronskivling. En sort som ger relativt stora skördar och är lättare att odla än exempelvis champinjoner eller shiitake.

Numera kan Maria Österborg och Bengt Wiklund glädja sig åt resultatet av deras odlarmöda. I taket på den ombyggda lagården trängs plastsäckar med absolut ren halm som blandats med mycelier.

Skörden pågår ständigt. Svamp är en färskvara som måste skördas när den är klar. Hur mycket det blir är olika, men Maria och Bengt räknar med cirka 25 kilo per vecka.

□ Hälsokost

– De största problemen har varit marknadsföringen. Hur ska man lära svenska folket att äta odlad svamp, undrar Maria.

Nu börjar också den delen att avancera. En grossist tar hand om hela skörden och Maria far ständigt ut för att demonstrera svampen, i butiker runt om i Västernorrland.

– Vi har också mött ett stort intresse från hälsohem och andra som arbetar med hälsokost.

Enligt Maria Österborg finns det mängder av nyttiga ämnen i svamp. Proteinvärdet är fullt jämförbart med kött och fisk. Svamp innehåller också magnesium, kalium och kostfibrer.

– Och man blir frisk av den. Små mängder torkad eller färsk svamp i maten stärker immunförsvaret. Det finns också åsikter om att ostronskivlingen är bra mot reumatism.

FRANZISKA EGGER-NILSSON

□ *– Ostronskivlingen är både god och nyttig. Men tyvärr är inte svenskarna vana vid att äta svamp. Fortfarande konsumeras mest holländska champinjoner på burk, säger Maria Österborg på Tynderö Svampodling.*

1997

□ *Efter ett år som svampodlare kan Maria Österborg och Bengt Wiklund glädjas åt sin odlarmöda. Den gamla lagården har byggts om till en väl fungerande svampodling.*

Skidupptakt!

Intresserade ungdomar och föräldrar träffas för info och träning tisdag 24/9 kl. 18.00 i Söråkers Elljusspår.

Tynderö IK

SEPT. -91

4:99

"KÅNKÅS"

28-7-1997

Sommarstuga i Tynderö totalförstördes vid brand

En sommarstuga i närheten av Tynderö totalförstördes vid en brand tidigt under lördagsmorgonen. Den troliga brandorsaken var en mulltoalett.

Som tur var fanns ingen i stugan när branden härjade. Beskedet om att stugan brunnit kom som en chock för ägaren Björn Sundin.

– Vi kom hem från under fredagskvällen från Arvika där vi varit på semester. Det var tänkt att vi skulle åka ut till stugan under lördagen och tillbringa våra två sista semesterveckor där. Klockan 08.30 på morgonen ringer min sommarstugegranne och berättar att det brinner.

Björn Sundin slänger sig i bilen och åker från stan till sommarstugan och möter där räddningskåren från Söråker och Timrå. Elden är släckt och räddningsmanskapet håller på med eftersläckningsarbetet när han kommer fram.

Branden startade troligen i mulltoaletten och spred sig senare ut i farstun och upp under taket. Räddningsmanskapet fick slå sönder taket för att komma åt den eld som härjade där. Vid elvatiden var allt under kontroll och räddningskåren kunde lämna platsen.

□ Omfattande

Även om inte hela stugan var övertänd är skadorna omfattande. Allt som inte förstörts av elden är kraftigt rökskadat. Baksidan på TV:n som stod i ett angränsande rum i den cirka 70 kvadratmeter stora stugan, hade smält på grund av den oerhörda värmen.

Grannen som upptäckte branden trodde först att det fanns folk kvar i huset, eftersom en bil stog parkerad på tomten. Kvällen innan hade dessutom Björn Sundins svåger varit i huset och duschat.

Grannen rusade upp för att väcka eventuella gäster men när han slet upp ytterdörren, slog eldsflammorna rakt ut mot honom. Han insåg att det inte gick att ta sig in utan larmade genast räddningskåren.

Som tur var fanns det ingen i stugan och bilen tillhörde någon som befann sig i en annan stuga.

Björn Sundin och hans fru som köpte sitt sommarparadis för tio år sedan är mycket bedrövade över vad som hänt.

– Stugan var vår andningshål och vi brukade åka ut i stort sett varje helg. Här trivdes vi verkligen. Nu lär det dröja innan vi kan åka hit och koppla av igen. Jag har nyligen gått i delpension och såg fram emot att kunna vistas betydligt mer här ute. Men först måste vi diskutera med försäkringsbolaget vad som ska göras. Jag tvivlar på att stugan går och renovera

JAN-ARNE BÄCKSTRÖM

□ *Man misstänker att branden startade från mulltoaletten och sedan spred den sig snabbt och förstörde stora delar av stugan.*
Foto: EVA SVENSSON

STRÖM AVBROTT

TYNDERÖ

Vi skall utföra ledningsarbeten och måste tyvärr bryta strömmen för Er som bor i Berge – Oxviken – Brännsand – Ava – Mellby – Bryttmor – Bäräng – Unviken – Åstön tisdag 15/8 ca 3 tim m b 10.00 samt onsdag 14/8 ca 2 tim m b 13.00.
Vid felanmälan uppge abonnentnummer.

14/8

BÅKAB ENERGI
Tel. 060/15 72 55

De vill rädda åarna

•Fride Hörnfeldt från Sörberge och Ove Johansson från Tynderö är två av de sportfiskare som ivrar för framtiden för Ljustorpsån och Mjällån. *Foto: Ralf Bergman*

– Timrå kommun kan få en av Sveriges bästa områden för fritidsfiske och vildmarksäventyr, men det måste satsas nu, innan det är för sent.

Ove Johansson gör sig till tolk för fiskare och jägare när han påtalar en naturresurs som håller på att förstöras.

Ljustorpsån och Mjällån är i behov av muddring och rensning för att åter bli ett levande fiskevatten.

Rädda Ljustorpsån och Mjällån! Gör i ordning området för vildmarksupplevelser och fiske! Dom uppropen kommer från fiske- och naturfolk inom Timrå kommun.

Gemensamt vatten

De båda åarna utgör ett gemensamt fiskevatten som bedöms som mycket värdefullt. Men grustäkter plus mer eller mindre naturliga ras håller på att dämma upp ån och får den att smalna av på många ställen. Det gör att fiskbeståndet

"Här finns ett av Sveriges bästa områden för vildmarksliv"

succesivt minskar. Lekplatser förstörs och fisk hindras att ta sig uppströms i sitt naturliga kretslopp.

– Vi är några som har påtalat det här i ett tiotal år, men ännu har det inte hänt något från kommunens sida, nu börjar det bli bråttom, suckar Ove Johansson, sportfiskare och politiskt aktiv från Tynderö.

Bevaransvärd

Ljustorpsån och Mjällån bildar nedströms ett gemensamt vattendrag med utrinning i Stavreviken. Länsstyrelse och naturvårdsverk bedömer ån som bevarandevärd ur flera synpunkter. I kommunens översiktsplan påtalas havsöringens reproduktionsområden, dalgångarnas lasndskapsformer samt hotade och sällsynta växter som finns där. Hela tillrinningsområdet är berört av riksintresset med tanke på vatten kvalitén.

Naturvårdskraven är bland annat att ytterligare täktverksamhet, eller ingrepp i landskapsformen bör undvikas.

Erosionsskydd

– Det måste byggas erosionsskydd i form av rismattor för de nipor som finns, det är stora mängder sand som rasar varje vår vid högvatten. Det blir stora höljor och vattnet piprinner mellan dem på ett djup av bara någon centimeter som sämst, påtalar Ove Johansson

Muddras.

Han tycker vidare, att Ljustorpsåns utlopp bör muddras och att kommunen ska satsa på vandringsleder och raststugor.

– Här finns mycket att vinna för turistnäringen. Det här kan bli ett vildmarksparadis in på knutarna, säger Ove Johansson.

Tord Lundgren

□ Timrå kommun 12/10
Tynderö församling
Öde 1:15. Säljare: Stig Torsten Ingemar Nordlöf. Köpare: Roger Bodell, Pia Tjäder. Pris: 45 000 kr.
Myckeläng 5:1. Säljare: Rune, Stina och Ulf Rohdin, Carina Rohdin Nilsson. Köpare: Thomas Nyberg, Ulrika Wiklander. Pris: 800 000. Tax.v.: 220 000 kr.
Åstön 1:69. Säljare: Eskil Hj Nilsson. Köpare: Anders och Christina Hermansson. Pris: 370 000 kr. Tax.v.: 139 000 kr.

Vigsel 18-10-91

Micael Weckenberg och Carin Nordin, båda från Hässjö, har vigts i Tynderö kyrka. Vigseln förrättades av komminister Gunnar Kvist. Brudparet uppvaktades av Sara Edström, Anna Lindgren och Viktoria Nordin. (Foto: Pias Porträtt, Härnösand).

4:100

Strid om camping på Tynderö

En planerad husvagnscamping har vållat stridigheter mellan grannar på Tynderö. Markägaren vill bygga en uppställningsplats för tio husvagnar, ett mindre kaffé, minigolf-och badmingtonbana.

Detta vill inte de närmaste fastighetsägarna gå med på. Av sex tillfrågade grannar, godkänner fem inte förslaget. Motivationen är bland annat att utsikten försämras och därmed fastighetsvärdet. Timrå (ST)

24/11

1997

STRÖGET

Hemma i halmen igen i Tynderö

Så var jag efter tio år åter hemma i halmen i Tynderö.

Halmarbeten är som många vet en specialitet när Röda korset där ute i kustbandet har sina julmässor.

I fredags var det dags igen. Halmkronorna vajade i taket och på borden gick tomtedansen i hambo- och halmtakt. Ordförande *Karin Sjögren* välkommnade en fullsatt Bygdegård och informerade om att behållningen skulle omsättas i matpaket till Estland och till en katastrofberedskap när olyckorna slår till ute i världen. I bakgrunden stod Röda korsets rödvita fana bredvid vår svenska blågula.

□ Han är profet i egna landet

Upp på podiet hoppade auktionisten *Nisse Högstedt.* Om inte han är profet i sitt eget land skall jag äta upp min gamla halmhatt. Applåderna som mötte Nisse kunde ha mätts med pop-mått. Själv beskriver jag honom bäst med förkortningen LRF, L för lättsam, R för rolig och F för finurlig eller full i fan.

– Tänk att första snöyran alltid kommer till vår mässa, mässade hr Högstedt och släppte yran loss även inomhus. Men först talade han om den blomstrande bygden och förklarade varför vi alla måste gå köksvägen den här kvällen. Dagis, fritis och äldreomsorgen skall snart rymmas under samma tak i Tynderö Bygdegård, dagis redan när göken gal i maj och invigningen av hela socialkollektivet i oktober 1992.

ST-foto

Bo Holtstad

□ Arild W fick spåra åt mig

Snön föll som sagt, men man har ju varit med en natt förut. Jag lät gamle skidstjärnan *Arild Wiklander* spåra åt mig och kom direkt in i köket till bygdens barn och barnbarn. Det tog tid att hälsa på alla gamla goda vänner. Längst dröjde jag hos *Ulla* och *Bengt Nordlöf, Rut Persson, Märta Andersson* och *Gunnel Pettersson.*

– Öppna nu munnen som hajkäftar och ropa era bud, sa Nisse H. och sedan kursades tunnbröd, åstöhonung, saltströmming och andra förnödenheter. Eterneller bars ut av *Ellen (Öberg)* och andra löparnissor mellan auktionist och köpare var *Gudrun Billman, Monica Jönsson* och *Åsa Larsson.*

Lars-Erik Persson skrev i sitt anletes svett och *Torsten Nordlöf* hörde med välbehag kassaskrinet klirra.

Länge trodde jag att kassör *Carin (Andersson)* inlett en flirt med mig, men det var bara så att hennes ögon tickade som en taxameter när sekinerna rullade in. Inalles blev det 33.500 kronor högst imponerande.

Men så kör också Tynderö Röda kors vidare med sina två dragplåster bland lotterierna, en matservis med alla tillbehör och tillhörande mat och en kaffeservis med bröd av alla sju sorter. Idyllen bort i backen låter vinnaren av ett presenkort få en lukullisk höjdpunkt för 500 kronor.

□ Stadsfolket är alltid där

Hur det än förhåller sig med vädrets makter kan inga makter i världen hålla stamkunderna från sta'n borta. *Margit Nordin* var med sin mamma åter på barndomens marker och *Ingegerd Finnborgh* är självskriven. Det var inte på Capri utan i Bygdegårdens kök vi möttes på en matlagningskurs för herrar. Kanske var det slottstek "Slottsfrun" förärade mig?

Till kaffet slog jag följe med *Maud* och *Anders Sällvin,* ett riktigt skvaderpar i sitt pendlande mellan stad och land.

Snön yrde och det såg halt ut när jag backade ut bilen från Bygdegården. Jag borde kanske ha ropat in en sladdkaka av Nisse Högstedt.

Inte i rök och damm men väl i rök och halm stod auktionisten Nisse Högstedt. Här kollar han innehållet i en RK-påse före första budet.

FLA-NÖR

Tynderö kyrka får bakläxa

Brandinspektören kräver fler utgångar

Timrå (ST)

Om fyra månader måste ytterligare en utrymningsväg finnas från läktaren i Tynderö kyrka. Det påpekandet får kyrkorådet efter årets brandsyn. En brand i kyrkan kan innebära en katastrof. Besökarna har inte en chans att ta sig ut från läktaren.

Vid större helger fylls den lilla medeltidskyrkan på Tynderö till sista bänk. De 120 platserna i kyrkan räcker inte långt. Läktaren fylls med besökare och lösa stolar ställs ut i mittgången.

Men nu är det slut på detta enligt årets brandsynsprotokoll. Brandinspektören ser mycket allvarligt på situationen. Vid en brand har besökarna små möjligheter att ta sig ut från läktaren. Utgångarna får inte heller blockeras med lösa stolar.

Enligt reglerna måste det finnas två utrymningsvägar från varje plan. I Tynderö kyrka finns det bara en väg från läktaren. En smal trappa som leder ner till utgången.

Nedanför trappan finns också den elcentral som fått påpekande i protokollet. Om det börjar brinna i kyrkan uppstår troligtvis elden i elcentralen. Då blockeras den enda utrymningsvägen och besökarna blir instängda.

Därför får kyrkorådet några månader på sig att ordna ytterligare en utgång från läktaren i Tynderö kyrka. Planer finns att bygga en spiraltrappa ner mot ingångsplanet. Träpanelen i elcentralen måste snarast kläs in med gipsplattor.

Dessutom måste kyrkans ytterdörrar förses med reglar som gör att båda dörrarna kan öppnas samtidigt. Brandinspektören rekommenderar också att ett automatiskt brandlarm installeras.

Åtgärden rekommenderas för Timrås samtliga kyrkor. Efter branden i GA-kyrkan för några år sedan, konstaterades det att kyrkor är mycket sårbara om det börjar brinna.

FRANZISKA EGGER-NILSSON

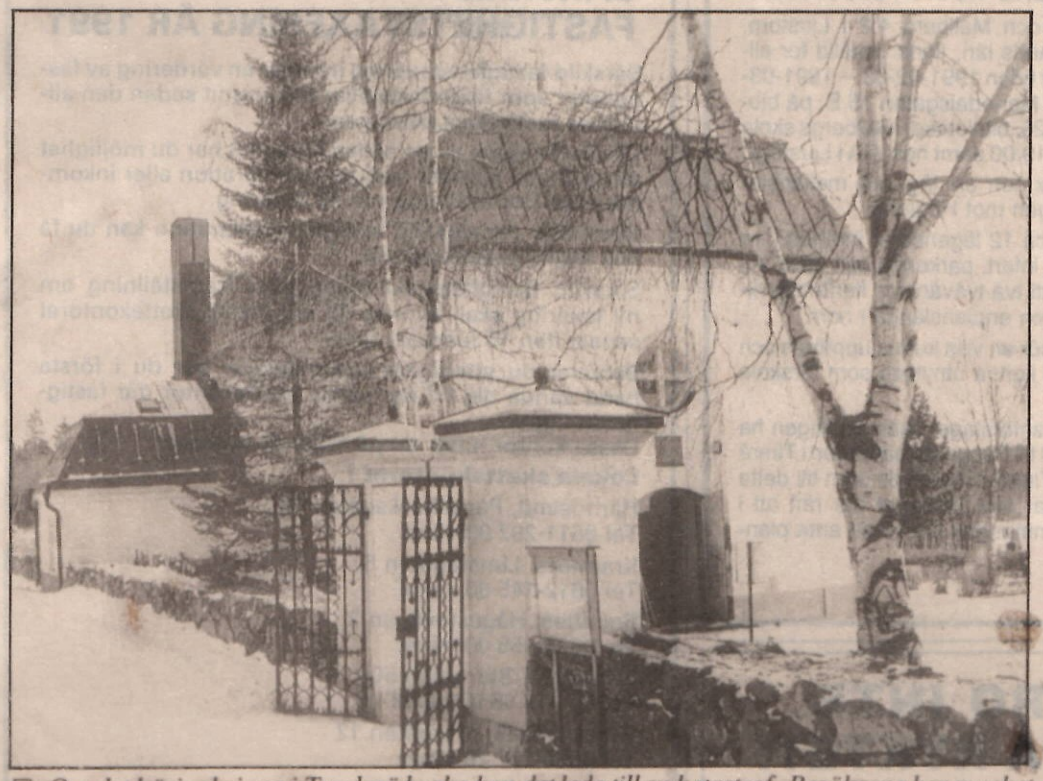

□ *Om det börjar brinna i Tynderö kyrka kan det leda till en katastrof. Besökarna har mycket små möjligheter att ta sig ut från kyrkans läktare.*

4:101

1992

☐ *Efter en radiosänd gudstjänst drack Tynderöborna kaffe på den gamla skolbacken* FOTO: TORBJÖRN ELVERHEIM

Kyrkkaffe vid skolan i Tynderö

TIMRÅ (ST)

Det blev fullt i kyrkan när sommargästerna och ortsborna samlades till radiosänd gudstjänst på söndagen i Tynderö. Och på den gamla skolbacken mitt emot kyrkan fick Hembygdsföreningen chansen att tjäna in lite kaffepengar till den pågående renoveringen av skolan.

Skolan och kyrkan hörde intimt samman förr. I Tynderö är det bara den smala landsvägen som skiljer.

Hembygdsföreningens ordförande Bengt Nordlöf fick tillfälle att berätta lite om den pågående renoveringen av skolan till museum.

1877 startades skolan sedan sockenstugan blivit för trång. 1963 upphörde undervisningen och skolbyggnaden stod och förföll. Hässjö kommun sålde den och sockenstugan för rivning 1967. Den räddades dock av läraren Nils Frykholm och prästen Knut Sundelin, vilka startade en lokal opinion mot rivningen.

Sockenstugan hann dock försvinna innan Hässjö ändrade sitt tidigare beslut om rivning.

☐ Samlar minnen

Hembygdsföreningen samlar nu ihop de kvarvarande minnena från den gamla skolan. Man har också tagit fram historien kring skolan som den beskrivs i gamla protokoll från kyrkorådet/skolrådet och kyrkostämmorna under åren då skolan beslutades och uppfördes.

TORBJÖRN ELVERHEIM

Kyrkkaffe i Tynderö

☐ *Sigurd och Ingeborg Högberg från Torsboda vann en tavla på lotteriet vid kyrkkaffet.*

Efter en radiosänd gudstjänst i Tynderö kyrka samlades sommargäster och ortsbor till kyrkkaffe på den gamla skolbacken. Hembygdsföreningens ordförande Bengt Nordlöf kunde då berätta om renoveringen av skolan till museum. Här visas gamla minnen från skolan som samlats ihop av hembydsföreningen. Däribland skolfoton, bilder från bygden och gamla protokoll från kyrkorådet/skolrådet.

Lägg inte ner vårt bibliotek!

•Jag läser till min stora förfäran att kultur- och fritidsnämnden i Timrå kan tänka sig lägga ner biblioteksfilialen i Tynderö. "Inbesparingen" ska gå till bokköp till de som idag ligger i kommunens egna lokaler (läs t ex Vivsta). Anledningen är att bidragen till föreningslivet i Timrå försvinner nästan helt 1994. Man tvingas pruta bort nära en miljon kronor.

Att lägga ner ett bibliotek i ett samhälle/en bygd är att våldföra sig på alla människors rätt till kultur och kunskap! Biblioteket är en ovärderlig tillgång för alla människor, helt oberoende av social bakgrund, förmögenhet, ålder och politisk åskådning eller religion. Biblioteket är barnens första kontakt med den litterära världen. Där finns spänning och äventyr, romantik och drömmar. Allas rätt till tillgång på böcker är en förutsättning också för fortsatt intellektuell stimulans och kunskapssökande. Dessutom tjänar biblioteket som en viktig social samlingsplats.

Egendomligt

Timrå kommun har i många år ägnat sig åt egendomliga ekonomiska prioriteringar. Inom samtliga verksamhetsområden har de till 95 procent hamnat inom de centrala områdena i Timrå. Vi som råkar ha bosatt oss i ytterkanterna (glesbygden) är däremot inte bortskämda med uppmärksamhet! Nej, här handlar det om några lyktstolpar eller ett par ynka tusenlappar till bygdeföreningen.

Med nästa års besparingskrav gäller det alltså att se över prioriteringarna. Detta måste rimligtvis ske inom ramen för hela kommunens verksamhet. Lite omfördelning av "gracerna" från centrala Timrå vore inte så dumt! Ta er en ordentlig titt på kostnaderna och anslagen som gynnar små välsituerade grupper, t ex tennishallar, ridanläggningar, golfbana osv. I dåliga tider måste man kräva att även sådan verksamhet får stå tillbaka för viktigare samhällsinsatser.

Nej, tynderöbor och andra sympatisörer, förenen eder mot de folkvaldas vilda bärsärkagång bland våra skattemedel! Nog måste väl ALLA, oberoende av partitillhörighet, ålder och inkomst vara rörande överens om att biblioteket i Tynderö ska vara kvar? Vi protesterar inte enbart. Vi förbjuder er att realisera förslaget om nedläggning. Det är väl ändå vi som valt er, eller hur...

Tynderöbor och alla sympatisörer, protestera genom att agera inom alla kanaler – föreningar, media osv. Skriv också ditt namn på uppropslistorna som kommer att finnas vid receptionen i Bygdegården och hos Börjes Livs. Agera nu!

Pia vid sundet

4:102

På Tynderö ges barnen plats

Timrå (ST)

– Timrå kommun ska verkligen ha en eloge för att de ordnat med tillfällig barnomsorg på Tynderö, säger Monica Sundqvist.

För några månader sedan flyttade Monica tillbaka till barndomshemmet på Tynderö. Småpojkarna som hade plats på daghem i Sundsvall hamnade sist i dagiskön.

– Jag trodde aldrig att vi skulle få plats på daghemmet i Tynderö, säger Monica Sundqvist som själv gick på lågstadiet i det hus där daghemmet inrymts.

Nu busar hennes småkillar Emil tre år och Erik två år runt på gården utanför bygdegården. Inskolningen är i full gång. Alla 17 platserna är fyllda med barn från ett år och upp till sex. Många med gångavstånd till daghemmet.

I den här miljön vill Monica Sundqvist att hennes pojkar ska växa upp. Det är nära till kompisar, alla känner varandra och när det är dags att börja skolan är barnen en grupp.

För Daniel, Andreas, Cecilia och alla de andra barnen på Tynderö daghem börjar ett nytt liv. De flesta har aldrig gått på dagis förut. På morgonen har de byggt sjörövarbåtar bland hoppdynorna.

Fröknarna Ingrid Persson, Sigrid Lehman, Maud Åhlund, Karin Flink och Ann-Sofi Mattsson serverar förmiddagsfika med saft och kex på bron. För dem innebär jobbet en utmaning. Allt är inte fixt och färdigt som i ett hus som är byggt till daghem.

– Men det är just det som är tjusningen. Vi har ju allt. Nära till naturen, bad och friluftsliv. Samtidigt som bussen går utanför knuten och in till centralorten, menar Ingrid Persson föreståndare på daghemmet.

En trappa upp i huset ligger biblioteksfilialen. Det är bara för personal och barn att gå upp och låna de böcker som man behöver.

Nästa höst finns troligtvis den nya byggnaden på plats. Då med daghem, restaurang för äldre och lokaler för hemvårdare i samma hus. Nästa etapp blir att bygga till servicehus. Och om ytterligare något år finns mindre hyreshus på ängen utanför daghemmet.

FRANZISKA EGGER-NILSSON

□ *- Det är jättebra med ett eget daghem här på Tynderö, säger föräldern Monica Sundqvist medan hon hjälper Emil, tre år i rutschkanan. Så här borde alla barn få växa upp; i små grupper nära sina hem.*

Bidrag för nya jobb

Timrå (ST)

Timrå kommun har beviljats bidrag för beredskapsarbeten för fyra handikappade ungdomar med 275 000 kronor och för fem flyktingar/invandrare med 303 000 kronor från länsarbetsnämnden.

Statsbidraget uppgår till 75 procent av lönekostnader och lönebikostnader.

□ *Daniel, Andreas, Cecilia och de andra barnen njuter av förmiddagsfika på bygdegårdens trapp. Inskolningen pågår för fullt på daghemmet i Tynderö.*

4:103

1991

SUNDSVALLS TIDNING Söndagen den 29 december 1991

Fritidsparadiset som lockar nybyggarna

Timrå (ST)

– Det är "go" i Tynderö numera, konstaterar prästen Eva Isaksson som en sammanfattande förklaring till att den lilla glesbygdsförsamlingen plötsligt tagit tätplatsen när det gäller folkökningen i länet. 26 fler tynderöbor blev det 1991, och det är drygt en femtedel av hela länets ökning för året.

Vägen över Deltat har nog betytt en del. Det är inte så avsides och exotiskt längre att flytta till Stacke, Smedsböle, Stångrid eller Myckling.

För ett par år sedan var 40 procent av församlingsborna pensionärer. Nu rasar medelåldern nedåt genom att många nybyggare är barnfamiljer. Daghemmet på Bygdegården är sedan länge otillräckligt för att alla i kön ska kunna få plats.

Längs den slingrande vägen ut till Åstön byggs nya och stora villor. Äldre gårdar övertas och rustas av unga och optimistiska familjer. Den gröna vågen har kompletterats med en brun vurm, hästar. Rosböle kallas för Hästböle i folkmun. Har man dragkrok på bilen är det troligt att man har en hästfinka också.

□ Drömmen

– Det var väl drömmen om ett eget hus på landet som fick oss att flytta hit, säger Anna Söderlind som tillsammans med Mikael Eriksson och barnen Lina, Hampus och Nicke, blev tynderöbor i Berge 1991.

Utan andra band till bygden än att Mikael är från Njurunda flyttade man upp från Göteborg för några år sedan.

– Vi bodde först i Granloholm men sökte ett litet hus på landet. Vi fastnade för det här, men det var nog mest slumpen att vi hittade just det här torpet, berättar Anna.

– Inte kunde vi ana att det skulle bli så mycket jobb, men vi trivs.

Planerna på ett intensivt liv bland djur och natur har bantats. En biodling, som man tänker sälja, och några höns, håller man sig med. Det får räcka.

Om Anna och Mikael hittat till Tynderö för barnens skull, kan man säga att det omvända gäller för Lasse och Kerstin Åkerlund.

– När vår son Claes flyttade hemifrån och mina svärföräldrar fick servicelägenhet så blev vårt hus i Bergeforsen alldeles för stort. Då beslöt vi att bygga ett nytt hus intill mina föräldrars sommartorp här ute på Tynderö, säger Lasse.

– Det har väl både för och nackdelar att bo så här, men vi tror att vi valt rätt. Alternativet hade varit att hyra en lägenhet och ha torpet kvar som sommarställe. Nu har vi allt på ett ställe.

Det Åkerlundska nybygget ligger en bit in i skogen och man har fått skaffa traktor för att hålla vägen öppen. Lasse jobbar som lärare i Härnösand och Kerstin på skolkontoret i Timrå, så Tynderö duger gott som geografisk kompromiss.

□ Trendbrott

Tynderös ökning är något av ett trendbrott i befolkningsstatistiken. Sannolikt kommer även de närmaste åren att medföra ökningar eftersom nya hus är på gång. Den utvecklingen var det få som trodde på för tio år sedan, då också kommunerna höll tillbaks nybyggandet i ytterområdena. Tynderö planerades för rekreation, strövområden och fritidsbebyggelse, i områdesplanen från slutet av 70-talet. Istället har det blivit som för familjen Åkerlund, alltfler fritidshusägare bygger till och vinterbonar. En vacker dag är dom bofasta och kunder hos Börjes Livs vid vägskälet mot Holmö.

TORBJÖRN ELVERHEIM

□ Drömmen om det egna lilla huset på landet fick Anna Söderlind och hennes familj att bli tynderöbor. Här tillsammans med Hampus och Nicke.

SUNDSVALLS TIDNING Tisdagen den 22 mars 1988

Linda Lordell och Frank Lundberg, 10 respektive 9 år, håller upp vandringspriset i förgrunden bland de framgångsrika Tynderöungdomarna och ledaren Åke Höglund. Hela "klubbstallet" vid "Brännmosvängen" blev tyvärr inte förevigat.

4:104

Tynderö behöver både dagis och café

Allt ska få plats i bygdegården

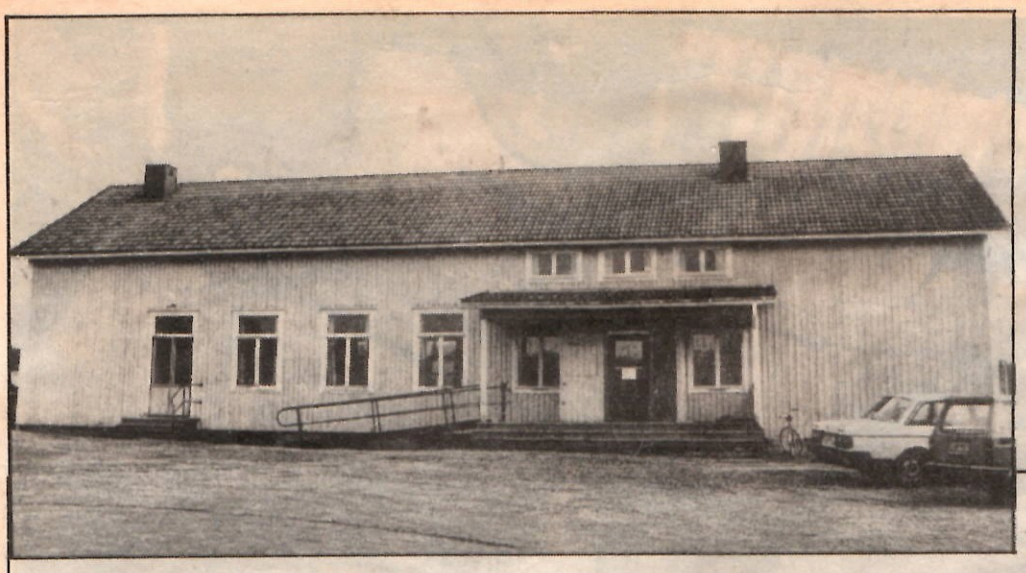

□ *Snart är bygdegården på Tynderö både om- och tillbyggd. Till hösten öppnar en tillfällig daghemsavdelning i befintliga lokaler, samtidigt som lokalerna utökas med ytterligare ett hus.*

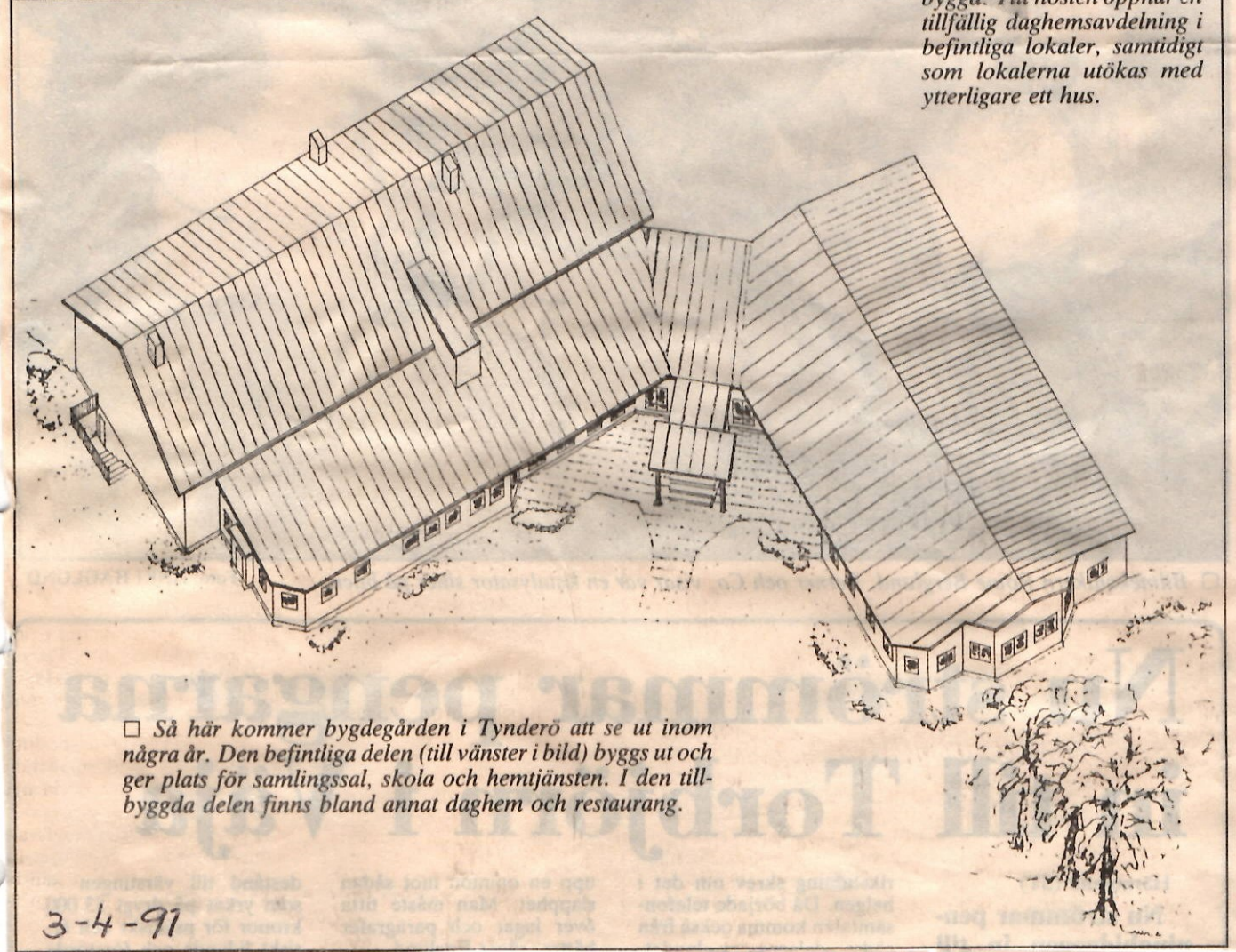

□ *Så här kommer bygdegården i Tynderö att se ut inom några år. Den befintliga delen (till vänster i bild) byggs ut och ger plats för samlingssal, skola och hemtjänsten. I den tillbyggda delen finns bland annat daghem och restaurang.*

3-4-91

Timrå (ST)

Till hösten står en tillfällig daghemsavdelning klar på bygdegården i Tynderö. En avdelning som ska ta emot cirka 15 barn i en utvidgad syskongrupp.

Några månader senare är förhoppningsvis den nya om- och tillbyggnaden färdig på bygdegården. Daghemmet flyttas över och det blir plats för skola, bibliotek, hemtjänstlokaler och naturligtvis bygdegård på Tynderölandet.

Planerna är stora och många för den gamla bygdegården på Tynderö. Ett projekt som tog fart 1988 i samband med att bygdegårdens styrelse och Lantbrukarnas Riksförbund ville verka för en levande landsbygd.

□ Svampodling

Många av de idéer som då tog form har förverkligats. Hundpensionatet är igång, liksom en svampodling, vävstuga och en keramiker som kan leva på sin utkomst. En del av förutsättningarna för att förändra en bygd.

Satsningarna har lyckats så bra att befolkningen i kommundelen hela tiden växer. Unga människor flyttar in, köper gamla hus och bygger nya. De har barn, men det finns inget daghem och ingen skola. Inte än så länge.

Dessutom saknas bra lokaler för hemtjänstpersonal och serviceutrymmen för ett ökande antal pensionärer, liksom lokaler för restaurang och café samt för studie-och hobbyverksamhet.

□ Samutnyttjande

Men nu börjar det projekt för samutnyttjande av bygdegården på Tynderö att ta fart. Projektet innebär att den befintliga bygdegården ska byggas om. Det planeras också en vinkelbyggnad med restaurang och café till pensionärer samt lokaler för en daghemsavdelning och en lågstadieklass.

Daghemsavdelningen har högsta prioritet och väntas vara klar för inflyttning i befintliga lokaler under hösten 1991. Enligt myndigheternas bedömning behövs bara mindre förändringar, då lokalerna bara ska nyttjas tillfälligt. Samtidigt påbörjas om–och tillbyggnaden av bygdegården några månader senare.

□ Finansiering

Några frågor återstår att lösa, bland annat finansieringen av projektet. Kostnaden beräknas till totalt 7,3 miljoner kronor. Kommunen har lovat att täcka 30 procent och staten väntas bidra med 50 procent. Resterande medel får bygdegårdsföreningen skjuta till själva.

FRANZISKA EGGER-NILSSON

Tynderö Hembygdsförening har hållit årsmöte i Tynderö Bygdegård. Mötet inleddes med sång till gitarr av Ingolf Söderling, varefter ordförande Bengt Nordlöf öppnade mötet med att informera om att föreningen begåvats med en ordförandeklubba svarvad av Sten Rohlin i äppelträd. Vidare informerades om föreningens utställning på biblioteket i sörråker av foton som insamlats vid genomförd studiecirkel om kyrkskolans historia. Föreningens planerade aktiviteter under 1991 är: Hemslöjdsafton, "Kvast-natta" där man får lära sig att tillverka vispar och kvastar av björkris, anordnande av parkeringsplats, reparera uthustaket, påbörja reparationen av skolhuset, vävning, gökotta, hembygdens dag, sommargästernas söndag, surströmmingsfest och höstutflykt.

Till ordförande för 1991 omvaldes Bengt Nordlöf, övriga i styrelsen är Gunnel Pettersson, Elisabeth Englund, Märta Olsson, Eva Dahlin, Sten Rohlin, Bengt Nyman, Inga Lill Vesterlund och Torsten Nordlöf. Till studieombud valdes Ulla Nordlöf. Revisorer: Benita Lidén, Seth Hägglöf och Gudrun Billman. 5-4-91

29/7-91

$ för 50 år se´n

I dagarna två har 1941 års DM-tävlingar utkämpats på Östrands lilla hemtrevliga idrottsplats.

Rune Öhman hemförde inte mindre än fyra segrar – häcklöpning 400 m, häck 110 m, 200 m och 400 m och måste därigenom med rätt betraktas som DM-tävlingarnas dominerande "figur".

En annan som också förtjänar de amplaste lovord är IFK:s stjärnsprinter Holger Schütz. Han har det rätta kvicksilvret i benen. Sven Kahlin har också gjort rätt för en blomma genom att på alla de tre kortare sträckorna bli god tvåa.

En pojke som också kommer är kastaren Gunnar Svensson, Tunadal, som med sina 23 år på nacken i hög grad har framtiden för sig.

För övrigt kunde DM uppvisa en hel rad pojkar som med träning och energi säkerligen kunna göra sig namn i den norrländska för att säga svenska – idrottens historia. En sådan som Ivar Edlund i slägga t ex är ju redan på god väg liksom David Viklander från Söråker.

★

Årets DM-tävlingar i simning avgjordes i går. Tävlingarnas dominerande figur var Karl Erik Ålund som i år liksom i fjol håvade in 5 stycken DM-tecken. Han har nu sammanlagt erövrat inte mindre än 20 distriktmästerskap under de sju år han tävlingssimmat.

JACK

(år 1941)

$ för 50 år se´n

Enligt senaste preliminära beräkningar äro i Västernorrlands län att hänföra till kategorien understödstagare sammanlagt 41 106 personer, nämligen 37 088 på landsbygden och 4 018 i städerna.

Detta betyder att 14,76 proc. av länets befolkning består av understödstagare (mot 8,35 proc. i genomsnitt för riket). Av dem som i länet måste anlita fattigvården äro i städerna 2 881 och på landsbygden 23 967 vuxna; resten utgöres av barn under 16 år.

★

Spikarnas fiskelag har gjort en fångst av strömming som är mindre vanlig. Man har nämligen fått omkring 700 fjärdingar, det vill säga cirka 14 000 kg.

Fiskaren Kalle Karlsson slog rekordet med en fångst av 275 fjärdingar. Fiskaren G. Sandström fick 225 och fiskaren E. Viklund som bor i Grönviken, men är en av medlemmarna i Spikarnas 14 båtlag starka fiskargäng, över 150 fjärdingar. 80 fjärdingar är eljest det mest något lag fått vid Spikarna i sommar.

Strömmingen går f ö för närvarande bra till efter hela svenska ostkusten.

Fiskarena vid Spikarna tycks ha fått de största fångsterna vid fiskelägena i Tynderö. Efter Njurundakusten har det också varit anmärkningsvärt gott om strömming i skötarna.

JACK

Timrå samorganisation av PRO höll årsmöte på Söråkers Folkets hus.

Ordförande Gunnar Svärd öppnade mötet och höll parentation över avlidna medlemmar och läste en dikt.

Gunnar Svärd omvaldes till ordförande för samorganisationen i två år. Övriga styrelseledamöter: Arne Gustavsson, kassör, Anna-Maria Westling, Sekreterare, Torsten Nordin och Teodor Ullberg.

Verksamhetsberättelse och ekonomisk redogörelse godkändes. Styrelse och kassör beviljades ansvarsfrihet.

Till kommande verksamhet kan nämnas att en trafikdag för äldre kommer att ordnas. Som tidigare skall Hässjö-Tynderö förening ordna surströmmingsfest på Tynderö bygdegård till hösten.

Samorganisationen skall delta i en kampanj om konsumentfrågor.

Kejll Stensson från Timrå socialkontor medverkade sedan med redogörelse om de nya riktlinjer ÄDEL-reformen som riksdagen beslutat om. Kjell Stensson höll ett mycket intressant föredrag. 11/4-1991 ST

Upprustning av fiskemuseum

Timrå (ST)

Fiskemuseet vid Skeppshamn på Åstön ska få en nödvändig upprustning med början i höst. Två fiskarestugor och två sjöbodar kommer bl a att få nya ytterpaneler, tak och fönster.

Arbetena ska bedrivas som beredskapsjobb för fyra byggnadsarbetare. Kostnaderna är totalt beräknade till 600 000 kr och ska vara avslutade i vår.

29 sept-91

I Tynderö kyrka har enligt traditionen hållits skördefester. Det började med att Tynderökören under Seth Hägglövs ledning inledde med att sjunga "Min själ prisar Herren". Gunnar Kvist hälsade välkommen. Tynderökören sjöng ytterligare ett par sånger. Robert Kling spelade ett pianostycke, "Matador". Mellanstadiekören framförde tillsammans med Gunnar Kvist en musikal, "Skapelsen". Stefan Uppgård spelade på piano "Close every door" varefter Tynderökören sjöng flera vackra sånger. Gunnar Kvist hade en kort avslutning. Sist sjöng alla gemensamt "Lova Herren sol och måne".

I församlingshyddan serverades det sedan kaffe och sedan vidtog auktion på alster som skänkts till försäljning. Behållningen, 4 800 kronor delas lika mellan Cancerfonden och Skänk Afrika en hand. 17/10

Tynderö

Tynderö kyrka: Sönd. 11 Sammanlyst m. Hässjö till Stiftsgårdens kapell. Se Hässjö.

Berge Missionshus: Fred. (i-kväll) 19 Trivselkväll m. Olle Andersson o. Midlandasångarna. M-offer. Inbj. Sigrid o. Gertrud Holmgren, Kerstin Svanfelt. Välkommen!. 27/9

Bergeforsen 1:129, Fröland 11:1, Lagfors 6:27, Mällby 2:7, Näset 1:8, Södra Lundevallen 1:118, Söråker 14:4, 15:5, Strand 5:130, Mellberg 4:10, Vivsta 3:141. Säljare: Timrå kommun. Köpare: AB Timråbo. Pris: 41 571 416 kr. Tax.v.: 4 040 000 kr.

Tynderö

Visning på söndag!

Fritidshus i skyddat läge, 5 min promenadväg från havet. 32 kvm, kök med ved- och elspis, storstuga med Handölspis. 1 sov, stor altan med infravärme. Väggar och tak klädda med furupanel. Gäststuga med sovrum, förråd, kemtoa och dusch. Byår 1960. Totalrenoverad 1989/90. Plogad väg vintertid. Teleab. får övertas. Tomt 1850 kvm. Säljes med inventarier av god kvalitet. Ring för vägbeskrivning.

HUS-FRUN
Monica Klefbom
Fastighetsmäklare

Ring mej i dag!
060/11 98 85
även kvällstid

1991

4:105

SUNDSVALLS TIDNING Tisdagen den 2 augusti 1988

ELEVER I TYNDERÖ

Utanför Kyrkskolan i Tynderö är det här fotot taget år 1919. På bilden syns lärarinnan Ester Andersson, Emy Viklund, Sally Alman, Dagny Nordström, Hanna Högberg, Gerda Alman, Sven Eriksson, Axel Åkerberg, Georg Nordström, Artur Brodin, Sven Andersson, Oskar Johansson, Oskar Lundgren, Karl Henriksson, Fredrik Eriksson, Karl Nordström, Henning Mattson, Hilding Eriksson och Erik Eriksson. Två av eleverna har Sven Andersson i Söråker, som sänt in bilden, glömt namnet på.

12/8-1991 ST

Våra fäders hemman

Den 2 augusti öppnades Deltavägen i Timrå för trafik.

Den skär tvärs genom de åkrar som våra förfäder med svett och möda odlade för att försörja sina familjer.

Med Deltavägens tillkomst kommer förmodligen den jord som finns kvar inom de olika hemmansdelarna att för all framtid ligga för fäfot.

Mot bakgrund av detta har följande vers tillkommit:

Jag lyfter mitt öga mot himmlens sky
och ser då ett flygplan sin oljerök spy
över de tegar där vår pappa har plöjt
och där mammas kossor har betat förnöjt.
Här nere på jorden finns snart inget grönt
när ingenjörskonsten sina framgångar rönt
och strimlat vårt hemman, ja hela vår by
med vägar som äro bemängda av bly.

Elsa och Hasse

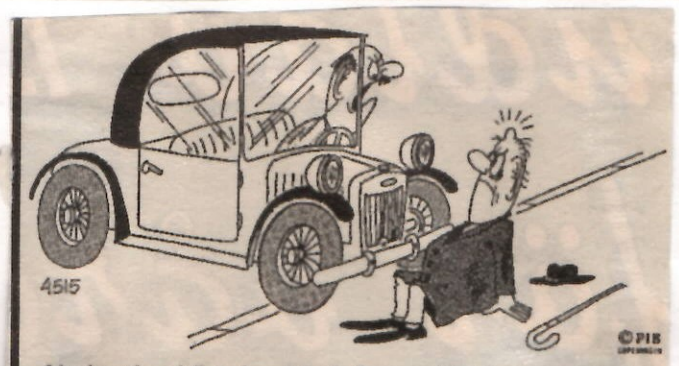

Nu har jag kört den här infarten i 17 år — skulle jag då behöva vika av?

7-11-91

Projekt väver samman gamla Tynderömönster

Timrå (ST)

- Vi vill inspirera och ge nya möjligheter till alla dem som väver, säger hemslöjdskonsulent Ulrika Bos Kerttu. Tillsammans med Åsa Lisa Linnman och Gunnel Pettersson i Stångrid har hon satt igång ett projekt med att ta fram gamla mönster på vävnader från Tynderö.

□ *Åsa Lisa Linnman, Gunnel Pettersson och hemslöjdskonsulent Ulrika Bos Kerttu visar resultatet av ett halvt års möda. Nu finns ett stort antal vävmönster tillgängliga, med tradition av gamla textilier från Tynderö.*

– Efterfrågan på mönster med lokal anknytning är enorm.

Att väva något som man vet var det kommer ifrån, ökar tillfredsställelsen, menar Ulrika Bos Kerttu.

Projektet började redan 1973. Då genomförde Hemslöjden 15 inventeringar i landet.

Tynderö var en av de orter där gamla föremål letades upp från källare och vindar. Föremål av trä, järn och textilier fotograferades och registrerades.

– Bara från Tynderö dokumenterades 992 föremål. De äldsta från 1700-talet och fram till början av 1900-talet, berättar Gunnel Pettersson från Stångrid som var med om inventeringen.

– Men önskemålet var hela tiden att projektet skulle leda till något. Inte bara ett antal dammsamlande pärmar, menar Ulrika Bos Kerttu.

□ Anpassade mönster

Nästan tjugo år senare kunde Hemslöjden anställa Åsa Lisa Linnman under sex månader. Hennes uppgift var att göra något av matErialet i pärmarna.

Av en lyckad slump föll valet just på Tynderö.

Nu finns produkten av sex månaders arbete prydligt samlat i en pärm. Vissa alster finns också visade på en mindre utställning. Och pärmens plats blir naturligtvis på Hemslöjdsbutikerna i länet.

- Meningen är att människor ska kunna se och köpa mönster från det som vävdes i hemmen förr i tiden, säger Åsa Lisa Linnnman som också vävt ett antal av tygerna.

Mönstren är anpassade till dagens tekniker och matErial.

Men härstämmar till stor del från en enda person, Gotlob Wiklander, från Tynderö. En traditionsbärare som försedde bygden med vävda alster ända tills hans död för tre år sedan.

FRANZISKA EGGER-NILSSON

4:106